

UNIVERZITET U BEOGRADU
FILOLOŠKI FAKULTET

MILENA J. TANASIJEVIĆ

**PEDAGOŠKI ASPEKTI NASTAVE
ENGLJSKOG JEZIKA NA DALJINU NA
VISOKOŠKOLSKOM NIVOU**

DOKTORSKA DISERTACIJA
BEOGRAD, 2022.

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF PHILOLOGY

Milena J. Tanasijević

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF PHILOLOGY

MILENA. J. TANASIJEVIĆ

**PEDAGOGICAL ASPECTS OF
TEACHING ENGLISH BY DISTANCE
IN HIGHER EDUCATION**

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2022

БЕЛГРАДСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МИЛЕНА Й. ТАНАСИЕВИЧ

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ
ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ
АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ВУЗЕ**

ДОКТОРСКАЯ ДИССЕРТАЦИЯ
БЕЛГРАД 2022

PODACI O MENTORU I ČLANOVIMA KOMISIJE

MENTOR: dr Ana Đorđević, docent, Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet

ČLANOVI KOMISIJE:

Datum odbrane: _____

Reči zahvalnosti

Zahvaljujem se mentorki za svesrdnu podršku i razumevanje u toku pisanja disertacije.

Zahvaljujem se i članovima komisije.

Zahvaljujem se univerzitetu Metropolitan koji je dao etičku saglasnost za sprovođenje istraživanja.

Ove disertacije ne bi bilo bez podrške, razumevanja i usmeravanja koje sam sve vreme dobijala od roditelja, brata i sestre i njihovih porodica. Neizmerno hvala!

U toku pisanja disertacije sam shvatila da sam u nju utkala sve znanje i iskustvo koje su mi preneli svi nastavnici sa kojima sam se susrela u toku svog obrazovanja, od nastavnica engleskog jezika u osnovnoj školi i gimnaziji, preko profesora sa osnovnih studija Filološkog fakulteta Univerziteta Sveti Kiril i Metodij u Skoplju, do profesora Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu sa postdiplomskih i doktorskih studija. Svima njima dugujem zahvalnost.

Pedagoški aspekti nastave engleskog jezika na daljinu na visokoškolskom nivou

Apstrakt

Osnovni cilj disertacije je istraživanje pedagoških principa pripreme i izvođenja nastave na daljinu na visokoškolskom nivou. Prvi deo istraživanja se bavi procesom pripreme kurikuluma za engleskog jezika na daljinu koji imigrira iz učionice na platformu za e-učenje. Drugi deo disertacije je istraživanje stepena aktivnosti, učinka i postignuća studenata na daljinu i odgovara na istraživačko pitanje: da li kategorija tip studiranja, u okviru koje postoje tradicionalni (klasični) oblik studija, kao i studije na daljinu (onlajn studije) dovodi do razlika u stepenu aktivnosti studenata pri izradi predispitnih obaveza, kao i u ukupno postignutom uspehu na završnom ispitu. Od polaznog istraživačkog pitanja, postavili smo polaznu hipotezu:

H₁: Kategorija (tip) studiranja utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetima NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2

U kvantitativnom delu istraživanja predstavljene su četiri kategorije studenata na daljinu i njihov učinak je predmet analize kroz deskriptivnu statistiku i Mann-Whitney test u poređenju sa kontrolnom grupom studenata. Istraživanje je pokazalo da postoji statistički značajna razlika između tradicionalnih i studenata na daljinu u stepenu aktivnosti i ukupnom uspehu. Kvalitativno istraživanje predstavlja četiri studije slučaja studenata na daljinu. Rezultati istraživanja su pokazali da je veoma važno da input u pripremi nastavnih materijala treba da bude detaljan, ali ne preobiman, a zadaci gradirani, da je jedan od ključnih faktora za uspeh spoljna motivacija, da nastava na daljinu podstiče autonomiju u učenju i da odgovara različitim stilovima učenja.

Ključne reči: nastava na daljinu, priprema kurikuluma, imigriranje kurseva na platformu za e-učenje, učenje i usvajanje drugog jezika

Naučna oblast: Primenjena lingvistika

Uža naučna oblast: Metodika nastave engleskog jezika

UDK:

Pedagogical Aspects of Teaching English by Distance at Higher Educational Level

Abstract

The first part of the dissertation deals with the process of curriculum development for English courses by distance which imigrate from the classroom to an e-learning platform. This part of the dissertation presents a model of a curriculum for English courses, as well as a model of a lesson which imigrates from the classroom to an e-learning platform. The second part of the dissertation is research of the level of participation and achievements of distance students and answers the following research question: Does the category of type of studying where there is the option of traditional (classroom) type of studying and studying by distance (online studies) make a difference in the level of participation of students in terms of submitting assignments, as well as the overall achievement on the final exam. From the research questions, we set the follwing hypothesis:

H₁: Category (type) od studying has an effect on the achievement of students on the courses NT111 English 1 and NT112 English 2

The quantitative part of the research presents four categories of students by distance and their achievehent which is analysed through descriptive statistics and Mann-Whitney test in comparison to a control group, The research results reveal a statistically significant difference between traditional students and distance students in the level of course participations, as well as overall achievement. The qualitative research presents four case studies of distance students. The research results reveal that it is very important to tailor the input in the learning material to be detailed, but not extensive, and tasks to be graded, one of the key predictors for success is extrinsic motivation, distance learning encourages building learning autonomy and it suits various learning styles.

Key words: teaching by distance, curriculum development, course immigration to e-learning platforms, learning and acquisition of a second language

Scientific field: Applied Linguistics

Scientific subfield: English Teaching Methodology

UDK:

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1 Predmet i ciljevi istraživanja	1
1.1.1 Predmet istraživanja	1
1.1.2 Ciljevi istraživanja	1
1.2 Obrazovanje na daljinu	1
1.3 Metodologija istraživanja	2
1.4 Plan rada	3
2. Pregled literature.....	5
2.1 Nastava stranih jezika na daljinu	5
2.1.2 Komunikacija putem računara u nastavi na daljinu	5
2.1.3 Uloga nastavnika u nastavi na daljinu	6
2.1.4 Iskustva učenika u nastavi na daljinu	6
2.1.5 Komunikacija putem računara u nastavi engleskog jezika na daljinu	7
2.1.6 Nastava na daljinu u visokom obrazovanju	9
2.1.7 Obrazovanje na daljinu u Srbiji	9
2.1.8 Nastava engleskog jezika na daljinu na visokoškolskom nivou u Srbiji	9
2.1.9 Nastava na daljinu usled širenja zarazne bolesti Covid 19	10
2.2 Kognitivne teorije učenja i usvajanja drugog jezika	12
2.3 Faktori koji doprinose učenju i usvajanju drugog jezika.....	16
2.3.1 Stavovi o učenju i usvajanju drugog jezika	16
2.3.2 Uzrast.....	16
2.3.3 Pol	16
2.3.4 Socijalna klasa.....	17
2.3.5 Etnička pripadnost	17
2.4 Uloga inputa i interakcije u učenju i usvajanju drugog jezika	17
2.4.1 Negramatički modifikovan input	19
2.4.2 Gramatički modifikovan input	19
2.4.3 Modifikacije inputa u interakciji	19
2.4.4 Struktura govora stranaca (<i>foreigner talk</i>).....	20
2.4.5 Govor u međujeziku	20
2.4.6 Input i interakcija u procesu učenja i usvajanja drugog jezika	20
2.5 Unutrašnji faktori koji utiču na proces učenja i usvajanja drugog jezika	21
2.5.1 Jezički transfer	21
2.6 Individualne razlike u učenju i usvajanju drugog jezika	23
2.6.1 Uverenja o učenju drugog jezika	24
2.6.2 Afektivna stanja	24

2.6.3 Sklonost ka jezicima.....	24
2.6.4 Stilovi učenja.....	24
2.6.5 Motivacija	25
2.6.6 Tip ličnosti.....	25
2.6.7 Strategije učenja	26
2.7 Učenje drugog jezika u učionici	27
2.7.1 Interakcija u učionici.....	28
2.8 Uticaj formalnog predavanja na učenje i usvajanje drugog jezika	29
2.9 Ocenjivanje u nastavi stranog jezika	29
2.10 Priprema kurikuluma za nastavu stranog jezika.....	30
2.10.1 Analiza potreba.....	31
2.10.2 Formulisanje ciljeva i ishoda učenja	31
2.10.3 Priprema nastavnog plana (silabus)	32
2.10.4 Evaluacija programa	32
3. Priprema kurikuluma i nastavnih materijala za učionicu i imigriranje na platformu za e-učenje.....	33
3.1 Situaciona analiza potreba	33
3.1.1 Univerzitet Metropolitan.....	33
3.1.2 Bolonjski proces.....	34
3.1.3 Zajednički evropski okvir za jezike	35
3.1.4 Zajednički evropski okvir po nivoima za predmete NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2	35
3.2 Formulisanje ciljeva, opisa i ishoda učenja predmeta NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2	37
3.2.1 Formulisanje ciljeva, opisa i ishoda učenja predmeta NT111 Engleski jezik 1	37
3.2.2 Formulisanje ciljeva, opisa i ishoda učenja predmeta NT112 Engleski jezik 2	38
3.3 Priprema silabusa	39
3.3.1 Silabus za predmet NT111 Engleski jezik 1.....	39
3.3.2 Silabus za predmet NT112 Engleski jezik 2.....	41
3.4 Evaluacija silabusa	44
3.5 Priprema nastavnog materijala	44
3.5.1 Planiranje časa.....	44
3.5.2 Model predavanja.....	45
4. ISTRAŽIVANJE.....	48
4.1 ISTRAŽIVANJE AKTIVNOSTI I POSTIGNUĆA TRADICIONALNIH I STUDENATA NA DALJINU	48
4.1.1 Istraživačko pitanje, hipoteze i uzorak	48
4.1.2 Metode istraživanja	50
4.1.3 Kvalitativno istraživanje.....	52
4.1.4 Postignuća, učinak i postignut uspeh po kategoriji studenata.....	52

4.1.5 Diskusija	101
4.2 Studije slučaja	102
4.2.1 Studija slučaja 1 - Zoja	103
<u>4.2.2 Studija slučaja 2 – Jana.....</u>	<u>105</u>
4.2.3 Studija slučaja 3 – Kristina	107
4.2.4 Studija slučaja 4 – Jovana	111
4.3 Zaključna razmatranja	114
5. ZAKLJUČAK.....	117
5.1 Zaključci iz istraživanja.....	117
5.2 Pravci budućih istraživanja	120
6. LITERATURA	121
7. PRILOZI.....	<u>175</u>
Biografija kandidata.....	237

1. UVOD

1.1 Predmet i ciljevi istraživanja

1.1.1 Predmet istraživanja

Predmet ovog istraživanja je proces učenja i usvajanja engleskog jezika na daljinu. Učenje na daljinu je proces koji se u mnogočemu oslanja na razvoj tehnologija koje se primenjuju i u obrazovanju. Istraživanja koja se bave učenjem na daljinu proučavaju obrazovne tehnologije, platforme za e-učenje, ali i pedagoške aspekte učenja na daljinu.

Ova disertacija se bavi pedagoškim aspektima procesa pripreme kurikuluma kursa engleskog jezika na visokoškolskom nivou koji imigrira iz učionice na platformu za e-učenje, kao i implementacijom samog kursa. Imigriranje tradicionalnih kurseva na platforme za e-učenje je proces u kome se sadržaj kursa prenosi i na daljinu, s tim što je potrebno da se atmosfera i dinamika, koje su sastavni deo učionice, prenesu u okruženje za e-učenje (White, 2003). Stoga je veoma važno da se obrati pažnja na sve aspekte samog procesa pripreme kurikuluma. Za nastavu na visokoškolskom nivou to podrazumeva detaljnu situacionu analizu potreba (zahtevi koji proističu iz institucionalnih okvira, kao što su principi Bolonjske deklaracije, Zakon o Visokom obrazovanju, kao i pravilnici o pripremi i izvođenju nastave visokoobrazovne institucije), lingvističkih zahteva koji proističu iz određenog nivoa kursa, kao i pedagoških zahteva u odnosu na teorije učenja i usvajanja jezika, koji su mogući načini prenošenja ključnih principa tih teorija u okruženje za e-učenje, faktora koji doprinose učenju i usvajanju jezika, nastavnog pristupa, adekvatnog ocenjivanja, definisanja ciljeva i ishoda kursa, pripremu nastavnog plana (silabusa), pripremu samih lekcija, kao i ocenu kursa (Graves, 2000).

Disertacija se takođe bavi i implementacijom kursa, odnosno istražuje proces predavanja, učešće studenata na daljinu u aktivnostima na predmetu, kao i njihovim učinkom i postignućima u učenju i usvajanju engleskog jezika na daljinu.

1.1.2 Ciljevi istraživanja

Osnovni cilj ove disertacije je istraživanje pedagoških principa pripreme i izvođenja nastave na daljinu na kursovima stranog jezika na visokoškolskom nivou koji imigriraju iz učionice u okruženje za e-učenje.

Da bismo ostvarili cilj istraživanja, bavili smo se ključnim pitanjima pripreme kurikuluma i nastavnih materijala, kao i istraživanjem učešća obe grupe studenata, tradicionalnih i studenata na daljinu, u toku izvođenja nastave, kao i na završnom ispitu.

1.2 Obrazovanje na daljinu

Obrazovanje na daljinu se odvija već dugo. Potreba za nastavom na daljinu, kada je neophodno da se premosti fizička odvojenost nastavnika od učenika, dovela je do pronalaženja inovativnih rešenja koja su predstavljala sredstvo za rad u datim uslovima. Prvi nagoveštaj premošćavanje te distance je zabeležen u 17. veku. Holmberg (Holmberg, 2005: 13) navodi da je 1728. godine objavljen prvi oglas u novinama *Boston Gazette* u kojem nastavnik nudi časove putem slanja nastavnog materijala poštom. Od tada do danas, inovativnost i kreativnost su nužni činioci koji doprinose uspehu nastave na daljinu. Razvoj novih tehnologija je doveo do toga da primena pre svega samih tehnologija, a zatim i prenamena nekih od tehnologija u obrazovne tehnologije, nije samo sredstvo za premošćavanje fizičke, a i vremenske distance koja postoji između nastavnika i učenika. Naprotiv, obrazovne tehnologije doprinose kvalitetu nastave i primenjuju se i kada nema nužnosti. Ono što je ključno jeste da nastavnik mora da bude kreativan, dobro upućen u primenu IKT i kritičan u proceni realnog

obrazovnog konteksta u kom radi i mogućnosti koje nude određene tehnologije, odnosno da proceni na koji način i u kojoj meri određene aplikacije, softveri i platforme mogu da odgovore na potrebe koje postavljaju obrazovni standardi, obrazovne institucije, kao i na potrebe koje imaju sami učenici.

I pored toga što nastava na daljinu nije nova pojava, trendovi i tendencije pokazuju različite stepene primene tehnologija u nastavi u zavisnosti od društvenih i kulturoloških faktora, ali i individualnih razlika između obrazovnih sredina i samih nastavnika.

Proces pripreme nastavnih programa i nastavnih materijala za nastavu na daljinu je izuzetno obiman. Potrebno je vreme da se postavi okvir unutar mogućnosti i ograničenja određenih tehnologija koje se koriste, da se odabere adekvatan nastavni pristup, metode i tehnike ocenjivanja, način davanja povratne informacije učeniku, način odvijanja komunikacije između nastavnika i učenika, kao i samih učenika između sebe, kao i da se pripreme nastavni materijali. Usled pandemije Covid 19 i uvođenja mera za sprečavanje širenja zarazne bolesti, obrazovni sistemi širom sveta su doživeli ogromnu promenu koja je bila nagla i nužna. Nastavnici koji nisu imali iskustva u izvođenju nastave na daljinu su pred sobom imali ogromne izazove i prepreke koje su bile izvor stresa i frustracija. Sa druge strane, učenici su takođe morali da prihvate da se nastava odvija na daljinu, uz ne malu dozu stresa. Ono što je u mnogim obrazovnim kontekstima nedostajalo jeste bila nespремnost velikih sistema da pruže sistemsku podršku, kako nastavnicima u odnosu na pripremu nastavnih materijala i izvođenja nastave, tako i učenicima u odnosu na ključno pitanje – kako učiti na daljinu. Svi činioци u obrazovnom procesu: obrazovne institucije, administracija, zakonodavstvo, nastavnici i učenici su radili i učili u hodu. Iskustva iz tog perioda prinudnog prelaska na režim nastave na daljinu (remote emergency teaching and learning) su dragocena, jesu i sigurno će biti predmet istraživanja još dugo.

Ova disertacija predstavlja model primene nastave na daljinu koji je u upotrebi od 2005. godine. Univerzitet Metropolitan u Beogradu je prva visokoškolska ustanova u Srbiji koja je dobila dozvolu za rad na daljinu u 2005. godini. Način pripreme nastavnih programa i nastavnih materijala se menjao i dalje se menja, unose se inovacije u skladu sa izgrađenim iskustvom u praksi, kao i u odnosu na rezultate istraživanja i projekata u kojima učestvuje nastavno osoblje na univerzitetu. Razvijanje platforme za e-učenje LAMS, kao i softvera za pripremu interaktivnih lekcija *Mdita* omogućuju nastavu na daljinu koja je savremena i dobro prihvaćena od strane studenata. Nastavnici imaju dovoljno iskustva i predznanja. Stoga, kada se pojavila potreba da se nastava u potpunosti izvodi na daljinu, univerzitet Metropolitan je bio spreman. Nastavnici su koristili unapred pripremljene nastavne materijale i uz podršku centra za razvoj, odnosno uputstva oko platformi za sinhronu komunikaciju, relativno lako su se pripremili za izvođenje sinhrono nastave na daljinu. Ipak, raditi u vreme pandemije je nosilo i svoje izazove koji su bili socijalni, psihički i emotivni. Rezultati istraživanja koje je deo ove disertacije pokazuju da možemo da kažemo da smo bili uspešni i da smo svi naučili mnogo, da je potrebno strpljenje, razumevanje, tolerancija nesavršenosti i želja za napredovanjem da bi proces nastave na daljinu bio uspešan, ali i da je prijatno iskustvo kako za nastavnike, tako i za studente.

1.3 Metodologija istraživanja

Istraživanje je podeljeno u dve faze.

Prva faza istraživanja obuhvata proces pripreme kurikuluma za predmete engleskog jezika na univerzitetu Metropolitan u Beogradu koji imigrira iz učionice na platformu za e-učenje. U ovom delu istraživanja napravili smo analizu literature koja se bavi ključnim pitanjima u vezi sa teorijama učenja i usvajanja drugog jezika, faktorima od kojih zavise procesi učenja i usvajanja jezika kao i ključnim aspektima u procesu pripreme kurikuluma. Na osnovu analize postojećih teorija, zaključaka iz istraživanja, uz metode analize, promišljanja i deskripcije, predstavili smo model kurseva engleskog

jezika na visokoškolskom nivou na nivoima B1 i B2 koji su pripremani za klasičnu, tradicionalnu nastavu uz imigriranje na platformu za e-učenje za rad sa studentima na daljinu.

Druga faza istraživanja sastoji se od dva dela. Prvi deo ispituje stepen aktivnosti, učinak i postignuća na kursevima engleskog jezika na daljinu. Polazno pitanje u istraživanju je sledeće:

- da li kategorija tip studiranja, u okviru koje postoje tradicionalni (klasični) oblik studija, kao i studije na daljinu (onlajn studije) dovodi do razlika u stepenu aktivnosti studenata pri izradi predispitnih obaveza, kao i u ukupno postignutom uspehu na završnom ispitu.

Od polaznog istraživačkog pitanja, postavili smo polaznu hipotezu:

- H₁: Kategorija (tip) studiranja utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetima NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2

Da bismo testirali hipotezu, istražili smo stepen aktivnosti, učinak i uspeh obe kategorije studenata koji su studirali tradicionalno ili na daljinu u različitim kontekstima, i za svaki kontekst smo postavili hipoteze:

- tradicionalni tip studiranja naspram studiranja na daljinu.

H₂: Kategorija (tip) studiranja, tradicionalno (u učionici) i na daljinu, utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetu NT111 Engleski jezik 1

- tradicionalni tip studiranja i tradicionalni tip studiranja koji je usled širenja pandemije Covid 19 bio naglo prebačen na studiranje na daljinu (*emergency remote learning*).

H₃: Kategorija (tip) studiranja, tradicionalno (u učionici) i na daljinu uz nastavu uživo preko platforme *zoom*, utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetu NT112 Engleski jezik 2

- studiranje na daljinu i studiranje na daljinu uz mogućnost praćenja nastave uživo preko platforme *zoom*.

H₄: Kategorija (tip) studiranja, na daljinu i na daljinu uz mogućnost praćenja nastave uživo preko platforme *zoom*, utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetu NT111 Engleski jezik 1

- studiranje na daljinu uz nastavu uživo putem platforme *zoom* iz semestra u semestar.

H₅: Kategorija (tip) studiranja, na daljinu uz nastavu uživo preko platforme *zoom* utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetima NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2

Svaku od hipoteza smo testirali poređenjem stepena aktivnosti u ispunjavanju predispitnih obaveza, učinka i uspeha kontrolnih i eksperimentalnih grupa uz pomoć statističkih metoda u softveru SPSS.

Drugi deo istraživanja je kvalitativno istraživanje. Napravili smo četiri studije slučaja studenata na daljinu uz intervju, sa ciljem da proverimo na koji način studenti na daljinu pristupaju učenju i usvajanju engleskog jezika na daljinu, kao i koji su njihovi stavovi o tome kako treba da se uči strani jezik na daljinu.

1.4 Plan rada

Disertacija se sastoji iz sedam poglavlja.

Prvo poglavlje je uvodno i predstavlja predmet, ciljeve i metodologiju istraživanja, kao i oblast obrazovanja na daljinu, obrazovanja na daljinu u Srbiji i stavove nastavnika i učenika u vezi sa obrazovanjem na daljinu.

Drugo poglavlje predstavlja pregled literature u oblasti teorija učenja i usvajanja drugog jezika, faktora koji utiču na procese učenja i usvajanja drugog jezika, individualnih razlika u učenju i usvajanju drugih jezika, pristupa ocenjivanju u nastavi stranih jezika i pripreme kurikuluma.

Treće poglavlje predstavlja model pripreme kurikuluma za imigraciju kursa iz učionice na platformu za e-učenje na univerzitetu Metropolitan u Beogradu i obuhvata analizu potreba, formulisanje ciljeva i ishoda učenja, pripremu silabusa, planiranje časa i evaluaciju programa.

Četvrto poglavlje predstavlja hipoteze, analizu podataka i rezultate kvantitativnog istraživanja, kao i studije slučaja uz diskusiju rezultata.

Peto poglavlje predstavlja zaključna razmatranja, kao i moguće implikacije za dalji rad na pripremi kurseva i nastavnih planova za predmete koji imigiraju iz učionice na platforme za e-učenje.

Šesto poglavlje predstavlja korišćenu literaturu.

Sedmo poglavlje su prilozi uz disertaciju, odnosno integralni silabusi za dva predmeta koja su bila predmet kvantitativnog i kvalitativnog istraživanja, kao i transkripti intervjua sa studentima koji su bili predmet studije slučaja studenata na daljinu.

2. Pregled literature

2.1 Nastava stranih jezika na daljinu

Razvoj tehnologija, kao i društvene promene, dovele su do potrebe da se primenjuje i obrazovanje na daljinu. Ova vrsta obrazovanja prisutna je već decenijama, a sada je postala i realnost i nužnost. Nastava na daljinu podrazumeva fizičku odvojenost nastavnika i učenika i obuhvata mnogo više od pukog postavljanja ili slanja nastavnog materijala učeniku.

Nastava na daljinu se odvija u različitim društvenim i kulturološkim kontekstima i zbog toga obuhvata razne aspekte i vrste nastave. Vajt (White, 2003: 8) navodi sledeći spektar konteksta u kojima se odvijala nastava na daljinu kroz istoriju:

- tradicionalni dopisni kursevi
- tradicionalni kursevi sa štampanim nastavnim materijalom uz sisteme za elektronsku podršku
- multimedijalni kursevi u kojima se koriste sinhroni i asinhroni mediji
- razgovor u realnom vremenu (*real-time e-chat*), audio-konferencije preko virtuelnih platformi za e-učenje, tekstualni materijali poslani poštom ili elektronski
- časovi preko satelita

Za razliku od tradicionalnog modela obrazovanja, nastava na daljinu podrazumeva fizičku odvojenost nastavnika od učenika, ne samo u smislu prostora, već i vremena. Iako postoje različiti konteksti u kojima se odvija nastava na daljinu, Vajt (White 2003: 8) predstavlja sledeće modele:

- nastava kada su nastavnik i učenik fizički odvojeni, ali u isto vreme – sinhrona nastava na daljinu
- nastava kada su nastavnik i učenik fizički odvojeni, a proces učenja se odvija u različito vreme – asinhrona nastava

Sinhrona nastava na daljinu se odvija u realnom vremenu primenom aplikacija i tehnologija za sinhronu komunikaciju. Mejson (Mason, 1998a: 31) navodi da je prednost ovog modela nastave to što se učenici osećaju manje izolovano, a to im pomaže da osećaju da su deo grupe, odnosno deo zajednice.

Asinhrona nastava na daljinu omogućava korišćenje brojnih obrazovnih tehnologija (virtuelne učionice, sistemi za e-učenje, blogovi, audio i video materijali dostupni na internetu) kao i alata za komunikaciju preko interneta (mejl, diskusioni forumi, platforme za video-konferencije). Prednosti korišćenja alata za asinhronu komunikaciju su u tome što učenici mogu da odlože odgovor i da razmisle, promisle i formulišu svoje ideje na odgovarajući način.

Asinhrona i sinhrona komunikacija su sastavni deo nastave na daljinu. Bekvit (Beckwith 2020: 48-49) navodi da je potrebno da se koriste obe vrste komunikacija sa ciljem da se maksimalno iskoriste njihove prednosti i da se maksimalno umanje njihovi nedostaci.

2.1.2 Komunikacija putem računara u nastavi na daljinu

Razvoj tehnologija za komunikaciju putem računara je doveo do primene tih tehnologija u nastavi. Mejson i Kej (Mason & Key, 1989) su naveli da su nastavnici počeli da primenjuju IKT u nastavi kao sredstvo za nastavu, ali i kao ishod učenja.

2.1.3 Uloga nastavnika u nastavi na daljinu

Nastava na daljinu podrazumeva temeljitu pripremu kurikuluma, silabusa i nastavnih materijala, promišljanje o adekvatnom nastavnom pristupu, donošenje odluka oko načina ocenjivanja učenika i poznavanje obrazovnih tehnologija.

U nastavi na daljinu, nastavnik nije samo tutor, odnosno uloga nastavnika se donekle menja i proširuje. To podrazumeva da je nastavnik učesnik u komunikaciji i da vodi učenike kroz proces učenja.

Hampel i Stikler (Hampel & Stickler, 2005: 317) su naveli da nastavnik koji sprovodi nastavu na daljinu treba da poseduje sledeće veštine:

- osnovne kompetencije u primeni IKT
- specifične kompetencije za upotrebu određenog softvera
- identifikovanje mogućnosti, ali i ograničenja određenog softvera
- socijalizacija u okruženju onlajn
- davanje podrške u komunikaciji onlajn
- kreativnost i sposobnost selekcije adekvatnih obrazovanih tehnologija u određenom obrazovnom kontekstu
- izgradnja sopstvenog stila komunikacije

Dobar model nastave na daljinu bi morao da uzme u obzir da mora da premosti fizičku distancu koja neminovno postoji između nastavnika i učenika. Potrebno je da i nastavnici i učenici sarađuju sa ciljem prenošenja znanja, kao i razvoja autonomije u učenju. Nastavnik mora da bude spreman da uči i da se kontinuirano razvija, ne samo zbog toga što se obrazovne tehnologije menjaju i razvijaju brzo, već i zbog toga što mora da ih posmatra kritički i da procenjuje koje obrazovne tehnologije su odgovarajuće za opredeljeni program, koje su dobre strane tih tehnologija i kako da prevaziđe potencijalne nedostatke. Kreativnost je potrebna i u kreiranju nastavnog materijala koji mora da bude sveobuhvatan, detaljan, informativan, zanimljiv i primenjiv.

Nastava na daljinu uvek pretpostavlja dovoljno vremena za pripremu nastavnih materijala i časova. Pritom, nastavnici imaju vremena da promišljaju i donose odluke o svakom segmentu nastave. U toku pripreme kurikuluma, polazeći od situacione analize potreba, nastavnici formulišu ciljeve i ishode učenja, rešavaju koji nastavni pristup da primene, koju platformu za e-učenje mogu da koriste, koje aspekte te platforme mogu da koriste a za koje aspekte treba dodatno da se informišu, kako da najbolje upute učenike u proces učenja na daljinu, koliko nastavnog materijala treba da bude, kako da pripreme nastavni materijal koji u sebi ima dovoljno razumljivog inputa, kako da motivišu učenike da ne bi posustali, koji tip ocenjivanja da primene, kako da navedu učenike da komuniciraju između sebe itd.

Varšauer (Warschauer, 1995) je naveo sledeća očekivanja od IKT u nastavi stranih jezika:

- da učenici mogu da komuniciraju sa maternjim govornicima
- da učenici komuniciraju jedan-na jedan, jedan-sa-više ili više-sa-više učesnika
- da učenici mogu da planiraju govor
- da učenici mogu da ispravljaju svoj govor pre slanja

2.1.4 Iskustva učenika u nastavi na daljinu

Kao što se donekle menja uloga nastavnika u nastavi na daljinu, tako se menjaju i uloga i iskustvo učenika. Lejmi i Hempel (Lamy & Hempel, 2007: 77) su opisale neka od pozitivnih i negativnih iskustava učenika:

- pozitivna iskustva učenika u nastavi na daljinu:
 - ✓ jednakost u učešću na nastavi
 - ✓ više mogućnosti za izražavanje stava u odnosu na tradicionalnu učionicu
 - ✓ jačanje autonomije u učenju
 - ✓ više vremena za promišljanje prilikom primene alata za asinhronu komunikaciju
 - ✓ manje treme
 - ✓ više mogućnosti za saradničko učenje
 - ✓ autentična komunikacija
 - ✓ kreativnost
- negativna iskustva učenika u nastavi na daljinu:
 - ✓ nedovoljno dobro podeljeno učešće u komunikaciji (dugački monolozi, nametanje određenih učenika)
 - ✓ pritisak da se daje odgovor
 - ✓ usamljenost u učenju na daljinu
 - ✓ veća mogućnost da dođe do nesporazuma usled nedostatka paralingvističkih elemenata (govor tela, intonacija u govoru)
 - ✓ zamor od tehnologija usled čega dolazi do smanjenja motivacije

Saradnja između nastavnika i učenika u obrazovanju na daljinu je ključna. Učenici neminovno usled fizičke udaljenosti od nastavnika preuzimaju veći stepen odgovornosti u učenju. Glen (Glenn, 2018 prema Rakich et al., 2020: 226) naglašava da je potrebno da se pronađu novi načini koji bi pomogli i nastavnicima i učenicima da popune prazninu koja nastaje kada se prelazi iz tradicionalnog učenja na učenje na daljinu. Savremena metodika nastave je usmerena na učenika, a primena digitalnih alata i obrazovnih tehnologija ispunjava mnoge potrebe učenika, ne samo usko gledano, odnosno u vezi sa učenjem određenih predmeta, već i šire gledano kroz učenje o upotrebi tehnologija u realnom životu.

2.1.5 Komunikacija putem računara u nastavi engleskog jezika na daljinu

Uloga informaciono-komunikativnih tehnologija u obrazovanju, pa samim tim i u nastavi stranih jezika, je ogromna. Gojkov-Rajić i Šafranji (2018) navode da novo doba nameće i nove trendove u učenju stranih jezika struka, kao što je celoživotno učenje, što znači da učenici moraju da nauče kako da obrađuju nove informacije. Stoga je važno da učenici nauče kako da budu nezavisni u pronalaženju informacija, kako da upravljaju informacijama, kako da ih analiziraju i pretvore u znanje (Gojkov-Rajić & Šafranji, 2018: 24).

2.1.5.1 Asinhrona komunikacija

Istraživanja koja su se bavila primenom asinhronne komunikacije u nastavi engleskog jezika na daljinu su istraživala primenu foruma u nastavi. Lejmi i Hampel (Lamy & Hampel 2007: 107) navode da su forumi najstariji alat u asinhronoj komunikaciji koji su imali primenu u nastavi stranih jezika jer su relativno jednostavni za korišćenje.

Sovinjon i Roitmajer (Savignon & Roithmeier, 2004) su istraživali upotrebu foruma u nastavi nemačkog jezika. Autori su naveli da su razmatrali diskusiju na forumu kao tekst, odnosno navode da postovi koji se tiču jedne teme predstavljaju kohezivan tekst (2004: 269). Istraživanje je pokazalo da je upotreba foruma dovela do saradničkog učenja time što su učenici koristili prethodno naučene i korišćene leksičke forme i pratili diskusiju (2004: 284). Učenici su koristili i razne komunikativne strategije, poput korišćenja ograde prilikom neslaganja, kao i korišćenje parafraza prethodnih postova da bi se izneo sopstveni stav (2004: 274). Autori su takođe naveli da primena foruma u nastavi stranog jezika doprinosi učenju i usvajanju, posebno u oblasti učenja i usvajanja kompetencija u diskursu.

2.1.5.2 Sinhrona komunikacija

Programi za ćaskanje (*chat*) su bili prvi alati koji su se koristili u nastavi stranih jezika kao podrška za sinhronu komunikaciju u nastavi na daljinu. I pored toga što se poruke pišu, Lejmi i Hampel (Lamy & Hampel, 2007: 115) navode da su ovi programi blizu realnog govora jer se odgovori daju mnogo brzo ili odmah. Istraživanja su se bavila pitanjem u kojoj meri programi za ćaskanje pomažu u komunikaciji kada treba da se reši nesporazum, odnosno kada treba da dođe do razumevanja poruke.

Blejk (Blake, 2000) je prilikom istraživanja programa za ćaskanje pokazao da učenici uoče ono što ne znaju, odnosno uoče prazninu u znanju na sličan način kao i u usmenoj komunikaciji.

2.1.5.3 Nove tehnologije

Primena novih tehnologija u nastavi stranih jezika na daljinu je sve veća. U nastavi se koriste blogovi, wiki postovi i mobilni uređaji.

2.1.5.3.1 Blog

Blogovi su vrsta sajtova na kojima se objavljuju tekstovi, slike i zvučni fajlovi. S obzirom da je njihovo postavljanje sve lakše, blogovi su široko raspostranjeni, sadržaj na blogovima se lako menja i dopunjuje, dok se sekcija sa komentarima posmatra i kao sredstvo za dvosmernu komunikaciju. U nastavi stranih jezika, blogovi se koriste kao sredstvo koje omogućava kolaborativno učenje. Kembel (Campbell, 2003) navodi da se blogovi koriste kao nastavni materijal koji postavlja nastavnik, učenici ili cela grupa. Pinkman (Pinkman, 2005) navodi da učenički blogovi jačaju autonomiju u učenju, odnosno blogovi omogućavaju učenicima da preuzmu veću odgovornost u učenju i usvajanju jezika jer rade samostalno.

2.1.5.3.2 Wiki sajtovi

Wiki postovi predstavljaju sajtove na kojima se kreira sadržaj kroz kolaborativan rad raznih autora. Za razliku od blogova gde ne postoji mogućnost da se menja sadržaj koji je napisao autor, u wiki postovima svi autori mogu da menjaju celokupan sadržaj. Samim tim, wiki postovi predstavljaju alat koji se koristi za kolaborativno učenje u nastavi stranih jezika.

2.1.5.3.3 Mobilni uređaji

Mobilni uređaji koji mogu da se koriste u nastavi stranih jezika su mobilni telefoni, lični medija plejeri (*personal media players*), lični medija pomoćnici (*personal media assistants*), pametni telefoni kao i laptopovi. Laptop računari su prenosivi i samim tim spadaju u mobilne uređaje, ali njihova upotreba u nastavi stranih jezika je slična upotrebi računara.

S obzirom da ima mnogo mobilnih uređaja koji su u nekim obrazovnim kontekstima lako dostupni, nastavnici treba da postavite prioritete i ciljeve pre njihove primene. Neke od tih prioriteta i ciljeva su razmatrali Kukuška-Hulme, Evans i Traksler (Kukushka-Hulme, Evans & Traxler, 2005):

- razmotriti u kojoj meri određeni mobilni uređaju podržavaju proces učenja i usvajanja drugog jezika
- razmotriti na koji način učenje pomoću mobilnih uređaja pruža obrazovni kontekst za učenje drugog jezika, odnosno u kojoj meri sadržaj koji je putem mobilnih uređaja dostupan odgovara na potrebe učenika
- razmotriti u kojoj meri mobilni uređaji dopuštaju kontinuitet u učenju, odnosno da li su dostupni za učenje samo u obrazovnoj instituciji ili na radnom mestu, ili i za učenje od kuće
- razmotriti socijalne i pedagoške aspekte primene mobilnih uređaja, odnosno aplikacija na mobilnim uređajima (mejl, tekstualne poruke, glasovne poruke, forumi) u datom obrazovnom kontekstu

- razmotriti u kojoj meri su mobilni uređaji zapravo dostupni učenicima, odnosno utvrditi pedagoška, tehnička, logistička, korisnička i društvena ograničenja u njihovoj primeni u datom obrazovnom kontekstu
- razmotriti fizičku sredinu gde bi se koristili mobilni uređaji i na koji način ona može da utiče na proces učenja i usvajanja stranog jezika
- razmotriti u kojoj meri učenici umeju da koriste aplikacije na mobilnim uređajima, što zavisi i od uzrasta učenika (stariji učenici možda nemaju dovoljno iskustva u korišćenju nekih aplikacija)
- razmotriti u kojoj meri mobilni uređaji pružaju podršku na društvenim mrežama, kao i u komunikaciji na internetu
- razmotriti u kojoj meri mobilni uređaji mogu da poboljšaju iskustvo u učenju stranog jezika
- razmotriti i predvideti moguće probleme u primeni mobilnih uređaja

Pre primene mobilnih uređaja u nastavi je svakako potrebno da se učenicima skrene pažnja i na principe održavanja bezbednosti u komunikaciji na internetu, odnosno učenici moraju da znaju koje su moguće opasnosti, kao i kako da se zaštite.

2.1.6 Nastava na daljinu u visokom obrazovanju

Nastava na daljinu je sve više prisutna na visokoškolskom nivou obrazovanja. Baret (Barrett, 2008) navodi da obrazovanje na daljinu ima prednosti i da se univerziteti opredeljuju za ovu vrstu obrazovanja iz više razloga:

- pedagoški razlozi
- finansijska isplativost
- obrazovna politika
- rešavanje problema koje donosi tradicionalna klasična nastava
- odgovaranje na potrebe studenata

2.1.7 Obrazovanje na daljinu u Srbiji

Obrazovne politike se kreiraju na osnovu zakona o obrazovanju, pravilnika, propisa i strategija. Strategije obrazovanja u Srbiji su zvanična dokumenta koja usvaja Vlada Republike Srbije i usmeravaju pravac obrazovanja u određenom vremenskom periodu. Potreba za obrazovanjem na daljinu je prepoznata u zvaničnim dokumentima u Strategijama razvoja obrazovanja. Aktuelna strategija obrazovanja do 2030. godine kao jedan od ciljeva navodi digitalizaciju obrazovnih institucija, a po pitanju visokoškolskih ustanova u cilju 2.3 predviđena je i digitalizacija u polju visokoškolskog obrazovanja.

2.1.8 Nastava engleskog jezika na daljinu na visokoškolskom nivou u Srbiji

Univerzitet Metropolitan u Beogradu je prva visokoškolska ustanova u zemlji koja je dobila dozvolu od Ministarstva prosvete da sprovodi studentske programe na daljinu 2005. godine. Stoga, među prvim istraživanjima učenja engleskog jezika na daljinu su i istraživanja sprovedena na Univerzitetu Metropolitan (Trajanović, Domazet & Mišić Ilić 2007; Mišić Ilić 2008; Trajanović & Mišić Ilić 2010). Autori su predstavili model kurseva engleskog jezika na Fakultetu Informatičkih Tehnologija. Studentima su bili na raspolaganju udžbenik, audio prezentacija lekcija i forum za diskusiju. U okviru lekcija su bila data i rešenja svih zadataka. Studenti su komunicirali sa nastavnikom putem mejla, a

između sebe putem foruma. Sprovedena anonimna anketa je pokazala da su studenti odlično ocenili sadržaj, način prezentacije, način ocenjivanja i stepen podrške od strane nastavnika.

Ovaj model nastave engleskog jezika na daljinu je i dalje osnova pravljenja kurikuluma engleskog jezika na univerzitetu Metropolitan do danas. Univerzitet Metropolitan kontinuirano radi na osavremenjivanju nastave na daljinu uz rad na istraživačkim projektima, kao i naučni rad u polju obrazovanja na daljinu. Rezultat tih istraživanja je kontinuirani razvoj Sistema za e-učenje, razvoj platforme za e-učenje *LAMS* kao i softvera za pripremu interaktivnih lekcija *Mdita*. Usleg toga, od 2008. godine do danas napravljene su ozbiljne reforme u odnosu na pripremu nastavnih materijala koje omogućavaju veći stepen interaktivnosti u učenju na daljinu, kao i između nastavnika i studenata.

Izazovi u nastavi stranih jezika na daljinu su brojni, posebno po pitanjima pripreme nastavnih materijala, ocenjivanja, komunikacije nastavnika sa studentima na daljinu, kao i između samih studenata na daljinu (Vukotić & Tanasijević 2012) i njihove motivacije (Tanasijević & Vukotić 2014).

2.1.9 Nastava na daljinu usled širenja zarazne bolesti Covid 19

Usled pandemije Covid 19 koja je dovela do brzog preusmeravanja obrazovanja na obrazovanje na daljinu, koje je bilo hitno, iznuđeno i samim tim stresno i za nastavnike i za učenike, mnogi nastavnici nisu uspeli da se brzo prilagode novoj realnosti i po pitanju komunikacije sa učenicima i roditeljima, ali i po pitanju pripreme časova, predavanja i ocenjivanja (Tanasijević & Janković 2021). Istraživanja koja su sprovedena u ovom periodu navode da su neki nastavnici uvideli prednosti nastave na daljinu (Janković & Večanski, 2020; Ristić & Vujović, 2020), a nekima je to bio izazov (Casapía, 2020; Đorđić, Cvijetić & Damjanović, 2021). Novija istraživanja nastave stranih jezika na daljinu (Carillo & Flores, 2020; Ellis, Stadman & Mao, 2020; Huang, Tlili, Chang, Zhang, Nacimberri & Burgos 2020; Maile, Mena & Feinauer Whiting 2020; Sepulveda-Escobar & Morrison, 2020) postavila su okvir po kom bi trebalo da se odvija ovaj vid nastave, ali novonastale okolnosti nisu omogućile adekvatnu pripremu kako nastavnika, tako i učenika.

Istraživanje koje su sprovele Boskić i Haskneht (Boskic & Hausknecht, 2021) na univerzitetu Britanske Kolumbije predstavlja proces prelaska na nastavu na daljinu usled pandemije Covid 19 iz tri ugla: nastava na daljinu, potpuno izvođenje nastave na daljinu uz asinhronu i sinhronu komunikaciju i korišćenje različitih kombinovanih modela. Autorke navode da je period nastave na daljinu trajao dugo, odnosno 18 meseci i usled toga sve vreme je trajao i proces prilagođavanja i uvođenja promena u nastavi na daljinu. Istraživanje je ispitivalo u kojoj meri je uprava univerziteta pomagala nastavnicima u tom periodu da se prilagode novim okolnostima. Autorke navode da je odeljenje za nastavu na daljinu koje se sastojalo od petoro zaposlenih, uskoro brojalo 25 članova. Univerzitetkim nastavnicima su ubrzo obezbeđene instrukcije putem tekstualnih i video tutorijala, radionica i seminara. Slabost koja je uočena u prvoj fazi jeste da su neki nastavnici bili nespremni za rad u digitalnom okruženju, odnosno nisu imali dovoljno kompetencija za to. Pritom, pristup koji su imali neki nastavnici da je nastava preko aplikacije *zoom* ista kao i u učionici se pokazao neefikasnim, odnosno studenti su se mahom osećali zbunjeno i izgubljeno. Pokazalo se da prosta replikacija učionice na platformu za sinhronu komunikaciju nije moguća. U drugoj fazi, prilikom prelaska na potpunu nastavu na daljinu uvedene su novine u odnosu na smanjenje perioda sinhrono nastave i uvođenje asinhrono komunikacije u većoj meri. Iskustvo koje su stekli i nastavnici i uprava univerziteta je dovelo do toga da se sada primenjuju naučene lekcije iz tog perioda u nastavi koja se sada odvija tradicionalno, odnosno nastava na univerzitetu je obogaćena kombinovanim modelima nastave (klasična nastava i primena obrazovnih tehnologija u nastavi paralelno).

Kvalitativno istraživanje putem intervjua sprovedeno u prvoj polovini 2021. godine na univerzitetu Velacruzana (Lovillo & Marti, 2021) u Meksiku pokazuje iskustva i tumačenja iskustava učesnika u nastavi u tom periodu. Ispitanici su bili nastavnici i studenti. Istraživanje se bavi prednostima i slabostima nastave na daljinu, strategijama u učenju na daljinu, izazovima u nastavi na daljinu kao i uticajem nastave na daljinu na razvijanje jezičke veštine pisanja. Nastavnici prednosti nastave na daljinu vide u fleksibilnosti koju ovaj vid nastave nudi kako po pitanju vremena, tako i po pitanju odabira nastavnih materijala, a slabosti u nedostatku tehnologija, nervozi i frustracijama usled poteškoća sa primenom tehnologija, kao i uočenim klasnim razlikama između studenata, što dovodi do nejednakih mogućnosti za učenje. Studenti smatraju da je velika prednost nastave na daljinu to što su nezavisni u učenju, odnosno to što mogu da jačaju autonomiju u učenju, dok slabosti vide u prokrastinaciji, odnosno odlaganju ispunjavanja obaveza usled nedostatka rokova, kao i u problemima po pitanju kako fizičkog, tako i mentalnog zdravlja, do kojih dolazi usled dugog sedenja ispred računara. Što se tiče strategije učenja stranog jezika na daljinu, nastavnici naglašavaju značenje rada u paru ili u grupama, dok studenti naglašavaju da je važno da se održi disciplina u radu. Po pitanju izazova u nastavi na daljinu, nastavnici su prepoznali nedostatak adekvatne opreme, odnosno potrebu da postoji institucionalna podrška studentima koji nemaju adekvatnu opremu ili mogućnost da obezbede stabilnu internet vezu da bi mogli da prate nastavu i uče. Nastavnici takođe smatraju da ne može da se pretpostavi da će oni moći adekvatno da koriste platforme, aplikacije i alate bez stručnog vođenja, odnosno obuke. Nastavnicima je teško i da drže nastavu kada studenti ne uključuju kameru, jer imaju utisak da pričaju sami sa sobom. Studenti su takođe naveli slične izazove, odnosno nedostatak adekvatne opreme za praćenje nastave, ali i nedostatak prostora za učenje kod kuće. Takođe, i studenti su morali da nauče kako da koriste platforme za učenje na daljinu. Studenti su takođe prepoznali i psihičke faktore koji negativno utiču na proces učenja na daljinu: usamljenost, strah i stres. Što se tiče razvoja jezičke veštine pisanja, nastavnici su primetili negativan uticaj neadekvatnih materijala koji se nalaze na internetu, a koji su dostupni studentima, odnosno studenti su mahom koristili neakademski stil i nisu proveravali tekst pre slanja nastavniku. Studenti su, sa druge strane, uočili da su imali više vremena za pisanje, kao i za ispravljavanje napisanog.

Obimnije istraživanje toka nastave engleskog jezika na daljinu usled pandemije Covid 19 u Srbiji je istraživanje koje su sproveli Tomović i Aleksić (Tomović & Aleksić, 2020). Ovo istraživanje je sprovedeno 2020. godine pomoću upitnika na koji je odgovorilo 119 nastavnika engleskog jezika. Nastavnici su koristili platforme koje su im bile dostupne: *zoom*, *skype*, *moodle*, *google* učionica, društvene mreže (*Viber*, *Facebook* i *Instagram*), a u nešto manjoj meri *WhatsApp*, *Google Meet*, *Microsoft Teams* kao i školske platforme. Autori navode da je prelazak na nastavu na daljinu bio iznuđen, i samim tim iziskivao prilagođavanje i saradnju između poslodavaca, nastavnika i učenika (ili roditelja učenika). Pritom, istraživanje je pokazalo da se 48.88% ispitanih nastavnika izjasnilo da nisu imali podršku poslodavca pri nabavci, instaliranju i uputstvu za korišćenje platformi za e-učenje i morali su da se snalaze sami. Istraživanje takođe pokazuje da su nastavnici u maloj meri koristili *Moodle* iako je to platforma za e-učenje jer su navodili da ta platforma ne nudi mogućnost za neposrednu interakciju sa učenicima. Takođe, ispitanici su se izjašnjavali o problemima sa kojima su se suočavali u toku izvođenja nastave na daljinu. Tehnički problemi su bili prisutni i kod nastavnika i kod učenika (nestabilna ili nedovoljno jaka internet veza, nedostupnost uređaja za povezivanje na internet, lični razlozi...). Po pitanju ocenjivanja, jedan od većih problema jeste mogućnost varanja, odnosno prepisivanja. Čak 70.6% nastavnika se izjasnilo da je bilo prepisivanja usled ocenjivanja na daljinu, uz manje ili više dovijanja učenika. Nastavnici su izražavali sumnju u ambijent, odnosno gde se tačno učenici nalaze tokom ocenjivanja, kao i u to da li oni sami daju odgovore ili im neko pomaže u tome. Na pitanje koji vid nastave smatraju boljim, autori su utvrdili da 71.4% nastavnika smatra da je klasična nastava bolja, 27.7% ne vidi razliku, dok se samo jedan ispitanik izjasnio da je nastava na daljinu bolji način izvođenja nastave. Autori zaključuju da su nastavnici ovaj vid nastave prihvatili

kao nužnost, većina je pristupila nastavi na daljinu bez obuke i preferira klasičan oblik nastave, uz mogućnost korišćenja onlajn alata i aplikacija.

Istraživanje stavova učenika u vezi sa učenjem engleskog jezika na daljinu i mogućnostima za razvoj jezičkih veština sprovele su 2020. godine Prodanović i Gavrilović (Prodanović & Gavrilović, 2021). Ispitanici su bili studenti anglistike na univerzitetu Singidunum koji su nastavu pratili na daljinu u prolećnom semestru 2020. godine. Rezultati su pokazali da su takozvani digitalni starosedeooci pozitivno prihvatili promenu i izrazili pozitivan stav prema primeni tehnologija u nastavi, za razliku od takozvanih digitalnih imigranata za koje to predstavlja novinu. I pored toga, studenti su dali prednost tradicionalnoj nastavi jer im je nedostajala interakcija sa kolegama uživo.

Blatešić, Stanić i Šakan (2021) u svom istraživanju novonastale realnosti, odnosno izvođenja nastave na daljinu usled pandemije Covid 19 su posmatrale motivaciju kao jedan od ključnih faktora za uspešno učenje i usvajanje stranog jezika na daljinu. Cilj istraživanja je bio da se ispita uspešnost nastave italijanskog jezika na daljinu, da se proveru u kojoj meri nastava na daljinu utiče na motivaciju studenata, kao i da se ustanove preduslovi za postizanje različitog stepena motivacije. U anonimnom istraživanju koje je sprovedeno na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu učestvovalo je 136 studenata. Autorke su zaključile da su studenti koji pripadaju optimalnijim motivacionim profilima studenti koji su imali prethodno iskustvo u nastavi na daljinu, koji imaju viša očekivanja od budućeg uspeha kao i studenti koji smatraju da nastava na daljinu treba da bude deo redovnog rada na univerzitetima. Stoga, autorke podvlače da bi bilo važno da se redovno sprovode obuke za učenje na daljinu za sve studente.

2.2 Kognitivne teorije učenja i usvajanja drugog jezika

Načini učenja i usvajanja drugog jezika su predmet brojnih istraživanja usled kojih se dolazi do formulacija različitih teorija koje pojašnjavaju te procese. Kognitivne teorije učenja i usvajanja drugog jezika polaze od stanovišta da ljudi koji uče drugi jezik grade znanje koje po svojoj prirodi nije drugačije od znanja drugih veština, odnosno metode i tehnike učenja su zajedničke ili iste kao kod učenja i drugih veština (Ellis, 1994). Sa druge strane, postoje i lingvističke teorije učenja i usvajanja drugog jezika. Ipak, ove dve grupe teorija učenja i usvajanja drugog jezika, kognitivne i lingvističke, se ne isključuju i potrebno je da se obe strane uzmu u obzir da bi se dobila jasna predstava o tome kako se konstruiše i gradi znanje drugog jezika (Ellis, 1994).

S obzirom da postoje brojne kognitivne teorije koje se bave pitanjem učenja i usvajanja drugog jezika koje se razlikuju u nekim konceptima ili pojašnjenjima, izdvojili smo ključne elemente od kojih su istraživači krenuli i koji se nalaze u najvećem broju tih teorija.

Gas (Gass, 1988) izdvaja sledeće elemente:

- primećeni input (unos informacija)
- razumljiv input (*comprehensible input*)
- obrađena informacija (*intake*)
- integracija

Po ovom modelu, prva faza je primećivanje informacija u inputu. Do tog primećivanja dolazi se na osnovu dotadašnjeg znanja drugog jezika. Pritom, učenik primećuje elemente koji se nalaze u materijalu na drugom jeziku i neke od njih i razume. Nakon toga, deo koji je razumljiv ili postane deo obrađene informacije ili se ne koristi uopšte. Na kraju sledi integracija koja označava proces uključivanja novih informacija koje su obrađene u sistem znanja koji je do tada postojao kod svakog učenika.

U modelu koji je razvila Gas, Elis (Ellis, 1994) dodaje i koncepte:

- eksplicitno znanje
- implicitno znanje

Eksplicitno znanje se sastoji od jasne predstave pravila, a implicitno znanje je ono što učenik prepoznaje i obrađuje, bez svesnog znanja pravila.

Kognitivne teorije učenja i usvajanja drugog jezika dalje obrađuju i nadograđuju interakciju između ovih elemenata u toku procesa učenja i usvajanja drugog jezika.

Selinker (Selinker, 1972) je govorio o konceptu međujezik (*interlanguage*) koji obuhvata i unutrašnji sistem pravila koji je izgradio učenik drugog jezika u jednom trenutku, ali i kontinuum koji se sastoji od sistema pravila koje taj učenik gradi sve vreme dok uči drugi jezik (međujezički kontinuum ili *interlanguage continuum*).

Proces građenja međujezika je složen proces koji se sastoji od nekoliko faza po Selinkeru (Selinker, 1972).

- jezički transfer – neki delovi iz sistema pravila koja postoje na maternjem jeziku prenose se u međujezik na drugom jeziku
- transfer učenja – neki delovi iz sistema učenja koji je do tada usvojen prenose se i na proces učenja drugog jezika
- strategije učenja drugog jezika – Selinker (Selinker, 1972) objašnjava strategije učenja drugog jezika kao procese ili pristup učenju koje učenik može da identifikuje
- strategije komunikacije na drugom jeziku – Selinker (Selinker, 1972) objašnjava strategije koje učenik koristi i prepoznaje prilikom komunikacije na drugom jeziku
- prekomerna generalizacija materijala na jeziku cilju, odnosno drugom jeziku – Selinker (Selinker, 1972) navodi da dolazi do prekomerne generalizacije pravila i semantike drugog jezika

Korder (Corder, 1981) navodi da učenici zapravo prave pretpostavke na osnovu materijala koji im je na raspolaganju koje testiraju (*hypothesis testing*). Na taj način, učenici grade hipotetičku gramatiku drugog jezika koju testiraju i receptivno i produktivno kroz upotrebu jezičkih veština. Ukoliko su učenici dovoljno motivisani, oni vremenom prave rekonstrukcije unutar izgrađene hipotetičke gramatike.

Dalji razvoj kognitivnih teorija učenja i usvajanja drugog jezika donosi dublju analizu koncepta međujezičkog kontinuumu. Međujezik je svakako sistematičan, odnosno učenici koriste elemente iz gramatike koje su već usvojili (Jakobovitz, 1970). Međujezik se sastoji od mentalnih gramatika koje su dinamične i brzo se menjaju. Znanje drugog jezika se gradi tako što se novi elementi preklapaju sa postojećim elementima koji čine međujezik. U ovoj fazi pravila su zapravo hipoteze koje učenici testiraju. Korder (Corder, 1981) navodi da u toj fazi postoje paralelne hipoteze koje grade aproksimativnu gramatiku koju gradi svaki učenik za sebe i na taj način može da se pojasni i varijabilnost u znanju drugog jezika koja postoji između učenika.

Učenici ne stižu do određenog nivoa znanja u isto vreme, a često ne postignu ni nivo znanja koje imaju maternji govornici usled procesa fosilizacije. Selinker (Selinker, 1972) navodi da proces fosilizacije obuhvata određene lingvističke elemente, pravila i podsisteme koje učenici drugog jezika zadržavaju u svom međujeziku bez obzira na njihovu uzrast ili stepen podučavanja. Često se ti elementi izgube, ali se ponovo vrate u produktivnim jezičkim veštinama (pisanje i govor). Faktori koji doprinose procesu fosilizacije su sledeći:

- unutrašnji faktori
- ✓ uzrast - Skovel (Scovel, 1988) navodi da postoji kritični period do kog učenici mogu da savladaju sva pravila drugog jezika

- ✓ manjak volje za prilagođavanje – Šuman (Schumann, 1978) navodi da usled brojnih socijalnih i psiholoških faktora, učenici ne žele da se potpuno prilagode kulturološkim normama na jeziku cilju
- Spoljni faktori
- ✓ manjak prilika za učenje – Bikerton (Bickerton, 1975) navodi da učenici nemaju dovoljno prilika da primaju input i da koriste drugi jezik
- ✓ priroda povratne informacije u odnosu na upotrebu drugog jezika – Vigil i Oler (Vigill & Oller, 1978) navode da pozitivna potvrdna informacija koja ukazuje na razumevanje poruke pomaže fosilizaciju, a negativna povratna informacija koja ukazuje na nerazumevanje poruke pomaže da ne dođe do fosilizacije

U daljem razvoju kognitivnih teorija učenja i usvajanja drugog jezika, istraživači su se više bavili prirodom znanja na drugom jeziku koje se deli na eksplicitno i implicitno znanje. Elis (Ellis, 1994) navodi da je eksplicitno znanje ono znanje koje je na raspolaganju učeniku kao svesna predstava pravila. Implicitno znanje se deli na znanje formula i znanje pravila. Znanje formula se sastoji od znanja određenih delova drugog jezika, a znanje pravila se sastoji od znanja apstraktnih i generalizovanih pravila. Obe vrste implicitnog znanja su intuitivne, odnosno učenici nisu svesni toga što znaju.

Krešenove (Krashen, 1981, 1982) hipoteze o učenju i usvajanju jezika su sledeće:

1. Hipoteza o učenju i usvajanju
2. Hipoteza o monitoru
3. Hipoteza o inputu
4. Hipoteza o afektivnom (emotivnom) filteru
5. Hipoteza o prirodnom redosledu

Prva hipoteza se bavi prirodom znanja drugog jezika. Krešen je naveo da učenici imaju dva sistema znanja drugog jezika, usvojeni sistem znanja i naučeni sistem znanja. Pritom, Krešen smatra da se ta dva sistema znanja ne podudaraju, odnosno da su potpuno odvojena. Usvojeni sistem znanja se formira usled usvajanja jezika. Usvajanje jezika je podsvesni proces koji se gradi kada učenici koriste drugi jezik da bi komunicirali. Naučeni sistem znanja se gradi putem učenja. Učenje drugog jezika je proces u kom učenici svesno obraćaju pažnju na elemente drugog jezika da bi razumeli i zapamtili pravila. Krešen insistira da naučeno znanje ne može da se pretvori u usvojeno znanje. Ova tvrdnja je vremenom postala kontroverzna i predmet brojnih akademskih istraživanja, polemika i diskusija.

Svoje polazište Krešen dalje pojašnjava i kaže da učenici koriste naučeno znanje isključivo kao monitor, odnosno samo tada kada svesno obraćaju pažnju na svoj output (odnosno izlaznu informaciju prilikom upotrebe drugog jezika), što je zapravo predmet druge hipoteze. Krešen navodi da je monitor u stvari rezultat naučene gramatike i služi kao urednik prilikom planiranja, menjanja i ispravljanja, samo ukoliko su ispunjena sledeća tri uslova:

- učenik ima dovoljno vremena na raspolaganju
- učenik se fokusira na formu, odnosno na to da ne napravi grešku
- učenik zna pravilo

Krešen takođe navodi da se učenici razlikuju po tome u kojoj meri koriste monitor. Pritom, učenike deli u sledeće grupe:

- učenici koji previše koriste monitor (*over users*)
- učenici koji nedovoljno koriste monitor (*under users*)
- učenici koji koriste monitor adekvatno (*optimal users*)

Krešen smatra da psihološki profili ličnosti zapravo utvrđuju da su ekstrovertne ličnosti učenici koji nedovoljno koriste monitor, dok su introvertne ličnosti, perfekcionista i ličnosti sa manjkom samopouzdanja oni koji previše koriste monitor.

U hipotezi o inputu, Krešen pojašnjava kako učenici usvajaju drugi jezik i navodi da do usvajanja dolazi kada se učeniku daje unos (input) koji je samo jedan stepen iznad njihovog trenutnog znanja. Dakle, ako uzmemo da je trenutno znanje učenika i , do usvajanja drugog jezika će doći ako učenika izložimo razumljivom inputu na jeziku cilju koji je na nivou $i+1$, odnosno taj input može da se pojasni kao input koji učenik ne bi sam proizveo, ali ipak može da ga razume. Značajnu ulogu pri tome ima i kontekst, pojašnjenja, dodatna pojašnjena nepoznatih elemenata, vizuelni materijali... Ova hipoteza se sastoji od više elemenata i biće detaljno pojašnjena u delu koji se bavi uticajem inputa na učenje i usvajanje drugog jezika.

Hipoteza o afektivnom filteru se bavi psihološkim aspektima učenja i usvajanja drugog jezika. Tu spadaju motivacija, samopouzdanje, trema i karakteristike ličnosti. Krešen smatra da su uspešniji oni učenici koji su motivisani, puni samopouzdanja, sa niskim nivoom treme. Pritom, Krešen navodi da nedostatak motivacije, nedostatak samopouzdanja, trema i inhibicija zapravo blokiraju proces usvajanja drugog jezika, odnosno podižu filter koji blokira taj proces.

Hipoteza o prirodnom redosledu bazira se na istraživanjima koja su rađena u sedamdesetim godinama prošlog veka Dulay i Bart (Dulay & Burt, 1974), Makino (Makino, 1980) i glasi: usvajanje gramatičkih struktura odvija se po određenom prirodnom redosledu koji je predvidljiv i koji ne zavisi od uzrasta učenika. Krešen navodi da su implikacije koje proističu iz tih istraživanja važne, jer pokazuju redosled, ali on smatra da ne treba po tom redosledu praviti silabuse, ukoliko imamo za cilj da postignemo usvajanje drugog jezika.

Dalja istraživanja Krešena bave se uticajem čitanja u slobodno vreme na proces učenja i usvajanja drugog jezika. Krešen navodi da čitanje u slobodno vreme kada učenik sam bira materijal koji će da čita u mnogočemu utiče na učenje i usvajanje drugog jezika. Polazna pretpostavka je da je izloženost inputu koji je razumljiv, a pritom i zanimljiv, doprinosi razvoju kako jezičkih struktura, tako i vokabulara (Krashen, 2005, 2010, 2011, 2012, 2013).

Bijalstok (Bialystok, 1978) u svojoj teoriji o učenju i usvajanju drugog jezika dozvoljava da postoji interakcija, odnosno mešanje eksplicitnog i implicitnog znanja. Model koji je ona predstavila sastoji se od sledećih elemenata:

- izloženost drugom jeziku – formalno vežbanje
- eksplicitno znanje – formalno vežbanje, ili samostalno izvođenje zaključaka – implicitno znanje
- ✓ eksplicitno znanje – izvođenje zaključaka – drugo znanje
- ✓ eksplicitno znanje – samostalno izvođenje zaključaka, monitoring – upotreba strategija učenja drugog jezika
- *output*, odnosno upotreba jezika

Kasnije u svojim istraživanjima, Bijalstok je donekle promenila svoje viđenje znanja na drugom jeziku, odnosno od dihotomije da je znanje ili eksplicitno ili implicitno, Bijalstok navodi da je to zapravo kontinuum koji se sastoji od te dve vrste znanja, i da se pravila nalaze ili u eksplicitnom ili u implicitnom delu kontinuumu u zavisnosti od stepena do kog su automatizovana.

Pojam svesnosti u učenju i usvajanju drugog jezika se zapravo nalazi u korenu podele znanja na eksplicitno i implicitno. Šmit (Schmidt, 1990) navodi da se svesnost može posmatrati na tri načina:

- svesnost kao percepcija
- svesnost kao namera
- svesnost kao znanje

2.3 Faktori koji doprinose učenju i usvajanju drugog jezika

Budući da je proces učenja i usvajanja drugog jezika složen proces, brojni faktori utiču na to koliko i kako učenici savladavaju drugi jezik. Priroda tih faktora može da bude socijalna i individualna.

Socijalni faktori koji utiču na proces učenja i usvajanja drugog jezika su brojni, ali istraživači su se mahom bavili sledećim faktorima:

- stavovi o učenju i usvajanju drugog jezika
- uzrast
- pol
- socijalna klasa
- etnički identitet
- input i interakcija na drugom jeziku

2.3.1 Stavovi o učenju i usvajanju drugog jezika

Učenici imaju stavove o jeziku cilju, govornicima jezika cilja, kulturi jezika cilja, socijalne vrednosti učenja jezika cilja, upotrebe jezika cilja i o sebi samima kao pripadnicima sopstvene kulture.

Bejker (Baker, 1988) navodi sledeće karakteristike stavova:

- stavovi su kognitivini i afektivni. To znači da se o stavovima razmišlja, kao i da stavove prate emocije
- stavovi su dimenzionalni, a ne statični, odnosno razlikuje se stepen do kog se nekom učeniku nešto dopada ili ne
- stavovi donekle utiču na ponašanje učenika
- stavovi su naučeni, a ne stečeni
- stavovi su relativno postojani, ali mogu da budu promenjeni ili da se menjanju vremenom

Takođe, važno je da se napomene da učenici mogu da imaju i konfliktne stavove, na primer da imaju pozitivan stav o jeziku cilju usled želje da se prilagode kulturi ili da napreduju u karijeri, a da ipak žele da zadrže svoj identitet i znanje i korišćenje maternjeg jezika.

Istraživanja mahom pokazuju da pozitivni stavovi prema jeziku cilju i kulturi pozitivno utiču na proces učenja i usvajanja tog jezika.

2.3.2 Uzrast

Brojna istraživanja su se bavila ulogom uzrasta u procesu učenja i usvajanja drugog jezika.

Čembers i Trudžgil (Chambers & Trudgill, 1980) navode da mlađi učenici imaju više uspeha u učenju i usvajanju izgovora usled pritiska koji osećaju od vršnjaka. Oni su utvrdili da učenici koji kreću da uče i usvajaju drugi jezik nakon početka adolescencije imaju manje šanse da usvoje izgovor blizak izgovoru maternjih govornika, a ukoliko krenu da uče drugi jezik nakon petnaeste godine da će imati manje šanse da usvoje gramatiku na nivou na kom je usvoje učenici koji su krenuli da uče i usvajaju drugi jezik u ranijem uzrastu.

Istraživanja nisu dokazala zbog čega dolazi do razlika, odnosno usled čega stariji učenici ne ostvaruju uspeh kao što to čine mlađi polaznici.

2.3.3 Pol

Pripadnost muškom ili ženskom polu je bila predmet brojnih istraživanja koja su se bavila pitanjem uticaja te pripadnosti na uspeh u učenju i usvajanju drugog jezika.

Labov (Labov, 1991) je u istraživanjima pokazao sledeće:

- u stabilnoj sociolingvističkoj stratifikaciji, muškarci više koriste nestandardne forme od žena
- žene brže usvajaju i koriste nove lingvističke forme

Burstal (Burstall, 1975) je napravila longitudinalno istraživanje u kojem je 6000 dece uzrasta od 8 godina učilo i usvajalo francuski jezik. U tom istraživanju, devojčice su postizale bolje rezultate od dečaka na svim testovima.

Brojna istraživanja takođe pokazuju da žene imaju pozitivnije stavove o učenju i usvajanju drugog jezika od muškaraca (Gardner & Lambert, 1972, Spolski, 1989, Ludvig, 1983).

Postoje istraživanja koja pokazuju da muškarci i žene na drugačiji način pristupaju procesu učenja i usvajanja drugog jezika. Gas i Varonis (Gass & Varonis, 1985) pokazuju da muškarci u većoj meri koriste prilike za interakciju, odnosno za upotrebu i vežbanje drugog jezika, dok se žene više oslanjaju na input.

2.3.4 Socijalna klasa

Pripadnost određenoj socijalnoj klasi sastoji se od prihoda koji se ostvaruje, nivoa obrazovanja i profesije.

Preston (Preston, 1989) u svom istraživanju pokazuje da postoje određene tendencije, odnosno obrasci koji proističu iz pripadnosti određenoj socijalnoj klasi. Hiperkorekcija se pojavljuje kada pripadnici niže socijalne klase žele da usvoje određenu jezičku formu koja se smatra da je prestižna.

Burstal (Burstall, 1975) u istraživanju da li pripadnost određenoj socijalnoj klasi utiče na proces učenja i usvajanja francuskog jezika kod dece uočava da su pripadnici nižih socijalnih klasa (radničke klase ili klase čija su primanja manja) pokazivali slabije rezultate od dece koja pripadaju srednjoj klasi. Takođe, deca koja su pripadala radničkoj klasi su u većoj meri odustajala od učenja i usvajanja drugog jezika.

Ova i brojna druga istraživanja bavila su se pitanjem uticaja pripadnosti socijalnoj klasi na učenje i usvajanje drugog jezika u učionici, odnosno u formalnom obrazovanju. Istraživanja koja su se bavila uticajem pripadnosti određenoj socijalnoj klasi kod akulturacije, odnosno kada se drugi jezik usvaja u sredini gde je to standardni jezik, pokazuju drugačije rezultate.

Holobrou, Dženesi i Lambert (Hollowbrow, Genesee & Lambert, 1991) su istraživali uticaj pripadnosti određenoj socijalnoj klasi na učenje i usvajanje drugog jezika kod dece predškolskog uzrasta u gradu Sinsinati, SAD, i nisu pronašli razlike u uspehu dece koja pripadaju različitim socijalnim klasama.

2.3.5 Etnička pripadnost

Ključni koncept u istraživanjima koja se bave pitanjem da li i u kojoj meri etnička pripadnost utiče na uspeh u procesu učenja i usvajanja drugog jezika jeste bliskost, odnosno udaljenost između jezika. Što je veća udaljenost između maternjeg jezika i kulture i jezika cilja i te kulture, to je teže učiti i usvajati jezik cilj.

2.4 Uloga inputa i interakcije u učenju i usvajanju drugog jezika

Teorije učenja i usvajanja drugog jezika priznaju ulogu koju ima input u tim procesima. Ellis (Ellis, 1985:127) navodi da postoje tri gledišta koja se bave ovim pitanjem: biheviorističko, mentalističko i interakciono.

Po tome, istraživanja koja se bave ulogom inputa u procesima učenja i usvajanja drugog jezika smatraju da postoji direktna korelacija između inputa i outputa, odnosno jezičke produkcije. Pritom, input se sastoji od stimulusa i povratne informacije. Uz pomoć stimulusa, učenik dobija određene informacije o jeziku koje putem imitacije savladava i koristi. Povratna informacija može da bude pozitivna ili negativna, odnosno ispravljanje, što zavisi od toga da li je jezička produkcija blizu formi u jeziku-cilju. Bihevioristi smatraju da je moguće da se inputom manipuliše da bi učenik dobio adekvatan stimulus.

Mentalističke teorije naglašavaju značenje učenika u procesu učenja i usvajanja drugog jezika. Kuk (Cook, 1989) navodi da je input samo podsticaj za pokretanje unutrašnjih kognitivnih procesa. Učenici imaju urođenu sposobnost da uče jezike, a input im samo pomaže da pronađu forme koje su ispravne na drugom jeziku.

Interakcione teorije učenja i usvajanja jezika imaju dva stanovišta. Sa jedne strane su kognitivne interakcione teorije koje se baziraju na konceptima kognitivne psihologije i navode da je input značajan unutar ostalih internih mehanizama koji utiču na proces učenja i usvajanja drugog jezika. Socijalne interakcione teorije navode da je od ključnog značaja verbalna komunikacija.

Ellis (Ellis, 1994) navodi da su pitanja koja su najviše istraživana po pitanju inputa u procesu učenja i usvajanja drugog jezika sledeća:

1. Koje su karakteristike inputa koje dobijaju učenici?
2. Kako input utiče na učenje i usvajanje drugog jezika?

Istraživanja koja su se bavila prirodom inputa ispitivala su uticaj:

1. Inputa koji potiče od maternjih govornika

Problem u istraživanjima uticaja inputa koji koriste maternji govornici je u tome što se istraživači suočavaju sa problemom koji model maternjih govornika učenici biraju. Ovo pitanje svakako utiče i na pedagoške aspekte nastave i podučavanja drugog jezika. Koji model govora izabrani i kom modelu stremiti je svakako pitanje kojim se obrazovne politike uveliko bave.

2. Modifikovanog inputa

Input koji dobijaju učenici drugog jezika je modifikovan da bi oni mogli da shvate poruku. Promene u inputu mogu da budu različite i zavise od toga ko daje input.

- input od roditelja-staratelja

Ova vrsta inputa je modifikovana sa ciljem da deca shvate poruku i da uče jezik. Ta vrsta interakcije sa decom se u literaturi zove i bebači jezik ili dečji jezik. Pritom, taj input je mnogo jednostavniji u lingvističkom smislu od inputa koji se koristi u interakciji sa odraslim ljudima

- govor stranaca

Po sličnom principu, kada se govori o učenju i usvajanju drugog jezika, maternji govornici modifikuju input kada su u interakciji sa osobom koja uči njihov maternji jezik.

Istraživanja koja su se bavila uticajem inputa od stranaca na učenje i usvajanje drugog jezika su mahom odgovarala na sledeća pitanja:

1. Da li su modifikacije u inputu gramatički ispravne ili ne
2. Kakve se modifikacije prave u govoru stranaca
3. Kakva je priroda modifikacija u interakciji između stranca i učenika drugog jezika
4. Struktura diskursa u govoru stranaca
5. Koje su funkcije govora stranaca

2.4.1 Negramatički modifikovan input

Long (Long, 1983) navodi da stranci često koriste negramatički modifikovan input jer smatraju da je takav input jednostavniji i navodi da to zavisi od nekoliko faktora:

- nivo znanja drugog jezika kod učenika – ukoliko je nivo znanja drugog jezika niži, veće su šanse da će input biti negramatički modifikovan
- status maternjeg govornika, odnosno stranca – što je veći status maternjeg govornika, odnosno stranca, makar to bila njihova percepcija, to su veće šanse da će on uvoditi negramatičke promene u govoru
- maternji govornik ili stranac ima iskustva u interakciji sa ljudima koji uče taj jezik i koji imaju niži nivo znanja tog jezika
- stepen spontanosti interakcije – negramatičke modifikacije se manje javljaju u formalnom, planiranom diskursu

Negramatičke modifikacije u inputu se uglavnom sastoje od izostavljanja pomoćnog glagola biti, zamenice za treće lice jednine *it*, neupotrebe genitiva, pojednostavljene upotrebe glagolskih vremena.

2.4.2 Gramatički modifikovan input

Istraživanja pokazuju da se mnogo češće koristi gramatički modifikovan input. Gramatičke modifikacije u inputu prave i nastavnici u nastavi drugog jezika. Ove modifikacije se odnose na:

- simplifikaciju, odnosno input je pojednostavljen,
- generalizaciju, odnosno input se sastoji od pravilnih formi, bez upotrebe izuzetaka i
- elaboraciju, odnosno u inputu se dodaju pojašnjenja.

2.4.3 Modifikacije inputa u interakciji

Modifikacije inputa u interakciji se dele na:

- upravljanje diskursom
- ispravljanje diskursa

Long (Long, 1983) navodi da kod upravljanja diskursom dolazi do sledećih modifikacija:

- broj informacija koje se prenose
- upotreba pitanja
- orijentacija na sada i tu
- provera da li postoji razumevanje poruke
- ponavljanje

Kod ispravljanja diskursa, Long (Long, 1983) navodi da do modifikacija dolazi usled nerazumevanja u komunikaciji.

Ukoliko je potrebno da se interveniše kada dolazi do nerazumevanja, modifikacije su sledeće:

- traži se pojašnjenje
- traži se potvrda
- iskaz se ponavlja

Maternji govornici ili stranci ispravljaju greške učenika ukoliko ih primete.

2.4.4 Struktura govora stranaca (*foreigner talk*)

Istraživanja koja su se bavila strukturom govora stranaca predstavljaju modele do kojih su došli usled istraživanja kako je tekao diskurs kada je postojao neki zadatak, na primer Gas i Varonis (Gass & Varonis, 1985), Erlih, Ejveri i Jorio (Ehrlich, Avery & Yorio, 1989). Elis (Ellis, 1994:275) navodi da još uvek nema dovoljno modela da bi se napravila generalizacija, odnosno opisala struktura govora stranaca.

2.4.4.1 Funkcije govora stranaca

Modifikacije u inputu koje prave maternji govornici i stranci imaju sledeće funkcije:

- uspešna komunikacija
- implicitno ili eksplicitno pokazivanje stava koji oni imaju prema sagovorniku
- implicitno podučavanje jezika-cilja

2.4.5 Govor u međujeziku

Govor u međujeziku zapravo označava interakciju između samih učenika drugog jezika. Savremena pedagogija nastave stranog jezika koja se zasniva na komunikativnom pristupu navodi da je potrebno da učenici što više rade u paru ili u grupama, da bi imali prilike da vežbaju jezičke produktivne veštine. Usled toga je važno da se istraži uticaj koji međujezik ima na učenje i usvajanje drugog jezika.

Istraživanja u tom smeru, na primer Pika i Doughty (Pica & Doughty, 1985), su pokazala da je input koji dolazi od učenika ka učeniku značajan, ali da često ume da bude gramatički neispravan.

2.4.6 Input i interakcija u procesu učenja i usvajanja drugog jezika

Istraživanja koja su se bavila uticajem inputa i interakcije u procesu učenja i usvajanja su otvarala sledeća pitanja:

2.4.6.1 Frekvencija u inputu i učenje i usvajanje drugog jezika

Hipoteza o frekvenciji (*frequency hypothesis*) koju su postavili Hač i Vagner Goug (Hatch & Wagner Gough, 1976) navodi da redosled po kom se jezičke jedinice uče i usvajaju zavisi od frekvencije po kojoj se te jezičke jedinice nalaze u inputu. Elis (Ellis, 1994:281) navodi da su se istraživanja koja su testirala ovu hipotezu zapravo više bavila pitanjem tačnosti u jezičkoj produkciji učenika, nego pitanjem frekvencije, što je donekle opravdano jer tačnost u jezičkoj produkciji učenika oslikava i stepen usvojenosti jezičke jedinice.

2.4.6.2 Razumljiv input i učenje i usvajanje drugog jezika

Krešen (Krashen, 1981, 1985, 1989) je postavio hipotezu o razumljivom inputu (*Input Hypothesis*) i pritom naveo sledeće:

1. Učenici napreduju u učenju i usvajanju drugog jezika po prirodnom redosledu time što su izloženi razumljivom inputu u kom se nalaze strukture koje su samo jedan stepen iznad njihovog trenutnog nivoa kompetencije
2. Iako je razumljiv input neophodan uslov da bi došlo do usvajanja drugog jezika, on sam po sebi nije dovoljan
3. Input postaje razumljiv usled procesa pojednostavljenja, uz pomoć konteksta i nelingvističkih pomagala. Krešen dodaje da fino podešavanje inputa nije nužno da bi input postao razumljiv
4. Govor je rezultat usvajanja drugog jezika, a ne uzrok. Samim tim, jezička produkcija ne doprinosi usvajanju drugog jezika

Dalja istraživanja su se bavila raznim elementima koji proističu iz Krešenove hipoteze. Ellis (Ellis, 1994:290) je predložio modifikaciju hipoteze:

Razumljiv input pomaže u procesu usvajanja drugog jezika, ali nije neophodan uslov za usvajanje i ne garantuje da će doći do usvajanja.

2.5 Unutrašnji faktori koji utiču na proces učenja i usvajanja drugog jezika

2.5.1 Jezički transfer

Biheviorističke teorije učenja navode da je u tom procesu ključno formiranje navika. Ellis (Ellis, 1994:310) navodi da bihevioristi smatraju da se drugi jezik uči putem analogije, a ne analize. Pritom, glavna prepreka u tom procesu je prethodno znanje. Proaktivna inhibicija se pojavljuje kada se stare navike, odnosno ono što je već naučeno, ispreči ispred onoga što treba da se nauči. Stoga, bihevioristi su definisali pojam teškoće koji predstavlja stepen napora koji treba da se uloži da bi se nešto naučilo. Stepem teškoća zavisi od toga u kojoj meri je jezik-cilj sličan drugom jeziku. Ukoliko su jezici slični, dolazi do pozitivnog jezičkog transfera, a kada su različiti nivo teškoće je veći i povećava se verovatnoća da će doći do grešaka usled negativnog jezičkog transfera.

Kognitivne teorije o učenju i usvajanju drugog jezika koje su se bavile pitanjem uticaja jezičkog transfera navode da je proces učenja i usvajanja drugog jezika dinamičan i da ne može da se posmatra kao proces formiranja navika usled analogija. Njihova istraživanja su se bavila sledećim pitanjima:

- analize grešaka do kojih dolazi usled negativnog transfera,
- izbegavanja određenih jezičkih elemenata za koje smatraju da su teški usled toga što su drugačiji u njihovom maternjem jeziku i
- preterana upotreba do koje dolazi usled generalizacije koje učenici prave.

2.5.1.1 Hipoteza o kontrastivnoj analizi

Lado (Lado, 1957:2) je formulisao hipotezu o kontrastivnoj analizi:

Učenik koji dođe u kontakt sa stranim jezikom smatra da su neke jezičke jedinice u stranom jeziku teške, a neke lake. Elementi u stranom jeziku koji su slični elementima u njegovom maternjem jeziku će mu biti laki, a elementi koji su različiti će mu biti teški.

Prema ovoj hipotezi moguće je da se pretpostavi gde će učenici praviti greške, odnosno potrebno je da se izvrši temeljita kontrativna analiza između jezika da bi se do tog saznanja došlo.

Dalja istraživanja, na primer Dulaj i Bart (Dulay & Burt, 1974), su pokazala da do grešaka u jezičkoj produkciji učenika dolazi i usled drugih faktora, a ne samo usled negativnog jezičkog transfera.

2.5.1.2 Lingvističke univerzalije

Čomski (Chomsky, 1986) navodi da postoje dva pristupa proučavanja jezika:

- spoljni (eksterni) pristup – sastoji se od prikupljanja podataka iz jezika koji su predmet analize sa ciljem sastavljanja deskriptivne gramatike
- unutrašnji (interni) pristup – bavi se intuicijom koju poseduju govornici putem koje oni znaju šta je gramatički ispravno, a šta nije.

Čomski se dalje u svojim istraživanjima bavio jezičkim univerzalijama putem dubinske analize raznih jezika sa ciljem da se dođe do univerzalne gramatike koja bi opisivala gramatiku svih jezika.

Sa druge strane su se pojavila tipološka istraživanja koja su proučavala tipološke univerzalije koje je inicirao Grinberg (Greenberg, 1966) koja su se bavila analizom jezika koji pripadaju različitim jezičkim porodicama da bi se utvrdilo koje karakteristike su im zajedničke.

Ova istraživanja su bacila novo svetlo na teoriju o međujeziku. Adžemijan (Adjemian, 1976) je naveo da je međujezik zapravo prirodni jezik i da se ponaša kao svi prirodni jezici. To je dovelo do sledećih hipoteza:

1. Međujezik se sastoji od određenog broja lingvističkih pravila usled kojih je moguće da se napravi neograničeni broj jezičkih izraza
2. Strukture u međujeziku mogu da budu opisivane pomoću gramatike
3. Međujezik može da bude predmet lingvističke analize

Ekman (Eckman, 1991:24) je naveo da univerzalne generalitacije koje važe za prirodne jezike važe i za međujezik.

Tipološke univerzalije su bile predmet nekih istraživanja procesa učenja i usvajanja drugog jezika. Ta istraživanja su pokušavala da daju odgovore na sledeća pitanja:

1. Kakav uticaj imaju tipološke univerzalije na redosled usvajanja gramatičkih jedinica?
2. Koji je uticaj markiranosti na proces učenja i usvajanja drugog jezika?
3. Kakav uticaj ima tipološki status određene gramatičke jedinice u maternjem jeziku i jeziku-cilju na negativan jezički transfer?

Istraživanja koja su se bavila pitanjem uticaja tipoloških univerzalija na redosled usvajanja gramatičkih jedinica su se mahom bavila negacijama. Ukoliko je preverbalna negacija nemarkirana u odnosu na postverbalnu negaciju, učenici prvo usvajaju nemarkiranu formu.

2.5.1.3 Teorija univerzalne gramatike i učenje i usvajanje drugog jezika

Čomski (Chomsky, 1976:29) je definisao univerzalnu gramatiku kao sistem principa, uslova i pravila koja se nalaze u svim ljudskim jezicima, odnosno kao sistem jezičkih univerzalija koje se dele na principe i parametre. Principi su apstraktna svojstva gramatike, a parametri su principi koji se razlikuju od jezika do jezika.

Univerzalna gramatika definiše i markiranost jezičkih struktura. Stepem markiranosti zavisi od toga da li jezička struktura pripada jezgru ili periferiji. Strukture koje pripadaju jezgru su strukture koje pripadaju univerzalnoj gramatici i one su nemarkirane.

Po principima univerzalne gramatike, teorije učenja i usvajanja drugog jezika treba da daju odgovore u sledećim oblastima:

1. Gramatičke kompetencije
2. Autonomije gramatike
3. Modularnosti

Što se tiče gramatičke kompetencije, teorije učenja i usvajanja drugog jezika treba da objasne znanje gramatike, a ne ponašanje ili veštine.

Tvrdnja da je gramatika autonomna u odnosu na druge vrste znanja zasniva se na hipotezi da ljudi poseduju urođenu jezičku sposobnost (*innate language faculty*) koja ne zavisi od drugih kognitivnih sistema kao što su percepcija, rešavanje problema ili memorija.

Kognitivni sistemi u koje spadaju percepcija i memorija stupaju u interakciju sa jezičkim modulom i samim tim imaju uticaj na učenje i usvajanje drugog jezika. Unutar jezičkog modula postoje različiti domeni u koje spadaju univerzalna gramatika, procedure i principi učenja jezika kao i domen koji pomaže da se nauče periferni elementi gramatike i vokabulara. Teorija učenja i usvajanja drugog

jezika treba da dokaže na koji način ovi moduli stupaju u interakciju prilikom učenja i usvajanja drugog jezika.

2.6 Individualne razlike u učenju i usvajanju drugog jezika

Postoje brojne individualne razlike koje utiču na proces učenja i usvajanja drugog jezika. Mnogi istraživači su se bavili individualnim razlikama i pritom pravili različite klasifikacije tih razlika.

Skehan (Skehan, 1989) je napravio drugačiju klasifikaciju:

- sklonost ka jeziku
- motivacija
- strategije učenja jezika
- kognitivni faktori
 - ✓ ekstrovertnost ili introvertnost
 - ✓ preuzimanje rizika
 - ✓ inteligencija i
 - ✓ anksioznost

Larsen Friman i Long (Larsen Freeman & Long, 1991) su napravili detaljniju klasifikaciju:

- uzrast
- socio-psihološki faktori
 - ✓ motivacija
 - ✓ stav
- tip ličnosti
 - ✓ samopouzdanje
 - ✓ ekstrovertnost
 - ✓ anksioznost
 - ✓ preuzimanje rizika
 - ✓ osetljivost na odbijanje
 - ✓ empatija
 - ✓ inhibicija
 - ✓ tolerancija na dvosmislenost
- kognitivni stilovi
 - ✓ fokusiranje na opšte ili specifično
 - ✓ širina kategorija
 - ✓ refleksivnost ili impulsivnost
 - ✓ auditivni ili vizuelni stil učenja
 - ✓ analitički ili geštalt stil učenja
- specijalizacija hemisfere
- strategije učenja
- drugi faktori
 - ✓ uzrast
 - ✓ memorija

Elis (Ellis, 1994) je predstavio okvir po kom treba da se posmatraju i istražuju individualne razlike u učenju i usvajanju drugog jezika:

- Individualne razlike
 - ✓ uverenja o učenju drugog jezika
 - ✓ afektivna stanja
 - ✓ opšti faktori
- Strategije učenja

- Ishodi učenja jezika u odnosu na:
 - ✓ nivo postignutog znanja
 - ✓ tačnost
 - ✓ brzine učenja drugog jezika

Između ovih varijabli nalaze se unutrašnji mehanizmi koji vode proces učenja i usvajanja drugog jezika.

2.6.1 Uverenja o učenju drugog jezika

Hosenfeld (Hosenfeld, 1978) navodi da učenici prave mini-teorije o tome kako se uče strani jezici. Ellis (Ellis, 1994:478) je izdvojio sledeća uverenja učenika:

1. Ljudi se rađaju sa posebnom sklonošću za učenje stranih jezika
2. Postoje teži i lakši strani jezici
3. Najbolji način da se nauči strani jezik je da se pamte nove reči i da se uče gramatička pravila
4. Neophodno je da se nauči nešto o kulturi kojoj strani jezik pripada
5. Neophodno je da se sluša, da se ponavlja i da se vežba
6. Ispitanici su se različito izjasnili oko toga da li je nužno da se izbegavaju greške
7. Glavni cilj koji su ispitanici sebi postavili je bio da nauče da govore strani jezik tečno

2.6.2 Afektivna stanja

Učenici reaguju na različite načine na sve što se dešava tokom učenja i usvajanja drugog jezika, posebno u učionici. Najviše istraživanja je pokrenulo pitanje anksioznosti ili treme, odnosno kakav uticaj ta afektivna stanja imaju na proces učenja i usvajanja drugog jezika.

Anksioznost se deli na:

- ✓ anksioznost kao osobina (*trait anxiety*) – posmatra se kao deo ličnosti
- ✓ anksioznost kao stanje (*state anxiety*) – pojavljuje se u specifičnim situacijama
- ✓ specifična anksioznost (*situation-specific anxiety*) – pojavljuje se u konkretnim situacijama, kao što je javni govor, prilikom testiranja ili učešća na času

2.6.3 Sklonost ka jezicima

Kerol (Carroll, 1981) navodi da je sklonost umeće da se uradi zadatak, a sklonost ka jezicima posebno umeće u učenju i usvajanju drugih jezika. Kerol takođe navodi da postoji razlika između sklonosti ka jezicima i inteligencije. Pritom, Kerol je takođe naveo da se sklonost ka jezicima sastoji od:

1. umeća kodiranja fonema
2. gramatičke osetljivosti
3. induktivne sposobnosti učenja jezika
4. umeća pravljenja asocijacija između različitih stimulusa

2.6.4 Stilovi učenja

Stilovi učenja su predmet opšte psihologije i bave se pitanjem kako različiti ljudi, odnosno tipovi ličnosti, pristupaju rešavanju problema. Kifi (Keefe, 1979) daje sledeću definiciju stilova učenja:

Stilovi učenja su određena kognitivna, afektivna i psihološka ponašanja koja su relativno stabilni indikatori o tome na koji način učenici percipiraju, stupaju u interakciju i odgovaraju na sredinu u kojoj se uči.

Rid (Reid, 1987) je izdvojio sledeće stilove učenja drugog jezika:

1. vizuelni stil – na primer, uz pomoć čitanja grafikona i tabela
2. auditivni stil – na primer, uz pomoć slušanja audio materijala
3. kinestetički stil – na primer, putem fizičkih odgovora
4. taktilni stil – na primer, uz pomoć pravljenja modela

Viling (Willing, 1987) je u svom istraživanju izdvojio sledeće stilove učenja:

1. konkretan stil učenja – uz direktnu obradu informacija, orijentisan ka drugima, spontan, kreativan, emotivan, ne voli rutinsko učenje
2. analitički stil učenja – fokusiran na specifične probleme, formira zaključke na osnovu testiranja hipoteza, nezavisan, ne voli neuspeh, preferira logičke prezentacije
3. komunikativni stil učenja – prilično nezavisan, prilagodljiv, fleksibilan, preferira socijalno učenje i komunikativni pristup, voli da donosi odluke
4. auditivni stil učenja – zavisi od drugih, potrebna su uputstva i pojašnjenja nastavnika, voli strukturu u učenju, ne voli učenje putem otkrivanja

2.6.5 Motivacija

Istraživanja procesa učenja i usvajanja drugog jezika navode motivaciju kao jedan od ključnih faktora koji utiču na taj proces. Skehan (Skehan, 1989) postavlja sledeće hipoteze:

1. Intrinzička hipoteza – motivacija potiče od unutrašnjeg interesovanja za zadatak koji je postavljen pred učenikom
2. Rezultativna hipoteza – učenici koji napreduju neće posustati, a učenici koji ne napreduju će biti obeshrabreni i neće se dovoljno truditi
3. Hipoteza o unutrašnjem uzroku – svaki učenik ima određeni stepen motivacije za učenje drugog jezika
4. Hipoteza o štapu i šargarepi – spoljni uticaji i podsticaji utiču na stepen motivacije

Istraživanja su pokazala da postoji visok stepen korelacije između motivacije i postignuća u učenju i usvajanju drugog jezika. To se najviše odražava u istrajnosti u tom procesu.

2.6.6 Tip ličnosti

Ellis (Ellis, 1994) navodi da tip ličnosti može da utiče na proces učenja i usvajanja stranog jezika. Istraživanja su mahom analizirala sledeće aspekte ličnosti:

1. Ekstrovertnost – introvertnost
2. Preuzimanje rizika
3. Tolerancija na dvosmislenost
4. Empatija
5. Samopouzdanje
6. Inhibicija

Ekstrovertne ličnosti su društveno aktivne, živahne i ne boje se da preuzmu rizik, dok su introvertne ličnosti tihe i preferiraju nedruštvene aktivnosti. Strong (Strong, 1983) je u istraživanju pokazao da ekstrovertna deca brže uče strani jezik.

Ličnosti koji se ne boje preuzimanja rizika manje oklevaju, koriste složene jezičke konstrukcije i pokazuju visok stepen tolerancije na greške. Manje probaju pre govora. Elaj (Ely, 1986) je u istraživanju pokazao da spremnost na preuzimanje rizika pozitivno utiče na veću aktivnost na času.

Ličnosti koje imaju toleranciju na dvosmislenost imaju sposobnost da nove stimulse prihvataju lako, čak i kad im nisu potpuno jasni i nemaju potrebu za autoritetom. Najman i saradnici (Naiman, Frohlich, Stern & Todesco 1978) su utvrdili da tolerancija na dvosmislenost utiče na razumevanje slušanja.

Ličnosti koje su empatične mogu da se postave u položaj drugog da bi ga bolje razumele. Guiora i saradnici (Guiora, Beit Hallahmi, Brannon, Dull & Scovel 1972) su utvrdili da empatija ima visoku korelaciju u odnosu na postignuća.

Samopouzdanje pokazuje stepen do kog ličnost veruje u svoje sposobnosti. Heyde (Heyde, 1979) je u istraživanju pokazao da visok stepen pouzdanja ima korelaciju sa usmenom produkcijom, odnosno govorom.

Inhibicija pokazuje do kog stepena ličnost brani svoj ego, a po pitanju učenja drugog jezika, do kog stepena može da toleriše promene u svom identitetu do kojih dolazi u toku učenja i usvajanja drugog jezika. Giora i saradnici (Guiora et al, 1972) su u istraživanju pokazali da je mala količina alkohola dovela do boljeg izgovora.

2.6.7 Strategije učenja

Strategije učenja su predmet brojnih istraživanja u kojima se pojavljuju različite definicije strategija.

Stern (Stern, 1983) smatra da su strategije učenja opšte tendencije ili sveukupne karakteristike pristupa učenika.

Oksford (Oxford, 1989) smatra da su strategije učenja jezika određene vrste ponašanja i radnje koje doprinose da proces učenja drugog jezika bude uspešniji i prijatniji.

Elis (Ellis, 1994:543) je naveo sledeće karakteristike strategije učenja:

1. Strategije se odnose i na opšte pristupe i na specifične tehnike koje se koriste kada se uči drugi jezik
2. Strategije su orijentisane ka problemima, odnosno učenik koristi strategiju da bi rešio nekakav problem
3. Učenici su mahom svesni strategija koje koriste i mogu da pojasne koje strategije koriste ukoliko im se na to skrene pažnja
4. Strategije obuhvataju lingvističko ponašanje, na primer pitanje šta koja reč znači, kao i nelingvističko ponašanje, na primer kada se pokaže na predmet da bi se dobilo pojašnjenje kako se to kaže
5. Lingvističke strategije mogu da se koriste i na maternjem i na drugom jeziku
6. Neke strategije su biheviorističke, a neke mentalne
7. Uglavnom, strategije indirektno doprinose učenju time što učenicima daju podatke o drugom jeziku koje oni nakon toga obrađuju
8. Upotreba strategija zavisi i od tipa zadatka i od preferenci učenika

O'Majli i Šamo (O'Mailey & Chamot, 1990) su napravili sledeću klasifikaciju strategija učenja drugog jezika:

- Metakognitivne strategije
 - ✓ organizovanje unapred – pravljenje generalnog koncepta pri učenju određene aktivnosti
 - ✓ direktno usmerena pažnja – unapred doneta odluka da se posveti pažnja određenom zadatku i da se ne obraća pažnja na moguće distrakcije
 - ✓ selektivno usmerena pažnja – unapred doneta odluka da se posveti pažnja određenim aspektima u inputu
 - ✓ samoupravljanje – poznavanje uslova koji pomažu u učenju i obezbeđivanje tih uslova
 - ✓ priprema unapred – planiranje i vežbanje jezičkih jedinica koje su potrebne da bi se uradio određeni jezički zadatak
 - ✓ samo-posmatranje – ispravljanje svog govora u izgovoru, gramatici i vokabularu i po pitanju prikladnosti u odnosu na datu situaciju

- ✓ odložena jezička produkcija – svesno odlaganje govora da bi se još posvetilo pažnje slušanju
- ✓ samo-ocenjivanje – provera sopstvene jezičke produkcije u odnosu na unapred date i poznate kriterijume
- Kognitivne strategije
 - ✓ ponavljanje – imitiranje određenog jezičkog modela
 - ✓ pronalaženje definicije – pronalaženje ili proširivanje definicije određenog pojma ili koncepta uz upotrebu materijala na jeziku-cilju
 - ✓ direktan fizički odgovor – prenošenje novih informacija putem fizičkog odgovora
 - ✓ prevođenje – upotreba maternjeg jezika kao osnova za razumevanje drugog jezika
 - ✓ grupisanje – preklasifikacija ili etiketiranje materijala koji treba da se nauči u odnosu na unapred određene attribute
 - ✓ hvatanje beleški – zapisivanje glavnih ideja, koncepata, ključnih tačaka ili rezimea informacija koje su prenete usmeno
 - ✓ dedukcija – svesna primena pravila da bi se razumeo drugi jezik
 - ✓ rekombinovanje – konstrukcija složene rečenice putem rekombinovanja već poznatih elemenata
 - ✓ vizuelizacija – povezivanje novih informacija sa vizuelnim konceptima koji postoje u memoriji
 - ✓ auditivna reprezentacija – memorisanje zvuka ili sličnih zvukova kod reči, izrada i dužih jezičkih sekvenci
 - ✓ ključne reči – memorisanje novih reči u drugom jeziku putem identifikovanja reči koje postoje u maternjem jeziku i po nečemu su slične sa novim rečima na drugom jeziku ili pravljenje spona i veza između novih reči i već naučenih reči
 - ✓ kontekstualizacija – postavljanje reči ili izraza na pravom mestu u rečenici ili u određenom kontekstu
 - ✓ pojašnjenje – povezivanje novih koncepata sa već poznatim konceptima
 - ✓ transfer – korišćenje prethodnog znanja jezika ili drugog znanja da bi se uradio određeni jezički zadatak
 - ✓ pretpostavljanje značenja – korišćenje dostupnih informacija da bi se pogodilo značenje novih izraza ili da bi se popunile informacije koje nedostaju
- Socijalne – afektivne
 - ✓ saradnja – rad u paru ili grupama da bi se dobila povratna informacija ili da bi se dobila informacija
 - ✓ postavljanje pitanja za pojašnjenje – pitanje nastavniku ili maternjem govorniku da ponovi, parafrazira, pojasni ili da još primera

2.7 Učenje drugog jezika u učionici

Istraživanja koja su se bavila pitanjem učenja i usvajanja drugog jezika u učionici su se mahom bavila sledećim temama:

1. Komparacija metoda nastave
2. Istraživanje same učionice kao mesta gde dolazi do različitih tipova interakcija
3. Istraživanje uticaja predavanja na učenje i usvajanje drugog jezika

Cilj istraživanja koja su se bavila poređenjem metoda nastave je da provere koji metod ili metode imaju najveći uticaj na učenje i usvajanje drugog jezika. Ova istraživanja su poredila različite metode i pristupe u nastavi stranih jezika, od gramatičko-prevodilačkog pristupa sve do komunikativnog pristupa. Ellis (Ellis, 1994:583) navodi da i pored brojnosti ovakvih istraživanja, ne postoji dokaz da je neki od nastavnih pristupa doveo do boljih rezultata u učenju stranog jezika, osim kod istraživanja

potpunog fizičkog odgovora (*total physical response*). Ašer (Asher, 1977) je pokazao da ovaj pristup dovodi do bolje kratkoročne i dugoročne memorije novih jezičkih elemenata i do boljeg razumevanja novih izraza. Postoje i brojne metodološke zamerke oko toga kako su ova istraživanja sprovedena, odnosno neadekvatno definisanje nastavnih metoda i pristupa, kao i primena različitih istraživačkih metoda.

2.7.1 Interakcija u učionici

Diskurs u učionici zavisi od pedagoških ciljeva i ishoda jezičkih instrukcija. Elis (Ellis, 1994:584) navodi da nastavnici planiraju časove u odnosu na to šta treba da predaju (silabus), kako da predaju (metod) i kakvu atmosferu u učionici žele da naprave.

2.7.1.1 Diskurs u učionici

Diskurs u učionici je poseban i može da bude predmet analize. Brojni istraživači su identifikovali razne elemente koji čine ovaj diskurs.

Sinkler i Kulthard (Sinclair & Coluthard, 1975) su identifikovali sledeće elemente u strukturi časa:

1. Čas
2. Transakcija
3. Razmena
4. Promena
5. Delovanje

Elis (Ellis, 1984) navodi da postoji cilj interakcije i obraćanje, odnosno ko kome priča nešto.

Van Lir (Van Lier, 1988) je napravio okvir interakcije u učionici koji se sastoji od četiri tipa interakcija koji zavise od toga da li nastavnik kontroliše temu ili način na koji se obrađuje tema:

- tip 1 – nastavnik ne kontroliše ni temu, ni aktivnosti. Ovaj tip interakcije se obično vodi na početku časa.
- tip 2 – nastavnik kontroliše temu, ali ne i aktivnosti. Ovaj tip interakcije se dešava kada nastavnik daje instrukcije ili predaje.
- tip 3 – nastavnik kontroliše i temu i aktivnosti. Ovaj tip interakcije se dešava kada se rade jezičke vežbe.
- tip 4 – nastavnik kontroliše aktivnosti, ali ne i temu. Ovaj tip interakcije se dešava kada učenici rade u paru i slobodno biraju teme za razgovor.

2.7.1.2 Govor nastavnika

Uticaj govora nastavnika na proces učenja i usvajanja drugog jezika je bio predmet brojnih istraživanja koja su pokazala da nastavnik u velikoj meri modifikuje govor. Šodron (Chaudron, 1977, 1982) je te modifikacije podelio ovako:

- promena u brzini govora
- pravljenje pauza u govoru
- promena intonacije i naglašavanje
- izbor vokabulara
- promene u sintaksi i
- promene u diskursu.

Nastavnici prave ove promene u odnosu na jezički nivo i uzrast učenika.

2.7.1.3 Ispravljanje grešaka

Istraživanja su se bavila pitanjem ispravljanja grešaka u odnosu na to kada je potrebno da se ispravljaju greške, ko treba da ispravlja greške i kako treba da dođe do ispravljanja grešaka.

Elis (Ellis, 1994:596) navodi da su se istraživanja bavila time šta nastavnici treba da rade po pitanju ispravljanja grešaka, ali i šta zapravo rade u nastavi. Brojna istraživanja su se bavila ovim aspektima, pa Elis (1994:597) navodi sledeće zaključke:

- određene vrste grešaka (u diskursu i leksici) se ispravljaju više
- mnoge greške se uopšte ne ispravljaju
- ukoliko se često pravi slična ili ista greška, nastavnici je sve manje ispravljaju
- postoji velika varijacija između nastavnika u odnosu na to koliko često ispravljaju greške.

2.7.1.4 Učešće učenika u aktivnostima na času

Pitanje učešća učenika u aktivnostima na času posmatra se kvantitativno i kvalitativno.

Elis (Ellis, 1994:603) navodi da ne postoji korelacija između kvantiteta učešća učenika u aktivnostima na času i brzine učenja i usvajanja drugog jezika. S druge strane, kvalitet učešća učenika u aktivnostima pravi veliku razliku. Kvalitet učešća učenika u aktivnostima posmatra se kroz tipove zadataka. Kod kontrolisanih zadataka, odnosno vežbi, nastavnik kontroliše celu aktivnost. Kod otvorenog tipa zadataka, odnosno kod komunikativnih vežbi, kao što su igre uloga, učenici su aktivniji i pritom imaju mnogo više mogućnosti da vežbaju komunikativne strategije.

2.8 Uticaj formalnog predavanja na učenje i usvajanje drugog jezika

Istraživanja uticaja formalnog predavanja na učenje i usvajanje drugog jezika su se bavila ovim pitanjima:

1. Da li učenici koji imaju formalno predavanje postižu više nivoe znanja drugog jezika od učenika koji nemaju formalno predavanje
2. Kakav uticaj ima formalno predavanje na tačnost u međujeziku
3. Da li formalno predavanje ima uticaj na redosled kojim se usvajaju jezičke jedinice
4. Koliko traju efekti formalnog predavanja

Krešen (Krashen, 1985) navodi da formalno predavanje utiče pozitivno na učenje i usvajanje drugog jezika kod početnika jer je njima teško da dođu do razumljivog inputa u prirodnoj sredini.

Savinjon (Savignon, 1972) je poredio predavanje gramatike sa i bez komunikacijskih veština. To istraživanje pokazuje da je eksperimentalna grupa koja je imala i nastavu gramatike, ali i komunikativni čas, pokazala bolje rezultate od kontrolne grupe koja je imala samo časove iz gramatike.

Spada (Spada, 1986) je istraživala uticaj izloženosti jeziku i formalne nastave. Učenici koji su imali formalnu nastavu, ali i bili izloženi jeziku su imali bolje rezultate.

2.9 Ocenjivanje u nastavi stranog jezika

Ocenjivanje u sistemu obrazovanja predstavlja prikupljanje podataka sa ciljem donošenja odluka ili formiranja mišljenja u vezi sa znanjem i veštinama učenika. Pritom, nastavnici koji sprovode ocenjivanje vode evidenciju o rezultatima.

Ocenjivanje ima dva cilja:

- da se poboljša proces učenja proverom napredovanja učenika (da se utvrdi da li je učenicima potrebna dodatna pomoć, da li je potrebno da se izvrše promene u nastavnom materijalu, da li je učenicima nastavni materijal lak i ne predstavlja izazov). Ocenjivanje koje ima ovaj cilj naziva se formativno ocenjivanje.
- da se proceni u kojoj meri učenici savladavaju gradivo. Nastavnici pritom formiraju ocene ili predstavljaju rezultate. Ocenjivanje koje ima ovaj cilj naziva se sumativno ocenjivanje.

Ričards i Šmit (Richards & Schmidt 2010: 35) ocenjivanje definišu kao sistematičan pristup prikupljanja informacija i formiranje mišljenja o umeću učenika. Postoje brojni instrumenti pomoću kojih se odvija ocenjivanje. U obrazovanju to su najčešće testovi i portfolija.

Ričards i Šmit ((Richards & Schmidt 2010: 591) test definišu kao proceduru za merenje sposobnosti, umeća i znanja. Tomović (Tomović, 2019: 108) predlaže sledeći način kategorizacije testova:

- test napredovanja (progress test) – merenje napretka učenika nakon nekoliko lekcija
- test postignuća (proficiency test) – merenje sveukupnog znanja
- dijagnostički test (diagnostic test) – merenje jačih strana i slabosti učenika
- ulazni test (placement test) – merenje trenutnog nivoa znanja učenika

2.10 Priprema kurikuluma za nastavu stranog jezika

Priprema kurikuluma za nastavu stranog jezika je složen proces koji se sastoji od nekoliko faza:

1. Analiza potreba
2. Definisane ciljeva i ishoda učenja
3. Priprema nastavnog plana (silabus)
4. Definisane načina ocenjivanja
5. Priprema nastavnih materijala
6. Ocenjivanje kursa

Ove faze u pripremi kurikuluma za nastavu stranog jezika se obično rade jedna za drugom. Grejvs (Graves, 2000) navodi da je tok procesa pripreme kurikuluma zapravo cikličan i da se faze preklapaju, a ponekad i ponavljaju.

Proces pripreme kurikuluma po svojoj prirodi nastavniku postavlja izazove i probleme o kojima mora da razmišlja, promišlja, da ih analizira i donosi zaključke. Stoga je nužno da nastavnik usvoji principe reflektivnog predavanja. Cajhner i Liston (Zeichner & Liston, 1996:6) navode sledeće karakteristike reflektivnog predavanja:

- ispitivanje, postavljanje okvira i pokušaj rešavanja dilema u vezi sa nastavom
- svesnost o pretpostavkama i vrednostima koje nastavnik ima u vezi sa nastavom
- prepoznavanje institucionalnog i kulturološkog konteksta u kom će se odvijati nastava
- učešće u promenama kurikuluma i promenama unutar institucije
- preuzimanje odgovornosti za profesionalni razvoj

Grejvs (Graves, 2000:22) navodi da svaki nastavnik koji priprema kurikulum zapravo prolazi kroz sledeće faze:

1. Planiranje kursa
2. Predavanje kursa
3. Promene u kursu
4. Ponovo predavanje kursa

2.10.1 Analiza potreba

Grejvs (Graves, 2000:110) definiše proces analize potreba kao sistematičan proces prikupljanja podataka o potrebama i preferencijama učenika i analize tih podataka da bi se pripremio nastavni plan koji može da odgovori na te potrebe. Analiza potreba, odnosno procena potreba je zapravo proces prikupljanja podataka o potrebama određene grupe po pitanju obrazovanja. U obrazovnom procesu te potrebe mogu da budu institucionalne i individualne. Nakon što se utvrde potrebe, pristupa se formulisanju ciljeva i ishoda učenja.

Postoje brojni instrumenti i metode pomoću kojih može da se sprovodi analiza potreba. Primena određenog instrumenta ili metode zavisi od obrazovnog konteksta (formalno ili neformalno obrazovanje), broja učenika, uzrasta učenika kao i od brojnih drugih faktora.

Analiza potreba se uglavnom sprovodi pre pripreme kurikuluma, ali može da se sprovodi i nakon toga, odnosno u toku nastave ukoliko se utvrdi da su okolnosti promenjene i da je potrebno da se izvrši promena kurikuluma.

Ričards (Richards, 2001:52) navodi neke od ciljeva analize potreba:

- da se utvrdi koje su jezičke veštine potrebne za uspešno izvršenje određenog zadatka na stranom jeziku
- da se utvrdi u kojoj meri postojeći program ispunjava potrebe učenika
- da se utvrdi trenutno znanje učenika

Neki od instrumenata i metoda pomoću kojih se prikupljaju podaci potrebni za analizu potreba uglavnom su:

- pregled dokumenata koji uređuju formalno obrazovanje – zakoni o obrazovanju, spoljni i interni pravilnici, propisana dokumenta i preporuke stručnih tela, standardi
- ankete i upitnici – sastavlja ih nastavnik, odnosno osoba koja priprema kurikulum, a odgovore pružaju potencijalni učenici
- intervjui – vodi ih nastavnik, odnosno osoba koja priprema kurikulum. Intervjui mogu da pruže kvalitativne podatke o potrebama polaznika

Analiza prikupljenih podataka se vrši pomoću triangulacije svih prikupljenih podataka.

2.10.2 Formulisanje ciljeva i ishoda učenja

Nakon završene analize potreba, pristupa se formulisanju ciljeva i ishoda kurikuluma.

Grejvs (Graves, 2000:87) navodi da cilj kurikuluma predstavlja definisanje očekivanih ishoda učenja. Drugim rečima, cilj kurikuluma označava šta je očekivan rezultat nakon završenog kursa ili programa. Ričards (Richards, 2001:112) navodi sledeće pretpostavke u vezi sa ciljevima:

- ljudi su mahom motivisani da ispune specifične ciljeve
- primena ciljeva u obrazovanju poboljšava efikasnost predavanja i učenja
- program je uspešan ukoliko su ciljevi čvrsti i jasno opisani.

Ishodi učenja su rečenice koje opisuju očekivano znanje, veštine i sposobnosti učenika nakon završetka određenog nastavnog programa. Ishodi učenja treba da¹:

- su specifični i jasno definisani
- jasno i koncizno predstavljaju specifične veštine koje će učenik moći da pokaže i zna

¹ prilagođeno sa <https://www.bu.edu/provost/files/2017/06/Creating-Learning-Outcomes-Stanford.pdf>

- mogu da budu izmereni

2.10.3 Priprema nastavnog plana (silabus)

Ričards (Richards, 2001:152) navodi da nastavni plan, odnosno silabus predstavlja glavne elemente koji će biti korišćeni u planiranju kursa ili predmeta i daje sledeću klasifikaciju silabusa:

- situacioni - silabus koji je organizovan oko specifičnih situacija i veštine govora koja je potrebna za date situacije
- tematski – silabus koji je organizovan oko različitih tema
- funkcionalni – silabus koji je organizovan oko jezičkih funkcija koje se koriste u govoru ili pisanju
- projektni (*task-based*) – silabus koji je organizovan na osnovu zadataka ili projekata koje učenici treba da urade i pripreme

Ričards (Richards, 2001:152) navodi sledeće faktore koji utiču na pripremu silabusa:

- znanje i uverenja nastavnika u vezi sa predmetom
- istraživanje i teorije iz primenjene lingvistike
- prethodno iskustvo koje nastavnik ima pri kreiranju kurikuluma i silabusa

2.10.4 Evaluacija programa

Evaluacija programa je po svojoj prirodi reflektivna i odvija se dok teku pripreme, dok traje nastava i na završetku nastavnog programa. Pritom, evaluacija može da se odnosi na sve elemente nastavnog programa, pa tako može da se radi:

- evaluacija kurikuluma
- evaluacija silabusa
- evaluacija pripreme časova
- evaluacija časa
- evaluacija napredovanja učenika
- evaluacija odabranog nastavnog materijala
- evaluacija načina ocenjivanja učenika

Grejvs (Graves, 2000:223) navodi sledeću podelu evaluacije programa:

- formativna – sprovodi se sve vreme, od početka pripreme nastavnog programa sve do samog kraja
- sumativna – procenjuje u kojoj meri je nastavni program ispunio ciljeve i ishode učenja

3. Priprema kurikuluma i nastavnih materijala za učionicu i imigriranje na platformu za e-učenje

3.1 Situaciona analiza potreba

3.1.1 Univerzitet Metropolitan

Univerzitet Metropolitan u Beogradu je akreditovana visokoškolska ustanova koja se sastoji od tri fakulteta koji nemaju svojstvo pravnog lica:

- Fakultet Informatičkih Tehnologija – na kom se sprovode sledeći studijski programi:
 - ✓ Osnovne akademske studije:
 - Softversko inženjerstvo
 - Informatičke tehnologije
 - Razvoj video igara
 - ✓ Master akademske studije:
 - Softversko inženjerstvo
 - Bezbednost informacija
 - Informatički sistemi
 - ✓ Doktorske akademske studije
 - Softversko inženjerstvo

- Fakultet Digitalnih Umetnosti – na kom se sprovode sledeći studijski programi:
 - ✓ Osnovne akademske studije:
 - Grafički dizajn
 - Dizajn interaktivnih medija
 - Modni dizajn
 - ✓ Master akademske studije:
 - Dizajn novih medija
 - ✓ Doktorske akademske studije:
 - Dizajn novih medija

i

- Fakultet za menadžment – na kom se sprovode sledeći studijski programi:
 - ✓ Osnovne akademske studije:
 - Digitalni biznis i marketing
 - Inženjerski i operacioni menadžment
 - ✓ Master akademske studije:
 - Marketing menadžment
 - ✓ Doktorske akademske studije:
 - Menadžment i razvoj

Univerzitet Metropolitan je nastao od Fakulteta Informatičkih Tehnologija u 2005. godini i od samog početka je svojim studentima nudio opciju klasičnog (tradicionalnog) studiranja i studiranja na daljinu. Polje studiranja na daljinu je u svim aspektima predmet brojnih naučnih istraživanja nastavnog kadra i projekata u kojima univerzitet učestvuje. Univerzitet Metropolitan organizuje i godišnju akademsku konferenciju za e-učenje eLearning. Interesovanje za studije na daljinu je veliko, potrebe koje proističu iz tržišta takođe potvrđuju trend da mnogi potencijalni studenti u ovom tipu studiranja vide jedinstvenu priliku da steknu diplomu. Studije na daljinu biraju studenti koji su sprečeni da redovno pohađaju nastavu usled posla ili drugih obaveza (profesionalni sportisti), kao i studenti kojima više odgovara da studiraju od kuće iz mesta koja su van Beograda i Niša.

Univerzitet Metropolitan pritom ulaže napore u stalno poboljšanje resursa za učenje na daljinu.

Na univerzitetu Metropolitan koristi se originalna platforma za e-učenje *LAMS (Learning Activity Management System)* koja nudi mogućnost publikovanja lekcija, dodatnih materijala i postavljanje testova uz funkciju monitor koja prati aktivnosti svakog studenta.

Za pripremu lekcija koristi se originalni softver *Mdita* koji razvija tim eksperata koji rade u centru za razvoj na univerzitetu Metropolitan. Softver omogućava nastavnicima da kreiraju interaktivne lekcije po modelu objekata znanja gde svaki objekat znanja obuhvata jednu određenu oblast (Domazet, Gavrilović & Jović 2019). Unutar objekta znanja, nastavnik može da kreira:

- pojašnjenja i vežbanja, odnosno zadatke, uz mogućnost korišćenja opcija za obeležavanje ključnih reči, kao i naglašavanja određenih delova,
- dodatne aktivnosti tipa:
 - ✓ diskusije (Q & A),
 - ✓ foruma,
 - ✓ kreiranja vežbi višestrukog izbora,
 - ✓ predaje fajlova,
 - ✓ deljenja fajlova,
 - ✓ razgovora (chat),
- postavljanje testova uz odgovore na pitanja višestrukog izbora, obeležavanje tačnih i pogrešnih tvrdnji, davanje numeričkog odgovora kao i davanje esejskog tipa odgovora za pitanja otvorenog tipa,
- postavljanje obaveštenja i
- kreiranje galerije.

Takođe, softver omogućava nastavnicima da u lekcijama integrišu slike, snimke sa *youtube*-a, audio fajlove i video fajlove.

Nakon obrade predatog fajla, softver kreira interaktivnu lekciju koja studente vodi kroz nastavni materijal korak po korak, po principu po kom je nastavnik kreirao lekciju. Fajlovi sa interaktivnim lekcijama objavljuju se na *LAMS* sistemu za e-učenje gde studenti uz korišćenje kreiranog korisničkog naloga mogu da pristupe lekcijama nebrojeno puta. Studenti rade vežbe, rešavaju testove, pregledaju audio i video materijal, učestvuju u diskusijama i na forumu, a uz funkciju monitor koja je integrisana u *LAMS* sistemu za e-učenje nastavnik prati sve aktivnosti studenata.

3.1.2 Bolonjski proces

Univerzitet Metropolitan kao akreditovana visokoškolska ustanova prati principe Bolonjskog procesa koji su predstavljeni u Bolonjskoj deklaraciji. Lisman (Liessmann, 2008:89) navodi da je osnovna zamisao iza Bolonjskog procesa stvaranje jedinstvenog evropskog visokoškolskog prostora kako bi se poboljšala uporedivost studijskih programa, kao i podstakla mobilnost naučnika i studenata.

Ciljevi Bolonjskog procesa i same deklaracije su sledeći:

- prihvatanje prepoznatljivih i uporedivih sistema uz uvođenje dodatka diplomu
- utemeljivanje ciklusa visokog obrazovanja na dva dela: dodiplomski i diplomski, pri čemu pristup diplomskom ciklusu obrazovanja zahteva uspešno završen prvi ciklus visokog obrazovanja
- uvođenje bodovnog sistema ESPB – Evropski sistem prenosa bodova (*ECTS – European Credit Transfer and Accumulation System*) koji se stiču tokom školovanja, uz mogućnost sticanja bodova uz proces celoživotnog učenja ukoliko ih prizna univerzitet
- unapređivanje mobilnosti studenata
- unapređivanje evropske saradnje za potrebe provere kvaliteta

Predmeti iz engleskog jezika koji se uče na osnovnim studijama na univerzitetu Metropolitan su sledeći:

- **NT111 Engleski jezik 1** – za sve studijske programe
- **NT112 Engleski jezik 2** – za sve studijske programe
- **NT213 Engleski jezik 3 za informatičare** – za studijske programe na Fakultetu Informatičkih Tehnologija
- **NT214 Engleski jezik 3 za menadžere** – za studijske programe na Fakultetu za menadžment
- **NT215 Engleski jezik 3 za dizajnere** – za studijske programe Grafički dizajn i Dizajn Interaktivnih Medija na Fakultetu Digitalnih Umetnosti
- **NT216 Engleski jezik 3 za modni dizajn** – za studijski program Modni dizajn na Fakultetu Digitalnih Umetnosti

Svi predmeti iz engleskog na univerzitetu Metropolitan donose po 4 ESPB, što zapravo znači da studenti treba da rade na predmetu po oko 3 sata nedeljno. U taj broj sati spada i nastava, odnosno časovi, kao i individualni rad studenata. Fond časova za sve predmete je 3 časa predavanja nedeljno.

3.1.3 Zajednički evropski okvir za jezike

Istraživanje koje je predmet ove disertacije bavi se pripremom kurikuluma za predmete NT111 Engleski jezik 1 (srednji opšti kurs engleskog jezika na nivou B1 po Zajedničkom evropskom okviru za jezike u I semestru osnovnih studija) i NT112 Engleski jezik 2 (viši srednji opšti kurs engleskog jezika na nivou B2 po Zajedničkom evropskom okviru za žive jezike u II semestru osnovnih studija).

Zajednički evropski okvir za jezike (*Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment 2001*) sastavila je grupa autora. Dokument se bavi izučavanjem, nastavom i ocenjivanjem jezika.

Ovaj okvir opredeljuje sledeće nivoe znanja jezika:

- A1 (uvodni nivo)
- A2 (početni nivo)
- B1 (prag naprednog nivoa)
- B2 (napredni nivo)
- C1 (samostalni nivo) i
- C2 (nivo vladanja jezikom)

Prateći dokument uz Zajednički evropski okvir za jezike je i Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore koji sadrži primere kako se zajednički okvir primenjuje u praksi.

3.1.4 Zajednički evropski okvir po nivoima za predmete NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2

3.1.4.1 NT111 Engleski jezik 1

NT111 Engleski jezik 1 je srednji kurs opšteg engleskog jezika na nivou B1.

Nivo B1 po Zajedničkom evropskom okviru propisuje sledeće ishode učenja:

- u razumevanju slušanja – učenik može da razume:
 - ✓ smisao jasnog standardnog govora o poznatim temama s kojima se redovno susreće na poslu, u školi, u slobodno vreme, itd.
 - ✓ suštinu mnogih radijskih i televizijskih programa o tekućim događajima i temama koje ga lično ili profesionalno interesuju, ako su iskazane relativno polako i razumljivo.
- u razumevanju čitanja – učenik može da razume:
 - ✓ tekstove koji su uglavnom pisani svakodnevnim jezikom ili jezikom njegove struke
 - ✓ opis događaja, osećanja i želje u ličnim pismima.
- u usmenoj interakciji – učenik može da se:
 - ✓ snađe u većini situacija koje se mogu javiti tokom putovanja kroz područje na kome se taj jezik govori
 - ✓ bez pripreme uključi u razgovor o temama koje su mu poznate, od ličnog značaja, ili se odnose na svakodnevni život (npr. porodica, hobi, posao, putovanja i tekući događaji).
- u usmenom izražavanju – učenik može
 - ✓ jednostavno da poveže rečenice kako bi opisao doživljaje i događaje, svoje snove, nade i težnje
 - ✓ ukratko da obrazloži i objasni svoje stavove i planove
 - ✓ da ispriča priču ili prepriča radnju knjige ili filma i opiše svoje reakcije.
- u pisanju – učenik može da:
 - ✓ napiše jednostavan vezani tekst na poznatu temu ili temu od ličnog značaja
 - ✓ da napiše lično pismo opisujući svoje doživljaje i utiske

3.1.4.2 NT112 Engleski jezik 2

NT112 Engleski jezik 2 je viši srednji kurs opšteg engleskog jezika na nivou B2 po Zajedničkom evropskom okviru.

Nivo B2 po Zajedničkom evropskom okviru propisuje sledeće ishode učenja:

- u razumevanju slušanja – učenik može da razume:
 - ✓ duže govore i predavanja i prati čak i složenu argumentaciju ako mu je tema barem donekle poznata, razume većinu televizijskih vesti i programa koji se bave tekućim događajima,
 - ✓ da razume većinu filmova na standardnom dijalektu.
- u razumevanju čitanja – učenik može da:
 - ✓ čita članke i izveštaje koji obrađuju savremene probleme u kojima autor zauzima određene stavove ili izražava određena mišljenja,
 - ✓ razume savremenu književnu prozu.
- u usmenoj interakciji – učenik može da:
 - ✓ komunicira dovoljno tečno i spontano, što mu u velikoj meri omogućava da vodi uobičajene razgovore sa izvornim govornicima,
 - ✓ aktivno učestvuje u diskusijama na poznate teme, obrazlažući i braneći svoje stavove.
- u usmenom izražavanju – učenik može da:
 - ✓ jasno i detaljno govori o mnogim temama u vezi sa područjem sopstvenog interesovanja,
 - ✓ objasni stav o nekoj aktuelnoj temi navodeći prednosti i nedostatke različitih pristupa.
- u pisanju – učenik može da:
 - ✓ napiše jasan, detaljan tekst o velikom broju tema iz područja svog interesovanja,
 - ✓ napiše sastav ili izveštaj koji iznosi informacije ili navodi razloge u korist ili protiv određenog stava,
 - ✓ napiše pismo u kome ističe kakvo značenje pridaje određenim događajima i iskustvima.

3.2 Formulisanje ciljeva, opisa i ishoda učenja predmeta NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2

3.2.1 Formulisanje ciljeva, opisa i ishoda učenja predmeta NT111 Engleski jezik 1

3.2.1.2 Cilj predmeta NT111 Engleski jezik 1

Na osnovu analize situacione analize potreba, pri kreiranju nastavnih planova i programa za predmet NT111 Engleski jezik 1, formulisali smo sledeći cilj predmeta:

NT111 Engleski jezik 1 je srednji kurs opšteg engleskog jezika za studente sva tri fakulteta. Cilj predmeta je obnavljanje, vežbanje i utvrđivanje poznavanja i upotrebe gramatike i vokabulara na srednjem nivou engleskog jezika, kao i podjednako razvijanje svih jezičkih veština: govor, čitanje, pisanje i slušanje, kao i integracija tih veština.

3.2.1.3 Opis predmeta NT111 Engleski jezik 1

Pored vežbi gramatike i vokabulara u kontekstu, kurs razvija i sledeće veštine:

- govor, kojim se student osposobljava da usmeno komunicira u formi razgovora na svakodnevne i profesionalne teme, usmerene konverzacije, dijaloga i kraće usmene prezentacije;
- slušanje, kojim se student osposobljava da sluša, prati i razume kraće segmente govornog engleskog jezika;
- čitanje, kojim se student osposobljava da sa razumevanjem čita kraće tekstove, kao i duže novinske i beletrističke tekstove adaptirane na srednjem nivou;
- pisanje, kojim se student osposobljava da hvata beleške na engleskom jeziku, piše sažetke kraćih stručnih tekstova, kraće informativne tekstove (uputstvo, izveštaj, opis) i kraće odgovore na pitanja o zadatoj temi;
- integrisanje gorepomenutih veština, kojim se student osposobljava da u stvarnim situacijama kombinuje različite veštine.

3.2.1.4 Ishodi učenja predmeta NT111 Engleski jezik 1

Ishodi predmeta su sledeći:

Nakon položenog ispita, student može da:

- u usmenom izražavanju:
 - ✓ usmeno komunicira na engleskom jeziku, sa odgovarajućim izgovorom, u stvarnim komunikacionim situacijama, u formi razgovora na svakodnevne i profesionalne teme, davanja uputstava, grupnog rešavanja problema, dijaloga i kraće usmene prezentacije;
- u razumevanju slušanja:
 - ✓ sluša i razume govorni engleski jezik;
- u razumevanju pročitanoog teksta:
 - ✓ sa razumevanjem čita kraće i duže novinske, naučne i beletrističke tekstove adaptirane za srednji nivo;
- u pisanju:
 - ✓ hvata beleške na engleskom jeziku,
 - ✓ piše rezimee kraćih tekstova,
 - ✓ piše kraće informativne tekstove (uputstvo, izveštaj, opis, pisana diskusija), kao i
 - ✓ kraće i duže odgovore na pitanja o zadatoj temi.

3.2.2 Formulisanje ciljeva, opisa i ishoda učenja predmeta NT112 Engleski jezik 2

3.2.2.1 Cilj predmeta NT112 Engleski jezik 2

Cilj predmeta je obnavljanje, vežbanje i utvrđivanje poznavanja i upotrebe gramatike i vokabulara na višem srednjem nivou B1+B2 engleskog jezika, kao i podjednako razvijanje svih jezičkih vještina: govor, čitanje, pisanje i slušanje, kao i integracija tih vještina.

3.2.2.2 Opis predmeta NT112 Engleski jezik 2

Engleski jezik 2 je viši srednji kurs opšteg engleskog jezika. Predmet obuhvata teme koje spadaju u opšti jezik i razvija podjednako sve četiri jezičke vještine: govor, pisanje, pričanje i slušanje kroz interaktivna predavanja gde studenti imaju priliku da obnove znanje iz gramatike, da savladaju složenije gramatičke jedinice, da razvijaju vokabular, da savladaju pisanje kraćih formi, čitanje dužih tekstova na akademske i opšte teme, da slušaju sa razumevanjem materijal koji se odnosi na opšti jezik, odnosno svakodnevnne situacije, kao i da razvijaju govor kroz diskusije, dijaloge, prezentacije. Vladanje stranim jezikom studentu omogućava sticanje znanja iz različitih oblasti koja primenjuje u svakodnevnom životu, obrazovanju i radu.

3.2.2.3 Ishodi učenja predmeta NT112 Engleski jezik 2

Nakon položenog predmeta NT112 Engleski 2 student može da:

- u razumevanju govora:
 - ✓ adekvatno reaguje na usmene poruke u vezi sa aktivnostima u opštem kontekstu;
 - ✓ razume poruku dužih izlaganja na poznate teme u kojima se koristi opšti jezik i razgovetan izgovor;
 - ✓ razume informacije o relativno poznatim i bliskim sadržajima i složenija uputstva u opštem kontekstu;
 - ✓ razume opšti i stručni smisao informativnih radijskih i televizijskih emisija na bliske teme, u kojima se koristi opšti govor;
 - ✓ razume suštinu iskaza (sa)govornika koji razgovaraju na opšte teme;
 - ✓ izvodi zaključke posle slušanja nepoznatog teksta u vezi sa vrstom teksta, brojem sagovornika, njihovim međusobnim odnosima i namerama, kao i u vezi sa opštim sadržajem.
- u razumevanju pročitanoog teksta:
 - ✓ koristeći osnovno lingvističko znanje, čita kraće tekstove napisane standardnim jezikom, raznovrsnog sadržaja iz svakodnevnog života i/ili bliskih oblasti ili struke, u kojima preovlađuju frekventne reči i izrazi;
 - ✓ u tekstu, iz domena ličnog interesovanja i delatnosti, u kome preovlađuju složene jezičke strukture, razume opšti smisao i dopunske informacije, koristeći različite tehnike/vrste čitanja;
 - ✓ razume duže tekstove različitog sadržaja (npr. adaptirana ili originalna prozna književna dela, aktuelni novinski članci i izveštaji); brzinu i tehniku čitanja podešava prema tekstu koji čita;
 - ✓ pronalazi, izdvaja i razume u informativnom tekstu na opštu temu osnovnu poruku i suštinske informacije;
 - ✓ identifikuje i razume relevantne informacije u pisanim prototipskim dokumentima (pismima, prospektima) i drugim nefikcionalnim tekstovima (novinskim vestima, člancima u časopisima, reportažama i oglasima);
 - ✓ prepoznaje osnovnu argumentaciju u stručnim tekstovima (npr. novinskim kolumnama ili pismima čitalaca, blogovima, forumima kao i drugim vrstama komentara);
 - ✓ određuje značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta.
- u usmenom izražavanju:
 - ✓ učestvuje u dijalozima, razmenjuje informacije i mišljenje sa sagovornikom o opštim temama i interesovanjima;
 - ✓ koristi engleski jezik kao jezik komunikacije u opštem kontekstu, prilagođavajući svoj govor komunikativnoj situaciji, u vremenskom trajanju od pet do sedam minuta;
 - ✓ izlaže unapred pripremljenu prezentaciju u trajanju od pet do sedam minuta na određenu temu (iz domena struke i ličnog interesovanja);

- ✓ ukazuje na značaj određenih iskaza i delova iskaza prigodnom gestikulacijom i mimikom ili naglašavanjem i intonacijom.
- u pisanju:
 - ✓ piše beleške, poruke i poslovna pisma da bi tražio ili preneo relevantne informacije;
 - ✓ rezimira pročitani/preslušani tekst na opšte teme i iznosi sopstveno mišljenje o njemu;
 - ✓ popunjava formulare, upitnike i različite obrasce;
 - ✓ piše formalna pisma (prijave za prakse, stipendije ili omladinske poslove uz prateću biografiju);
 - ✓ piše elektronske poruke, SMS poruke, učestvuje u diskusijama na blogu;
 - ✓ piše rezimee kraćih stručnih tekstova, kraća privatna i poslovna pisma, kraće stručne informativne tekstove (uputstvo, izveštaj, opis) i kraće odgovore na pitanja na zadatu temu.

3.3 Priprema silabusa

U pripremi kurikuluma, nakon analize potreba i definisanja ciljeva predmeta i ishoda učenja, sledeća faza je kreiranje silabusa. Na osnovu datih ciljeva i ishoda učenja, kreirali smo silabuse koji su u celosti predstavljeni u dodatku disertacije. U ovom delu predstavljamo nastavne jedinice:

3.3.1 Silabus za predmet NT111 Engleski jezik 1

Silabus za predmet NT111 Engleski jezik 1 obuhvata sledeće teme:

- 1. predavanje – uvod u kurs, kratko obnavljanje glagolskih vremena, dijagnostički test
- 2. predavanje – imena, asocijacije, izražavanje budućnosti
- 3. predavanje – komparacija prideva i priloga, priloške rečenice za vreme, mesto i način, vokabular u oblasti obrazovanja
- 4. predavanje – glagolsko vreme Present Perfect i poređenje u upotrebi sa Past Simple, vokabular u oblasti posla i postignuća
- 5. predavanje – prepričavanje i pričanje priča
- 6. predavanje – nulti, prvi i drugi kondicional, turizam, veznici
- 7. predavanje – modalni glagoli za izražavanje umeća, saveta, verovatnoće, učtivi zahtevi, igračke
- 8. predavanje – glagoli sa indirektnim i direktnim objektom, fitnes
- 9. predavanje – kolokacije, putovanja, treći kondicional, subjunktiv
- 10. predavanje – odnosne rečenice, bestseleri
- 11. predavanje – poznate ličnosti, priroda predavanja, indirektna pitanja
- 12. predavanje – indirektni govor, sreća
- 13. predavanje – prefiksi i sufiksi, mršavljenje, načini proslave praznika
- 14. predavanje – usmena prezentacija
- 15. predavanje – obnavljanje građiva, priprema za ispitni test

Sastavni deo silabusa, odnosno plana i programa predmeta je i način ocenjivanja. Za predmet NT111 Engleski jezik 1 smo izabrali sumativno i formativno ocenjivanje. Ovo je način ocenjivanja na predmetu NT111 Engleski jezik 1:

Student se ocenjuje u toku celog semestra. Ocenjuju se njegovi domaći zadaci, rad na projektu, seminarski rad, testovi i aktivnost u nastavi. Na kraju, u ispitnom roku, ocenjuje se i pismeni ispit. Ocene se daju u poenima. Maksimalni broj poena je 100 (uključujući i pismeni ispit). Na pismenom ispitu student može dobiti do 30 poena, a aktivnosti u toku semestra (predispitne obaveze) mogu mu doneti do 70 poena, po sledećoj strukturi:

- **Domaći zadaci - 10 poena:** Posle izučavanja određene nastavne jedinice, odnosno, posle vežbi u okviru jednog predavanja (jedna nedelja) predviđeno je da studenti dobiju zadatak koji treba samostalno da reše. Predviđeno je ukupno **5 domaćih zadataka**, a svaki uspešno rešen zadatak predat u zadatom roku obezbeđuje studentu **2 poena**, pod uslovom uspešne odbrane urađenog zadatka. Za studente tradicionalne nastave rok za predaju zadataka je **7 dana nakon izdavanja**, a **posle tog roka smanjuje se ostvareni broj poena za 50%**. **Krajnji rok za predaju domaćeg zadatka i za**

studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.

Projektovano vreme potrebno za izradu zadataka iznosi:

1 h	1 h	1 h	1h	1 h

- **Projekat (usmena prezentacija) - 10 poena:** Svaki student dobija jedan projekat od predavača kojim treba da pokaže svoju spremnost da primeni stečena znanja u konkretnom primeru. Procenjeno vreme rada na projektu je 10 sati. Za studente tradicionalne nastave rok za predaju projektnog zadatka je 14. nastavna nedelja, a posle tog roka umanjuje se broj ostvarenih poena za 30%. Krajnji rok za predaju projekta i za studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.
- **Lektira (seminarski rad) - 15 poena:** Studenti su u obavezi da pročitaju zadatu knjigu *The Top Floor*, David Evans, adaptiranu za srednji nivo, i da na osnovu pročitane urade nekoliko vrsta pisanih zadataka, koji su detaljno navedeni u tekstu predavanja br. 2. Za studente nastave na daljinu krajnji rok za predaju lektire je 10 dana pre ispitnog roka u kome polažu ispit. Za studente tradicionalne nastave rok za predaju lektire je 13. nastavna nedelja. Studenti tradicionalne nastave koji ne predaju ovaj zadatak u navedenom roku mogu to da urade i kasnije, do kraja školske godine, ali uvek najkasnije **10 (deset) dana** pre ispitnog roka u kome žele da polažu ispit. U tom slučaju studenti tradicionalne nastave za taj projektni zadatak **gube 30% ostvarenih poena**. Ako student prilikom ocenjivanja lektire ne dobije najmanje 50% predviđenih poena (7,5 poena), on mora da je doradi. U suprotnom, dobija 0 poena, tj. ne može dobiti manje od 50% predviđenih poena. **Student koji ne dobije više od 50% predviđenih poena ne može izaći na ispit.** Krajnji rok za predaju lektire i za studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.
- **Testovi (test slušanja) - 5 poena:** Student u 15. nastavnoj nedelji radi test slušanja, čime može da obezbedi najviše 5 poena.
- **Kolokvijum - 20 poena:** Ovo je takozvani progress test, koji testira poznavanje i upotrebu gramatike i leksike. Daje se u 8. nedelji, obuhvata isključivo pređeno gradivo do tada, a baziran je uglavnom na vežbanjima iz nastavnih materijala. Ima dvostruku funkciju - testira napredak studenta na predmetu (zato ga i zovemo *progress test*) i ukazuje na oblasti koje treba doraditi, a s druge strane služi kao model za ispitni test i upoznaje studente sa formom ispita. Studenti na tradicionalnoj nastavi rade ga u učionici, a studenti na internet nastavi preuzimaju ga sa sistema i šalju urađen profesoru u predviđenom terminu. Student tradicionalne nastave koji uradi test u zadatom roku može ostvariti do 100% maksimalnih poena predviđenih za taj test. Student tradicionalne nastave koji ne uradi test u zadatom roku može to uraditi i kasnije, ali uvek najkasnije **10 (deset) dana** pre ispitnog roka u kome želi da polaže ispit, uz umanjenje od 30% ostvarenih poena.
- **Zalaganje studenta u nastavi u toku semestra - 10 poena:** Od studenata se očekuje da redovno ispunjavaju svoje predispitne obaveze, da dolaze pripremljeni na nastavu, da učestvuju aktivno u diskusijama na predavanjima i vežbama. Studenti se podstiču da pokažu samoinicijativnost, interes za izučavanje programa na predmetu, da pomažu kolegama u razumevanju gradiva i da pokažu agilnost u radu na projektu koji dobiju da rade. Posebno se ceni kada sve svoje predispitne obaveze završe u zadatim rokovima, a najkasnije do kraja semestra u kome se predaje ovaj predmet. Kriterijumi za ocenjivanje zalaganja studenata su aktivno učestvovanje u diskusijama (na nastavi ili na forumu), **slanjem odgovora na pitanja iz lekcija**, postavljanjem pitanja, izražavanjem mišljenja, nuđenjem rešenja za postavljene probleme, redovnost u pohađanju nastave, priprema za nastavu, **redovnost ispunjenja predispitnih obaveza**, kvalitet izrade predispitnih obaveza. **Student koji odgovori na temu foruma i reši testove u svim lekcijama dobija maksimalnih 10 poena za zalaganje**, pod uslovom da je ispunio ostale uslove. **Poeni za zalaganje se unose u 15. nedelji i predstavljaju sveukupnu sliku o radu studenta na predmetu.**

Aktivnost u nastavi (određivanje poena za zalaganje) se ocenjuje:

Kod studenata tradicionalnog oblika nastave primenom sledećih kriterijuma:

- Redovnost u pohađanju nastave. **Student tradicionalne ili hibridne nastave koji nije, iz bilo kog razloga, pohađao nastavu na više od 30% časova predavanja i vežbanja, dobija automatski nula (0) poena na zalaganje,**
- Dolazi pripremljen za nastavu, čitanjem nastavnih materijala pre predavanja i vežbi,
- Redovnost i kvalitet ispunjenja predispitnih obaveza. **Student koji ne uradi sve svoje predispitne obaveze najkasnije 10 dana pre početka ispitnog roka, dobija nula (0) poena na zalaganje,**
- Učestvovanje u diskusijama na vežbama i predavanjima, kao i učestalost konsultacija tokom izrade projekta,
- Učestvovanje na forumu predmeta (LAMS).

Kod onlajn studenata (studije preko Interneta):

- Ranije (u odnosu na ispit) ispunjenje predispitnih obaveza,
- Konsultacije tokom semestra u vezi sa radom na predispitnim obavezama i
- Učešće na forumu predmeta, kao i drugim interaktivnim oblicima nastave na LAMS-u

Poeni za zalaganje se unose u **15. nedelji** i predstavljaju sveukupnu sliku o radu studenta na predmetu. Poeni se dobijaju tako što se nastavnik i asistent usaglase oko poena za zalaganje studenta pokazanog na vežbama u radu sa asistentom i na predavanjima u radu sa nastavnikom.

- **Ispit - pismeni ispit - 30 poena:** Pravo polaganja ispita ima student koji je stekao najmanje 35 poena realizacijom svojih predispitnih obaveza. Student prijavljuje ispit na kraju semestra, odnosno pre svakog ispitnog roka, u roku koji objavi uprava univerziteta.

3.3.2 Silabus za predmet NT112 Engleski jezik 2

Silabus za predmet NT112 Engleski jezik 2 obuhvata sledeće teme:

1. predavanje – uvod u kurs, dijagnostički test, uputstvo za pisanje eseja
2. predavanje – obnavljanje vremena, narativna vremena, pisanje kraćih narativnih formi, prepričavanje anegdota
3. predavanje – članovi, fokusiranje na zadatak i multitasking, produktivnost
4. predavanje – modalni glagoli, vokabular oko uspostavljanja veza,
5. predavanje – zaposlenje, priprema radne biografije, priprema za intervju za posao
6. predavanje – brojive i nebrojive imenice, množina, govor tela
7. predavanje – gerund, infinitiv, particip, opis ličnosti, obrazovanje
8. predavanje – finansije, priloške odrednice za cilj, uzrok i posledicu
9. predavanje – pasiv, psihologija boja
10. predavanje – jezičke funkcije, izvinjenje
11. predavanje – hrana, način ishrane, nacionalne kuhinje
12. predavanje – ugrožene vrste životinja, kondicionali, subjunktiv
13. predavanje – zdrav život, ekstremni sportovi
14. predavanje – usmena prezentacija
15. predavanje – obnavljanje gradiva, priprema za ispitni test

Što se tiče načina ocenjivanja koji je sastavni deo silabusa, odnosno plana predmeta, kod predmeta NT112 Engleski jezik 2 ovo je predviđen način ocenjivanja:

Student se ocenjuje u toku celog semestra. Ocenjuju se njegovi domaći zadaci, rad na projektu, testovi (test slušanja i kolokvijum), seminarski rad (lektira) i aktivnost u nastavi. Na kraju, u ispitnom roku, ocenjuje se i pismeni ispit. Ocene se daju u poenima. Maksimalni broj poena je 100 (uključujući i pismeni ispit). Na pismenom ispitu student može dobiti do 30 poena, a aktivnosti u toku semestra (predispitne obaveze) mogu mu doneti do 70 poena, po sledećoj strukturi:

- **Domaći zadaci - 8 poena:** posle izučavanja određene nastavne jedinice, odnosno, posle vežbi u okviru nekih od predavanja predviđeno je da studenti dobiju zadatak koji treba samostalno da reše. Predviđeno je ukupno **4 zadatka**, a svaki uspešno rešen zadatak predat u zadatom roku obezbeđuje studentu **2 poena**, pod uslovom uspešne odbrane urađenog zadatka. Za studente tradicionalne nastave rok za predaju zadataka je 7 dana nakon izdavanja, a posle tog roka umanjuje se ostvaren broj poena za 50%. Krajnji rok za predaju domaćeg zadatka i za studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.

Projektovano vreme potrebno za izradu zadataka iznosi:

1	2	3	4
45 min	45 min	45 min	45 min

- **Projekat (usmena prezentacija) - 12 poena:** Usmene prezentacije treba pripremiti prema precizno datom uputstvu u predavanju u lekciji 14. Zadatak je pripremiti usmenu prezentaciju koja obuhvata opšti vokabular i gramatičke partije koje su obrađene na nastavi. Studenti na tradicionalnoj nastavi izlažu svoje prezentacije uživo isključivo u predviđenom roku u 14. nedelji, a studenti na internet nastavi prezentuju preko Skype-a do kraja semestra ili najkasnije 10 dana pre ispitnog roka u kome polažu ispit, u terminu dogovorenom sa nastavnikom. Usmena prezentacija traje 8-10 minuta. Svaki student dobija jedan projekt od predavača kojim treba da pokaže svoju spremnost da primeni stečena znanja u konkretnom primeru. Procenjeno vreme rada na projektu je 10 sati. Za studente tradicionalne nastave rok za predaju projektnog zadatka je 14. nastavna nedelja, a posle tog roka umanjuje se broj ostvarenih poena za 30%. Krajnji rok za predaju projekta i za studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.
- **Seminarski rad (lektira) - 15 poena:** Studenti su u obavezi da pročitaju zadatu knjigu adaptiranu za viši srednji nivo i da na osnovu pročitanih urade nekoliko vrsta pisanih zadataka, koji su detaljno navedeni u tekstu predavanja br. 1. Studenti FIT-a obrađuju lektiru *I, Robot* – Isaac Asimov, a studenti FDU i FAM lektiru *Benetton* – Jonathan Mantle (detalje o ovoj bibliografskoj jedinici potražiti u delu Obavezna literature). Na osnovu pročitanih urade nekoliko vrsta pisanih zadataka, koji su detaljno navedeni u tekstu predavanja u okviru prve nedelje (L01 Introduction). U okviru seminarskog rada studenti treba da urade tri dela: jezičku analizu, analizu teksta i pisanje eseja. U okviru jezičke analize očekuje se da studenti umeju da prepoznaju i identifikuju gramatičke jedinice koje su obrađene na predmetu od 1. do 13. nedelje. U okviru analize teksta studenti treba da objasne pojam iz knjige u formi pasusa (150-200 reči) primenjujući principe pisanja strukturisanog pasusa. U trećem delu pišu esej na jednu od ponuđenih tema primenjujući tehnike i principe koji su obrađivani na predmetu Engleski 2, a koji se tiču pisanja argumentovanog i diskurzivnog eseja (250-300 reči). Za studente tradicionalne nastave rok za predaju lektire je 15. nastavna nedelja. Studenti tradicionalne nastave koji ne predaju ovaj zadatak u navedenom roku mogu to da urade i kasnije, do kraja školske godine, ali uvek najkasnije **10 (deset) dana** pre ispitnog roka u kome žele da polažu ispit. U tom slučaju studenti tradicionalne nastave za taj projektni zadatak **gube 30% ostvarenih poena.**

Ako student prilikom ocenjivanja lektire ne dobije najmanje 50% predviđenih poena (7,5 poena), on mora da je doradi. U suprotnom, dobija 0 poena, tj. ne može dobiti manje od 50% predviđenih poena. **Student koji ne dobije više od 50% predviđenih poena ne može izaći na ispit.** Krajnji rok za predaju projekta i za studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.

- **Test slušanja - 5 poena:** Student u 15. nastavnoj nedelji radi test slušanja, čime može da obezbedi najviše 5 poena.
- **Kolokvijum - 20 poena:** Ovo je takozvani *progress test*, koji testira poznavanje i upotrebu gramatike i leksike. Daje se u 8. nedelji, obuhvata isključivo pređeno gradivo do tada, baziran je uglavnom na vežbanjima iz predavanja. Ima dvostruku funkciju: testira napredak studenta na predmetu (zato ga i zovemo *progress test*) i ukazuje na oblasti koje treba doraditi, a s druge strane služi kao model za ispitni test i upoznaje studente sa formom ispita. Studenti na tradicionalnoj nastavi rade ga u učionici, a studenti na internet nastavi, na sistemu, u predviđenom terminu u okviru osme nedelje.

Student tradicionalne nastave koji uradi test u zadatom roku može ostvariti do 100% maksimalnih poena predviđenih za taj test. Student tradicionalne nastave koji ne uradi test u zadatom roku može to uraditi i kasnije, ali uvek najkasnije **10 (deset) dana** pre ispitnog roka u kome želi da polaže ispit, uz umanjeње od 30% ostvarenih poena.

- **Zalaganje studenta u nastavi u toku semestra**

Aktivnost u nastavi (određivanje poena za zalaganje) ocenjuje se na način koji je opisan u daljem tekstu.

Kod studenata tradicionalnog oblika nastave primenom sledećih kriterijuma:

- Dolazi pripremljen za nastavu, čitanjem nastavnih materijala pre predavanja i vežbi.
- Redovnost u pohađanju nastave. Student tradicionalne nastave koji nije, iz bilo kog razloga, pohađao nastavu na više od 30% časova predavanja i vežbanja, tj. koji ima više od 5 izostanaka (bez obzira na razlog izostanka), dobija automatski 0 poena na zalaganje. Ovo ograničenje ne važi samo u specijalnim slučajevima kada je student zbog duže bolesti sa ili bez bolničkog tretmana, ali uz potvrdu nadležnog lekara, bio prinuđen da odsustvuje sa nastave više od 5 nedelja.
- Redovnost i kvalitet ispunjenja predispitnih obaveza. Student koji ne uradi sve svoje predispitne obaveze najkasnije 15 dana po završetku nastave na predmetu, dobija nula (0) poena na zalaganje.
- Student koji uradi sa uspehom sve testove u okviru lekcija i uspešno reši problem koji je tema foruma u svim lekcijama dobija maksimalnih 10 poena za zalaganje, pod uslovom da je ispunio uslove pod 2 i 3. Student mora da reši testove u lekcijama i problem u forumu lekcije u roku od 7 dana od dana održavanja predavanja.
- Učestvovanja u diskusijama na vežbama i predavanjima, kao i učestalost konsultacija tokom izrade projekta.

Kod onlajn studenata (studije preko interneta):

- Ranije (u odnosu na ispit) ispunjenje predispitnih obaveza
- Konsultacije tokom semestra u vezi sa radom na predispitnim obavezama
- Učešće na forumu predmeta (LAMS).

- **Ispit**

Radi se u okviru ispitnih rokova u učionici fakulteta. Za vreme ispita nije dozvoljeno korišćenje mobilnih telefona ili drugih komunikacionih uređaja, kao ni interneta. Student je položio pismeni ispit ako je dobio najmanje 15 poena.

- Pismeni ispit je u obliku testa i sadrži nekoliko delova koji nose 30 bodova sveukupno kada se ispit oceni.
- Bez obzira na broj poena koji je dobio na testovima, seminarskom radu i aktivnostima tokom semestra, da bi položio ispit student treba da ima minimalno 15 poena na pismenom ispitu.

3.4 Evaluacija silabusa

Univerzitet Metropolitan sprovodi detaljan sistem provere kvaliteta nastavnih planova i programa uz predviđene cikluse evaluacije.

Prvi ciklus evaluacije programa odvija se nakon što nastavnici pripreme detaljan plan i predmet rada na određenom predmetu.

Za predmete engleskog jezika, evaluacija u ovoj fazi sastoji se od dva dela:

- **samo-evaluacija** – nastavnik vrši samo-evaluaciju pripremljenog plana i predmeta koji zapravo opisuje kurikulum i silabus predmeta. **Instrument za evaluaciju je dnevnik**, odnosno provera u odnosu na unapred pripremljenu listu koja sadrži sve elemente koji su proistekli iz analize prikupljenih podataka iz situacione analize potreba. Pitanja na koja nastavnik odgovara su sledeća:
 - ✓ da li je u dobroj meri odgovoreno na zahteve koji proističu iz institucije, odnosno univerziteta Metropolitan
 - ✓ da li je u dobroj meri odgovoreno na formulisanje ciljeva i ishoda predmeta u skladu sa Bolonjskom deklaracijom, odnosno Zajedničkim evropskim okvirom za jezike
 - ✓ da li silabus u dobroj meri obuhvata rad na ispunjenju svih predviđenih ishoda učenja
 - ✓ da li je u načinu ocenjivanja predviđeno ocenjivanje svih jezičkih veština
 - ✓ da li je dokument koji predstavlja Plan predmeta sačinjen jasno i čitko

Nakon provere, nastavnik predaje Plan predmeta, odnosno kurikulum i silabus na dalju evaluaciju.

- **evaluacija od strane uprave univerziteta** – uprava univerziteta, odnosno nadležan dekan, proverava da li dokument Plan predmeta sadrži sve neophodne elemente. Nakon odobrenja, nastavnik pristupa pripremanju nastavnog materijala.

3.5 Priprema nastavnog materijala

Priprema nastavnog materijala ume da predstavlja izazov jer nastavnik mora da pripremi svih 15 lekcija unapred da bi studentima bile dostupne od početka semestra što je posebno važno za studente na daljinu. Pri pripremi predmeta, nastavnik takođe mora da vodi računa kako da prenese sadržaj koji je predmet obrade u učionici u softver *Mdita*, da bi dalje bio predmet obrade i dostupan i studentima na daljinu. Ovaj proces pripreme nastavnog materijala zapravo predstavlja imigraciju, odnosno preseljenje lekcija iz učionice na sistem za e-učenje.

3.5.1 Planiranje časa

Kada nastavnik pristupa planiranju predavanja, vodi se prethodnim iskustvom, ali i znanjem i veštinama koje je sticao u toku profesionalnog razvoja. Metodika nastave engleskog jezika je dobro razrađena oblast koja preporučuje nastavne pristupe, metode ocenjivanja kao i načini planiranja časa (Brown 2020, Harmer, 2001, 2008. Larsen-Freeman 1986, Lightbown and Spada 2006, Nunan 2004, 2005, 2006, 2008, Scrivener 2011, Ur 2009).

Proces planiranja časa sastoji se od nekoliko delova:

- formulisanje ciljeva i ishoda učenja časa
- planiranje i priprema resursa i materijala
- planiranje aktivnosti na času
- aktiviranje studenata da učestvuju na času
- predavanje i predstavljanje informacija
- završetak časa

- evaluacija časa

Prateći ove elemente, nastavnik pristupa planiranju časova. Kao što smo već naveli, predviđen fond časova je 3 časa predavanja nedeljno po 45 minuta. Časovi se izvode u blokovima, odnosno studenti odjednom imaju sva tri časa, što znači da jedno predavanje treba da predstavlja logičku celinu u trajanju od 135 minuta sa pauzama između časova.

U nastavku predstavljamo kako izgleda planiranje jednog predavanja koje treba da imigrira iz učionice na sistem za e-učenje LAMS².

3.5.2 Model predavanja

- Zagrevanje, uvod u predavanje – predavljanje nastavnih jedinica kao i očekivanih ishoda učenja
- Jačanje vokabulara
Predstavljanje ključnih reči i izraza u određenoj oblasti
 - ✓ U učionici nastavnik predaje i pojašnjava ključne reči koje prikazuje studentima preko powerpoint prezentacije.
 - ✓ Na *LAMS* sistemu, u interaktivnoj lekciji studenti čitaju ključne reči koje su adekvatno obeležene u softveru *Mdita*.
- Vežba slušanja koja pojačava novi vokabular
 - ✓ U učionici studenti slušaju audio materijal i zatim odgovaraju na pitanja kojima se proverava razumevanje. Nastavnik daje povratnu informaciju oko odgovora.
 - ✓ Na *LAMS* sistemu studenti puštaju audio materijal i nakon toga odgovaraju na pitanja kojima se proverava razumevanje koje je nastavnik postavio uz pomoć dodatnih aktivnosti na softveru tipa ocenjivanje. Zadatak je postavljen kao test esejskog tipa i studenti mogu da provere svoje odgovore u datom ključu.
- Vežba čitanja
 - ✓ U učionici studenti čitaju kraći tekst koji nadopunjuje temu koja je bila predstavljena kroz ključne reči i predmet vežbe slušanja. Nakon toga, studenti rade vežbe kojima se proverava razumevanje teksta, a nastavnik daje povratnu informaciju oko odgovora.
 - ✓ Na *LAMS* sistemu studenti čitaju isti tekst i rade vežbe za proveru razumevanja koje su postavljenje uz pomoć dodatnih aktivnosti na softveru tipa ocenjivanje. Nakon toga, studenti proveravaju svoje odgovore pomoću ključa.
- Dodatni materijali za slušanje
 - ✓ Na *LAMS* sistemu su postavljeni dodatni video materijali koji se bave istom temom. Ovi materijali se ne prelaze na času i postavljeni su kao dodatni materijal za studente koji smatraju da im je potrebno da dodatno vežbaju i utvrde gradivo.
- Gramatička jedinica
 - ✓ Na času nastavnik pojašnjava pravila uz primere. Nakon toga studenti rade vežbe. Polazi se od kontrolisanih vežbi uz fokus na formu i postepeno se prelazi na otvorene vežbe. Nastavnik prati kako studenti rade vežbe i pruža povratnu informaciju oko odgovora.
 - ✓ Na *LAMS* sistemu, studentima su predstavljena pravila i brojni primeri koje studenti samostalno čitaju i prelaze. Nakon toga, studenti rade vežbe koje su postavljenje uz pomoć dodatnih aktivnosti koje pruža softver. Nakon svake vežbe, studenti mogu da provere svoje odgovore u datom ključu.
- Diskusija

² Autorizovana predavanja za oba predmeta se nalaze na LAMS platformi za e-učenje na <http://lams.metropolitan.ac.rs:8080/lams/index.do>,

- ✓ Na času, nastavnik pokreće diskusiju oko teme koja je bila predmet svih vežbi. Studenti iskazuju svoj stav ili iznose svoja iskustva.
- ✓ Na LAMS sistemu, nastavnik postavlja temu za diskusiju i forum koji je deo lekcije. Studenti su ohrabreni da učestvuju u diskusiji na forumu, da pišu svoje postove kao i da odgovaraju na postove kolega. Nastavnik ne interveniše, osim ako ne dođe do izlaska iz teme za diskusiju. Nastavnik ne ispravlja gramatičke greške ili greške u pisanju, odnosno spelingu reči.
- Zadatak za individualno učenje (domaći zadatak)
- ✓ Na času, nastavnik zadaje domaći zadatak, pojašnjava temu, daje instrukcije i predstavlja model pisanja u zavisnosti od toga šta treba da se napiše. Studenti šalju domaći zadatak nastavniku na mejl.
- ✓ Na LAMS sistemu studenti čitaju postavku zadatka, instrukcije kao i predstavljeni model. Studenti mogu da predaju zadatak putem LAMS sistema uz pomoć opcije deljenja fajlova ili da pošalju zadatak nastavniku na mejl.

Ovaj model planiranja časova uglavnom se zadržava tokom celog semestra. Prilikom pripreme nastavnog materijala, nastavnik sve vreme mora da ima na umu da pripremljene lekcije treba da budu osmišljene na način koji u najvećoj mogućoj meri replicira učionicu. To znači da studenti na daljinu koji uče samostalno treba da prelaze lekciju korak po korak, uz izradu vežbi i povremenih testova koji bi trebalo da na neki način zamene aktivnost na času.

3.5.3 Druga faza evaluacije predmeta

Nakon pripreme i pisanja nastavnog materijala za svih 15 predavanja, sledi drugi ciklus evaluacije predmeta. Druga faza se sastoji od tri elementa:

- **samo-evaluacija** – sprovodi je sam nastavnik.
Instrument za evaluaciju je dnevnik pomoću koga nastavnik proverava sve elemente pomoću sledećih unapred osmišljenih pitanja:
 - ✓ da li lekcije u dobroj meri predviđaju ispunjenje ishoda učenja date lekcije
 - ✓ da li je predviđeno dovoljno vremena za sve aktivnosti na času
 - ✓ da li su podjednako zastupljene sve jezičke veštine na svakom predavanju
 - ✓ da li su jasno i čitko napisane sve instrukcije
 - ✓ da li je napisan ključ za svaku vežbu i test
 - ✓ da li ima slovnih grešaka

Nakon detaljne provere svake lekcije, nastavnik predaje svih 15 predavanja na dalju evaluaciju.

- **evaluacija od strane kolega (*peer evaluation*)** – sprovodi je komisija sačinjena od troje kolega koji pregledaju sav nastavni materijal, odnosno svih 15 lekcija i **popunjavaju izveštaj u elektronskoj formi** koji je identičan za sve predmete na univerzitetu. Pitanja na koja odgovaraju članovi komisije tiču se sledećih oblasti:
 - ✓ stepen pokrivanja programa predmeta u nastavnim materijalima
 - ✓ adekvatno korišćenje ključnih reči i tabela, ispravnost i tehnički izgled teksta
 - ✓ da li ima dovoljno primera i vežbanja
 - ✓ da li je predviđen način ocenjivanja na predmetu adekvatan.

Ukoliko je potrebno, nastavnik vrši korekcije u delovima koji su navedeni u izveštaju koji su pripremile kolege. Nakon korekcija, nastavnik predaje drugu verziju predavanja na dalju evaluaciju.

- **evaluacije od strane centra za obradu nastavnih materijala i publikovanje nastavnih materijala na LAMS sistem za e-učenje** – tim koji objavljuje nastavne materijale na LAMS sistemu proverava da li su ispunjeni svi zahtevi pre svega softvera, a zatim i u pogledu interaktivnosti, odnosno unošenja interaktivnih vežbi, kao i audio i video materijala. Kolege takođe popunjavaju elektronski obrazac, i

ukoliko neki kriterijum nije ispunjen, nastavnik vrši korekciju nastavnog materijala i predaje treću verziju lekcija koja se zatim objavljuje na LAMS sistemu za e-učenje.

3.6 Implementacija predmeta (nastava)

Implementacija kursa je zapravo period predavanja. Nastavnik u toku semestra drži predavanja tradicionalnim studentima. Usled širenja pandemije Covid19 i poštovanja mera koje su bile uvedene da bi se sprečilo širenje zarazne bolesti, u prolećnom semestru akademske 2019/2020. godine, nastava tradicionalnim studentima je takođe držana na daljinu uz nastavu uživo preko aplikacije *zoom*. Nastavnik sve vreme trajanja semestra vodi evidenciju o predatim predispitnim obavezama i stepenu aktivnosti studenata. Nastavnik takođe prati i aktivnost studenata na daljinu koji lekcije prate samostalno.

3.6.1 Treća faza evaluacije predmeta

U toku izvođenja nastave dolazi do **treće faze evaluacije predmeta** koja se zapravo sastoji od **samo-evaluacije**. Nastavnik vodi **dnevnik** u kom beleži tok lekcija i unosi svoja zapažanja oko toga šta je funkcionisalo dobro i šta bi trebalo promeniti usled brojnih faktora. Nastavnik takođe vodi računa i o tome koje aktivnosti beleže veće interesovanje studenata, a koje aktivnosti su relativno teže. Takođe, nastavnik prati i da li su instrukcije koje su date za izradu domaćih i projektnih zadataka dovoljno jasne na osnovu zadataka i projekata koje pregleda.

3.6.2 Četvrta faza evaluacije predmeta

Na kraju semestra, pre prijave ispita, **studenti ocenjuju predmete pomoću ankete** koja popunjavaju elektronski. Anketa je zajednička za sve predmete. Pitanja na koja studenti odgovaraju obuhvataju sledeće oblasti:

- ✓ kriterijumi ocenjivanja (da li su unapred dati i dovoljno pojašnjeni)
- ✓ interakcija sa nastavnikom (da li je redovna i da li student dobija korisnu povratnu informaciju od nastavnika).

Studenti mogu da ostave i dodatne komentare ako smatraju da treba.

3.7 Priprema novog nastavnog materijala

Na osnovu samo-evaluacije u toku implementacije predmeta, kao i na osnovu odgovora iz studentske ankete, nastavnik priprema **novе nastavne materijale za sledeću akademsku godinu** uvažavajući sve elemente koje su predate u toku evaluacije. Promene koje se vrše u nastavnim materijala mogu da budu brojne. Nastavnici menjaju po potrebi tekstove kao i audio materijale, ali neophodno je da se unesu promene koje su izdvojene u dnevniku nastavnika u toku nastave.

4. ISTRAŽIVANJE

4.1 ISTRAŽIVANJE AKTIVNOSTI I POSTIGNUĆA TRADICIONALNIH I STUDENATA NA DALJINU

4.1.1 Istraživačko pitanje, hipoteze i uzorak

Jedan od ciljeva istraživačkog dela disertacije predstavlja ispitivanje razlika u ostvarenom uspehu studenata u zavisnosti od njihovog statusa studiranja (tradicionalno, u učionici ili na daljinu, (onlajn). Naime, istraživačko pitanje koje smo postavili je sledeće:

- da li kategorija tip studiranja, u okviru koje postoje tradicionalni (klasični) oblik studija, kao i studije na daljinu (onlajn studije) dovodi do razlika u stepenu aktivnosti studenata pri izradi predispitnih obaveza, kao i u ukupno postignutom uspehu na završnom ispitu

Da bismo dobili jasniju predstavu o tome da li jedna od ovih kategorija studenata ostvaruje bolji uspeh, ispitali smo postignuća i uspeh koji su postigle obe kategorije studenata kroz različite generacije, odnosno koji su studirali tradicionalno, u učionici, ili na daljinu (onlajn) u različitim kontekstima kroz kvantitativno i kvalitativno istraživanje.

Polazna hipoteza u istraživanju je sledeća:

H₁: Kategorija (tip) studiranja utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetima NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2

Da bismo testirali polaznu hipotezu, ispitali smo četiri različite kategorije studenata. U svakoj od kategorija je bilo po dve grupe studenata i postavljena je hipoteza za svaku od kategorija. Date kategorije su predstavljene u nastavku:

- **tradicionalni tip studiranja naspram studiranja na daljinu.**

Prilikom ovog istraživanja analizirali smo aktivnost, stepen ispunjenosti predispitnih obaveza, kao i ostvaren uspeh na završnom ispitu kroz **dve grupe studenata koje pripadaju jednoj generaciji studenata u akademskoj 2019/2020. godini. Studenti su slušali predmet NT111 Engleski 1 po istom planu predmeta**

- ✓ kontrolna grupa - grupa studenata koji su studirali tradicionalno, odnosno nastavu su pratili u učionici (ukupno 247 studenata),
- ✓ eksperimentalna grupa – grupa studenata koji su studirali na daljinu (ukupno 83 studenata).

U ovom delu istraživanja, proveravali smo sledeću hipotezu:

H₂: Kategorija (tip) studiranja, tradicionalno (u učionici) i na daljinu, utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetu NT111 Engleski jezik 1

- **tradicionalni tip studiranja i tradicionalni tip studiranja koji je usled širenja pandemije Covid 19 bio naglo prebačen na studiranje na daljinu (*emergency remote learning*)**

Da bismo utvrdili da li je bilo razlika između ovih kategorija studenata u stepenu postignuća kao i ostvarenom uspehu na završnom ispitu, analizirali smo **dve grupe studenata koji su slušali predmet NT112 Engleski 2 po istom planu predmeta u dve različite akademske godine**

- ✓ kontrolna grupa - studenti koji su pripadali generaciji akademske 2018/2019. godine koji su predmet slušali tradicionalno u učionici (ukupno 158 studenata)

- ✓ eksperimentalna grupa - studenti koji su pripadali generaciji akademske 2019/2020. godine koji su isti predmet slušali na daljinu, uz nastavu uživo preko platforme *zoom* (ukupno 263 studenata).

U ovom delu istraživanja testirali smo sledeću hipotezu:

H3: Kategorija (tip) studiranja, tradicionalno (u učionici) i na daljinu uz nastavu uživo preko platforme *zoom*, utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetu NT112 Engleski jezik 2

- studiranje na daljinu i studiranje na daljinu uz mogućnost praćenja nastave uživo preko platforme *zoom*.

Da bismo utvrdili da li je bilo razlika u postignućima i ostvarenom uspehu između ove dve kategorije studenata, ispitivali smo **dve grupe studenata na daljinu iz dve generacije**

- ✓ kontrolna grupa - studenti na daljinu koji su predmet NT111 Engleski 1 slušali u akademskoj 2019/2020. godini (ukupno 83 studenta)
- ✓ eksperimentalna grupa - studenti na daljinu koji su predmet NT111 Engleski jezik 1 slušali u akademskoj 2020/2021. godini, kojima je bilo omogućeno da se priključe nastavi i da prate časove uživo zajedno sa tradicionalnim studentima, preko platforme *zoom* (ukupno 131 student).

Testirali smo sledeću hipotezu:

H4: Kategorija (tip) studiranja, na daljinu i na daljinu uz mogućnost praćenja nastave uživo preko platforme *zoom*, utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetu NT111 Engleski jezik 1

- studiranje na daljinu uz nastavu uživo putem platforme *zoom* iz semestra u semestar.

Da bismo utvrdili da li postoje značajne razlike u postignućima i ostvarenom uspehu na završnom ispitu kod studenata koji su nastavu pratili na daljinu uz časove uživo preko platforme *zoom* u toku cele akademske godine, analizirali smo učinak **jedne generacije studenata kroz celu akademsku godinu**

- ✓ kontrolna grupa – studenti koji su u jesenjem semestru 2020/2021. akademske godine slušali predmet NT111 Engleski 1 isključivo na daljinu, uz nastavu uživo preko platforme *zoom* (ukupno 249 studenata),
- ✓ eksperimentalna grupa – studenti koji su u prolećnom semestru iste akademske godine slušali predmet NT112 Engleski 2 isključivo na daljinu, uz nastavu uživo preko platforme *zoom* (ukupno 262 studenta).

Testirali smo sledeću hipotezu:

H5: Kategorija (tip) studiranja, na daljinu uz nastavu uživo preko platforme *zoom* utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetima NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2

Kako se prema nastavnom planu ovih predmeta ocena formira sabiranjem više elemenata, to je predmet dalje analize, postavljen kao ispitivanje razlika između navedenih kategorija studenata prema svim elementima koji čine ukupnu ocenu.

Nastavni planovi predmeta engleski jezik definišu ocenu sastavljenu iz sledećih elemenata (kategorija):

- **domaći zadaci** – ukupno pet domaćih zadataka na predmetu NT111 Engleski 1 i ukupno četiri domaća zadataka na predmetu NT112 Engleski 2, koji su zadavani u toku semestra.

- **prezentacija** – kraće usmeno izlaganje u trajanju od pet do sedam minuta na slobodnu temu za predmet NT111 Engleski 1, i na zadatu temu za predmet NT112 Engleski 2, koje studenti pripremaju uz detaljne instrukcije i primere i izlažu samostalno.
- **test slušanja** – studenti odgovaraju na deset pitanja višestrukog izbora nakon dva puta odslušanog materijala u trajanju od oko tri minuta na nivou B1 po Zajedničkom evropskom okviru za jezike za predmet NT111 Engleski 1, ili na nivou B2 po Zajedničkom evropskom okviru za jezike za predmet NT112 Engleski 2. Test se radi na platformi za e-učenje LAMS
- **seminarski rad** – zadatak koji od studenata zahteva da pročitaju knjigu koja je prilagođena nivou B1 za NT111 Engleski 1 ili B2 za NT112 Engleski 2 po Zajedničkom evropskom okviru za jezike (*graded reader*) i nakon toga odgovaraju na pitanja, odnosno pišu esej od oko 300 reči, kao i određeni broj paragrafa od po oko 150 reči na zadate teme.
- **kolokvijum** – test koji proverava utvrđeno znanje i poznavanje gramatike i vokabulara na polovini semestra
- **zalaganje** – poeni se dodeljuju prema tome koliko je student bio aktivan u toku nastave, koliko je predispitnih obaveza ispunio i da li je na vreme ispunjavao predispitne obaveze, u kojoj meri je učestvovao u diskusijama na forumima na kraju predavanja;
- **završni test (ispit)** – završni test koji proverava u kojoj meri su studenti naučili i usvojili gramatiku i vokabular.

U nastavku je dat tabelarni prikaz predispitnih obaveza, kao i distribucija poena na predispitnim obavezama za predmete NT111 Engleski 1 i NT112 Engleski 2.

Tabela 1: Prikaz predispitnih obaveza i distribucija poena na predmetima NT111 Engleski 1 i NT112 Engleski 2

NT111 Engleski jezik 1				NT112 Engleski jezik 2			
Predispitne obaveze	Ukupno	Maksimalan broj poena po zadatku	Ukupno poena	Predispitne obaveze	Ukupno	Maksimalan broj poena	Ukupno poena
Domaći zadaci	5	2	10	Domaći zadaci	4	2	8
Prezentacija	1	10	10	Prezentacija	1	12	12
Test slušanja	1	5	5	Test slušanja	1	5	5
Seminarski rad	1	15	15	Seminarski rad	1	15	15
Kolokvijum	1	20	20	Kolokvijum	1	20	20
Zalaganje	-	10	10	Zalaganje	-	10	10
Završni ispit	1	30	30	Završni ispit	1	30	30

4.1.2 Metode istraživanja

U istraživanju, predispitne obaveze su sačinjene iz prvih šest navedenih kategorija, dok se konačna ocena dobija sabiranjem poena ostvarenih kroz predispitne obaveze i poena ostvarenih na samom ispitu.

Na ovaj način praktično se mogu definisati sledeće varijable (promenljive) koje se i koriste u nastavku istraživanja.

- ✓ X_1 - domaći zadaci
- ✓ X_2 - prezentacija
- ✓ X_3 - testovi
- ✓ X_4 - seminarski rad
- ✓ X_5 - kolokvijum

- ✓ X_6 - zalaganje
- ✓ X_7 - ukupne predispitne obaveze
- ✓ X_8 - ispit
- ✓ X_9 - ukupno (predispitne obaveze + ispit)
- ✓ X_{10} - konačna ocena

Navedene hipoteze smo testirali za svaku prethodno opisanu kategoriju koja čini sastavni deo ukupne ocene, odnosno uspeha na ovom predmetu. Na taj način je i moguće utvrditi da li, i među kojim kategorijama koje čine ukupnu ocenu između studenata koji studiraju tradicionalno i onih koji su u kategoriji internet studenti, postoje statistički značajne razlike.

Budući da smo navedene hipoteze testirali preko četiri različite grupe studenata, za svaku od grupa smo predstavili:

- koje kategorije studenata su predmet istraživanja
- tabelarni prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza za svaku kategoriju studenata
- deskriptivnu statistiku za svih deset varijabla
- testiranje normalnosti osnovnih skupova - u ovakvim testovima nulta hipoteza uvek pretpostavlja normalnost osnovnog skupa, dok je alternativna opozitno tvrđenje
- Mann-Whitney Test

Mann-Whitney-ev test (M-W test) poznat još pod nazivom test sume rangova, predstavlja jedan od najjačih i najefikasnijih neparametarskih metoda i najadekvatniju alternativu parametarskom t-testu. U empirijskim istraživanjima koristi se za utvrđivanje razlike dva skupa po nekom od parametara centralne tendencije – aritmetičke sredine ili medijane, kada su narušene pretpostavke t-testa ili kada su analizirane varijable merene na nižoj skali od intervalne. Ovaj test nema ograničenje na konkretne oblike raspodela verovatnoća, već se odnosi samo na postojanje eventualnih razlika sa aspekta parametara srednjih vrednosti. Jedini uslov koji mora biti obezbeđen jeste da oba rasporeda imaju identičan oblik, ali to može biti bilo koji simetričan ili asimetričan raspored. Kao takav, značajno je manje restriktivan u odnosu na pretpostavke parametarskih testova.

Primena opisanog testa započinje izvlačenjem nezavisnih slučajnih uzoraka. Ako pretpostavimo da je iz prve populacije izvučen uzorak od n_x opservacija, i da je iz druge populacije izabran uzorak od n_y opservacija, test sume rangova se dalje bazira na poređenju svake opservacije iz prvog uzorka sa svakom opservacijom iz drugog uzorka, što ukupno čini $n_x n_y$ parova poređenja. To dalje znači da ukoliko analizirani uzorci imaju istu medijanu, tada svako x_i ima istu verovatnoću da bude manje ili veće od svakog y_i , zbog čega se nulta hipoteza kod ovog testa može formulisati na sledeći način:

$$H_0: P(x_i > y_i) = 1/2$$

dok je tvrđenje alternativne:

$$H_1: P(x_i > y_i) \neq 1/2$$

Dalji postupak testiranja se bazira na rangiranju uparenih opservacija oba uzorka, pri čemu je važno zadržati identitet pripadnosti pojedinim uzorcima.

U predmetnom istraživanju korišćen je statistički softver SPSS.

4.1.3 Kvalitativno istraživanje

Nakon statističkih testova, u cilju dublje analize dobijenih rezultata, sproveli smo kvalitativno istraživanje da bismo utvrdili na koji način studenti na daljinu pristupaju učenju engleskog jezika na daljinu. Analizirali smo postignuća, učinak i uspeh na završnom ispitu kroz četiri studije slučaja sa kojima smo obavili i intervju.

4.1.4 Postignuća, učinak i postignut uspeh po kategoriji studenata

4.1.4.1 Postignuća, učinak i postignut uspeh tradicionalnih studenata i studenata na daljinu na predmetu NT111 Engleski 1

Da bismo ispitivali zadatu hipotezu:

H₂: Kategorija (tip) studiranja, tradicionalno (u učionici) i na daljinu, utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetu NT111 Engleski jezik 1

ispitivali smo postignuća, učinak i postignut uspeh sledećih grupa (kategorija) studenata:

- kontrolna grupa - tradicionalni studenti – generacija 2019/2020. – ukupno 247 studenata
- eksperimentalna grupa - studenti na daljinu – generacija 2019/2020. – ukupno 83 studenta

Navedena hipoteza je testirana za svaku prethodno opisanu kategoriju koja čini sastavni deo ukupne ocene, odnosno uspeha na ovom predmetu. Na taj način je i moguće utvrditi da li, i među kojim kategorijama koje čine ukupnu ocenu između studenata koji studiraju tradicionalno i onih koji su u kategoriji studenata na daljinu, postoje statistički značajne razlike.

U nastavku je dat tabelarni prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza tradicionalnih studenata.

Tabela 2: Prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza – kontrolna grupa (tradicionalni studenti)

Predispitna obaveza	Broj studenata koji su predali predispitnu obavezu	Prosek poena po predispitnoj obavezi
Domaći zadaci		
1	194 / 247 (78.54%)	1.83 / 2
2	178 / 247 (72.06%)	1.78 / 2
3	165 / 247 (66.80%)	1.78 / 2
4	153 / 247 (61.94%)	1.80 / 2
5	121 / 247 (48.99%)	1.66 / 2
Lektira – seminarski rad	188 / 247 (76.11%)	13.80 / 15
Prezentacija	163 / 247 (65.99%)	9.17 / 10
Kolokvijum	216 / 247 (87.45%)	15.33 / 20
Test slušanja	188 / 247 (76.11%)	4.88 / 5
Zalaganje	161 / 247 (65.18%)	9.07 / 10

Što se tiče predispitnih obaveza koji se rade samostalno, a to su domaći zadaci, lektira i prezentacija, studenti su pokazali motivisanost da ih rade redovno.

Pri izradi domaćih zadataka koji se zadaju u toku celog semestra, najviše studenata uradilo je prvi domaći zadatak (78.54%), dok se postepeno pri izradi ostalih domaćih zadataka taj procenat smanjivao, da bi kod poslednjeg domaćeg zadatka iznosio 48.99%. Prosek poena koji su studenti

sticali pri izradi domaćih zadataka je uvek više od 1.5 poena od maksimum 2, što znači da su studenti kvalitetno radili domaće zadatke.

Pri kraju semestra, u 13. nastavnoj nedelji ističe rok za predaju seminarskog rada (lektire), ali budući da se taj zadatak predaje sve vreme dok teče semestar, veliki broj studenata je prionuo da ga uradi (76.11%,) i to odlično, jer je prosek poena koji su studenti stekli 13.88 od ukupno 15 poena.

Prezentacija se radi pred sam kraj semestra, u 14. nedelji. Prezentaciju je uradilo ukupno 65.99% studenata i ostvarilo više od 9 poena, što je izuzetan uspeh.

Kod direktnog ocenjivanja, kolokvijum na sredini semestra je uradilo 87.45% studenata, što je zaista visok broj. Studenti su pritom ostvarili i dobar uspeh, jer je prosek poena bio 15.33 od 20.

Test slušanja se radi samostalno, na sistemu za e-učenje LAMS za vreme poslednjeg vikenda u semestru, u 15. nedelji. Možemo da vidimo da je ogroman broj studenata, ukupno 76.11% pristupilo testu i ostvarilo odličan uspeh od 4.88 poena od maksimalnih 5.

Poeni za zalaganje prikazuju aktivnost i motivisanost studenata da aktivno učestvuju u nastavi i da ispunjavaju predispitne obaveze. S obzirom da je 65.18% studenata steklo poene za zalaganje, možemo da zaključimo da su studenti bili motivisani za rad. Prosek poena na zalaganju od 9.07 takođe pokazuje u kojoj meri su studenti pristupili izradi predispitnih obaveza.

Prvi deo predmetnog istraživanja čine deskriptivne statistike. Zbog prirode korišćenih podataka za merenje centralne tendencije (srednjih vrednosti) izabrali smo aritmetičku sredinu, dok je kao pokazatelj disperzije korišćena standardna devijacija.

Tabela 3: Deskriptivne statistike: kontrolna grupa (tradicionalni studenti)

	N	Mean	Std. Deviation
Domaći zadatak	88	4.7784	2.69083
Prezentacija	88	9.4034	3.66943
Testovi	88	4.2500	1.42030
Seminarski	88	13.0909	3.54085
Kolokvijum	88	14.5341	3.98762
Zalaganje	88	6.1364	4.03129
Ukupno-predispitne obaveze	88	52.1761	10.21072
Ispit	88	23.8523	3.99868
Ukupno: predispit+ispit	88	76.0511	12.49691
Konačna ocena	88	8.1364	1.22410
Valid N (listwise)	88		

U nastavku je dat tabelarni prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza studenata na daljinu.

Tabela 4. Prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza – eksperimentalna grupa (studenti na daljinu)

Predispitna obaveza	Broj studenata koji su predali predispitnu obavezu	Prosek poena po predspitnoj obavezi
Domaći zadaci		
1	41 / 83 (49.40%)	1.89 / 2
2	37 / 83 (44.58%)	1.84 / 2
3	34 / 83 (40.96%)	1.85 / 2
4	33 / 83 (39.76%)	1.92 / 2
5	28 / 83 (33.73%)	1.66 / 2
Lektira – seminarski rad	34 / 83 (41.46%)	14.51 / 15
Prezentacija	43 / 83 (40.96%)	9.59 / 10
Kolokvijum	45 / 83 (54.22%)	17.33 / 20
Test slušanja	32 / 83 (39.02%)	4.88 / 5
Zalaganje	37 / 83 (44.58%)	8.68 / 10

Kod studenata na daljinu, što se tiče predispitnih obaveza koje se rade samostalno, manji broj studenata je pokazao motivisanost da ih radi redovno.

Pri izradi domaćih zadataka koji se zadaju u toku celog semestra, najviše studenata je uradilo prvi domaći zadatak (49.40%), postepeno se taj broj studenata pri izradi ostalih domaćih zadataka smanjivao da bi kod poslednjeg domaćeg zadatka iznosio 33.73%. Prosek poena koji su studenti sticali pri izradi domaćih zadataka je uvek više od 1.5 poena od maksimum 2, što znači da su studenti kvalitetno radili domaće zadatke.

Do kraja semestra, seminarski rad (lektiru) je predalo 41.46%, a prosek ostvarenih poena od 14.51 od maksimum 15 pokazuje da su studenti koji su uradili zadatak, to uradili odlično.

Nešto manje studenata je uradilo prezentaciju, 40.96%, ali prosek poena od 9.56 od maksimum 10 takođe pokazuje da su studenti koji su pripremali prezentaciju, taj zadatak uradili odlično.

Direktno ocenjivanje pokazuje veću aktivnost studenata na daljinu. Kolokvijum na sredini semestra je uradilo oko 55% studenata, što je zapravo najviši procenat u poređenju sa svim ostalim predispitnim obavezama. Studenti su pritom ostvarili i odličan uspeh jer je prosek poena bio 17.33 od 20.

Test slušanja, sa druge strane, je uradilo samo 33% studenata, uz takođe odličan uspeh jer je prosek poena bio 4.88 poena od 5.

Kod poena za zalaganje vidimo zapravo da je nešto manje od 45% studenata aktivno radilo na predispitnim obavezama u toku semestra. Prosek poena od 8.68 od maksimum 10 pokazuje da su studenti koji su radili na zadacima u toku semestra, to radili veoma dobro.

Tabela 5: Deskriptivne statistike: eksperimentalna grupa (studenti na daljinu)

	N	Mean	Std. Deviation
Domaći zadatak	88	5.3977	2.73353
Prezentacija	88	9.2727	4.36740
Testovi	88	4.1364	.98181
Seminarski	88	13.3523	3.31156
Kolokvijum	88	17.3807	17.17038
Zalaganje	88	7.2557	4.05210
Ukupno-predispitne obaveze	88	55.2784	10.92894

Ispit	88	525.1307	4685.48278
Ukupno: predispit+ispit	88	78.5284	12.26348
Konačna ocena	88	8.3068	1.25357
Valid N (listwise)	88		

Kada analiziramo stepen aktivnosti i broj ostvarenih poena kod obe grupe studenata, primećujemo sledeće:

Studenti koji pripadaju kontrolnoj grupi (tradicionalni studenti) su u značajno većem broju radili domaće zadatke. Kod obe grupe studenata se primećuje da je broj studenata koji je radio domaće zadatke vremenom opadao – kod kontrolne grupe ukupno 78.54% je uradilo prvi domaći zadatak, dok je ukupno 48.99% uradilo peti domaći zadatak. Taj trend opadanja u broju studenata koji su radili domaće zadatke se primećuje i kod studenata koji su bili u eksperimentalnoj grupi. Studenti na daljinu su najvećem broju uradili prvi domaći zadatak, ukupno 49.40% studenata, dok je peti domaći zadatak uradilo 33.72%. Prosečan broj poena ostvarenih na domaćim zadacima ne pokazuje značajnu razliku između ove dve grupenata, odnosno obe grupe studenata su uspešno radili domaće zadatke i najmanji prosek poena ostvaren pri izradi domaćih zadataka kod obe grupe studenata je 1.66 poena.

Seminarski rad je uradilo 76.11% studenata iz kontrolne grupe. Procenat studenata iz eksperimentalne grupe je značajno manji, odnosno 41.46% studenata na daljinu je uradilo ovu predispitnu obavezu. Pritom, student iz eksperimentalne grupe su stekli više poena, odnosno prosek poena kod kontrolne grupe je 13.80 od maksimalnih 50 poena, dok kod eksperimentalne grupe prosek poena je 14.51.

Prezentacija pokazuje sličnu tendenciju. Studenti iz kontrolne grupe su bili brojniji, odnosno 65.99% studenata je uradilo prezentaciju. Značajno manji broj studenata iz eksperimentalne grupe je ispunilo ovu obavezu, odnosno 40.96% studenata. Kao i kod lektire, prosek poena ostvarenih pri izradi ove obaveze pokazuje da je ovaj zadatak bolje uradila eksperimentalna grupa. Iako je manje studenata radilo prezentaciju, oni koji su pristupili pripremi i prezentovanju su to uradili bolje, odnosno prosek poena kod studenata na daljinu je 9.59 od maksimalnih 10, dok kod kontrolne grupe prosek poena je 9.17 od maksimalnih 10.

Kolokvijum je predispitna obaveza koju su svi student radili u 8. nedelji, odnosno na sredini semestra. Kontrolna grupa je kolokvijum radila u prostorijama fakulteta, dok su student na daljinu kolokvijumu pristupili preko platforme za e-učenje LAMS. Kod obe grupe studenata se primećuje da je najveći broj studenata pristupio ovoj predispitnoj obavezi. Procenat studenata iz kontrolne grupe je 87.45%, dok je taj procenat u eksperimentalnoj grupi 54.22%. Prosek poena koji su studenti iz kontrolne grupe postigli je 15.33 od maksimalnih 20, dok je prosek poena kod studenata iz eksperimentalne grupe koji su test radili od kuće bio 17.33.

Test slušanja su obe grupe radile na isti način, odnosno preko platforme za e-učenje LAMS na kraju semestra. Aktivnost studenata je pokazala da su studenti iz kontrolne grupe u značajno većoj meri pristupili testu slušanja, odnosno 76.11% tradicionalnih studenata je uradilo ovaj test, naspram 39.02% studenata na daljinu koji su ga radili. Pritom, prosek stečenih poena na testu slušanja je kod obe grupe studenata jednak, 4.88 poena od maksimalnih 5.

Zalaganje pokazuje da je 65.18% studenata iz kontrolne grupe steklo poene za zalaganje, što je značajno više od 44.58% studenata iz eksperimentalne grupe. Pritom, prosek poena kod kontrolne grupe je 9.07 od maksimalnih 10, dok je prosek poena kod eksperimentalne grupe 8.68 od maksimalnih 10.

Da bismo proverili zavisnost svih varijabla, pristupili smo testu normalnosti za obe grupe studenata.

Tabela 6: Test normalnosti: kontrolna grupa (tradicionalni studenti)

		Statistic	Std. Error	
Domaći zadatak	Mean	4.7784	.28684	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4.2083	
		Upper Bound	5.3485	
	5% Trimmed Mean	4.8649		
	Median	5.0000		
	Variance	7.241		
	Std. Deviation	2.69083		
	Minimum	.00		
	Maximum	8.00		
	Range	8.00		
	Interquartile Range	5.50		
	Skewness	-.329	.257	
	Kurtosis	-1.159	.508	
	Prezentacija	Mean	9.4034	.39116
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	8.6259	
		Upper Bound	10.1809	
5% Trimmed Mean		9.7816		
Median		10.5000		
Variance		13.465		
Std. Deviation		3.66943		
Minimum		.00		
Maximum		12.00		
Range		12.00		
Interquartile Range		3.00		
Skewness		-1.875	.257	
Kurtosis		2.335	.508	
Testovi		Mean	4.2500	.15140
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3.9491	
		Upper Bound	4.5509	
	5% Trimmed Mean	4.4444		
	Median	5.0000		
	Variance	2.017		
	Std. Deviation	1.42030		
	Minimum	.00		
	Maximum	5.00		
	Range	5.00		
	Interquartile Range	.88		
	Skewness	-2.448	.257	
	Kurtosis	4.843	.508	
	Seminarski	Mean	13.0909	.37746
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	12.3407	
		Upper Bound	13.8411	
5% Trimmed Mean		13.6490		
Median		15.0000		
Variance		12.538		
Std. Deviation		3.54085		
Minimum		.00		
Maximum		15.00		

	Range		15.00	
	Interquartile Range		3.00	
	Skewness		-2.270	.257
	Kurtosis		5.221	.508
Kolokvijum	Mean		14.5341	.42508
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	13.6892	
		Upper Bound	15.3790	
	5% Trimmed Mean		14.8371	
	Median		15.5000	
	Variance		15.901	
	Std. Deviation		3.98762	
	Minimum		.00	
	Maximum		20.00	
	Range		20.00	
	Interquartile Range		5.38	
	Skewness		-1.143	.257
	Kurtosis		1.429	.508
	Zalaganje	Mean		6.1364
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	5.2822	
		Upper Bound	6.9905	
5% Trimmed Mean			6.2626	
Median			8.0000	
Variance			16.251	
Std. Deviation			4.03129	
Minimum			.00	
Maximum			10.00	
Range			10.00	
Interquartile Range			9.50	
Skewness			-.622	.257
Kurtosis			-1.296	.508
Ukupno-predispitne obaveze		Mean		52.1761
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	50.0127	
		Upper Bound	54.3396	
	5% Trimmed Mean		52.1477	
	Median		52.7500	
	Variance		104.259	
	Std. Deviation		10.21072	
	Minimum		35.00	
	Maximum		70.00	
	Range		35.00	
	Interquartile Range		15.88	
	Skewness		-.051	.257
	Kurtosis		-1.089	.508
	Ispit	Mean		23.8523
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	23.0050	
		Upper Bound	24.6995	
5% Trimmed Mean			23.9924	
Median			25.0000	
Variance			15.989	
Std. Deviation			3.99868	
Minimum			15.00	

	Maximum		30.00	
	Range		15.00	
	Interquartile Range		6.00	
	Skewness		-.612	.257
	Kurtosis		-.519	.508
Ukupno: predispit+ispit	Mean		76.0511	1.33217
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	73.4033	
		Upper Bound	78.6990	
	5% Trimmed Mean		76.1578	
	Median		76.0000	
	Variance		156.173	
	Std. Deviation		12.49691	
	Minimum		51.00	
	Maximum		100.00	
	Range		49.00	
	Interquartile Range		17.88	
	Skewness		-.171	.257
	Kurtosis		-.741	.508
Konačna ocena	Mean		8.1364	.13049
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	7.8770	
		Upper Bound	8.3957	
	5% Trimmed Mean		8.1515	
	Median		8.0000	
	Variance		1.498	
	Std. Deviation		1.22410	
	Minimum		6.00	
	Maximum		10.00	
	Range		4.00	
	Interquartile Range		2.00	
	Skewness		-.190	.257
	Kurtosis		-.794	.508

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Domaći zadatak	.141	88	.000	.900	88	.000
Prezentacija	.269	88	.000	.671	88	.000
Testovi	.320	88	.000	.549	88	.000
Seminarski	.387	88	.000	.602	88	.000
Kolokvijum	.137	88	.000	.917	88	.000
Zalaganje	.204	88	.000	.787	88	.000
Ukupno-predispitne obaveze	.079	88	.200*	.959	88	.007
Ispit	.148	88	.000	.938	88	.000
Ukupno: predispit+ispit	.059	88	.200*	.978	88	.037
Konačna ocena	.172	88	.000	.910	88	.000

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

Statistike realizovanih testova su prikazane u prethodnoj tabeli. Sprovedena su dva testa normalnosti, pri čemu se za uzorke koji sadrže manje od 2000 elemenata uobičajeno koristi Shapiro-Wilk test. Realizovana p-vrednost za dobijenu statistiku testa u slučaju svih komponenti zavisne varijable (domaći zadatak, prezentacija, testovi, seminarski rad, kolokvijum, zalaganje, predispitne obaveze, ukupno: predispit i ispit, kao i konačna ocena) je manja od odabranog nivoa značajnosti od 5%, pa se zaključuje da se za svaku navedenu komponentu u slučaju uzorka tradicionalnih studenata ne može zadržati hipoteza o normalnosti osnovnog skupa, već se prihvata hipoteza da raspored ove populacije

značajno odstupa od normalnog. Na ovaj zaključak su ukazivale i prethodno izračunate i prikazane deskriptivne statistike (posebno vrednosti koeficijanata asimetrije odnosno spljoštenosti), ali je formalan statistički test ovu činjenicu potvrdio.

Tabela 7: test normalnosti: eksperimentalna grupa (studenti na daljinu)

			Descriptives	
			Statistic	Std. Error
Domaći zadatak	Mean		5.3977	.29140
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4.8185	
		Upper Bound	5.9769	
	5% Trimmed Mean		5.5404	
	Median		6.0000	
	Variance		7.472	
	Std. Deviation		2.73353	
	Minimum		.00	
	Maximum		9.00	
	Range		9.00	
	Interquartile Range		4.75	
	Skewness		-.629	.257
	Kurtosis		-.936	.508
	Prezentacija	Mean		9.2727
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	8.3474	
		Upper Bound	10.1981	
5% Trimmed Mean			9.6364	
Median			12.0000	
Variance			19.074	
Std. Deviation			4.36740	
Minimum			.00	
Maximum			12.00	
Range			12.00	
Interquartile Range			3.00	
Skewness			-1.502	.257
Kurtosis			.589	.508
Testovi		Mean		4.1364
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3.9283	
		Upper Bound	4.3444	
	5% Trimmed Mean		4.2449	
	Median		4.5000	
	Variance		.964	
	Std. Deviation		.98181	
	Minimum		.00	
	Maximum		5.00	
	Range		5.00	
	Interquartile Range		1.50	
	Skewness		-1.594	.257
	Kurtosis		3.198	.508
	Seminarski	Mean		13.3523
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	12.6506	
		Upper Bound	14.0539	
5% Trimmed Mean			13.9091	
Median		15.0000		

	Variance		10.966	
	Std. Deviation		3.31156	
	Minimum		.00	
	Maximum		15.00	
	Range		15.00	
	Interquartile Range		2.00	
	Skewness		-2.747	.257
	Kurtosis		7.797	.508
Kolokvijum	Mean		17.3807	1.83037
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	13.7426	
		Upper Bound	21.0187	
	5% Trimmed Mean		15.7374	
	Median		16.0000	
	Variance		294.822	
	Std. Deviation		17.17038	
	Minimum		8.50	
	Maximum		175.00	
	Range		166.50	
	Interquartile Range		3.38	
	Skewness		9.088	.257
	Kurtosis		84.347	.508
	Zalaganje	Mean		7.2557
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	6.3971	
		Upper Bound	8.1142	
5% Trimmed Mean			7.5063	
Median			10.0000	
Variance			16.420	
Std. Deviation			4.05210	
Minimum			.00	
Maximum			10.00	
Range			10.00	
Interquartile Range			5.00	
Skewness			-1.098	.257
Kurtosis			-.559	.508
Ukupno-predispitne obaveze		Mean		55.2784
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	52.9628	
		Upper Bound	57.5940	
	5% Trimmed Mean		55.6326	
	Median		60.2500	
	Variance		119.442	
	Std. Deviation		10.92894	
	Minimum		35.00	
	Maximum		70.00	
	Range		35.00	
	Interquartile Range		19.88	
	Skewness		-.580	.257
	Kurtosis		-1.165	.508
	Ispit	Mean		525.1307
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	-467.6283	
		Upper Bound	1517.8896	
5% Trimmed Mean			23.7778	

	Median		24.0000	
	Variance		21953748.917	
	Std. Deviation		4685.48278	
	Minimum		15.00	
	Maximum		43979.00	
	Range		43964.00	
	Interquartile Range		5.38	
	Skewness		9.381	.257
	Kurtosis		87.997	.508
Ukupno: predispit+ispit	Mean		78.5284	1.30729
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	75.9300	
		Upper Bound	81.1268	
	5% Trimmed Mean		78.8056	
	Median		81.7500	
	Variance		150.393	
	Std. Deviation		12.26348	
	Minimum		54.00	
	Maximum		99.00	
	Range		45.00	
	Interquartile Range		20.25	
	Skewness		-.443	.257
	Kurtosis		-.911	.508
	Konačna ocena	Mean		8.3068
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	8.0412	
		Upper Bound	8.5724	
5% Trimmed Mean			8.3409	
Median			9.0000	
Variance			1.571	
Std. Deviation			1.25357	
Minimum			6.00	
Maximum			10.00	
Range			4.00	
Interquartile Range			2.00	
Skewness			-.462	.257
Kurtosis			-.862	.508

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Domaći zadatak	.193	88	.000	.857	88	.000
Prezentacija	.293	88	.000	.633	88	.000
Testovi	.213	88	.000	.817	88	.000
Seminarski	.327	88	.000	.564	88	.000
Kolokvijum	.440	88	.000	.173	88	.000
Zalaganje	.342	88	.000	.655	88	.000
Ukupno-predispitne obaveze	.184	88	.000	.878	88	.000
Ispit	.519	88	.000	.084	88	.000
Ukupno: predispit+ispit	.125	88	.002	.944	88	.001
Konačna ocena	.255	88	.000	.881	88	.000

a. Lilliefors Significance Correction

U slučaju uzorka studenata na daljinu realizovana p-vrednost za sve posmatrane varijable je manja od odabranog nivoa značajnosti, pa se i ovoga puta hipoteza o normalnosti populacije odbacuje, odnosno

prihvata hipoteza da odabrani uzorak ne dolazi iz populacije koja se može aproksimirati normalnom raspodelom.

Nakon sprovođenja testa normalnosti za obe populacije i utvrđivanja činjenice da analizirani skupovi odstupaju značajno od normalne raspodele verovatnoća, kao što je rečeno, primenjen je odgovarajući neparametarski statistički test, *Mann-Whitney*-ev test (M-W test).

Rezultati M-W testa prikazani su narednom tabelom.

Tabela 8: M-W test – tradicionalni studenti i studenti na daljinu

		Ranks			
	Group	N	Mean Rank	Sum of Ranks	
Domaći zadatak	internet student	88	95.09	8368.00	
	tradicionalni student	88	81.91	7208.00	
	Total	176			
Prezentacija	internet student	88	94.42	8309.00	
	tradicionalni student	88	82.58	7267.00	
	Total	176			
Testovi	internet student	88	78.85	6939.00	
	tradicionalni student	88	98.15	8637.00	
	Total	176			
Seminarski	internet student	88	88.28	7769.00	
	tradicionalni student	88	88.72	7807.00	
	Total	176			
Kolokvijum	internet student	88	93.94	8266.50	
	tradicionalni student	88	83.06	7309.50	
	Total	176			
Zalaganje	internet student	88	99.27	8735.50	
	tradicionalni student	88	77.73	6840.50	
	Total	176			
Ukupno-predispitne obaveze	internet student	88	96.80	8518.50	
	tradicionalni student	88	80.20	7057.50	
	Total	176			
Ispit	internet student	88	86.05	7572.50	
	tradicionalni student	88	90.95	8003.50	
	Total	176			
Ukupno: predispit+ispit	internet student	88	94.07	8278.00	
	tradicionalni student	88	82.93	7298.00	
	Total	176			
Konačna ocena	internet student	88	92.53	8143.00	
	tradicionalni student	88	84.47	7433.00	
	Total	176			

	Domaći zadatak	Prezentacija	Testovi	Seminarski	Kolokvijum	Zalaganje	Ukupno-predispitne obaveze	Ispit	Ukupno: predispit+ispit	Konačna ocena
Mann-Whitney U	3292.000	3351.000	3023.000	3853.000	3393.500	2924.500	3141.500	3656.500	250.500	3517.000
Wilcoxon W	7208.000	7267.000	6939.000	7769.000	7309.500	6840.500	7057.500	7572.500	845.500	7433.000
Z	-1.742	-1.604	-2.644	-.067	-1.419	-2.951	-2.162	-.638	-4.018	-1.081
Asymp. Sig. (2-tailed)	.081	.109	.008	.947	.156	.003	.031	.523	.000	.280

a. Grouping Variable: Group

Rezultati sprovedenog testa ukazuju na sledeći zaključak: testiranjem razlika između prethodno opisanih varijabli, odnosno elemenata iz kojih je sastavljena ukupna ocena studenata na predmetu

NT111 Engleski 1, kao i sa aspekta ovih razlika kada su sumirane sve predispitne obaveze, pa potom i svi poeni koji čine ukupnu ocenu na uzorcima tradicionalnih i studenata na daljinu **potvrđena je statistički značajna razlika kod ovih studenata kod određenog broja varijabli.**

U slučaju varijabli:

- **X₃ - testovi**
- **X₆ - zalaganje**
- **X₇ - ukupno predispitne obaveze i**
- **X₉ - ukupno (predispitne obaveze + ispit)**

potvrđena je statistički značajna razlika između uspeha koji postižu analizirane kategorije studenata.

Pri tome za varijable

- **X₆ - zalaganje**
- **X₇ - ukupno predispitne obaveze i**
- **X₉ - ukupno (predispitne obaveze + ispit)**

ova razlika je značajna u korist studenata na daljinu, dok je za varijablu

- **X₃ - testovi**

prisutan bolji učinak tradicionalnih u odnosu na studente na daljinu.

Na navedeni zaključak u oba slučaja sugerišu izračunate vrednosti centralne tendencije (aritmetička sredina i/ili medijana) koje su zabeležile više vrednosti za tradicionalne studente (u slučaju varijable X₃), odnosno više mere srednjih vrednosti za varijable X₆, X₇ i X₉ kod studenata na daljinu u odnosu na studente koji tradicionalno pohađaju nastavu.

Za ostale varijable:

- **X₁ - domaći zadatak,**
- **X₂ - prezentacija,**
- **X₄ - seminarski rad,**
- **X₅ - kolokvijum,**
- **X₈ - ispit i**
- **X₁₀ - konačna ocena**

nije potvrđena statistički značajna razlika između uspeha koji postižu studenti različitih režima studiranja.

Sumarno gledano, za 3 od 4 varijabli za koje je dokazano prisustvo statistički značajne razlike između analiziranih kategorija studenata, bolji uspeh postižu studenti na daljinu, dok samo u slučaju jedne varijable, kao što je istaknuto, bolji učinak imaju tradicionalni studenti.

Dalja analiza ovih rezultata navodi nas na sledeće zaključke. Obe kategorije studenata, i tradicionalni i studenti na daljinu, imali su slična postignuća pri izradi:

- domaćih zadataka
- prezentacije
- seminarskog rada
- kolokvijuma
- završnog ispita
- obračunate konačne ocene

Tradicionalni studenti su imali bolji učinak u izradi jedne predispitne obaveze:

- test slušanja

Studenti na daljinu su imali bolji učinak u

- zalaganju
- ukupno ostvarenim poenima pri izradi predispitnih obaveza
- ukupno ostvarenim poenima pri sabiranju predispitnih poena i poena na završnom ispitu.

Studenti na daljinu su pokazali visok stepen autonomije u učenju, kao i motivisanosti za rad, jer je stepen ostvarenih poena na zalaganju, kao i ukupan broj poena stečenih na predispitnim obavezama, pokazao da su nadmašili tradicionalne studente.

Obe kategorije studenata su ostvarile podjednak stepen uspeha pri radu i ispunjenju svih ostalih predispitnih obaveza koje se rade samostalno – domaći zadaci, prezentacija, seminarski rad.

Po pitanju direktnog ocenjivanja na kolokvijumu, obe kategorije studenata ostvarile su podjednake rezultate, odnosno rezultate bez značajne statističke razlike. S obzirom da je jedna od bojazni pri radu sa studentima na daljinu mogućnost da se studenti služe nedozvoljenim sredstvima pri izradi predispitnih obaveza, u ovom slučaju možemo da zaključimo da rezultat izrade kolokvijuma od kuće nije pokazao značajno bolje rezultate, a samim tim ni bolji uspeh te kategorije studenata.

Obe kategorije studenata su istovremeno u sedištu institucije pristupile završnom testu, odnosno ispitu. Kao što je navedeno, i ta kategorija nije pokazala značajne razlike.

4.1.4.2 Postignuća i postignut uspeh tradicionalnih studenata i tradicionalnih studenata koji su naglo prešli na studiranje na daljinu usled širenja pandemije Covid 10 na predmetu NT112 Engleski 2

Da bismo ispitivali zadatu hipotezu:

H₃: Kategorija (tip) studiranja, tradicionalno (u učionici) i na daljinu uz nastavu uživo preko platforme zoom, utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetu NT112 Engleski jezik 2

ispitivali smo dostignuća sledećih grupa (kategorija) studenata:

- **kontrolna grupa: tradicionalni studenti, generacija 2018/2019. – ukupno 158 studenata**
- **eksperimentalna grupa: tradicionalni studenti, generacija 2019/2020, koju su usled širenja pandemije Covid 19 naglo prešli na studiranje na daljinu uz nastavu uživo preko platforme zoom – ukupno 263 studenata.**

U toku prolećnog semestra u akademskoj godini 2019/2020, usled širenja pandemije Covid 19, bilo je neophodno uvesti studiranje na daljinu uz nastavu uživo preko aplikacije zoom, usled poštovanja mera koje su bile uvedene sa ciljem sprečavanja širenja zaraze. Studenti koji su započeli svoje studije tradicionalno morali su brzo, takoreći preko noći, da pređu na režim studiranja na daljinu i usvoje navike koje su potrebne za uspešno studiranje na daljinu.

Navedena hipoteza je testirana za svaku prethodno opisanu kategoriju koja čini sastavni deo ukupne ocene, odnosno uspeha na ovom predmetu. Na taj način je i moguće utvrditi da li, i među kojim kategorijama koje čine ukupnu ocenu između studenata koji studiraju tradicionalno i onih koji su u kategoriji studenata na daljinu, postoje statistički značajne razlike.

Prvi deo predmetnog istraživanja čine deskriptivne statistike. Zbog prirode korišćenih podataka za merenje centralne tendencije (srednjih vrednosti) izabrali smo aritmetičku sredinu, dok je kao pokazatelj disperzije korišćena standardna devijacija.

U nastavku je dat tabelarni prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza tradicionalnih studenata koji su predmet NT112 Engleski 2 slušali klasično, u učionici u akademskoj 2018/2019. godini.

Tabela 9: Prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza – kontrolna grupa (tradicionalni studenti)

Predispitna obaveza	Broj studenata koji su predali predispitnu obavezu	Prosek poena po predispitnoj obavezi
Domaći zadaci		
1	91 / 158 (57.59 %)	1.83 / 2
2	79 / 158 (50.00%)	1.78 / 2
3	73 / 158 (46.20%)	1.78 / 2
4	59 / 158 (37.34 %)	1.80 / 2
Lektira – seminarski rad	108 / 158 (68.35%)	13.41 / 15
Prezentacija	97 / 158 (61.39%)	10.59 / 12
Kolokvijum	123 / 158 (77.85%)	13.96 / 20
Test slušanja	97 / 158 (61.39%)	4.56 / 5
Zalaganje	86 / 158 (54.53%)	7.93 / 10

Analiza predispitne obaveze koja se radi samostalno pokazuje da je prvi domaći zadatak uradilo najviše studenata, odnosno 57.58% studenata. U toku semestra, broj studenata koji je radio preostale domaće zadatke je opadao da bi poslednji domaći zadatak uradilo samo 37.34% studenata. Domaći zadaci su ocenjeni odlično, jer je najmanji prosek poena 1.78 od maksimalnih 2.

Seminarski rad je uradilo više studenata, 68.35%, i pritom je prosek stečenih poena 13.41 od maksimum 15, što znači da su studenti bili motivisani da urade taj zadatak dobro.

Prezentaciju je takođe uradilo više studenata od onih koji su radili domaće zadatke, 61.39% i ostvaren uspeh je takođe odličan što pokazuje i prosek poena od 10.59 od maksimalnih 12 poena.

Kod direktnog ocenjivanja, kolokvijum na sredini semestra je uradilo najviše studenata, odnosno blizu 78%. Studenti su pritom ostvarili i dobar uspeh, jer je prosek poena bio 13.96 od 20.

Test slušanja se radi samostalno, na sistemu za e-učenje LAMS za vreme poslednjeg vikenda u semestru, u 15. nedelji. Ovom testu je pristupilo 61.39% studenata i ostvarilo odličan uspeh od 4.56 poena od maksimalnih 5.

Kroz poene za zalaganje vidimo stepen aktivnosti i motivisanosti studenata da aktivno učestvuju u nastavi i da ispunjavaju predispitne obaveze. U ovom slučaju, bezmalo 55% studenata steklo je poene za zalaganje uz prosek poena od 7.93 od maksimalnih 10.

Tabela 10: Deskriptivne statistike – kontrolna grupa (tradicionalni studenti – generacija 2018/2019.)

	N	Mean	Std. Deviation
Domaći zadatak	79	5.5316	2.70012
Prezentacija	79	9.3165	4.36638
Testovi	79	4.1392	.98689
Seminarski	79	13.4557	3.25339
Kolokvijum	79	15.8101	2.33192
Zalaganje	79	7.3861	3.98471
Ukupno-predispitne obaveze	79	55.8165	10.86932
Ispit	79	23.3481	3.36589
Ukupno: predispit+ispit	79	79.0443	12.33693
Konačna	79	8.3671	1.26265
Valid N (listwise)	79		

U nastavku je dat tabelarni prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza tradicionalnih studenata koji su predmet NT112 Engleski 2 slušali preko aplikacije *zoom*.

Tabela 11: Prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza – eksperimentalna grupa (tradicionalni studenti koji su nastavu pratili na daljinu uz časove uživo preko platforme *zoom*)

Predispitna obaveza	Broj studenata koji su predali predispitnu obavezu	Prosek poena po predspitnoj obavezi
Domaći zadaci		
1	156 / 263 (56.32%)	1.85 / 2
2	137 / 263 (52.09%)	1.74 / 2
3	130 / 263 (49.43%)	1.72 / 2
4	133 / 263 (50.57%)	1.80 / 2
Lektira – seminarski rad	181 / 263 (68.82%)	13.43 / 15
Prezentacija	160 / 263 (60.84%)	11.05 / 12
Kolokvijum	206 / 263 (78.33%)	14.96
Test slušanja	172 / 263 (65.40%)	4.17 / 5
Zalaganje	140 / 263 (53.23%)	9.13 / 10

Predispitne obaveze koje studenti rade samostalno pokazuju da je veliki broj studenata učestvovao u radu na predmetu.

Domaći zadaci pokazuju da je najviše studenata uradilo prvi domaći zadatak, 56.32%, i broj aktivnih studenata u toku semestra zapravo nije opadao mnogo. Najmanje studenata je uradilo treći domaći zadatak, 49.43%. Broj stečenih poena je odličan, odnosno svaki put iznad 1.70 od maksimalnih 2 poena.

Lektiru je uradilo 68.82% studenata, što je svakako veći broj studenata u odnosu na broj studenata koji su radili domaće zadatke, uz prosek poena od 13.43 od maksimalnih 15 što je takođe odličan uspeh.

Kod prezentacije se beleži skoro 61% studenata koji su pristupili izradi tog zadatka. Primetili bismo da je to zapravo bio ogroman izazov studentima jer su skoro svi po prvi put imali zadatak da prezentuju preko aplikacije *zoom* i pritom rezultati su zaista za pohvalu, 11.05 je prosek poena od maksimum 12.

Ubedljivo najviše studenata je uradilo kolokvijum, 78.33% i pritom prosek poena od 14.96 od maksimum 20 pokazuje da su studenti čestito pristupili izradi kolokvijuma od kuće.

Kod testa slušanja beležimo 65.40% studenata koji su ga radili uz solidan uspeh od 4.17 poena u proseku od maksimum 5.

Poene za zalaganje je steklo 53.22% studenata. Oni studenti koji su mogli da steknu poene za zalaganje su svakako bili veoma aktivni što pokazuje prosek poena od 9.13 od maksimalnih 10.

Tabela 12: Deskriptivne statistike: eksperimentalna grupa (tradicionalni studenti koji su nastavu pratili na daljinu uz časove uživo preko platforme *zoom*)

	N	Mean	Std. Deviation
Domaći zadatak	79	6.0000	2.46644
Prezentacija	79	10.1266	3.63253
Testovi	79	4.4937	.87154
Seminarski	79	12.9367	3.63774
Kolokvijum	79	15.5456	2.93541
Zalaganje	79	7.3165	3.56458
Ukupno-predispitne obaveze	79	56.5253	10.29373
Ispit	79	22.0601	4.26791
Ukupno: predispit+ispit	79	78.4272	11.69081
Konačna ocena	79	8.3797	1.24348
Valid N (listwise)	79		

Kada analiziramo stepen aktivnosti i broj ostvarenih poena kod obe grupe studenata, primećujemo sledeće:

Ne postoje značajne razlike u broju studenata koji su pristupili izradi domaćih zadataka kod obe grupe. Pritom, primećuje se trend opadanja broja studenata koji su radili domaće zadatke u toku semestra kod obe grupe. Kod kontrolne grupe, najveći broj studenata uradio je prvi domaći zadatak, ukupno 57.59%, dok je najmanje studenata uradilo poslednji domaći zadatak, ukupno 37.34%. Kod eksperimentalne grupe, takođe se primećuje da je najveći broj studenata uradilo prvi domaći zadatak, ukupno 56.32%, ali trend opadanja aktivnosti je manji. Najmanje studenata je uradilo treći domaći zadatak, 49.43%. Studenti iz kontrolne grupe su ostvarili najmanje 1.78 prosečnih poena po zadatku od maksimalnih 2, dok su studenti iz eksperimentalne grupe osvojili nešto manje poena u proseku, odnosno najmanji prosek poena po zadatku je 1.72 od maksimalnih 2 poena. Oba proseka poena pokazuju da su studenti iz obe grupe koji su pristupili izradi domaćih zadataka, odlično i uradili zadatke.

Takođe, vidimo da je skoro jednak broj studenata iz obe grupe uradilo lektiru. U kontrolnoj grupi 68.35% je uradilo lektiru, dok je u eksperimentalnoj grupi 68.82% studenata pristupilo izradi ove predispitne obaveze. Takođe, i prosek stečenih poena pokazuje da su obe grupe studenata ozbiljno i uspešno uradile ovu predispitnu obavezu – prosek poena koji su ostvarili studenti u kontrolnoj grupi je 13.41, dok je prosek poena studenata iz eksperimentalne grupe 13.43 od maksimalnih 15 poena.

Studenti iz kontrolne grupe su prezentaciju radili u učionici, dok su studenti iz eksperimentalne grupe prezentovali preko platforme *zoom* što je nesumnjivo bilo drugačije iskustvo i za najveći broj studenata iz te grupe to je bio prvi put da rade prezentaciju na daljinu. Ukupno 61.39% studenata iz kontrolne grupe radilo je prezentaciju. Procenat studenata iz eksperimentalne grupe, 60.84% pokazuje da se skoro jednak broj studenata odvažio da uradi prezentaciju preko interneta, što je svakako bio izazov. Pritom, studenti iz kontrolne grupe su ostvarili u proseku 10.59, dok su studenti iz eksperimentalne grupe ostvarili u proseku 11.05 od maksimalnih 12 poena.

Kolokvijum je predispitna obaveza koju su svi student radili u 8. nedelji, odnosno na sredini semestra. Kontrolna grupa je kolokvijum radila u prostorijama fakulteta, dok su studenti iz eksperimentalne grupe kolokvijumu pristupili preko platforme za e-učenje *LAMS*. Kod obe grupe studenata primećuje

se da je najveći broj studenata pristupio ovoj predispitnoj obavezi. Procenat studenata iz kontrolne grupe je 77.85%, dok je taj procenat u eksperimentalnoj grupi 78.33%. Prosek poena koji su studenti iz kontrolne grupe postigli je 13.96 od maksimalnih 20, dok je prosek poena kod studenata iz eksperimentalne grupe koji su test radili od kuće bio 14.96.

Test slušanja su obe grupe radile na isti način, odnosno preko platforme za e-učenje LAMS na kraju semestra. Ukupno 61.39% studenata iz kontrolne grupe je uradilo ovu predispitnu obavezu. Studenti iz eksperimentalne grupe su bili nešto aktivniji, i ukupno 65.40% je uradilo test slušanja. Prosek poena pokazuje da je kontrolna grupa bila uspešnija, odnosno ti studenti su ostvarili prosek od 4.56 od maksimalnih 5, dok su studenti iz eksperimentalne grupe stekli u proseku 4.17 poena od maksimalnih 5.

Broj studenata koji su stekli poene za zalaganje je zapravo sličan. U kontrolnoj grupi je 54.54% bilo aktivno i redovno pohađalo nastavu, dok je u eksperimentalnoj grupi 53.23% ostvarilo poene za zalaganje. Prosek poena pokazuje da su oni studenti iz eksperimentalne grupe koji su stekli poene za zalaganje bili dosta aktivniji i stekli su u proseku 9.13 poena od maksimalnih 10, za razliku od kontrolne grupe koja je stekla u proseku 7.13 poena.

Da bismo proverili zavisnost svih varijabli, pristupili smo testu normalnosti za obe grupe studenata.

Tabela 13: Test normalnosti: kontrolna grupa (tradicionalni studenti)

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Domaći zadatak	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Prezentacija	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Testovi	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Seminarski	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Kolokvijum	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Zalaganje	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ukupno-predispitne obaveze	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ispit	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ukupno: predispit+ispit	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Konačna ocena	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%

Descriptives

		Statistic	Std. Error	
Domaći zadatak	Mean	5.5316	.30379	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4.9269	
		Upper Bound	6.1364	
	5% Trimmed Mean	5.6878		
	Median	6.0000		
	Variance	7.291		
	Std. Deviation	2.70012		
	Minimum	.00		
	Maximum	9.00		
	Range	9.00		
	Interquartile Range	4.00		
	Skewness	-.721	.271	
	Kurtosis	-.771	.535	
	Prezentacija	Mean	9.3165	.49126
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	8.3384	
		Upper Bound	10.2945	
5% Trimmed Mean		9.6850		

	Median		12.0000	
	Variance		19.065	
	Std. Deviation		4.36638	
	Minimum		.00	
	Maximum		12.00	
	Range		12.00	
	Interquartile Range		3.00	
	Skewness		-1.538	.271
	Kurtosis		.707	.535
Testovi	Mean		4.1392	.11103
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3.9182	
		Upper Bound	4.3603	
	5% Trimmed Mean		4.2525	
	Median		4.5000	
	Variance		.974	
	Std. Deviation		.98689	
	Minimum		.00	
	Maximum		5.00	
	Range		5.00	
	Interquartile Range		1.50	
	Skewness		-1.652	.271
	Kurtosis		3.511	.535
	Seminarski	Mean		13.4557
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	12.7270	
		Upper Bound	14.1844	
5% Trimmed Mean			14.0506	
Median			15.0000	
Variance			10.585	
Std. Deviation			3.25339	
Minimum			.00	
Maximum			15.00	
Range			15.00	
Interquartile Range			2.00	
Skewness			-3.079	.271
Kurtosis			9.876	.535
Kolokvijum		Mean		15.8101
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	15.2878	
		Upper Bound	16.3324	
	5% Trimmed Mean		15.9416	
	Median		16.5000	
	Variance		5.438	
	Std. Deviation		2.33192	
	Minimum		9.50	
	Maximum		20.00	
	Range		10.50	
	Interquartile Range		2.50	
	Skewness		-.992	.271
	Kurtosis		.543	.535
	Zalaganje	Mean		7.3861
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	6.4936	
		Upper Bound	8.2786	

	5% Trimmed Mean		7.6512	
	Median		10.0000	
	Variance		15.878	
	Std. Deviation		3.98471	
	Minimum		.00	
	Maximum		10.00	
	Range		10.00	
	Interquartile Range		5.00	
	Skewness		-1.171	.271
	Kurtosis		-.371	.535
Ukupno-predispitne obaveze	Mean		55.8165	1.22289
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	53.3819	
		Upper Bound	58.2511	
	5% Trimmed Mean		56.2264	
	Median		61.0000	
	Variance		118.142	
	Std. Deviation		10.86932	
	Minimum		35.00	
	Maximum		70.00	
	Range		35.00	
	Interquartile Range		19.50	
	Skewness		-.640	.271
	Kurtosis		-1.055	.535
Ispit	Mean		23.3481	.37869
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	22.5942	
		Upper Bound	24.1020	
	5% Trimmed Mean		23.4008	
	Median		23.5000	
	Variance		11.329	
	Std. Deviation		3.36589	
	Minimum		15.00	
	Maximum		29.50	
	Range		14.50	
	Interquartile Range		5.50	
	Skewness		-.248	.271
	Kurtosis		-.639	.535
Ukupno: predispit+ispit	Mean		79.0443	1.38801
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	76.2810	
		Upper Bound	81.8076	
	5% Trimmed Mean		79.3755	
	Median		82.0000	
	Variance		152.200	
	Std. Deviation		12.33693	
	Minimum		54.00	
	Maximum		99.00	
	Range		45.00	
	Interquartile Range		20.00	
	Skewness		-.505	.271
	Kurtosis		-.831	.535
Konačna ocena	Mean		8.3671	.14206
		Lower Bound	8.0843	

95% Confidence Interval for Mean	Upper Bound	8.6499	
5% Trimmed Mean		8.4079	
Median		9.0000	
Variance		1.594	
Std. Deviation		1.26265	
Minimum		6.00	
Maximum		10.00	
Range		4.00	
Interquartile Range		2.00	
Skewness		-.535	.271
Kurtosis		-.781	.535

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Domaći zadatak	.200	79	.000	.849	79	.000
Prezentacija	.296	79	.000	.625	79	.000
Testovi	.212	79	.000	.812	79	.000
Seminarski	.318	79	.000	.530	79	.000
Kolokvijum	.178	79	.000	.909	79	.000
Zalaganje	.352	79	.000	.646	79	.000
Ukupno-predispitne obaveze	.202	79	.000	.875	79	.000
Ispit	.068	79	.200*	.977	79	.038
Ukupno: predispit+ispit	.133	79	.002	.940	79	.001
Konačna ocena	.262	79	.000	.875	79	.000

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

Statistike realizovanih testova su prikazane u prethodnoj tabeli. Sprovedena su dva testa normalnosti, pri čemu se za uzorke koji sadrže manje od 2000 elemenata uobičajeno koristi Shapiro-Wilk test. Realizovana p-vrednost za dobijenu statistiku testa u slučaju svih komponenti zavisne varijable (domaći zadatak, prezentacija, testovi, seminarski rad, kolokvijum, zalaganje, predispitne obaveze, ukupno:predispit i ispit, kao i konačna ocena) je manja od odabranog nivoa značajnosti od 5%, pa se zaključuje da se za svaku navedenu komponentu u slučaju uzorka iz generacije 2019/20 ne može zadržati hipoteza o normalnosti osnovnog skupa, već se prihvata hipoteza da raspored ove populacija značajno odstupa od normalnog. Na ovaj zaključak su ukazivale i prethodno izračunate i prikazane deskriptivne statistike (posebno vrednosti koeficijanata asimetrije odnosno spljoštenosti), ali je formalan statistički test ovu činjenicu potvrdio.

Tabela 14: Test normalnosti: eksperimentalna grupa (tradicionalni studenti koji su nastavu pratili na daljinu uz časove uživo preko platforme zoom)

Case Processing Summary

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Domaći zadatak	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Prezentacija	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Testovi	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Seminarski	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Kolokvijum	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Zalaganje	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ukupno-predispitne obaveze	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ispit	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ukupno: predispit+ispit	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Konačna ocena	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%

Descriptives

		Statistic	Std. Error	
Domaći zadatak	Mean	6.0000	.27750	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	5.4475	
		Upper Bound	6.5525	
	5% Trimmed Mean	6.2222		
	Median	7.0000		
	Variance	6.083		
	Std. Deviation	2.46644		
	Minimum	.00		
	Maximum	8.00		
	Range	8.00		
	Interquartile Range	4.00		
	Skewness	-1.107	.271	
	Kurtosis	.122	.535	
	Prezentacija	Mean	10.1266	.40869
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	9.3129	
		Upper Bound	10.9402	
5% Trimmed Mean		10.5851		
Median		12.0000		
Variance		13.195		
Std. Deviation		3.63253		
Minimum		.00		
Maximum		12.00		
Range		12.00		
Interquartile Range		1.00		
Skewness		-2.222	.271	
Kurtosis		3.636	.535	
Testovi		Mean	4.4937	.09806
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4.2985	
		Upper Bound	4.6889	
	5% Trimmed Mean	4.6333		
	Median	4.5000		
	Variance	.760		
	Std. Deviation	.87154		
	Minimum	.00		
	Maximum	5.00		
	Range	5.00		
	Interquartile Range	.50		
	Skewness	-3.750	.271	
	Kurtosis	16.974	.535	
	Seminarski	Mean	12.9367	.40928
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	12.1219	
		Upper Bound	13.7515	
5% Trimmed Mean		13.5338		
Median		15.0000		
Variance		13.233		
Std. Deviation		3.63774		
Minimum	.00			

	Maximum		15.50	
	Range		15.50	
	Interquartile Range		4.00	
	Skewness		-2.382	.271
	Kurtosis		5.946	.535
Kolokvijum	Mean		15.5456	.33026
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	14.8881	
		Upper Bound	16.2031	
	5% Trimmed Mean		15.7820	
	Median		16.0000	
	Variance		8.617	
	Std. Deviation		2.93541	
	Minimum		.00	
	Maximum		19.50	
	Range		19.50	
	Interquartile Range		3.00	
	Skewness		-2.208	.271
	Kurtosis		8.960	.535
	Zalaganje	Mean		7.3165
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	6.5180	
		Upper Bound	8.1149	
5% Trimmed Mean			7.5738	
Median			9.0000	
Variance			12.706	
Std. Deviation			3.56458	
Minimum			.00	
Maximum			10.00	
Range			10.00	
Interquartile Range			4.00	
Skewness			-1.291	.271
Kurtosis			.241	.535
Ukupno-predispitne obaveze		Mean		56.5253
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	54.2196	
		Upper Bound	58.8310	
	5% Trimmed Mean		56.9873	
	Median		58.5000	
	Variance		105.961	
	Std. Deviation		10.29373	
	Minimum		35.00	
	Maximum		69.50	
	Range		34.50	
	Interquartile Range		14.00	
	Skewness		-.772	.271
	Kurtosis		-.596	.535
	Ispit	Mean		22.0601
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	21.1042	
		Upper Bound	23.0161	
5% Trimmed Mean			21.9536	
Median			22.0000	
Variance			18.215	
Std. Deviation		4.26791		

	Minimum		15.00	
	Maximum		36.00	
	Range		21.00	
	Interquartile Range		6.50	
	Skewness		.432	.271
	Kurtosis		.050	.535
Ukupno: predispit+ispit	Mean		78.4272	1.31532
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	75.8086	
		Upper Bound	81.0458	
	5% Trimmed Mean		78.8361	
	Median		79.5000	
	Variance		136.675	
	Std. Deviation		11.69081	
	Minimum		53.00	
	Maximum		96.00	
	Range		43.00	
	Interquartile Range		17.50	
	Skewness		-.450	.271
	Kurtosis		-.754	.535
	Konačna ocena	Mean		8.3797
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	8.1012	
		Upper Bound	8.6583	
5% Trimmed Mean			8.4219	
Median			8.0000	
Variance			1.546	
Std. Deviation			1.24348	
Minimum			6.00	
Maximum			10.00	
Range			4.00	
Interquartile Range			1.00	
Skewness			-.313	.271
Kurtosis			-.829	.535

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Domaći zadatak	.240	79	.000	.793	79	.000
Prezentacija	.355	79	.000	.555	79	.000
Testovi	.300	79	.000	.553	79	.000
Seminarski	.322	79	.000	.619	79	.000
Kolokvijum	.152	79	.000	.837	79	.000
Zalaganje	.234	79	.000	.721	79	.000
Ukupno-predispitne obaveze	.146	79	.000	.890	79	.000
Ispit	.092	79	.097	.967	79	.040
Ukupno: predispit+ispit	.087	79	.200*	.949	79	.003
Konačna ocena	.172	79	.000	.900	79	.000

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

U slučaju uzorka studenata na daljinu koji su nastavu pratili uživo preko platforme *zoom* realizovana p-vrednost za sve posmatrane varijable manja je od odabranog nivoa značajnosti, pa se i ovoga puta hipoteza o normalnosti populacije odbacuje, odnosno prihvata hipoteza da odabrani uzorak ne dolazi iz populacije koja se može aproksimirati normalnom raspodelom.

Nakon sprovođenja testa normalnosti za obe populacije i utvrđivanja činjenice da analizirani skupovi odstupaju značajno od normalne raspodele verovatnoća, kao što je rečeno, primenjen je odgovarajući neparametarski statistički test. Rezultati M-W testa prikazani su narednom tabelom.

Tabela 15: M-W test – tradicionalni studenti i tradicionalni studenti koji su nastavu pratili na daljinu uz nastavu uživo preko platforme zoom

	Group	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Domaći zadatak	NT112-2019-20	79	76.28	6026.50
	NT112-2020-21	79	82.72	6534.50
	Total	158		
Prezentacija	NT112-2019-20	79	76.64	6054.50
	NT112-2020-21	79	82.36	6506.50
	Total	158		
Testovi	NT112-2019-20	79	69.97	5527.50
	NT112-2020-21	79	89.03	7033.50
	Total	158		
Seminarski	NT112-2019-20	79	81.84	6465.50
	NT112-2020-21	79	77.16	6095.50
	Total	158		
Kolokvijum	NT112-2019-20	79	80.85	6387.00
	NT112-2020-21	79	78.15	6174.00
	Total	158		
Zalaganje	NT112-2019-20	79	83.85	6624.00
	NT112-2020-21	79	75.15	5937.00
	Total	158		
Ukupno-predispitne obaveze	NT112-2019-20	79	78.30	6186.00
	NT112-2020-21	79	80.70	6375.00
	Total	158		
Ispit	NT112-2019-20	79	87.39	6904.00
	NT112-2020-21	79	71.61	5657.00
	Total	158		
Ukupno: predispit+ispit	NT112-2019-20	79	81.30	6422.50
	NT112-2020-21	79	77.70	6138.50
	Total	158		
Konačna ocena	NT112-2019-20	79	79.73	6298.50
	NT112-2020-21	79	79.27	6262.50
	Total	158		

Test Statistics^a

	Domaći zadatak	Prezentacija	Testovi	Seminarski	Kolokvijum	Zalaganje	Ukupno-predispitne obaveze	Ispit	Ukupno: predispit+ispit	Konačna ocena
Mann-Whitney U	2866.500	2894.500	2367.500	2935.500	3014.000	2777.000	3026.000	2497.000	2978.500	3102.500
Wilcoxon W	6026.500	6054.500	5527.500	6095.500	6174.000	5937.000	6186.000	5657.000	6138.500	6262.500
Z	-.912	-.854	-2.747	-.735	-.372	-1.293	-.329	-2.170	-.494	-.064
Asymp. Sig. (2-tailed)	.362	.393	.006	.463	.710	.196	.742	.030	.621	.949

a. Grouping Variable: Group

Rezultati sprovedenog testa ukazuju na sledeći zaključak: testiranjem razlika između prethodno opisanih varijabli, odnosno elemenata iz kojih je sastavljena ukupna ocena studenata na predmetu engleski jezik, kao i sa aspekta ovih razlika kada su sumirane sve predispitne obaveze, pa potom i svi poeni koji čine ukupnu ocenu na uzorcima dveju generacija studenata, **statistički značajna razlika kod ovih studenata potvrđena je samo u slučaju varijabli**

- ✓ **X₃ - testovi i**
- ✓ **X₈ - ispit.**

Pri tome, u slučaju varijable **X₃ - testovi**, ova razlika je značajna u korist kontrolne grupe, dok je u slučaju varijable **X₈ - ispit**, razlika koja postoji između analiziranih generacija studenata ipak u korist studenata koji su naglo prešli na online režim studiranja (eksperimentalna grupa).

Za sve ostale komponente ocene na predmetu engleski jezik nije zabeležena razlika u pogledu ostvarenih poena koje beleže studenti posmatranih generacija.

Sumarno gledano, za 2 od 10 varijabli dokazano je prisustvo statistički značajne razlike između analiziranih kategorija studenata, čime se zaključuje da **ne postoje argumenti za prihvatanje hipoteze da između posmatranih kategorija studenata postoji razlika u uspehu koji ostvaruju na predmetu engleski jezik u celini.**

Možemo da zaključimo da je **studiranje na daljinu uz nastavu uživo dalo podjednake rezultate u postignućima studenata u poređenju sa generacijom koja je godinu dana pre toga nastavu pratila tradicionalno, u učionici.**

4.1.4.3 Postignuća, učinak i postignut uspeh studenata na daljinu i studenata na daljinu koji su mogli da prate nastavu uživo preko platforme zoom na predmetu NT111 Engleski 1

Da bismo testirali zadatu hipotezu:

H₃: Između studenata na daljinu i studenata na daljinu koji su nastavu na predmetu NT111 Engleski jezik 1 mogli da prate uživo preko platforme zoom postoji razlika u uspehu koji postižu na ovom predmetu

Ispitali smo dostignuća sledećih grupa (kategorija) studenata:

- **kontrolna grupa - studenti na daljinu, generacija 2019/2020. – ukupno 83 studenata**
- **eksperimentalna grupa - studenti na daljinu koji mogu da prate nastavu uživo preko platforme zoom – generacija 2020/2021. – ukupno 131 student**

Navedena hipoteza je testirana za svaku prethodno opisanu kategoriju koja čini sastavni deo ukupne ocene, odnosno uspeha na ovom predmetu. Na taj način je i moguće utvrditi da li, i među kojim kategorijama koje čine ukupnu ocenu između internet studenata koji studiraju u klasičnom režimu i onih koji nastavu na ovom predmetu prate preko zoom platforme, postoje statistički značajne razlike.

U nastavku je dat tabelarni prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza studenata na daljinu, generacija 2019/2020., koji je bio predmet analize i u prvom delu istraživanja (poglavlje 4.1.1)

Tabela 16: Prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza – kontrolna grupa (studenti na daljinu)

Predispitna obaveza	Broj studenata koji su predali predispitnu obavezu	Prosek poena po predispitnoj obavezi
Domaći zadaci		
1	41 / 83 (49.40%)	1.89 / 2
2	37 / 83 (44.58%)	1.84 / 2
3	34 / 83 (40.96%)	1.85 / 2
4	33 / 83 (39.76%)	1.92 / 2
5	28 / 83 (33.73%)	1.66 / 2
Lektira – seminarski rad	34 / 83 (41.46%)	14.51 / 15
Prezentacija	43 / 83 (40.96%)	9.59 / 10
Kolokvijum	45 / 83 (54.22%)	17.33 / 20
Test slušanja	32 / 83 (39.02%)	4.88 / 5
Zalaganje	37 / 83 (44.58%)	8.68 / 10

Analiza učinka i postignuća ove grupe studenata data je u poglavlju 4.1.1.

Tabela 17: Deskriptivne statistike: kontrolna grupa (studenti na daljinu)

	N	Mean	Std. Deviation
Domaći zadatak	34	8.0294	2.59353
Prezentacija	34	8.2794	3.56369
Testovi	34	3.7500	2.12221
Seminarski	34	12.3971	5.28689
Kolokvijum	34	17.2500	2.28052
Zalaganje	34	8.1176	2.94664
Ukupno-predispitne obaveze	34	57.7941	9.95073
Ispit	34	23.9559	4.83574
Ukupno: predispit+ispit	34	81.7206	12.16689
Konačna ocena	34	8.6176	1.18103
Valid N (listwise)	34		

U nastavku je dat tabelarni prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza studenata na daljinu kojima je bilo omogućeno da nastavu prate uživo preko platforme *zoom*.

Tabela 18: Prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza – eksperimentalna grupa (studenti na daljinu koji su mogli da prate nastavu uživo preko platforme zoom)

Predispitna obaveza	Broj studenata koji su predali predispitnu obavezu	Prosek poena po predspitnoj obavezi
Domaći zadaci		
1	61/ 131 (46.56 %)	1.89 / 2
2	60 / 131 (45.80%)	1.90 / 2
3	60 / 131 (45.80%)	1.90 / 2
4	57 / 131 (43.51 %)	1.92 / 2
5	50 / 131 (38.17%)	1.76 / 2
Lektira – seminarski rad	64 / 131 (48.85%)	14.00 / 15
Prezentacija	47 / 131 (35.88%)	9.37 / 10
Kolokvijum	77 / 131 (58.78 %)	15.90 / 20
Test slušanja	58 / 131 (44.27 %)	4.85 / 5
Zalaganje	68 / 131 (51.91%)	7.86 / 10

Kod studenata na daljinu kojima je bilo dozvoljeno da nastavu prate uživo preko aplikacije *zoom*, što se tiče predispitnih obaveza koji se rade samostalno, veći broj studenata pokazao je motivisanost da ih rade redovno.

Pri izradi domaćih zadataka koji se zadaju u toku celog semestra, nema velikog odstupanja u odnosu na broj studenata koji su ih radili. Primećuje se da je poslednji domaći zadatak uradilo najmanje studenata, odnosno 38.17%. Prosek poena koji su studenti ostvarili je najmanje 1.76 od maksimalnih 2 poena, što je svakako odličan rezultat.

Seminarski rad je predalo skoro 49% studenata, uz prosek od 14 poena od maksimalnih 15, što je takođe odličan uspeh.

Prezentaciju je radilo 35.88% studenata, uz takođe odličan uspeh od prosečnih 9.37 poena od maksimalnih 10.

Direktno ocenjivanje studenata pokazuje da je skoro 59% studenata pristupilo izradi kolokvijuma, uz uspeh od prosečnih 15.90 poena od maksimalnih 20, što je solidan rezultat.

Na kraju semestra, testu slušanja je pristupilo blizu 45% studenata, i ti studenti su ostvarili odličnih 4.85 poena u proseku od maksimalnih 5 poena.

Poene za zalaganje je steklo više od polovine studenata, blizu 52%, a prosečan broj poena je 7.86 od maksimalnih 10 poena. To pokazuje da su studenti koji su bili aktivni u toku semestra pokazali veoma visok stepen aktivnosti.

Tabela 19: Deskriptivne statistike: eksperimentalna grupa (studenti na daljinu koji su mogli da prate nastavu uživo preko platforme zoom)

	N	Mean	Std. Deviation
Domaći zadatak	34	7.9265	2.71676
Prezentacija	34	6.6471	4.69611
Testovi	34	4.1029	1.75715
Seminarski	34	13.1618	4.33401
Kolokvijum	34	16.2794	2.08963
Zalaganje	34	8.1324	2.34943
Ukupno-predispitne obaveze	34	55.8824	10.26029
Ispit	34	23.5441	4.25043
Ukupno: predispit+ispit	34	80.2500	11.71845
Konačna ocena	34	8.5882	1.18367
Valid N (listwise)	34		

Predispitne obaveze koje studenti rade samostalno pokazuju da je manje od polovine studenata iz obe grupe učestvovalo u radu na predispitnim obavezama.

Domaći zadaci pokazuju da je najviše studenata uradilo prvi domaći zadatak. U kontrolnoj grupi, 49.40% studenata je uradilo prvi domaći zadatak, a u toku semestra broj studenata koji su radili domaće zadatke je opadao, tako da je poslednji domaći zadatak uradilo 33.73% studenata. U eksperimentalnoj grupi primećujemo sličan trend. Prvi domaći zadatak je uradilo 46.56% studenata, vremenom je broj studenata koji je radio domaće zadatke opadao da bi poslednji domaći zadatak uradilo 38.17% studenata. Prosečan broj poena kod obe grupe je veoma visok. U kontrolnoj grupi najmanji prosek stečenih poena po zadatku je 1.66 od maksimalnih 2, i to na poslednjem domaćem zadatku, dok je kod eksperimentalne grupe najmanji prosek poena takođe ostvaren na poslednjem domaćem zadatku, ali taj prosek poena je viši i iznosi 1.76 poena od maksimalnih 2 poena.

Lektiru je uradilo 41.46% studenata u kontrolnoj grupi, dok je 48.85% studenata iz eksperimentalne grupe pristupilo izradi ovog zadatka. Prosek stečenih poena po lektiri pokazuje da iako je manje studenata iz kontrolne grupe uradilo lektiru, uradili su je bolje jer je njihov prosek stečenih poena 14.51 od maksimalnih 15 poena, naspram 14 poena kod eksperimentalne grupe.

Prezentacija pokazuje da je više studenata iz kontrolne grupe pripremalo i ispunilo ovu predispitnu obavezu, odnosno 40.96% studenata iz kontrolne grupe je uradilo prezentaciju, za razliku od 35.88% iz eksperimentalne grupe. Prosek poena kod kontrolne grupe je 9.59 od maksimalnih 10 poena, dok je prosek poena kod eksperimentalne grupe 9.37.

Kolokvijum je predispitna obaveza koja se radi u 8. nedelji. Obe grupe studenata su ovu predispitnu obavezu radile na sistemu za e-učenje LAMS. Kod obe grupe studenata se primećuje da je najveći broj studenata uradilo kolokvijum, u kontrolnoj grupi 54.22%, dok je u eksperimentalnoj grupi procenat studenata koji su radili ovu predispitnu obavezu 58.78%. I pored toga što je manji broj studenata iz kontrolne grupe radio kolokvijum, ti studenti su postigli bolji rezultat, odnosno prosek poena je 17.33 od ukupno 20 poena. Kod eksperimentalne grupe, prosek poena na kolokvijumu je bio 15.90 poena od ukupno 20.

Test slušanja su obe grupe studenata radile u isto vreme, na kraju semestra i to na platformi za e-učenje LAMS. Manji broj studenata iz kontrolne grupe je uradio test slušanja, odnosno 39.02%, dok je u eksperimentalnoj grupi 44.27% studenata uradilo ovaj test. Obe grupe su test slušanja uradile odlično, odnosno prosek stečenih poena kod kontrolne grupe je 4.85 od ukupno 5 poena, dok je kod eksperimentalne grupe prosek stečenih poena 4.88.

Poeni za zalaganje koji pokazuju aktivnost studenata u toku semestra otkrivaju da su aktivniji bili studenti iz eksperimentalne grupe, odnosno 51.91% studenata na daljinu koji su mogli da prate nastavu uživo preko platforme *zoom* su stekli poene za zalaganje. Studenti na daljinu koji nisu imali tu mogućnost (kontrolna grupa) nisu bili manje aktivni, odnosno 44.58% studenata iz ove grupe je steklo poene za zalaganje. Međutim, iako je manje studenata bilo aktivno, studenti na daljinu iz kontrolne grupe koji jesu predali predispitne obaveze su ih uradili bolje. To pokazuje i prosek poena koji su ovi studenti stekli, 8.68 od maksimalnih 10. U eksperimentalnoj grupi prosek stečenih poena na zalaganju je manji, odnosno 7.86 od maksimalnih 10.

Da bismo u nastavku sprovedi odgovarajući statistički test i testirali postojanje zavisnosti između definisanih varijabli, najpre smo pristupili testu normalnosti osnovnih skupova gde nulta hipoteza uvek pretpostavlja normalnost osnovnog skupa, dok je alternativna opozitno tvrđenje. Rezultati testa normalnosti za obe populacije studenata prikazani su u tabelama ispod.

Tabela 20: Test normalnosti: kontrolna grupa (studenti na daljinu)

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Domaći zadatak	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Prezentacija	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Testovi	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Seminarski	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Kolokvijum	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Zalaganje	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Ukupno-predispitne obaveze	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Ispit	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Ukupno: predispit+ispit	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Konačna ocena	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%

Descriptives

		Statistic	Std. Error	
Domaći zadatak	Mean	8.0294	.44479	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	7.1245	
		Upper Bound	8.9343	
	5% Trimmed Mean	8.2712		
	Median	9.2500		
	Variance	6.726		
	Std. Deviation	2.59353		
	Minimum	1.50		
	Maximum	10.00		
	Range	8.50		
	Interquartile Range	3.25		
	Skewness	-1.376	.403	
	Kurtosis	.834	.788	
Prezentacija	Mean	8.2794	.61117	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	7.0360	
		Upper Bound	9.5228	
	5% Trimmed Mean	8.6438		
	Median	10.0000		

	Variance		12.700	
	Std. Deviation		3.56369	
	Minimum		.00	
	Maximum		10.00	
	Range		10.00	
	Interquartile Range		1.00	
	Skewness		-1.943	.403
	Kurtosis		2.053	.788
Testovi	Mean		3.7500	.36396
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3.0095	
		Upper Bound	4.4905	
	5% Trimmed Mean		3.8889	
	Median		5.0000	
	Variance		4.504	
	Std. Deviation		2.12221	
	Minimum		.00	
	Maximum		5.00	
	Range		5.00	
	Interquartile Range		2.00	
	Skewness		-1.272	.403
	Kurtosis		-.360	.788
	Seminarski	Mean		12.3971
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	10.5524	
		Upper Bound	14.2417	
5% Trimmed Mean			12.9412	
Median			15.0000	
Variance			27.951	
Std. Deviation			5.28689	
Minimum			.00	
Maximum			15.00	
Range			15.00	
Interquartile Range			2.00	
Skewness			-1.991	.403
Kurtosis			2.248	.788
Kolokvijum		Mean		17.2500
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	16.4543	
		Upper Bound	18.0457	
	5% Trimmed Mean		17.4575	
	Median		17.2500	
	Variance		5.201	
	Std. Deviation		2.28052	
	Minimum		8.50	
	Maximum		20.00	
	Range		11.50	
	Interquartile Range		3.00	
	Skewness		-1.640	.403
	Kurtosis		5.338	.788
	Zalaganje	Mean		8.1176
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	7.0895	
		Upper Bound	9.1458	
5% Trimmed Mean			8.4641	

	Median		9.7500	
	Variance		8.683	
	Std. Deviation		2.94664	
	Minimum		.00	
	Maximum		10.00	
	Range		10.00	
	Interquartile Range		2.63	
	Skewness		-1.974	.403
	Kurtosis		3.240	.788
Ukupno-predispitne obaveze	Mean		57.7941	1.70654
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	54.3221	
		Upper Bound	61.2661	
	5% Trimmed Mean		58.2925	
	Median		60.5000	
	Variance		99.017	
	Std. Deviation		9.95073	
	Minimum		36.00	
	Maximum		70.00	
	Range		34.00	
	Interquartile Range		14.63	
	Skewness		-.645	.403
	Kurtosis		-.575	.788
	Ispit	Mean		23.9559
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	22.2686	
		Upper Bound	25.6432	
5% Trimmed Mean			24.1176	
Median			25.2500	
Variance			23.384	
Std. Deviation			4.83574	
Minimum			15.00	
Maximum			30.00	
Range			15.00	
Interquartile Range			8.00	
Skewness			-.577	.403
Kurtosis			-.853	.788
Ukupno: predispit+ispit		Mean		81.7206
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	77.4754	
		Upper Bound	85.9658	
	5% Trimmed Mean		81.8676	
	Median		81.7500	
	Variance		148.033	
	Std. Deviation		12.16689	
	Minimum		61.00	
	Maximum		100.00	
	Range		39.00	
	Interquartile Range		23.13	
	Skewness		-.139	.403
	Kurtosis		-1.157	.788
	Konačna ocena	Mean		8.6176
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	8.2056	
		Upper Bound	9.0297	

5% Trimmed Mean	8.6307	
Median	9.0000	
Variance	1.395	
Std. Deviation	1.18103	
Minimum	7.00	
Maximum	10.00	
Range	3.00	
Interquartile Range	3.00	
Skewness	-.240	.403
Kurtosis	-1.442	.788

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Domaći zadatak	.264	34	.000	.766	34	.000
Prezentacija	.404	34	.000	.512	34	.000
Testovi	.373	34	.000	.572	34	.000
Seminarski	.340	34	.000	.520	34	.000
Kolokvijum	.114	34	.200*	.865	34	.001
Zalaganje	.261	34	.000	.669	34	.000
Ukupno-predispitne obaveze	.145	34	.066	.924	34	.021
Ispit	.125	34	.195	.909	34	.008
Ukupno: predispit+ispit	.107	34	.200*	.945	34	.046
Konačna ocena	.215	34	.000	.833	34	.000

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

Statistike realizovanih testova su prikazane u prethodnoj tabeli. Sprovedena su dva testa normalnosti, pri čemu se za uzorke koji sadrže manje od 2000 elemenata uobičajeno koristi Shapiro-Wilk test. Realizovana p-vrednost za dobijenu statistiku testa u slučaju svih komponenti zavisne varijable (domaći zadatak, prezentacija, testovi, seminarski rad, kolokvijum, zalaganje, predispitne obaveze, ukupno:predispit i ispit, kao i konačna ocena) je manja od odabranog nivoa značajnosti od 5%, pa se zaključuje da se za svaku navedenu komponentu u slučaju uzorka iz populacije klasičnih internet studenata ne može zadržati hipoteza o normalnosti osnovnog skupa, već se prihvata hipoteza da raspored ove populacija značajno odstupa od normalnog. Na ovaj zaključak su ukazivale i prethodno izračunate i prikazane deskriptivne statistike (posebno vrednosti koeficijanata asimetrije odnosno spljoštenosti), ali je formalan statistički test ovu činjenicu potvrdio.

Tabela 21: Test normalnosti: eksperimentalna grupa (studenti na daljinu koji su mogli da prate nastavu uživo preko platforme zoom)

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Domaći zadatak	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Prezentacija	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Testovi	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Seminarski	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Kolokvijum	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Zalaganje	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Ukupno-predispitne obaveze	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Ispit	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Ukupno: predispit+ispit	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%
Konačna ocena	34	100.0%	0	0.0%	34	100.0%

Descriptives

		Statistic	Std. Error	
Domaći zadatak	Mean	7.9265	.46592	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	6.9785	
		Upper Bound	8.8744	
	5% Trimmed Mean	8.2059		
	Median	9.0000		
	Variance	7.381		
	Std. Deviation	2.71676		
	Minimum	.00		
	Maximum	10.00		
	Range	10.00		
	Interquartile Range	2.50		
	Skewness	-1.591	.403	
	Kurtosis	1.617	.788	
	Prezentacija	Mean	6.6471	.80538
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	5.0085	
		Upper Bound	8.2856	
5% Trimmed Mean		6.8301		
Median		10.0000		
Variance		22.053		
Std. Deviation		4.69611		
Minimum		.00		
Maximum		10.00		
Range		10.00		
Interquartile Range		10.00		
Skewness		-.754	.403	
Kurtosis		-1.488	.788	
Testovi		Mean	4.1029	.30135
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	3.4898	
		Upper Bound	4.7160	
	5% Trimmed Mean	4.2810		
	Median	5.0000		
	Variance	3.088		
	Std. Deviation	1.75715		
	Minimum	.00		
	Maximum	5.00		
	Range	5.00		
	Interquartile Range	.50		
	Skewness	-1.962	.403	
	Kurtosis	2.160	.788	
	Seminarski	Mean	13.1618	.74328
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	11.6496	
		Upper Bound	14.6740	
5% Trimmed Mean		13.7908		
Median		15.0000		
Variance		18.784		
Std. Deviation		4.33401		
Minimum		.00		
Maximum		15.00		

	Range		15.00	
	Interquartile Range		1.00	
	Skewness		-2.665	.403
	Kurtosis		6.023	.788
Kolokvijum	Mean		16.2794	.35837
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	15.5503	
		Upper Bound	17.0085	
	5% Trimmed Mean		16.4412	
	Median		16.5000	
	Variance		4.367	
	Std. Deviation		2.08963	
	Minimum		8.50	
	Maximum		19.50	
	Range		11.00	
	Interquartile Range		2.50	
	Skewness		-1.611	.403
	Kurtosis		4.641	.788
	Zalaganje	Mean		8.1324
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	7.3126	
		Upper Bound	8.9521	
5% Trimmed Mean			8.3660	
Median			9.5000	
Variance			5.520	
Std. Deviation			2.34943	
Minimum			.00	
Maximum			10.00	
Range			10.00	
Interquartile Range			4.00	
Skewness			-1.467	.403
Kurtosis			2.657	.788
Ukupno-predispitne obaveze		Mean		55.8824
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	52.3024	
		Upper Bound	59.4623	
	5% Trimmed Mean		56.3301	
	Median		60.2500	
	Variance		105.274	
	Std. Deviation		10.26029	
	Minimum		35.00	
	Maximum		68.50	
	Range		33.50	
	Interquartile Range		17.13	
	Skewness		-.552	.403
	Kurtosis		-1.053	.788
	Ispit	Mean		23.5441
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	22.0611	
		Upper Bound	25.0272	
5% Trimmed Mean			23.7042	
Median			24.7500	
Variance			18.066	
Std. Deviation			4.25043	
Minimum			15.50	

	Maximum		28.50	
	Range		13.00	
	Interquartile Range		7.25	
	Skewness		-.511	.403
	Kurtosis		-1.102	.788
Ukupno: predispit+ispit	Mean		80.2500	2.00970
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	76.1612	
		Upper Bound	84.3388	
	5% Trimmed Mean		80.7108	
	Median		81.7500	
	Variance		137.322	
	Std. Deviation		11.71845	
	Minimum		52.00	
	Maximum		96.50	
	Range		44.50	
	Interquartile Range		20.63	
	Skewness		-.475	.403
	Kurtosis		-.750	.788
	Konačna ocena	Mean		8.5882
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	8.1752	
		Upper Bound	9.0012	
5% Trimmed Mean			8.6307	
Median			9.0000	
Variance			1.401	
Std. Deviation			1.18367	
Minimum			6.00	
Maximum			10.00	
Range			4.00	
Interquartile Range			2.25	
Skewness			-.398	.403
Kurtosis			-.956	.788

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Domaći zadatak	.246	34	.000	.753	34	.000
Prezentacija	.380	34	.000	.620	34	.000
Testovi	.413	34	.000	.531	34	.000
Seminarski	.371	34	.000	.475	34	.000
Kolokvijum	.189	34	.003	.884	34	.002
Zalaganje	.249	34	.000	.783	34	.000
Ukupno-predispitne obaveze	.191	34	.003	.892	34	.003
Ispit	.159	34	.028	.897	34	.004
Ukupno: predispit+ispit	.159	34	.030	.938	34	.042
Konačna ocena	.224	34	.000	.880	34	.001

a. Lilliefors Significance Correction

U slučaju uzorka studenata na daljinu koji nastavu prate preko *zoom* platforme realizovana p-vrednost za sve posmatrane varijable je manja od odabranog nivoa značajnosti, pa se i ovoga puta hipoteza o normalnosti populacije odbacuje, odnosno prihvata hipoteza da odabrani uzorak ne dolazi iz populacije koja se može aproksimirati normalnom raspodelom.

Nakon sprovođenja testa normalnosti za obe populacije i utvrđivanja činjenice da analizirani skupovi odstupaju značajno od normalne raspodele verovatnoća, kao što je rečeno, primenjen je odgovarajući neparametarski statistički test. *Mann-Whitney-ev* test (M-W test).

Rezultati M-W testa prikazani su narednom tabelom.

Tabela 22: M-W test – studenti na daljinu i studenti na daljinu koji su mogli da prate nastavu uživo preko platforme zoom

		Ranks		
	Group	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Domaći zadatak	klasični internet studenti	34	35.35	1202.00
	zoom internet studenti	34	33.65	1144.00
	Total	68		
Prezentacija	klasični internet studenti	34	36.09	1227.00
	zoom internet studenti	34	32.91	1119.00
	Total	68		
Testovi	klasični internet studenti	34	34.68	1179.00
	zoom internet studenti	34	34.32	1167.00
	Total	68		
Seminarski	klasični internet studenti	34	33.32	1133.00
	zoom internet studenti	34	35.68	1213.00
	Total	68		
Kolokvijum	klasični internet studenti	34	39.46	1341.50
	zoom internet studenti	34	29.54	1004.50
	Total	68		
Zalaganje	klasični internet studenti	34	36.01	1224.50
	zoom internet studenti	34	32.99	1121.50
	Total	68		
Ukupno-predispitne obaveze	klasični internet studenti	34	36.54	1242.50
	zoom internet studenti	34	32.46	1103.50
	Total	68		
Ispit	klasični internet studenti	34	35.88	1220.00
	zoom internet studenti	34	33.12	1126.00
	Total	68		
Ukupno: predispit+ispit	klasični internet studenti	34	35.46	1205.50
	zoom internet studenti	34	33.54	1140.50
	Total	68		
Konačna ocena	klasični internet studenti	34	34.72	1180.50
	zoom internet student	34	34.28	1165.50
	Total	68		

Test Statistics ^a										
	Domaći zadatak	Prezentacija	Testovi	Seminarski	Kolokvijum	Zalaganje	Ukupno-predispitne obaveze	Ispit	Ukupno: predispit+ispit	Konačna ocena
Mann-Whitney U	549.000	524.000	572.000	538.000	409.500	526.500	508.500	531.000	545.500	570.500
Wilcoxon W	1144.000	1119.000	1167.000	1133.000	1004.500	1121.500	1103.500	1126.000	1140.500	1165.500
Z	-.363	-.773	-.085	-.575	-2.076	-.665	-.853	-.577	-.399	-.095
Asymp. Sig. (2-tailed)	.717	.439	.932	.565	.058	.506	.394	.564	.690	.924

a. Grouping Variable: Group

Rezultati sprovedenog testa ukazuju na sledeći zaključak: testiranjem razlika između prethodno opisanih varijabli, odnosno elemenata iz kojih je sastavljena ukupna ocena studenata na predmetu NT111 Engleski jezik 1, kao i sa aspekta ovih razlika kada su sumirane sve predispitne obaveze, pa potom i svi poeni koji čine ukupnu ocenu na uzorcima studenata na daljinu i studenata na daljinu koji nastavu prate preko platforme *zoom* **nije potvrđena statistički značajna razlika ni u slučaju jedne varijable, odnosno komponente ukupne ocene.**

Na taj način zaključujemo da se **postavljena hipoteza da između uspeha koji postižu studenti na daljinu i studenti na daljinu koji su mogli da prate nastavu uživo preko platforme *zoom* na predmetu NT111 Engleski jezik 1 postoji razlika odbacuje, odnosno, sa nivoom značajnosti od 5% nismo našli argumente za njeno prihvatanje.**

4.1.4.5 Postignuća i postignut uspeh studenata na daljinu koji su nastavu pratili uživo preko platforme *zoom* na predmetima NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2 u toku jedne akademske godine

Da bismo testirali hipotezu:

H₅: Kategorija (tip) studiranja, na daljinu uz nastavu uživo preko platforme *zoom* utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetima NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2

ispitivali smo postignuća sledećih grupa (kategorija) studenata:

- kontrolna grupa – studenti koji su u jesenjem semestru 2020/2021. akademske godine slušali predmet NT111 Engleski 1 isključivo na daljinu, uz nastavu uživo preko platforme *zoom* (ukupno 249 studenata),
- eksperimentalna grupa – studenti koji su u prolećnom semestru iste akademske godine slušali predmet NT112 Engleski 2 isključivo na daljinu, uz nastavu uživo preko platforme *zoom* (ukupno 262 studenta).

Navedena hipoteza je testirana za svaku prethodno opisanu kategoriju koja čini sastavni deo ukupne ocene, odnosno uspeha na ovom predmetu. Na taj način je i moguće utvrditi da li, i među kojim kategorijama koje čine ukupnu ocenu između internet studenata koji studiraju u klasičnom režimu i onih koji nastavu na ovom predmetu prate preko *zoom* platforme postoje statistički značajne razlike.

U nastavku je dat tabelarni prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza studenata na daljinu, koji su nastavu na predmetu NT111 Engleski jezik 1 pratili uživo preko platforme *zoom*.

Tabela 23: Prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza – kontrolna grupa (tradicionalni koji su nastavu pratili uživo preko platforme *zoom* u jesenjem semestru akademske 2020/2021. godine)

Predispitna obaveza	Broj studenata koji su predali predispitnu obavezu	Prosek poena po predispitnoj obavezi
Domaći zadaci		
1	206 / 249 (82.73 %)	1.83 / 2
2	186 / 249 (74.80%)	1.86 / 2
3	173 / 249 (69.48%)	1.75 / 2
4	182 / 249 (73.09 %)	1.78 / 2
5	165 / 249 (66.26%)	1.61 / 2
Lektira – seminarski rad	200 / 249 (80.32%)	13.77 / 15
Prezentacija	225 / 249 (90.36 %)	9.22 / 10
Kolokvijum	77 / 131 (58.78 %)	15.87 / 20
Test slušanja	185 / 249 (74.30 %)	4.76 / 5
Zalaganje	182 / 249 (73.09%)	8.63 / 10

Pri analizi učinka studenata koji su nastavu pratili uživo preko platforme *zoom* u jesenjem semestru akademske 2020/2021. godine, primećujemo da je veliki broj studenata bio aktivan.

Prvi domaći zadatak od pet zadatah uradilo je najviše studenata, odnosno 82.73%. U toku semestra taj broj je varirao, s tim što je peti domaći zadatak uradilo najmanje studenata, odnosno 66.26%. Prosek ostvarenih poena je uvek iznad 1.60 poena od maksimalnih 2, što znači da su studenti uspešno radili domaće zadatke.

Seminarski rad, odnosno lektiru je uradilo čak 80.32% studenata sa odličnim uspehom od 13.77 poena u proseku od maksimalnih 15 poena.

Prezentaciju je pripremio i izlagalo ukupno 90.36% studenata, što je značajno visok broj studenata. Pritom, za najveći broj studenata to je bio prvi put da izlažu na daljinu preko platforme *zoom*. Prosek poena koji je ostvaren je 9.22 od maksimalnih 10 poena, što je odličan uspeh.

Pri direktnom ocenjivanju, na kolokvijumu, može da se utvrdi da je 58.78% studenata pristupilo izradi ove predispitne obaveze, što jeste mali broj studenata. Prosek poena od 15.87 od maksimalnih 20 je dobar rezultat.

Testu slušanja na kraju semestra je pristupilo 74.30% što je značajno više od kolokvijuma koji se radio na sredini semestra. To može da znači da je veći broj studenata postao aktivan krajem semestra. Prosek poena od 4.76 od maksimalnih 5 je dobar uspeh.

Poene za zalaganje je steklo 73.09% studenata, što jeste solidan broj studenata koji su bili aktivni u toku semestra i radili predispitne obaveze. Prosek poena od 8.63 od maksimalnih 10 pokazuje i da su ti studenti ažurno radili predispitne obaveze i bili aktivni na časovima.

Tabela 24: Deskriptivne statistike: kontrolna grupa (tradicionalni koji su nastavu pratili uživo preko platforme *zoom* u jesenjem semestru akademske 2020/2021. godine)

	N	Mean	Std. Deviation
Domaći zadatak	79	7.7785	2.81906
Prezentacija	79	9.0000	2.33150
Testovi	79	4.3165	1.50890
Seminarski	79	13.6266	3.52688
Kolokvijum	79	16.2975	2.54639
Zalaganje	79	8.2658	2.22865
Ukupno-predispitne obaveze	79	59.7025	9.29555
Ispit	79	25.4304	3.40224
Ukupno: predispit+ispit	79	85.3544	10.57123
Konačna ocena	79	8.9873	1.09185
Valid N (listwise)	79		

U nastavku je dat tabelarni prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza studenata na daljinu, koji su nastavu na predmetu NT112 Engleski jezik 2 pratili uživo preko platforme *zoom*.

Tabela 25: Prikaz ispunjenosti predispitnih obaveza – eksperimentalna grupa (tradicionalni koji su nastavu pratili uživo preko platforme zoom u prolećnom semestru akademske 2020/2021. godine)

Predispitna obaveza	Broj studenata koji su predali predispitnu obavezu	Prosek poena po predspitnoj obavezi
Domaći zadaci		
1	169/ 262 (64.50 %)	1.83 / 2
2	158 / 262 (60.31%)	1.86 / 2
3	153 / 262 (58.40%)	1.75 / 2
4	151 / 262 (57.63 %)	1.78 / 2
Lektira – seminarski rad	180 / 262 (68.70%)	13.37 / 15
Prezentacija	162 / 262 (62.21%)	10.75 / 12
Kolokvijum	208 / 262 (79.39 %)	15.12 / 20
Test slušanja	184 / 262 (70.23 %)	4.60/ 5
Zalaganje	154 / 262 (58.78%)	8.63 / 10

Pri analizi učinka istih studenata koji su nastavu pratili uživo preko platforme *zoom* u prolećnom semestru u akademskoj 2020/2021. godine, i dalje primećujemo da je veliki broj studenata bio aktivan.

Prvi domaći zadatak od četiri zadata, i u ovom slučaju uradilo je najviše studenata, odnosno 64.50%. U toku semestra broj studenata koji su radili domaće zadatke je opadao, pa je tako poslednji domaći zadatak uradilo najmanje studenata, odnosno 57.63%. Prosek ostvarenih poena je uvek iznad 1.75 poena od maksimalnih 2, što znači da su studenti uspešno radili domaće zadatke.

Seminarski rad, odnosno lektiru je uradilo 68.70% studenata sa odličnim uspehom od 13.77 poena u proseku od maksimalnih 15 poena.

Prezentaciju je pripremio i izlagalo ukupno 62.21% studenata, što je značajno visok broj studenata. Budući da su studenti u ovom slučaju izlagali po drugi put preko platforme *zoom* uspeh nije izostao. Prosek poena koji je ostvaren, 10.75 od maksimalnih 12 poena, to i pokazuje.

Pri direktnom ocenjivanju, na kolokvijumu, blizu 80% studenata pristupilo je izradi testa i ostvarilo dobar rezultat, što pokazuje prosek poena od 15.12 od maksimalnih 20.

Testu slušanja na kraju semestra pristupilo je 70.23%. Prosek poena od 4.60 od maksimalnih 5 je dobar uspeh.

Poene za zalaganje je steklo 58.78% studenata, što jeste solidan broj studenata koji su bili aktivni u toku semestra i radili predispitne obaveze. Prosek poena od 8.63 od maksimalnih 10 pokazuje i da su ti studenti ažurno radili predispitne obaveze i bili aktivni na časovima.

Tabela 26: Deskriptivne statistike: eksperimentalna grupa (tradicionalni koji su nastavu pratili uživo preko platforme zoom u prolećnom semestru akademske 2020/2021. godine

	N	Mean	Std. Deviation
Domaći zadatak	79	6.0000	2.46644
Prezentacija	79	10.1266	3.63253
Testovi	79	4.4937	.87154
Seminarski	79	12.9367	3.63774
Kolokvijum	79	15.4443	3.00430
Zalaganje	79	7.3165	3.56458
Ukupno-predispitne obaveze	79	56.5253	10.29373
Ispit	79	22.0601	4.26791
Ukupno: predispit+ispit	79	78.4272	11.69081
Konačna ocena	79	8.3797	1.24348
Valid N (listwise)	79		

Predispitne obaveze koje studenti rade samostalno pokazuju da je veliki broj studenata učestvovao u izradi predispitnih obaveza, ali da postoje razlike u stepenu aktivnosti između grupa.

U oba slučaja se primećuje da je najviše studenata uradilo prvi domaći zadatak. Ubedljivo najviše studenata je uradilo prvi domaći zadatak na početku akademske godine, odnosno 82.73% studenata iz kontrolne grupe. U toku jesenjeg semestra, studenti iz kontrolne grupe su u manjem procentu učestvovali u izradi domaćih zadataka, te je najmanje studenata, 66.26% uradilo poslednji domaći zadatak. U eksperimentalnoj grupi je najviše studenata uradilo prvi domaći, ali primećujemo da je taj broj manji od broja studenata iz kontrolne grupe koji su uradili njihov poslednji domaći zadatak, odnosno 64.50% studenata iz eksperimentalne grupe je krenulo da radi domaće zadatke u prolećnom semestru. To pokazuje da su studenti donekle posustali u ispunjenju predispitnih obaveza. Dalje, u toku prolećnog semestra sve manje studenata je radilo domaće zadatke, da bi najmanje njih uradilo poslednji domaći zadatak, odnosno 57.63% studenata iz eksperimentalne grupe. Prosek stečenih poena po domaćem zadatku pokazuje da su studenti koji su radili domaće zadatke, tim zadacima pristupili ozbiljno i ostvarili odlične rezultate. Kod kontrolne grupe, najmanji prosek stečenih poena je 1.61 od maksimalnih 2 poena na poslednjem domaćem zadatku, dok je kod eksperimentalne grupe najmanje stečenih poena na trećem domaćem zadatku gde je prosek poena 1.75 od maksimalnih 2.

U kontrolnoj grupi ogroman broj studenata uradio je lektiru, odnosno 80.32% studenata je pristupilo izradi ove predispitne obaveze. Eksperimentalna grupa i u ovom slučaju pokazuje da su studenti donekle posustali, odnosno 68.70% studenata je uradilo lektiru u prolećnom semestru. I pored toga što je značajno manji broj studenata iz eksperimentalne grupe uradilo lektiru, stečeni poeni na ovoj predispitnoj obavezi pokazuju da su studenti koji su pročitali knjigu i uradili zadatak ostvarili jednak uspeh, odnosno 13.77 prosečnih poena od maksimalnih 15.

Ogroman broj studenata iz kontrolne grupe, 90.36% je pripremio i izlagao prezentaciju. U eksperimentalnoj grupi taj broj studenata je značajno manji, odnosno samo 62.21% studenata je uradilo prezentaciju. I pri izradi ove zahtevne predispitne obaveze uočava se da je ogroman broj studenata u eksperimentalnoj grupi posustao. Što se tiče ostvarenih rezultata, odnosno stečenih poena, u kontrolnoj grupi je daleko više studenata radilo prezentaciju, ali i ostvarilo rezultat od 9.22 od maksimalnih 10 poena u proseku, dok je u eksperimentalnoj grupi prosek poena 10.75 od maksimalnih 12 poena.

Kolokvijum je predispitna obaveza koja se radi na sredini semestra, u 8. nedelji. Primećujemo da je neočekivano mali broj studenata iz kontrolne grupe pristupilo izradi kolokvijuma, odnosno 58.78%. Ovo jeste predispitna obaveza u kojoj je broj studenata iz eksperimentalne grupe nadmašio broj studenata iz kontrolne grupe. U prolećnom semestru 79.39% studenata je pristupilo kolokvijumu. Prosečan broj ostvarenih poena pokazuje da su obe grupe uspešno uradile kolokvijum. Prosek poena u kontrolnoj grupi je 15.87, a u eksperimentalnoj grupi nešto manji, 15.12 od ukupno 20 poena.

Test slušanja su obe grupe radile na kraju semestra. U kontrolnoj grupi 74.30% studenata je uradilo test slušanja, dok je u eksperimentalnoj grupi nešto manje studenata pristupilo testu, odnosno 70.23%. Prosečan broj stečenih poena na ovoj predispitnoj obavezi je 4.75 od ukupno 5 poena u kontrolnoj grupi, i 4.60 od ukupno 5 poena u eksperimentalnoj grupi.

Poeni za zalaganje koji pokazuju u kojoj meri su studenti redovno pohađali nastavu, bili aktivni na časovima i uspešno i na vreme dostavljali predispitne obaveze pokazuje da je kontrolna grupa bila mnogo uspešnija. Ukupno 73.09% studenata iz ove grupe steklo je poene na zalaganju. Kod eksperimentalne grupe primećujemo da je samo 58.78% ostvarilo poene na zalaganju. Uočavamo i da je prosek stečenih poena na zalaganju kod obe grupe isti, 8.63 poena od maksimalnih 10. Iako je manje studenata u prolećnom semestru sticalo poene za zalaganje, ti studenti su zaista bili aktivni i ispunjavali predispitne obaveze na vreme.

Da bismo u nastavku sprovedi odgovarajući statistički test i testirali postojanje zavisnosti između definisanih varijabli, najpre smo testirali ispunjenost određenih pretpostavki.

U slučaju podataka sa kontinualnom mernom skalom i poželjnom normalnom distribucijom, testiranje postojanja razlika u uspehu koji studenti postižu po semestrima i to prema pojedinim kategorijama koje čine ukupnu ocenu na predmetu engleski jezik bi se realizovalo korišćenjem standardnog t-testa. U ovom slučaju zavisna varijabla jeste merena na najvišoj mernoj skali, ali se testiranjem normalnosti rasporeda proučavanih populacija ustanovilo da ova pretpostavka nije ispunjena, zbog čega smo za testiranje proučavane zavisnosti koristili neparametarsku alternativu t-testa nezavisnih uzoraka poznatu pod nazivom Mann-Whitney test.

Dakle, najpre smo sprovedi testiranje normalnosti osnovnih skupova. U ovakvim testovima nulta hipoteza uvek pretpostavlja normalnost osnovnog skupa, dok je alternativna opozitno tvrđenje. Rezultati testa normalnosti za obe populacije studenata prikazani su u tabelama 3-4.

Tabela 27: Test normalnosti: kontrolna grupa (tradicionalni koji su nastavu pratili uživo preko platforme zoom u jesenjem semestru akademske 2020/2021. godine)

Case Processing Summary

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Domaći zadatak	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Prezentacija	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Testovi	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Seminarski	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Kolokvijum	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Zalaganje	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ukupno-predispitne obaveze	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ispit	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ukupno: predispit+ispit	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Konačna ocena	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%

Descriptives

		Statistic	Std. Error	
Domaći zadatak	Mean	7.7785	.31717	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	7.1470	
		Upper Bound	8.4099	
	5% Trimmed Mean	8.0464		
	Median	9.0000		
	Variance	7.947		
	Std. Deviation	2.81906		
	Minimum	.00		
	Maximum	10.00		

	Range		10.00	
	Interquartile Range		3.00	
	Skewness		-1.359	.271
	Kurtosis		.688	.535
Prezentacija	Mean		9.0000	.26231
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	8.4778	
		Upper Bound	9.5222	
	5% Trimmed Mean		9.4444	
	Median		10.0000	
	Variance		5.436	
	Std. Deviation		2.33150	
	Minimum		.00	
	Maximum		10.00	
	Range		10.00	
	Interquartile Range		1.00	
	Skewness		-3.114	.271
	Kurtosis		9.416	.535
	Testovi	Mean		4.3165
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	3.9785	
		Upper Bound	4.6544	
5% Trimmed Mean			4.5183	
Median			5.0000	
Variance			2.277	
Std. Deviation			1.50890	
Minimum			.00	
Maximum			5.00	
Range			5.00	
Interquartile Range			.50	
Skewness			-2.420	.271
Kurtosis			4.346	.535
Seminarski		Mean		13.6266
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	12.8366	
		Upper Bound	14.4166	
	5% Trimmed Mean		14.3073	
	Median		15.0000	
	Variance		12.439	
	Std. Deviation		3.52688	
	Minimum		.00	
	Maximum		15.00	
	Range		15.00	
	Interquartile Range		.00	
	Skewness		-3.105	.271
	Kurtosis		9.379	.535
	Kolokvijum	Mean		16.2975
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	15.7271	
		Upper Bound	16.8678	
5% Trimmed Mean			16.5116	
Median			16.5000	
Variance			6.484	
Std. Deviation			2.54639	
Minimum			8.50	

	Maximum		20.00	
	Range		11.50	
	Interquartile Range		3.00	
	Skewness		-1.287	.271
	Kurtosis		1.987	.535
Zalaganje	Mean		8.2658	.25074
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	7.7666	
		Upper Bound	8.7650	
	5% Trimmed Mean		8.5738	
	Median		9.0000	
	Variance		4.967	
	Std. Deviation		2.22865	
	Minimum		.00	
	Maximum		10.00	
	Range		10.00	
	Interquartile Range		2.00	
	Skewness		-2.084	.271
	Kurtosis		4.615	.535
Ukupno-predispitne obaveze	Mean		59.7025	1.04583
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	57.6204	
		Upper Bound	61.7846	
	5% Trimmed Mean		60.4687	
	Median		63.0000	
	Variance		86.407	
	Std. Deviation		9.29555	
	Minimum		35.00	
	Maximum		70.00	
	Range		35.00	
	Interquartile Range		11.50	
	Skewness		-1.284	.271
	Kurtosis		.706	.535
Ispit	Mean		25.4304	.38278
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	24.6683	
		Upper Bound	26.1924	
	5% Trimmed Mean		25.6248	
	Median		26.0000	
	Variance		11.575	
	Std. Deviation		3.40224	
	Minimum		16.00	
	Maximum		30.00	
	Range		14.00	
	Interquartile Range		5.00	
	Skewness		-.867	.271
	Kurtosis		-.016	.535
Ukupno: predispit+ispit	Mean		85.3544	1.18936
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	82.9866	
		Upper Bound	87.7223	
	5% Trimmed Mean		86.0696	
	Median		88.5000	
	Variance		111.751	
	Std. Deviation		10.57123	

	Minimum		57.00	
	Maximum		98.50	
	Range		41.50	
	Interquartile Range		14.50	
	Skewness		-1.068	.271
	Kurtosis		.245	.535
Konačna ocena	Mean		8.9873	.12284
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	8.7428	
		Upper Bound	9.2319	
	5% Trimmed Mean		9.0696	
	Median		9.0000	
	Variance		1.192	
	Std. Deviation		1.09185	
	Minimum		6.00	
	Maximum		10.00	
	Range		4.00	
	Interquartile Range		2.00	
	Skewness		-.945	.271
	Kurtosis		.078	.535

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
Domaći zadatak	.265	79	.000	.771	79	.000
Prezentacija	.350	79	.000	.480	79	.000
Testovi	.409	79	.000	.484	79	.000
Seminarski	.449	79	.000	.441	79	.000
Kolokvijum	.153	79	.000	.891	79	.000
Zalaganje	.249	79	.000	.736	79	.000
Ukupno-predispitne obaveze	.218	79	.000	.835	79	.000
Ispit	.121	79	.006	.915	79	.000
Ukupno: predispit+ispit	.195	79	.000	.882	79	.000
Konačna ocena	.239	79	.000	.821	79	.000

a. Lilliefors Significance Correction

Statistike realizovanih testova su prikazane u prethodnoj tabeli. Sprovedena su dva testa normalnosti, pri čemu se za uzorke koji sadrže manje od 2000 elemenata uobičajeno koristi Shapiro-Wilk test. Realizovana p-vrednost za dobijenu statistiku testa u slučaju svih komponenti zavisne varijable (domaći zadatak, prezentacija, testovi, seminarski rad, kolokvijum, zalaganje, predispitne obaveze, ukupno:predispit i ispit, kao i konačna ocena) je manja od odabranog nivoa značajnosti od 5%, pa se zaključuje da se za svaku navedenu komponentu u slučaju uzorka iz analizirane generacije iz prvog semestra ne može zadržati hipoteza o normalnosti osnovnog skupa, već se prihvata hipoteza da raspored ove populacija značajno odstupa od normalnog. Na ovaj zaključak su ukazivale i prethodno izračunate i prikazane deskriptivne statistike (posebno vrednosti koeficijanata asimetrije odnosno spljoštenosti), ali je formalan statistički test ovu činjenicu potvrdio.

Tabela 28: Test normalnosti: eksperimentalna grupa (tradicionalni koji su nastavu pratili uživo preko platforme zoom u prolećnom semestru akademske 2020/2021. godine)

Case Processing Summary

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Domaći zadatak	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Prezentacija	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Testovi	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Seminarski	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Kolokvijum	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Zalaganje	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ukupno-predispitne obaveze	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ispit	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Ukupno: predispit+ispit	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%
Konačna ocena	79	100.0%	0	0.0%	79	100.0%

Descriptives

		Statistic	Std. Error	
Domaći zadatak	Mean	6.0000	.27750	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	5.4475	
		Upper Bound	6.5525	
	5% Trimmed Mean	6.2222		
	Median	7.0000		
	Variance	6.083		
	Std. Deviation	2.46644		
	Minimum	.00		
	Maximum	8.00		
	Range	8.00		
	Interquartile Range	4.00		
	Skewness	-1.107	.271	
	Kurtosis	.122	.535	
Prezentacija	Mean	10.1266	.40869	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	9.3129	
		Upper Bound	10.9402	
	5% Trimmed Mean	10.5851		
	Median	12.0000		
	Variance	13.195		
	Std. Deviation	3.63253		
	Minimum	.00		
	Maximum	12.00		
	Range	12.00		
	Interquartile Range	1.00		
	Skewness	-2.222	.271	
	Kurtosis	3.636	.535	
Testovi	Mean	4.4937	.09806	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4.2985	
		Upper Bound	4.6889	
	5% Trimmed Mean	4.6333		
	Median	4.5000		
	Variance	.760		
	Std. Deviation	.87154		

	Minimum		.00	
	Maximum		5.00	
	Range		5.00	
	Interquartile Range		.50	
	Skewness		-3.750	.271
	Kurtosis		16.974	.535
Seminarski	Mean		12.9367	.40928
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	12.1219	
		Upper Bound	13.7515	
	5% Trimmed Mean		13.5338	
	Median		15.0000	
	Variance		13.233	
	Std. Deviation		3.63774	
	Minimum		.00	
	Maximum		15.50	
	Range		15.50	
Interquartile Range		4.00		
	Skewness		-2.382	.271
	Kurtosis		5.946	.535
Kolokvijum	Mean		15.4443	.33801
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	14.7714	
		Upper Bound	16.1172	
	5% Trimmed Mean		15.6899	
	Median		16.0000	
	Variance		9.026	
	Std. Deviation		3.00430	
	Minimum		.00	
	Maximum		19.50	
	Range		19.50	
Interquartile Range		3.00		
	Skewness		-2.067	.271
	Kurtosis		7.813	.535
Zalaganje	Mean		7.3165	.40105
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	6.5180	
		Upper Bound	8.1149	
	5% Trimmed Mean		7.5738	
	Median		9.0000	
	Variance		12.706	
	Std. Deviation		3.56458	
	Minimum		.00	
	Maximum		10.00	
	Range		10.00	
Interquartile Range		4.00		
	Skewness		-1.291	.271
	Kurtosis		.241	.535
Ukupno-predispitne obaveze	Mean		56.5253	1.15814
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	54.2196	
		Upper Bound	58.8310	
	5% Trimmed Mean		56.9873	
	Median		58.5000	
Variance		105.961		

	Std. Deviation		10.29373	
	Minimum		35.00	
	Maximum		69.50	
	Range		34.50	
	Interquartile Range		14.00	
	Skewness		-.772	.271
	Kurtosis		-.596	.535
Ispit	Mean		22.0601	.48018
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	21.1042	
		Upper Bound	23.0161	
	5% Trimmed Mean		21.9536	
	Median		22.0000	
	Variance		18.215	
	Std. Deviation		4.26791	
	Minimum		15.00	
	Maximum		36.00	
	Range		21.00	
	Interquartile Range		6.50	
	Skewness		.432	.271
	Kurtosis		.050	.535
Ukupno: predispit+ispit	Mean		78.4272	1.31532
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	75.8086	
		Upper Bound	81.0458	
	5% Trimmed Mean		78.8361	
	Median		79.5000	
	Variance		136.675	
	Std. Deviation		11.69081	
	Minimum		53.00	
	Maximum		96.00	
	Range		43.00	
	Interquartile Range		17.50	
	Skewness		-.450	.271
	Kurtosis		-.754	.535
Konačna ocena	Mean		8.3797	.13990
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	8.1012	
		Upper Bound	8.6583	
	5% Trimmed Mean		8.4219	
	Median		8.0000	
	Variance		1.546	
	Std. Deviation		1.24348	
	Minimum		6.00	
	Maximum		10.00	
	Range		4.00	
	Interquartile Range		1.00	
	Skewness		-.313	.271
	Kurtosis		-.829	.535

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	Df	Sig.
Domaći zadatak	.240	79	.000	.793	79	.000
Prezentacija	.355	79	.000	.555	79	.000
Testovi	.300	79	.000	.553	79	.000
Seminarski	.322	79	.000	.619	79	.000
Kolokvijum	.153	79	.000	.847	79	.000
Zalaganje	.234	79	.000	.721	79	.000
Ukupno-predispitne obaveze	.146	79	.000	.890	79	.000
Ispit	.092	79	.097	.967	79	.040
Ukupno: predispit+ispit	.087	79	.200*	.949	79	.003
Konačna ocena	.172	79	.000	.900	79	.000

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

U slučaju uzorka iste generacije iz drugog semestra realizovana p-vrednost za sve posmatrane varijable manja je od odabranog nivoa značajnosti, pa se i ovoga puta hipoteza o normalnosti populacije odbacuje, odnosno prihvata hipoteza da odabrani uzorak ne dolazi iz populacije koja se može aproksimirati normalnom raspodelom.

Nakon sprovođenja testa normalnosti za obe populacije i utvrđivanja činjenice da analizirani skupovi odstupaju značajno od normalne raspodele verovatnoća, kao što je rečeno, primenjen je odgovarajući neparametarski statistički test, *Mann-Whitney-ev test* (M-W test).

Tabela 28: M-W test – tradicionalni studenti koji su nastavu pratili uživo preko platforme zoom u jesenjem semestru u akademskoj 2020/2021. godini i tradicionalni studenti koji su nastavu pratili uživo preko platforme zoom u prolećnom semestru u akademskoj 2020/2021. godini

Ranks				
	Group	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Domaći zadatak	prvi semestar	79	100.21	7916.50
	drugi semestar	79	58.79	4644.50
	Total	158		
Prezentacija	prvi semestar	79	55.90	4416.00
	drugi semestar	79	103.10	8145.00
	Total	158		
Testovi	prvi semestar	79	85.53	6757.00
	drugi semestar	79	73.47	5804.00
	Total	158		
Seminarski	prvi semestar	79	86.03	6796.00
	drugi semestar	79	72.97	5765.00
	Total	158		
Kolokvijum	prvi semestar	79	86.56	6838.50
	drugi semestar	79	72.44	5722.50
	Total	158		
Zalaganje	prvi semestar	79	81.51	6439.50
	drugi semestar	79	77.49	6121.50
	Total	158		
Ukupno-predispitne obaveze	prvi semestar	79	87.28	6895.00
	drugi semestar	79	71.72	5666.00
	Total	158		
Ispit	prvi semestar	79	98.69	7796.50
	drugi semestar	79	60.31	4764.50
	Total	158		
Ukupno: predispit+ispit	prvi semestar	79	93.75	7406.00
	drugi semestar	79	65.25	5155.00
	Total	158		

Konačna ocena	prvi semestar	79	90.72	7167.00
	drugi semestar	79	68.28	5394.00
	Total	158		

Test Statistics^a

	Domaći zadatak	Prezentacija	Testovi	Seminarski	Kolokvijum	Zalaganje	Ukupno-predispitne obaveze	Ispit	Ukupno: predispit +ispit	Konačna ocena
Mann-Whitney U	1484.500	1256.000	2644.000	2605.000	2562.500	2961.500	2506.000	1604.500	1995.000	2234.000
Wilcoxon W	4644.500	4416.000	5804.000	5765.000	5722.500	6121.500	5666.000	4764.500	5155.000	5394.000
Z	-5.770	-6.711	-1.845	-2.205	-1.946	-.572	-2.138	-5.277	-3.915	-3.193
Asymp. Sig. (2-tailed)	.000	.000	.065	.027	.052	.567	.033	.000	.000	.001

a. Grouping Variable: Group

Rezultati sprovedenog testa ukazuju na sledeći zaključak: testiranjem razlika između prethodno opisanih varijabli, odnosno elemenata iz kojih je sastavljena ukupna ocena studenata na predmetu engleski jezik, kao i sa aspekta ovih razlika kada su sumirane sve predispitne obaveze, pa potom i svi poeni koji čine ukupnu ocenu na uzorcima iste generacije studenata iz prvog, odnosno drugog semestra, **potvrđena je statistički značajna razlika kod većine varijabli.**

Osim u slučaju **varijabli**

- **X₃ - testovi,**
- **X₅ - kolokvijum i**
- **X₆ - zalaganje**

gde razlika između uspeha koji postižu analizirani studenti tokom dva semestra jedne školske godine **nije statistički značajna, za sve ostale analizirane varijable ova razlika ima statistički značaj.** Pri tome, za varijable

- **X₁ - domaći zadatak,**
- **X₄ - seminarski rad,**
- **X₇ - ukupno predispitne obaveze,**
- **X₈ - ispit,**
- **X₉ - ukupno (predispitne obaveze + ispit) i**
- **X₁₀ - konačna ocena**

ova razlika je značajna u korist uspeha koji se postiže u jesenjem semestru, dok je samo u slučaju varijable

- **X₂ - prezentacija**

prisutan bolji učinak analiziranih studenata tokom prolećnog semestra.

Na navedeni zaključak u oba slučaja sugerišu izračunate vrednosti centralne tendencije (aritmetička sredina i/ili medijana) koje su zabeležile više vrednosti tokom jesenjeg semestra (u slučaju varijabli X₁, X₄, X₇, X₈, X₉ i X₁₀), odnosno više vrednosti za varijablu X₂ tokom drugog semestra iste školske godine.

Sumarno gledano, **za 6 od 7 varijabli za koje je dokazano prisustvo statistički značajne razlike između uspeha tokom dva odvojena semestra, bolji uspeh studenti postižu tokom jesenjeg semestra.**

Ovi rezultati pokazuju da su studenti posustajali sa radom i ispunjavanjem predispitnih obaveza u toku akademske godine.

4.1.5 Diskusija

Prikazani rezultati koje smo dobili putem statističkih testova pokazuju sledeće:

- pri analizi aktivnosti, učinka i postignutog uspeha tradicionalnih i studenata na daljinu, studenti na daljinu su postigli bolji rezultat kroz
 - ✓ poene za zalaganje,
 - ✓ ukupni broj stečenih poena na predispitnim obavezama kao i u
 - ✓ ukupnom broju poena na predispitnim obavezama i ispitnim poenima.

Tradicionalni studenti su ostvarili bolji rezultat pri

- ✓ izradi testa slušanja.

Sve ostale varijable nisu pokazale razliku između ove dve kategorije studenata.

Tradicionalni studenti i studenti na daljinu su podjednako uspešno prelazili gradivo na predmetu NT111 Engleski 1 i, iako je procentualno manji broj studenata na daljinu učestvovao u radu na predmetu, ipak su ti studenti koji jesu bili aktivni ostvarili odličan uspeh.

- pri analizi aktivnosti, učinka i postignutog uspeha između tradicionalnih studenata i tradicionalnih studenata koji su nastavu morali da prate na daljinu uz časove uživo preko aplikacije *zoom*, primetili smo da su tradicionalni studenti bili uspešniji pri izradi
 - ✓ testa slušanja.

S obzirom da se ta predispitna obaveza svakako radi na sistemu za e-učenje *LAMS*, tip studiranja (tradicionalno naspram na daljinu uz časove uživo preko aplikacije *zoom*) nije uticao na ovaj rezultat. Međutim, analiza varijable

- ✓ ispit

odnosno ukupno ostvareni poeni na predispitnim obavezama i na ispitnom testu je pokazala da su tradicionalni studenti koji su nastavu pratili preko aplikacije *zoom* bili aktivni, ispunjavali predispitne obaveze i ostvarili odličan uspeh.

Pritom, ta promena da se nastava izvodi uživo preko platforme *zoom* je bila novina, kako za nastavnike, tako i za studente. Studenti su pokazali visok stepen motivisanosti da rade i da uče u toku prvih nekoliko meseci kada je to bilo iznuđeno rešenje, usled mera koje su bile uvedene protiv širenja zaraze Covid 19. U stresnim vremenima, kada smo imali i zabranu izlaska iz kuće u periodu od po nekoliko dana, studenti su svakako prihvatili da je studiranje na daljinu zapravo realnost i u skladu s tim, radili i učili uspešno.

- pri analizi učinka, aktivnosti i postignutog uspeha studenata na daljinu i studenata na daljinu kojima je bilo omogućeno da nastavu prate aplikacije *zoom*, **nije potvrđena statistički značajna razlika ni u slučaju jedne varijable.**

Studenti na daljinu koji su mogli da prate nastavu preko aplikacije *zoom* su na prvi pogled bili u prednosti u odnosu na kategoriju studenata na daljinu koji su morali samostalno da uče, ali analiza je pokazala da zapravo takve prednosti nije bilo.

- pri analizi učinka, aktivnosti i ukupnog uspeha tradicionalnih studenata koji su nastavu pratili na daljinu putem aplikacije *zoom* uočljivo je da je vremenom entuzijazam i nivo motivacije

kod studenata opadao. Ne samo što je sve manji broj studenata predavao predispitne obaveze, nego su i postignuti rezultati pokazali da su studenti posustajali.

Činjenica da između varijabli

- ✓ **X₃ - testovi,**
- ✓ **X₅ - kolokvijum i**
- ✓ **X₆ - zalaganje**

nije utvrđena statistički značajna razlika između ove dve grupe studenata pokazuje da su studenti iz eksperimentalne grupe (u prolećnom semestru) pokazali veliko interesovanje da učestvuju u predispitnim obavezama koje su zapravo direktno ocenjivanje i koji su zakazani u određenom terminu. Eksterna motivacija da se poeni stiču odjednom i u zakazano vreme koje ne zavisi od studenata je sigurno u značajnoj meri uticala na to da studenti prionu i odrade te predispitne obaveze kada im je bilo vreme.

Za sve ostale predispitne obaveze koje studenti rade samostalno, studenti iz jesenjeg semestra, odnosno na početku školovanja, su bili značajno aktivniji. Varijable koje su pokazale značajno veći stepen uspeha kod ove kategorije studenata su:

- ✓ **X₁ - domaći zadatak,**
- ✓ **X₄ - seminarski rad,**
- ✓ **X₇ - ukupno predispitne obaveze,**
- ✓ **X₈ - ispit,**
- ✓ **X₉ - ukupno (predispitne obaveze + ispit) i**
- ✓ **X₁₀ - konačna ocena**

Studenti u prolećnom semestru su bolje uradili **prezentaciju**, što jeste značajno ali može da se tumači da su do kraja prolećnog semestra studenti već stekli iskustvo u tome na koji način pripremiti i izlagati preko aplikacije *zoom*.

4.2 Studije slučaja

Da bismo dublje ispitali način na koji studenti na daljinu uče i usvajaju engleski jezik napravili smo intervju sa četiri studentkinje koje su nastavu na predmetima NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2 pratile isključivo kao studenti na daljinu. To znači da su studenti učili samostalno uz mogućnost konsultacija sa predmetnim predavačem. U svom ritmu su prelazili interaktivne lekcije i radili predispitne obaveze, a ispit su polagali pod istim uslovima kao i tradicionalni studenti koji su nastavu pratili u učionicama uz podučavanje predavača. Ovi studenti su takođe imali mogućnost da slušaju predavanja koja su im bila dostupna preko *google drive*-a, s obzirom da je nastava u toku akademske godine 2020/2021. bila organizovana preko aplikacije *zoom* usled širenja pandemije Covid 19.

Intervjue smo vodili preko aplikacije *zoom* nakon završetka prolećnog semestra akademske godine 2020/2021.

Pitanja koja su bila predmet analize intervjuja obuhvatila su sledeće oblasti:

- očekivanja od procesa učenja na daljinu, sa posebnim osvrtom na očekivanja u vezi sa učenjem engleskog jezika na daljinu
- iskustva u vezi sa radom na platformi za e-učenje *LAMS*, odnosno iskustva u učenju engleskog jezika preko interaktivnih lekcija koje su postavljene na platformi za e-učenje *LAMS*
- percepcija o tome da li je lakše ili teže pratiti lekcije samostalno, kao student na daljinu

- iskustva u tome kako se unapređuju sve jezičke veštine (čitanje, slušanje, pisanje, govor) kada se engleski jezik uči na daljinu
- iskustva u savladavanju gramatičkih jedinica kada se engleski jezik uči na daljinu
- iskustva u savladavanju vokabulara kada se engleski jezik uči na daljinu
- moguće perspektive odnosno prednosti učenja i usvajanja engleskog jezika na daljinu
- izazovi u učenju engleskog jezika na daljinu

Za potrebe intervjua, identitet studenata je promenjen da bi ostao zaštićen.

Transkripti intervjua se nalaze u prilogima (Prilog 7.3 Transkript 1 – intervju sa Zojom, Prilog 7.4 Transkript 2 – intervju sa Janom, Prilog 7.5 Transkript 3 – intervju sa Kristinom i Prilog 7.6 Transkript 4 – intervju sa Jovanom)

4.2.1 Studija slučaja 1 - Zoja

4.2.1.1 Tok intervjua

Prvi intervju koji predstavljamo je sa studentkinjom Zojom.

Zoja je učila engleski jezik u osnovnoj školi od drugog razreda. Završila je srednju ekonomsku školu gde je imala priliku da uči i poslovni engleski jezik u trajanju od jedne školske godine. Imala je i dodatne privatne časove u toku srednje škole kao pomoć u savladavanju školskog gradiva. Nije pohađala kurseve engleskog jezika, niti stekla međunarodni sertifikat koji bi potvrdio poznavanje engleskog jezika na nekom određenom nivou.

Što se tiče opšteg iskustva u učenju engleskog jezika na daljinu, Zoja smatra da je svakako teže učiti strani jezik na daljinu nego u učionici u grupi, kada predavač može da pojašni sve što je nejasno. Budući da se studentkinja po prvi put sreća sa tim tipom učenja i studiranja, potrebno joj je bilo vreme da se navikne. Na početku joj je bilo teško da savlada gradivo sama, posebno na NT111 Engleski jezik 1. Budući da je morala da studira na daljinu usled obaveza koje ima kao profesionalna sportistkinja, Zoja je istakla da smatra da je zapravo učenje na daljinu privilegija koju je imala jer inače ne bi postojala mogućnost da studira. Posebno smatra da je važno to što studenti na daljinu mogu sami da opredele period i ritam učenja. Nakon prvog iskustva na predmetu NT111 Engleski 1, njeno iskustvo u učenju na daljinu se donekle promenilo. Imala je osnovu po pitanju gradiva, a i samo iskustvo što se tiče učenja na daljinu je bilo dragoceno. Nakon položenog ispita NT111 Engleski jezik 1, iskustvo sa učenja na daljinu je bilo veoma značajno za savladavanje gradiva na predmetu NT112 Engleski jezik 2.

Što se razlika između tradicionalnog tipa učenja i usvajanja engleskog jezika i učenja i usvajanja na daljinu tiče, Zoja ističe da najveću razliku vidi u onome što ona naziva – *razumevanje*. Njen stil učenja je uz pojašnjenja i prenošenje znanja od nastavnika putem ličnog iskustva. Takođe smatra da je dragoceno deljenje mišljenja i saveta sa ostalim studentima. U razgovoru sa studentima koji ne studiraju na daljinu, zaključila je da je razlika između ova dva tipa učenja i usvajanja velika. Svakako, priznaje da je to njen utisak i da se uglavnom bazira na navici, odnosno na načinu na koji je do tada savladavala gradivo iz engleskog jezika, ali i iz ostalih predmeta.

Platforma za e-učenje *LAMS* je za Zoju bila odlična. S obzirom da se nije do tada susretala sa takvim tipom studiranja, na početku nije znala šta da očekuje. Posebno su joj značile interaktivne lekcije koje su podeljene po sekcijama, uz pojašnjenja i zadatke. Posebno je istakla značenje foruma, jer je u njemu videla mogućnost da komunicira sa kolegama koje do tada nije bila ni upoznala.

Po pitanju savladavanja lekcija, Zoja smatra da su lekcije teže za studente na daljinu. To može da zavisi od lekcija, odnosno navela je da je lakše kod vokabulara, jer uvek postoji mogućnost da čak i ako nešto nije dovoljno jasno, da može da se pogleda i pronađe reč u rečniku. Problem, odnosno poteškoća koju je Zoja uočila po pitanju savladavanja vokabulara jeste ono što ona naziva – *nedostatak slobode* da studenti komuniciraju između sebe i sa predavačem.

Kod gramatike, ukoliko se radi o nastavnoj jedinici koja je za nju do tada bila nepoznata, odnosno po prvi put se susreće sa tom nastavnom jedinicom, njoj je bilo teže jer joj je tada nedostajalo dodatno pojašnjenje od predavača, ili kako ona to naziva – *da neko objasni materiju svojim rečima*. Zoja smatra da to zavisi od predznanja. Iskustva drugih studenata na daljinu sa kojima je bila u kontaktu su bila slična. Navela je i da su se sastajali sa drugim uspešnim studentima na daljinu da bi učili i vežbali zajedno. Saradničko učenje je svakako bilo dragoceno.

Kada je u pitanju savladavanje jezičke veštine čitanja, Zoja smatra da se snalazila dobro i da joj je bilo prijatno da čita tekstove samostalno. Ona nije uvidela razliku kod savladavanja veštine čitanja u učionici ili na daljinu.

Kod jezičke veštine slušanja, Zoja je rekla da i kod ove veštine nije bilo ništa teže u odnosu na nastavu u učionici.

Jezička veština pisanje podrazumeva da studenti svakako pišu samostalno, ali instrukcije o tome kako da se savlada ova veština su predstavljene detaljno u lekcijama. Zoja i kod ove veštine nije uvidela nikakve razlike. Ona je istakla da su instrukcije bile dovoljno detaljne da nije bilo problema u radu i savladavanju te veštine.

Kod veštine pričanja, Zoja ističe da joj je neizmerno nedostajalo to što nije mogla da uvežbava tu veštinu. Trudila se da savlada govor kroz simulacije situacija u kojima je *pričala na glas*, jer je smatrala da to svakako treba tako, isto kao da je na času.

Pri pripremi prezentacije nije bilo nikakvih problema. Ističe da je tu veoma značajna bila komunikacija, odnosno konsultacije sa predavačem.

Oko pripreme kolokvijuma, Zoja smatra da to nije bilo teže, ali ni lakše. Priprema za kolokvijum je bila odlična jer su studenti imali na uvid i primer testa, sa rešenjima. Uz sva pojašnjenja, to nije bilo teže.

Što se tiče završnog ispita, za nju je priprema tog testa bila teža. Uglavnom se radilo o tome da nije imala dovoljno vremena da svaku lekciju presluša, odnosno pogleda. Kod lekcija koje je sama prelazila preko platforme za e-učenje, uz sav napor da uči redovno, čak i pre vremena, bilo je ipak problema.

Motivacija za učenje engleskog jezika na daljinu je ključna po Zoji. Ističe da nedostatak iskustva u učenju na daljinu predstavlja realan izazov za studente. Na početku je bilo teško da se pronađe ritam i da se uđe u materiju. Vremenom, uz viši cilj, odnosno cilj sa strane – posao, sport – student pronađe nekako motivaciju u sebi. Zoja je sebi zadavala rokove do kada treba da uradi zadatke ili da pripremi neku predispitnu obavezu. Njen ritam rada je da uradi stvari na vreme, čak i pre vremena, uz pridržavanje rokova koje imaju tradicionalni studenti, najviše zbog toga što u njenom slučaju postoje i brojne druge obaveze usled kojih je bila i sprečena da studira na tradicionalan način. Njen ritam je da uči noću, zato što ima mnogo obaveza u toku dana. Kad god je imala vremena, ona je učila, bez obzira da li je u toku nedelje prešla jednu lekciju ili dve. Jedino što je njoj bilo važno je da ne dozvoli da prođe cela nedelja, a da nije prešla nijednu lekciju iz engleskog jezika.

Budući da nije znala šta da očekuje na početku, bila je jako prijatno iznenađena kada je videla kako joj ide učenje iz lekcije u lekciju. Njena očekivanja su po tom pitanju bila ispunjena.

Najveći izazov je bio završni ispit. Savladavanje gradiva i prilagođavanje terminu ispita je svakako bilo stresno.

Zoja smatra da učenje na daljinu ima zapravo više dobrih strana u odnosu na mane i da je na kraju prolećnog semestra zaključila da je to zapravo bilo jako pozitivno iskustvo. Usled obaveza koje imaju studenti na daljinu, ona smatra da je to ipak privilegija.

Takođe, Zoja smatra da će biti neophodno i da nastavi da uči engleski jezik samostalno i nakon studija. Učenje stranog jezika na daljinu u toku studija je u tom smislu dobra priprema za celoživotno učenje, odnosno studenti mogu samostalno da nastave da prate razne materijale na internetu, uz iskustva kako učiti.

4.2.1.2 Diskusija

Zoja je student koji nije imao veliko predznanje i stoga je njoj bilo potrebno da uloži mnogo truda da bi savlada gradivo iz engleskog jezika. Pritom, Zoja je profesionalni sportista što u velikoj meri ograničava vreme koje student može da posveti učenju. Ipak, Zoja je uspešno i na vreme odradila sve predispitne obaveze na predmetima NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2 i položila te ispite.

Zoja je istakla da nije imala iskustva u učenju na daljinu i da joj je bilo potrebno vreme da se navikne, a istakla je i značaj saradnje sa ostalim uspešnim studentima na daljinu koji su uz konsultacije sa predavačem bili od ključnog značaja za savladavanje gradiva.

Zoja nije uvidela da je postojala velika razlika u načinu na koji se razvijaju jezičke veštine, osim što je naglasila da joj je nedostajala mogućnost da razgovara sa kolegama i da na taj način uvežbava tu veštinu. Što se tiče vokabulara, ona smatra da student može da konsultuje rečnik i samostalno, ako nešto nije jasno. Gramatičke jedinice su za Zoju donekle bile izazov, najviše zbog toga što nije imala dovoljno dobro predznanje.

Pitanje motivacije je po Zoji ključno. Ona je razvila sistem po kom se trudila da ne prođe radna nedelja, a da nije prešla makar jednu lekciju. Ona smatra da student na daljinu mora da pronađe motivaciju u sebi i da je to lakše studentima koji imaju viši cilj – da studiraju i pored toga što su profesionalno zaokupljeni nečim drugim.

4.2.2 Studija slučaja 2 – Jana

4.2.2.1 Tok intervjua

Drugi intervju smo vodili sa studentkinjom Janom.

Jana je učila engleski jezik u vrtiću, osnovnoj i srednjoj školi. Što se tiče dodatnih časova, nije imala dodatnu pomoć u vidu kurseva ili individualnih časova.

Iskustvo u učenju engleskog jezika na daljinu je njoj bilo malo neobično, ali ne i teško. Pristupila je učenju na daljinu kako ona kaže – *normalno*, jer je već imala iskustva u tome koja je ponela sa studija na drugom fakultetu sa kog se prebacila na studije na univerzitetu Metropolitan. Jana smatra da nema razlike u tome da li se engleski jezik uči tradicionalno ili na daljinu, jer ona voli da uči engleski jezik i bitno joj je da ga radi. Svakako da je lakša komunikacija kada se radi u učionici, ali ipak, i učenje na daljinu uz sve uslove koji su studentima dati, za nju nije bio nikakav problem. Osnovna razlika je

o tome što je bolja komunikacija sa profesorom u učionici, ukoliko ima pitanja u toku predavanja student može odmah da reaguje i da dobije pojašnjenje. Kod učenja na daljinu, može da dolazi i do tehničkih problema, a problem je i da se sačeka odgovor.

Što se tiče platforme za e-učenje *LAMS*, Jana smatra da je zapravo sistem organizovan praktično, odnosno da je lako da se student u tome snađe.

Jana smatra da joj lekcije nisu bile teže na daljinu, odnosno kako ona kaže – *isti je nivo težine u učionici ili na daljinu*.

Veština čitanja može da bude malo teža, jer kako Jana vidi, ukoliko student usvoji pogrešan izgovor novih reči koje su se pojavile u tekstovima, to ne bi ni znao.

Veština slušanja može uslovno da bude teža na daljinu usled mogućih tehničkih problema. Razumevanje odslušanog teksta je po njoj jednako lako ili teško za obe kategorije studenata.

Kod veštine pisanja, Jana smatra da i tu nema razlika.

Veštinu pričanja je svakako lakše vežbati uživo. Jani je lakše da uspostavi komunikaciju, i da je nastavnik usmerava, posebno kod ispravljavanja grešaka. Nedostaje joj i komunikacija sa ostalim studentima.

Priprema prezentacije je svakako samostalan rad. Odbrana prezentacije je po Jani lakša uživo. Njoj znači javni nastup, i znači joj da ima kontakt očima sa svima koji prate izlaganje, lakše joj je da privuče pažnju, dok je prezentovanje na daljinu mnogo teže.

Kod savladavanja gramatike, Jana nije imala problema. Pratila je lekcije, pojašnjenja i zadatke, tražila je i dodatne materijale na internetu i smatra da nije bilo teže u odnosu na učionicu. Ona je čak naglasila da je imala na neki način i povratnu informaciju kako je uradila vežbe jer su uvek u lekcijama data i rešenja. Oko nejasnoća, Jana se svakako ne bi ustručevala da pošalje mejl predavaču i da potraži dodatne konsultacije.

Savladavanje vokabulara je bilo malo teže, jer je tu značajna pomoć predavača uz sva dodatna pojašnjenja i sinonime, a najviše zbog izgovora.

Jana smatra da je priprema kolokvijuma išla glatko, uz sav dostupan materijal. Glavna smernica je bio primer testa.

Završni ispit je pripremala po lekcijama sa *LAMS*a i primeru testa i nije joj bilo teže, ali jeste drugačije.

Po pitanju motivacije, Jana prvenstveno ističe ljubav prema jeziku. Inače, teže je održati motivaciju, ali i koncentraciju, pri učenju i studiranju na daljinu uopšte. Trudila se da prelazi lekcije redovno, minimum tri lekcije dnevno. Pred ispit je prelazila lekcije ponovo da bi ih obnovila.

Po pitanju očekivanja i ispunjenih potreba koje je imala pre nego što je pristupila učenju engleskog jezika na daljinu, Jana je odgovorila da je dobila i više od onoga što je očekivala. Značilo joj je to što je bilo dovoljno pojašnjenja koja su precizna i jasna, bilo je dovoljno primera i zadataka i što je uvek postojala mogućnost da se obrati predavaču za dodatna pojašnjenja ako su joj bila potrebna.

Izazov u učenju stranog jezika na daljinu je po Jani nedostatak komunikacije uživo, ali optimistično ističe da se to može lako rešiti. Zlatna sredina su mogući povremeni sastanci uživo preko aplikacije *zoom* sa nastavnicima i ostalim studentima.

I pored svega toga, Jana ipak preferira komunikaciju sa ljudima, odnosno nastavu uživo. Usled toga, ne vidi konkretne prednosti nastave na daljinu, odnosno smatra da to ne bi bio prvi izbor studenata ukoliko ne bi postojao konkretan razlog zašto ipak moraju da studiraju na daljinu.

Jana smatra da nakon iskustva učenja engleskog jezika na daljinu koje je imala, da mora da se nastavi sa učenjem. Tehnologije pomažu da se pronađu izvori za učenje engleskog jezika, i tu naglašava da ona smatra da je čitanje knjiga na engleskom jeziku zapravo ključno o tome. Ona bi gledala da pronalazi knjige na engleskom jeziku i dalje.

Jana bi htela da se učlani u neku sekciju za učenje engleskog jezika pri univerzitetu, ukoliko je ima, jer smatra da bi to pomoglo studentima da nastave da uče engleski jezik i posle trećeg semestra.

4.2.2.2 Diskusija

Jana je vrlo uspešan student na daljinu, koja je tom tipu studiranja pristupila kako sama kaže – normalno. To implicira da je ona praktična i racionalna osoba koja nije imala strah od neuspeha i nije pravila preterane analize procesa učenja na daljinu unapred. Budući da je prihvatila da je to realnost, nije mnogo ni promišljala o tom procesu kada je završila pripremu i polaganje ispita. Taj stav je zapravo njoj mnogo značio jer nije imala predubeđenja o tome kako će da uči i kako će da se snađe.

Jana je imala dobro predznanje i stoga je dobro napredovala u savladavanju gradiva. Istakla je više puta i da se ne bi ustručavala da potraži pomoć od predavača.

Jana je brzo prelazila lekcije iz engleskog jezika, svakako je volela da uči engleski, ali i time što je redovno radila, brzo je prešla ceo kurs.

Jana smatra da je svakako problem što pri učenju engleskog jezika na daljinu nedostaje komunikacija uživo, ali i optimistično i praktično je navela da taj nedostatak može da se prevaziđe ukoliko se zakazuju redovni termini za konsultacije sa studentima na daljinu uživo.

4.2.3 Studija slučaja 3 – Kristina

4.2.3.1 Tok intervjuja

Kristina je učila engleski jezik u osnovnoj školi. U nižim razredima osnovne škole je pohađala i kurs. Kristina je završila srednju školu na engleskom jeziku, te je njen nivo predznanja engleskog jezika bio veoma visok na početku osnovnih studija. Ona za sebe kaže da engleski jezik nije naučila u školi, nego samostalno, uglavnom preko slušanja klipova sa *youtube*-a. Početak školovanja na engleskom jeziku je bio težak, ali je samostalno savladavala i učila da nadoknadi propušteno.

Svoja zapažanja u učenju i usvajanju engleskog jezika započela je time što je zaključila da je sistem koji je ponuđen studentima veoma dobar. Očekivala je da su studije na daljinu organizovane uz komunikaciju sa predavačima. Velika je razlika nastala i kada je studentima na daljinu bilo omogućeno da prisustvuju nastavi uživo preko aplikacije *zoom*. Izuzetno je bilo značajno i to što je studentima na daljinu bilo omogućeno da predavanja prate i preslušavaju i po nekoliko puta, kada su snimljeni časovi bili deljeni preko *google-drive*-a. Takođe, Kristina ističe da je jako važno to što komunikacija sa predavačima teče dobro, odnosno smatra da je izuzetno važno da se brzo odgovara na mejlove i na upite studenata na daljinu. Kristina ističe da je njen stil učenja takav da joj je lakše da održi koncentraciju u učionici, jer ona učionicu doživljava kao prostor za učenje. Ona smatra da svi ljudi imaju nekakve asocijacije koje spajaju prostor i namenu, pa tako kuća je za odmor, kancelarija za posao, učionica za učenje. Usled toga, ona smatra da je njoj bilo teže da održi koncentraciju na internetu kada uči, jer je uvek lako da nešto drugo odvuče pažnju. S druge strane, prednosti učenja na

daljinu su u tome što studenti mogu da uče u svom ritmu i ako dođu do dela o kom nemaju predznanje, oni mogu da prekinu slušanje ili učenje lekcije, da pronađu lako sve odgovore na pitanja koja imaju, i da onda nastave sa lekcijom. Na časovima je takođe moguće da student prekine nastavnika i da postavlja podpitanja, ali to po njoj može da ometa tok nastave. Takođe, Kristini znači i fleksibilnost koju nudi opcija učenja i studiranja na daljinu, u smislu da nema ograničenja po pitanju rasporeda, odnosno perioda u toku danu kada studenti moraju da budu skoncentrisani i da uče, čak i ako to nije optimalan period za učenje u skladu sa njihovim stilom učenja.

Njeno mišljenje je da kod učenja stranog jezika u učionici, tempo rada zavisi od toga koliko razumeju i kako uče lošiji studenti, odnosno da to može značajno da usporava rad studenata ili učenika koji su napredniji. Usleg toga, Kristina zapaža da je njoj zapravo više odgovaralo da engleski jezik uči i savladava na daljinu, dok smatra da je studentima koji nisu imali dovoljno predznanja sigurno značajno lakše da uče tradicionalno, u učionici, jer tada za njih postoji mogućnost da postavljaju dodatna pitanja, i lakše može, kako ona kaže, *da im ulazi jezik u uvo*. Njeno iskustvo pri učenju bilo kog stranog jezika jeste da postoji neka barijera koja dolazi iz nervoze ili treme koju učenik ili student mora sam da prevaziđe da bi mogao da se opusti, jer se čovek oseća opuštenije kada se izražava na maternjem jeziku. U tom smislu, Kristina smatra da se ta barijera lakše prebrodi u grupi jer je to zajednica u kojoj su svi zajedno. Pri učenju na daljinu, ljudi su u tome usamljeni i nisu dovoljno angažovani u izradi zadataka. Sa druge strane, dinamika grupe pomaže da se svi ti početni strahovi ili brige prevaziđu zajedno.

Što se tiče sistema za e-učenje *LAMS*, za učenje engleskog jezika platforma je dobra jer nudi mogućnost da se rade različiti tipovi zadataka, što nije uvek tako za sve predmete. Ali, napominje i da je tako sa svim platformama za e-učenje, odnosno da svaka ima prednosti i mane u odnosu na prirodu određenog predmeta.

Savladavanje lekcija iz engleskog jezika na daljinu je po Kristini teže, jer u učionici studenti imaju mogućnost da odmah traže dodatna pojašnjenja ako nešto nije jasno. Studenti na daljinu su na neki način prepušteni sami sebi. Zbog toga je veoma važno da lekcije koje se pripremaju za učenje na daljinu budu detaljne, prvenstveno kod instrukcija, odnosno da se nastavnici potrudu da u što većoj meri pojasne šta se očekuje od studenta i kako da student uradi zadatak uspešno. Takođe, ona smatra da je izuzetno važno i gradiranje zadataka, odnosno da zadaci ne budu prelaki, odnosno barem ne svi zadaci, i da se postepeno ide ka težim zadacima za koje je studentima potrebno više vremena i razmišljanja kako da ih urade. Ukoliko se to preskoči, student na daljinu bi se suočio odmah sa preteškim zadatkom koji ne bi mogao da reši i to bi možda uticalo na samopouzdanje ili opadanje motivacije kod studenata na daljinu. Zbog toga, Kristina smatra da je uloga nastavnika koji priprema nastavne materijale ključna. Uporedila je to i sa standardnim softverima za učenje stranih jezika sa kojima je imala iskustva, koje ocenjuje kao neučinkovite.

Što se tiče veštine čitanja, Kristina kaže da je sve što je čitala dobro razumela, usled dobrog predznanja. Ta veština njoj nije bila problem, čak je u tome videla jednu od prednosti učenja engleskog jezika na daljinu jer smatra da bi je možda savladavanje te veštine u učionici nepotrebno usporavalo.

Kod veštine slušanja, Kristina ističe svoje iskustvo da joj je lakše da radi takve vežbe u učionici jer nastavnik vodi studente i kroz te vežbe. Kako Kristina kaže svojim rečima – *nastavnik unapred zna gde će možda nastati problem i šta je to što će možda da muči učenike i zbog toga se nastavnik trudi da to istakne na početku ili da studente vodi i kroz te vežbe*. Kada je student na daljinu sam sa sobom, često ne zna ni odakle da krene. Ako dođe do toga da student ne razume precizno neku reč u odslušanom materijalu, ili zna sinonim te reči koji nije odgovarajući u tom kontekstu, onda neminovno sledi da će taj student da se muči dok ne pronađe gde je uopšte problem i zašto to što čuje

zapravo nema smisla. Nastavnik u učionici može bez problema da otkloni te i takve probleme, naglasi tu reč ili da izgovori tu rečenicu u učionici, posebno ako se sluša materijal koji nije snimljen po standardu za taj jezik.

Kristina smatra da je veština pisanja najlakša za savladavanje za studente na daljinu. Za studente koji imaju predznanje je svakako svrsishodnije da u svom ritmu pređu instrukcije koje su date i da odrade zadatke. Takođe, navodi i da je studentima koji nemaju dovoljno predznanja sigurno dragoceno da čuju uputstva od nastavnika, mada ona navodi da postoje brojne knjige u kojima se detaljno pojašnjava proces pisanja sa primerima.

Veština pričanja je najveći izazov pri učenju engleskog jezika kod učenja na daljinu. U njenom slučaju, ona koristi engleski jezik svakodnevno i inače, tako da ono što nije imala na fakultetu, ona je imala u svakodnevnicu. Za sve studente koji nemaju tu sreću da koriste engleski jezik svakodnevno, to vidi kao veliki problem. Ono što je značajno i što može da pomogne jeste prisustvo studenata na daljinu na časovima uživo preko platforme *zoom*. Ako nema te prilike, to je svakako veliki problem.

Priprema prezentacije je za Kristinu kao priprema eseja. Ona tome pristupi tako što prvo napravi plan i onda popunjava sadržaj, traži izvore i istražuje temu kroz članke. Što se tiče studiranja na daljinu i pripreme tog zadatka, ona ceni fleksibilnost koju daje taj princip studiranja. Studenti rade to iz više puta i često konačna verzija bude daleko od onoga što je bila početna verzija. Stoga, njen stil učenja jeste da u toku pripreme ona ne bi ni tražila konsultacije ili povratnu informaciju od nastavnika. Tek pri kraju izrade zadatka pitala bi da li je na dobrom putu. Kako ona pojašnjava, kada bi taj proces od početne ideje pa skoro do konačne verzije prezentacije bio pod konstantnim uvidom nastavnika, ona bi osećala konstantan pritisak i čak manjak samopouzdanja da je na dobrom putu. Učenje na daljinu joj dozvoljava da radi u svom ritmu i tek kada je spremna, da izloži svoju ideju i koncept, ili skoro konačnu verziju na uvid nastavniku.

I kod učenja i vežbanja gramatike, Kristini je značilo što je mogla da radi po svom tempu. Stvari koje je znala je prelazila brže, i smatra da bi nju kao studenta sa velikim predznanjem, postepen rad i dodatna pojašnjenja koja su nesumnjivo potrebna studentima sa manje predznanja, dodatno i nepotrebno usporavala.

Kod vokabulara, Kristina smatra da je efektivnije da se uči ili individualno ili na daljinu. Na času se ponekad vežbe prelaze brzo i studenti mogu da postavljaju pitanja, ali kako ona kaže – *ne mnogo i ne često*. Kod učenja na daljinu student može i sam da proveri značenje reči i kontekst u kom se koristi. Kristina navodi da studenti u učionici zapravo ne nauče nove reči, oni ih zapišu i donekle rade vežbe, ali ona smatra da zapravo svi koji uče strani jezik nove reči uče samostalno, kako ona kaže, *kada dođu kući*. Tako da, princip učenja novih reči je zapravo isti za obe kategorije studenata. Takođe, Kristina ističe da se vokabular obogaćuje kroz čitanje knjiga na stranom jeziku.

Priprema kolokvijuma je za nju bila laka na daljinu, iako priznaje da možda ne bi bilo tako da nije imala predznanje.

Slično je bilo i za pripremu završnog ispita. Trema od ispita je svakako prisutna, ona kaže da joj mnogo značilo da je pre ispita imala kontakt sa nastavnikom jer je komunikacija između nastavnika i studenata na daljinu mahom putem mejlova. Ukoliko se ne poznaju, odnosno kako ona kaže – *ukoliko se nisu ni videli pre ispita*, to svakako pojačava tremu kod studenta.

Motivacija kod učenja na daljinu je pitanje o kom je dugo razmišljala, i čak se konsultovala sa kolegama. Kristina smatra da je kod motivacije bitna rutina, kao i za sve u životu. Rutina u slučaju studiranja znači da tradicionalni studenti imaju obavezu da dolaze na fakultet, da imaju nastavu, da se vrate kući i da uče. Ukoliko postoji takva rutina, onda nije potrebno da se uloži veliki napor, ili

kako Kristina kaže, *mentalna snaga* da se student natera da uči. Kod studenata na daljinu je to svakako teže, jer ne postoji obaveza da se prisustvuje nastavi i to može da dovede do izgovora da ne mora da se radi i uči svakog dana. To neminovno dovodi do gomilanja gradiva i smanjenja motivacije da se krene da se uči. Zbog toga je potrebno više energije i samokontrole kod studenata na daljinu. Kod predavanja preko aplikacije *zoom*, važno je da nastavnik proba da se trudi da replicira učionicu, odnosno da atmosfera i na tim časovima bude takva da studenti moraju da budu aktivni. Kristina je takođe istakla da je važno da studenti moraju da prate te časove ozbiljno, odnosno kako ona kaže, *uz dozu poštovanja, uz uključene kamere*. Ona navodi da kada student zna da ga nastavnik vidi, svakako će biti fokusiran na to što se dešava na času, pa samim tim i više motivisan za rad. Po pitanju motivacije, Kristina je primetila i da je veoma značajno da postoji cilj zbog koga se uči, a kod studenata je to najčešće ocena. Ukoliko ne postoji takav cilj, odnosno ako se radi o učenju na daljinu zarad sebe, Kristina čak smatra da od tog učenja nema ništa. Kristina navodi da je nastava na daljinu odlična za studente koji ne mogu posao ili zadatak da dele na delove (ona kaže *male inkremente*). Za sebe kaže da kada uči nešto ili radi projekte, ona to radi satima i ne prekida, i ne može da zamisli da neki projekat radi postupno, na primer po dva sata dnevno da bi odmah zatim prešla da radi drugi projekat. Kada se fokusira na nešto, onda njoj znači da ima tok i ne meri vreme. Cilj joj je da uradi što više lekcija dnevno. Svakako, pravi listu šta sve treba da uradi za određeni predmet i onda prati to. Kristina je naglasila da to svakako zavisi od prirode predmeta. Za engleski jezik joj je bilo lako da pređe određeni broj lekcija dok se ne umori, dok za stručne predmete, ona smatra da to prosto nije moguće.

Što se tiče očekivanja u vezi sa učenjem engleskog jezika na daljinu, Kristina kaže da su joj bila ispunjena.

Izazov u odnosu na učenje stranih jezika je nedostatak nastavnika dok se uči, odnosno neposredan kontakt sa nastavnikom, što dovodi do neminovnog kašnjenja u odgovoru. Kristina smatra da mogućnost da se neposredno razgovara sa nastavnikom daje tradicionalnim studentima dodatnu dozu samopouzdanja, odnosno studenti na daljinu usled tog nedostatka postaju nesigurniji.

Što se tiče celoživotnog učenja engleskog jezika na daljinu, potrebna je dobra osnova koja proističe iz formalnog obrazovanja. Kristina misli da su to knjige, donekle i filmovi, ali svakako je potrebno da se odvoji vreme za čitanje na stranom jeziku.

4.2.3.2 Diskusija

Kristina je svakako pružila neke dragocene informacije o procesu učenja i usvajanja engleskog jezika na daljinu. S obzirom da je izuzetno ozbiljan i uspešan student, čini se da je tako pristupila i ovom intervjuu, odnosno da je razmišljala o tome kako će da odgovori na temu intervju.

Za studenta koji ima takav pristup, važno je vreme koje treba da se odvoji da bi se ispunio zadatak. Kristina je navela da je imala vremena, odnosno da je faktor vreme za nju svakako važan, jer ona pored toga što studira i radi. Pored toga što je zaposlena, ona živi u inostranstvu i stoga je njen izbor kategorije studiranja na daljinu bio neminovan.

Od Kristine smo saznali da je učionica mesto za učenje, te je stoga ponekad teško da studenti na daljinu organizuju prostor kod kuće da bude prostor za učenje, a svakako da tome prilagode i svoje navike i da odvoje vreme za to.

Kristina je imala odlično predznanje engleskog jezika, te stoga nije imala problema pri savladavanju jezičkih veština, vokabulara i gramatike. I pored toga, Kristina je razmišljala i kako bi bilo da nije tako, i iznosila svoje mišljenje kako bi se osećala da nije imala tu prednost. U tom smislu naglasila je da je svakako mnogo značajno to što ona može brzo samostalno da prelazi gradivo iz engleskog

jezika. Studentima koji nemaju dovoljno predznanja bi to sigurno išlo mnogo teže, odnosno njima je svakako dragocena komunikacija sa nastavnikom u učionici zbog postavljanja pitanja o pojašnjenjima. S obzirom da je istakla da takvih pitanja ne može da bude mnogo jer prekidaju tok časa, zaključujemo da je ona zapravo introvertna osoba koja bi radije sama potražila neke odgovore, nego da pita (i još kako kaže) da smeta.

Po pitanju motivacije, Kristina smatra da je ključna rutina, odnosno ritam rada, ali i eksterna motivacija po pitanju ocene. Ako student želi da položi ispit, ili da položi ispit sa visokom ocenom, taj student nema izbora i mora da uči. Ukoliko ne postoji faktor eksterne motivacije, Kristina smatra da studenti na daljinu ne bi ni učili.

Kristina je takođe naglasila da nastavnici koji pripremaju nastavne materijale moraju da imaju u vidu studente na daljinu, da pišu detaljna pojašnjenja, mnogo primera, ali i da gradiraju zadatke, odnosno da krenu od jednostavnijih ka težim. Ovo jeste značajno, jer se nastavni materijali pripremaju za sve studente, i za studente koji imaju dobro predznanje, ali i za slabije studente. Kristina je primetila da pretežak zadatak za studenta na daljinu dovodi do frustracija i osećaja nemoći. Te emocije su donekle prejake, ali je svakako postupnost pri izradi zadataka značajna i učinkovita.

Kristina smatra da studenti moraju da uče i samostalno (pasivno), odnosno da budu izloženi materijalima za slušanje i čitanje na stranom jeziku u slobodno vreme da bi mogli da zadrže i unaprede nivo znanja.

4.2.4 Studija slučaja 4 – Jovana

4.2.3.1 Tok intervjua

Jovana je učila engleski jezik u vrtiću, osnovnoj i srednjoj školi, uz privatne časove dva puta nedeljno. Smatra da je za učenje engleskog jezika u njenom slučaju značajno bilo to što je odrastala uz crtane filmove, muziku i filmove na engleskom jeziku. Takođe, dodaje da je rezultat bio što je u toku školovanja uvek morala da ulaže dodatni napor da uči i vežba gramatiku. To je pratilo sve do fakulteta gde se posebno spremala za završni ispit u smislu učenja i vežbanja gramatike.

Jovana je zaposlena, tako da je jedini način da studira za nju samo preko studija na daljinu. Ima iskustva i u tradicionalnom tipu studiranja. Nije imala mnogo predrasuda prema studijama na daljinu, ali je osećala pomalo strah oko toga da li će sve biti dovoljno dobro pojašnjeno da bi moglo da se prati. Kada je upisala studije, imala je pomalo strah da li će ona to moći i da će biti prepuštena sama sebi u toku studiranja. Priznaje da to jeste donekle tako, ali kada je krenula uvidela je da su pojašnjenja dobra i da je to za nju bilo pravo osveženje. Jasne instrukcije su njoj izuzetno važne. Takođe, ona smatra da ljudi iz okoline ne shvataju studiranje na daljinu ozbiljno. Ona dosta vremena provodi u učenju i čitanju nastavnih materijala i smatra da uspeh pri studiranju na daljinu zavisi od osobe, odnosno od onoga šta student očekuje od sebe i od svojih studija uopšte. Njoj je to zaista važno i ulaže mnogo truda. Ona ceni to što se zahteva od studenata da mnogo rade u toku semestra, odnosno rad na predispitnim obavezama znači da moraju da uče redovno.

Za Jovanu je izazov u učenju engleskog jezika na daljinu bila gramatika, a pomalo iznenađenje rad na razvijanju jezičkih veština, odnosno očekivala je da će lekcije biti pune gramatike, i nije očekivala da će u njima biti i tekstova i materijala za slušanje. Budući da to voli, bila je zadovoljna što je morala da radi i na tekstovima i na domaćim zadacima. Nije imala očekivanja pre nego što je krenula da uči engleski jezik na daljinu, ali priznaje da je na samom početku bila zbunjena jer nije znala kako će to da izgleda uopšte. Očekivala je da će dobiti spisak literature i da će učiti sama. Stoga jeste zadovoljna

što je predmet organizovan tako da su nastavni materijali pripremani i za samostalan rad, odnosno da su nastavnici imali u vidu da će kroz te nastavne materijale učiti i studenti na daljinu koji uglavnom uče samostalno. Posle nekoliko lekcija bila je već uhodana i prelazila je lekcije brzo. Značili su joj primeri. Učenje engleskog jezika na daljinu je za Jovanu svakako neuporedivo teže od tradicionalnog načina učenja i usvajanja jezika. Pritom, važno je predznanje, odnosno za niže nivoe znanja ona smatra da je čak i nemoguće da se uči i usvaja strani jezik na daljinu. Takođe, smatra da su važne konsultacije, odnosno mogućnost da se konsultuje sa nastavnikom da bi otklonila mnogo problema i sumnje. Ono što joj je nedostajalo jeste mogućnost da se dobije odgovor na neko pitanje u realnom vremenu, odnosno kada u trenutku nešto ne razume, nema mogućnost odmah da pita, što bi svakako mogla da je bila na času. U tom smislu je bilo potrebno da se malo navikne.

Što se tiče platforme za e-učenje *LAMS*, smatra da nije bilo teško, ali da dosta vremena oduzima prelazak interaktivnih lekcija, jer ima dosta pitanja na koja treba da se odgovara. Iako smatra da je to u principu dobro, čak i za tradicionalne studente koji time imaju mogućnost da obnavljaju gradivo.

Kod savladavanja lekcija, ona smatra da nije teže pratiti lekcije na daljinu. Za sebe kaže da joj je čak bilo i lakše jer joj je to oduzimalo manje vremena. Ona smatra da se na časovima uvek prati ritam prosečnih studenata, te stoga ona ima utisak da za to vreme ona, sa svojim predznanjem, može da pređe i dve lekcije. Misli da je to bila prednost za nju, kao i za sve studente koji imaju dobro predznanje, posebno što su studenti koji studiraju na daljinu uglavnom zaposleni i nemaju mnogo vremena.

Za veštinu čitanja, Jovana smatra da je lakše pratiti gradivo i uvežbavati tu veštinu na daljinu, čak i nezavisno od predznanja. Ona smatra da je najveća prednost u tome što sve što se čini komplikovanim ili težim može da se čita i prelazi više puta, odnosno svaki student može da radi po svom ritmu. Čak i ceo tekst može da pročita više puta. I pored toga što tradicionalni studenti takođe mogu da nakon časova rade lekcije preko platforme za e-učenje, ona smatra da je bolje da se student zadrži na tom mestu gde se pojavila nejasnoća u tom trenutku dok prelazi lekciju. Jedina prednost tradicionalne nastave jeste mogućnost da studenti na licu mesta postavljaju pitanja i otklone nejasnoće, ako ih ima. Od ključne važnosti za studente na daljinu u tom smislu su data rešenja u predavanjima, gde oni mogu odmah nakon urađenog zadatka da provere kako su uradili i da nastave dalje.

Veština slušanja za Jovanu nije predstavljala problem, jer je izložena slušanju na engleskom jeziku i inače, usled toga što i inače za studije mnogo koristi materijale sa youtube-a koje su mahom na engleskom jeziku. Smatra da je važno da materijali i vežbe za razvijanje veštine slušanja budu prilagođeni jezičkom nivou, odnosno po njenim rečima – *da ne budu prezahtevni i prestručni*.

Veština pisanja se svakako razvija individualno, ali za Jovanu je najteža jer smatra da nije toliko vešta u pisanju na engleskom jeziku. Usled dobre pripreme je to lakše, i tradicionalnim studentima bi moglo da bude lakše usled praćenja instrukcija i modela na času, ali s obzirom da svih tih instrukcija i modela ima i u lekcijama na platformi za e-učenje, onda smatra da je to zapravo isto za obe kategorije studenata. Takođe, smatra da je veoma važno da student mora da zna šta se tačno očekuje u takvim zadacima.

Pričanje je veština koja je zahtevna, ali u njenom slučaju nije bilo problema jer koristi engleski maltene svakog dana. Lekcije na platformi za e-učenje su koncipirane tako da se često zadaju pitanja za diskusiju studentima na daljinu koji svoje mišljenje na datu temu iznose time što napišu svoje odgovore u data polja. Jovana smatra da je to dobro, ali da je u njenom slučaju i tu bilo zadržke jer je ona bila svesna da će neko da pročita to što je ona napisala, i da ne sme da pravi gramatičke greške, kako ona kaže – *u letu*. Naglašava da ne poznaje kolege i da kada razmenjuju mišljenja na forumu na kraju lekcija, ona uvek ima u vidu da će ostali studenti sticati mišljenje o njoj po tome kako je napisala

to što je htela da iskaže. Zaključila je da je to možda i pogrešno jer to potiče od želje za uklapanjem. Nedostatak neposrednog kontakta sa studentima kada se radi o razvijanju veštine pričanja, Jovana se trudila da nadoknadi time što je pričala *sama sa sobom* na engleskom jeziku.

Priprema za prezentaciju je tekla isto kao i priprema prezentacija za sve predmete, odnosno nije bilo razlike u pripremi prezentacije na engleskom i na srpskom jeziku.

Što se tiče savladavanja gramatike, Jovana je pratila lekcije detaljno. Njoj su najviše značili primeri, kao i vežbanja. Navodi da je uradila svaku vežbu i svaku rečenicu i to po nekoliko puta. Navela je da je izuzetno važno da se daju rešenja i da nastavnici treba da vode računa da slučajno ne pogreše pri kucanju u rešenjima jer to može da napravi ozbiljnu zabunu studentima na daljinu. Jovana smatra da je važno da se ide na predavanja i da to mnogo znači, ali da to ipak zavisi od predznanja. Prednost nastave uživo jeste u tome što studenti mogu da postavljaju pitanja na licu mesta, dok studenti na daljinu to mogu da urade odmah, ali odgovor putem mejla ili konsultacija dobiju kasnije.

Jovana kaže da je njen stil učenja da podvlači reči koje ne zna i da prati pojašnjenja za njih. Obnavljala ih je pred ispit.

Motivacija za učenje engleskog jezika na daljinu je ključna. Priznaje da je važna disciplina, posebno ako student želi da zaista nauči nešto. Studenti moraju da budu svesni svoje želje i namere zbog čega su upisali studije. Ispiti su svakako koraci ka ostvarenju tog cilja, a da bi se položio ispit, nužno je da student bude disciplinovan i da ustaje rano ujutru da uči pre posla, kao i posle posla. Ona kaže za sebe da je uspela da napravi rutinu i da izađe iz sistema kampanjskog učenja kako je učila pre nego što je počela da studira na daljinu. Njen ritam je bio da prelazi po dve lekcije iz engleskog jezika na dan. To svakako zavisi i od afiniteta prema predmetu. Jovana navodi da je njoj bilo potrebno vreme da pronađe sistem rada i učenja koji bi njoj najviše odgovarao, i da je to trajalo prvih nekoliko meseci. Prvo je učila po jednu lekciju iz svakog predmeta svake nedelje, ali je ubrzo shvatila da joj to ne odgovara i da brzo zaboravi ono što je naučila pre nedelju dana. Stoga je ona osvojila princip da kada krene da uči gradivo iz nekog predmeta, odradi svih 15 lekcija jednu za drugom.

Priprema za kolokvijum na daljinu po Jovani podrazumeva da se obnove lekcije samostalno pred test. Ona smatra da je dobro i da se odrade i domaći zadaci na vreme.

Što se tiče završnog ispita, priprema je tekla po istom principu. Jovana je dodala da je trema jako prisutna, verovatno kod studenata na daljinu još više, jer oni ne poznaju ni kolege, ni nastavnike.

Što se tiče izazova, Jovana smatra da je studentima na daljinu bitno vođenje, odnosno detaljna pojašnjenja korak po korak i da se nastavnici ne boje da budu opširni i da ne pretpostavljaju ništa, odnosno da krenu od toga da studenti na daljinu ne znaju ništa.

Perspektive studiranja na daljinu su po Jovani u tome što ta kategorija studenata može da prati svoj ritam, da može da prelazi lekcije po više puta i da ne mora da se uklapa u postojeći sistem, odnosno obrazac koji je nametnut.

Jovana kaže da je važno da se održava nivo znanja i nakon položenih ispita i da je celoživotno učenje jedna činjenica, odnosno neminovnost. Što se tiče učenja engleskog jezika na daljinu, ona smatra da je to odlična odskočna daska za celoživotno učenje, iako to mnogo zavisi od osobe, odnosno od toga šta osoba očekuje od sebe. Jovana je ubeđena da će da nastavi da čita stručne i zanimljive tekstove na engleskom koje bude pronalazila na internetu.

4.2.3.2 Analiza

Jovana je veoma uspešan student na daljinu i ističe da je bilo potrebno vreme da se navikne na sistem rada. Njeno predznanje iz engleskog jezika je bilo dobro, ali i pored toga, istakla je da nije znala,

odnosno nije mogla ni da zamisli kako će da izgleda proces učenja i usvajanja engleskog jezika na daljinu.

Jovana sama kaže da nije imala nikakva očekivanja u vezi sa tim kako će da izgleda proces učenja i usvajanja stranog jezika na daljinu, ali zapravo jeste očekivala, iako sama toga nije svesna – da će biti prepuštena sama sebi uz spisak literature. Olakšanje je nastupilo kada je uvidela da je nastavni materijal zapravo pripreman za samostalan rad studenata.

Jovana je uočila da je njeno predznanje engleskog jezika bilo dobro, ali i da proističe iz pasivnog učenja, odnosno izloženosti engleskom jeziku od malih nogu. Stoga je zapravo mnogo vremena posvetila učenju pravila i uvežbavanju gramatike.

Za savladavanje veština, Jovana je istakla da nije bilo teže da ih prelazi na daljinu, s tim što je svakako naglasila da je bilo teško što nije mogla da dobije odgovor na nedoumicu dok uči, jer je komunikacija sa predavačem asinhrona.

Po pitanju motivacije, Jovana je istakla značenje rutine i istrajnosti da se gradivo prelazi redovno. I sama je naglasila da je umela ranije da uči kampanjski, ali da to zapravo nije dobra opcija za studente na daljinu. Jovana je takođe istakla da je dobro to što studenti na daljinu mogu da prelaze sve lekcije već na početku semestra, odnosno mogu da savladaju ceo predmet i tek kada završe sa predispitnim obavezama i učenjem tog predmeta, da pređu na sledeći predmet.

Jovana smatra da je dobro to što studenti na daljinu mogu da uče po svom ritmu u zavisnosti od predznanja. Ako imaju dobru osnovu, oni mogu brže da savladaju ceo predmet i samim tim brže da pripreme ispit. Svakako, i njima je značajno vođenje, odnosno da mogu da se oslone na podršku predavača kada im je to neophodno. Takođe, ona naglašava da je ključno da se nastavni materijal pripremi tako da studenti na daljinu mogu da ga prate samostalno, bez poteškoća, a to znači postupno, detaljno, sa mnogo primera i uz data rešenja.

4.3 Zaključna razmatranja

I kvantitativno i kvalitativno istraživanje pokazali su da je proces učenja i usvajanja engleskog jezika na daljinu pun izazova, ali i perspektiva. Prvenstveno, u jednom trenutku je ovaj tip studiranja postao i realnost i nužnost.

Ukoliko analiziramo dobijene rezultate u odnosu na postulate koje postavljaju teorije učenja i usvajanja stranog jezika, možemo da uočimo u kojim aspektima učenje i usvajanje engleskog jezika na daljinu odgovara nekim od tih postulata. Bez obzira što su teorije o učenju i usvajanju engleskog jezika brojne, elementi koji su im zajednički i koji su predmet ove analize pokazuju sledeće:

- *input*, odnosno unos informacija za učenje na daljinu jeste manji u odnosu na *output*, odnosno ono što studenti sami urade. Ako *input* odnosno unos informacija posmatramo kao pripremljeni materijal, onda je svakako važno da on bude značajno manji, odnosno da studentu oduzima značajno manje vremena od onoga što je potrebno studentu da sam odradi (da radi vežbe, da samostalno uči za kolokvijum ili završni ispit, da radi predispitne obaveze, da uvežbava jezičke veštine, gramatiku i vokabular). U tom smislu je veoma značajno da se postigne prava ravnoteža pri pripremi nastavnih materijala. Potrebno je da nastavni materijali budu sažeti, odnosno da ne budu preopširni, a sa druge strane da budu obimni u smislu pojašnjenja i primera. Pritom, za studente na daljinu je veoma značajno i da postoji gradiranje vežbanja, odnosno da se kreće od lakših ka težim vežbanjima jer ova kategorija studenata radi samostalno i nemaju uvek podršku predavača (*scaffolding*) kada im je ona potrebna.

- vreme potrebno za uviđanje novih elemenata u *inputu* da bi ti elementi postali obrađena informacija (*intake*) je veoma individualno. U učionici, vreme teče podjednako za sve studente. Kod učenja i usvajanja stranog jezika na daljinu, studenti imaju privilegiju fleksibilnosti, odnosno oni mogu da odvoje manje ili više vremena, u zavisnosti od toga da li im je gradivo teže ili lakše. Takođe, značajno je da se navede da studenti na daljinu mogu da koriste i brojne druge izvore koji su im dostupni dok uče, i samim tim grade autonomiju u učenju. Studenti koji engleski jezik uče u učionici se u tome mahom oslanjaju na predavača, i samim tim ne razvijaju veštine koje su potrebne za celoživotno učenje engleskog jezika u dovoljnoj meri.
- da bi *input* (unos informacija) bio razumljiv (*comprehensible*), potrebno je da sadrži samo jedan nivo više od onoga što studenti već znaju (*principle i+1*). Studenti na daljinu mogu samostalno da razreše dileme ako im je nešto značajno teško ili mnogo nejasnije, ali je svakako važno da se ne preskaču nivoi, odnosno stepen težine vežbi i zadataka. Ukoliko se student na daljinu odmah suoči sa preteškim nastavnim materijalom, to može da bude nepremostiva prepreka.
- izobilje vremena za razvijanje produktivnih jezičkih veština (pisanje i govor). Pri učenju i usvajanju stranog jezika na daljinu, studenti mogu sami da opredele koliko vremena im je potrebno za razvijanje ovih veština, mahom za razvijanje veštine pisanja. Izazov je nedostatak komunikacije sa kolegama, kao i sa predavačem, uživo. Dobri studenti na daljinu i dalje pronalaze način da prevaziđu taj nedostatak time što se trude da govore na glas, a nekima znači i to što razmenjuju poruke i mišljenja sa kolegama na forumima koji se nalaze na kraju svake lekcije. Pisanje na forumu svakako ne zamenjuje veštinu govora, ali jeste manje planirano i ne previše struktuirano, tako da može donekle da zameni spontanost koja je prisutna u govoru, u odnosu na organizaciju pisanog teksta.
- uslov da je afektivni (emotivni) filter koji treba da bude spušten da bi se uspešno odvijao proces učenja i usvajanja stranog jezika jeste u dobroj meri postignut kod učenja i usvajanja engleskog jezika na daljinu. Negativne emocije, kao što su trema, strah, stid ili anksioznost su svedene na minimum jer se ova kategorija studenata u dobroj meri oseća bezbedno dok vežba i priprema predispitne obaveze samostalno.
- učenje na daljinu svakako razvija autonomiju u učenju. Ova kategorija studenata je najodgovornija za napredak i za uspeh koji ostvaruje u učenju i usvajanju engleskog jezika. Studentima bi dobro došlo i uputstvo na početku studija koje bi im predstavilo strategije i tehnike kako učiti samostalno i dalje razvijati autonomiju u učenju.
- studiranje na daljinu predstavlja poseban izazov za studente koji se bore sa motivacijom. Istrajati u tom procesu je nesumnjivo teško. Ekstrinzična motivacija (polaganje ispita i sticanje ocene) je izuzetno važna, po mišljenju nekih studenata i ključna. Intrinzična motivacija koju studenti pronadju u sebi je izazov. Taj stepen motivacije zavisi od tipa ličnosti, a svakako i od opšte motivacije zbog čega se studenti odluče da studiraju na daljinu. Nastavni materijal koji opredeljuje rok do kada se odrađuje predispitna obaveza, odnosno stiče minimalni uslov za polaganje ispita, u mnogočemu doprinosi razvoju ekstrinzične motivacije. Za studente na daljinu taj rok je 10 dana pred ispitni termin i to svakako podstiče studente da imaju u vidu do kada treba da završe predispitne obaveze, a samim tim i savladaju gradivo u najvećoj meri. Nakon toga, studenti mogu da iskoriste vreme do ispita da obnavljaju gradivo. Takođe, razmena mišljenja i saradnja između studenata je veoma značajna. Budući da se najveći broj studenata na daljinu po prvi put suočava sa ovakvim načinom studiranja, korisno bi bilo uvesti ovu kategoriju studenata u taj proces kroz predstavljanje nekih strategija i tehnika za održavanje nivoa motivacije koji su se pokazali kao uspešni kod iskusnih studenata na daljinu.

- učenje i usvajanje jezika na daljinu može da odgovara različitim stilovima učenja, a studenti mogu da koriste i raznovrsne strategije za učenje. Studenti mogu da uče svojim tempom (ujutru, prepodne, kasno uveče) i mogu da se služe dodatnim izvorima za učenje. Uspešni studenti na daljinu su primetili da svako zapravo uči sam, i studenti koji nastavu prate u učionici, i studenti na daljinu, tako da učenje i usvajanje engleskog jezika na daljinu ne oduzima ništa u odnosu na izbor strategija za učenje.
- učenje i usvajanje jezika na daljinu predstavlja manji izazov ekstrovertnim tipovima ličnosti, jer se oni ne ustručavaju (što je i ispravno) da se obrate predavaču za pomoć kada je to potrebno. Introvertni tipovi ličnosti bi pre izabrali da sami dođu do odgovara, što može da im oduzme mnogo vremena. Stoga je značajno ohrabriti i dodatno naglasiti studentima da mogu uvek da se obrate za pomoć ili dodatno pojašnjenje predavaču.
- učenje i usvajanje engleskog jezika na daljinu neminovno dovodi do građenja profesionalnog odnosa (*rapport*) između studenata i predavača, što se prvenstveno vidi u pisanoj komunikaciji. To jeste prednost jer studenti na taj način usvajaju obrazac profesionalne komunikacije što je podveština (*subskill*) koja je veoma značajna za profesionalni razvoj i za dalju karijeru.

5. ZAKLJUČAK

5.1 Zaključci iz istraživanja

Disertacija je istraživala pedagoške aspekte nastave engleskog jezika na daljinu na visokoškolskom nivou kroz procese pripreme i izvođenja nastave engleskog jezika na univerzitetu Metropolitan za predmete koji imigriraju iz učionice na platformu za e-učenje, kao i kroz istraživanje stepena aktivnosti u ispunjenju predispitnih obaveza studenata na daljinu i ostvarenog uspeha.

Model pripreme kurikuluma i nastavnih materijala koji je predstavljen u disertaciji pratio je sve faze pripreme kurikuluma:

- situacionu analizu potreba – prikupljanje podataka o zahtevima i uslovima pod kojim treba da se pripreme kurikulumi i da se odvija nastava. Institucionalni okvir proističe iz pravilnika o pripremi i izvođenju nastave na univerzitetu Metropolitan kao i od postulata Bolonjske deklaracije među kojima se ističe mobilnost studenata i znanje stranog jezika. Lingvistički okvir se nalazi u preporukama Zajedničkog Evropskog okvira za jezike gde su postavljeni očekivani ishodi učenja jezika na nivoima B1 i B2. Pedagoški okvir proističe iz teorija učenja i usvajanja jezika, istraživanja faktora koji utiču na taj proces, kao i individualnih razlika među studentima usled kojih dolazi do razlika u postignućima.
- formulisanje ciljeva i ishoda predmeta
- pripremu nastavnog plana
- odabir metoda ocenjivanja na predmetima
- implementaciju nastave
- evaluaciju predmeta

Istraživanje stepena aktivnosti, učinka i uspeha studenata na daljinu sprovedeno je kao kvantitativno i kvalitativno.

Polazna hipoteza u kvantitativnom istraživanju je bila:

- da li kategorija tip studiranja, u okviru koje postoje tradicionalni (klasični) oblik studija, kao i studije na daljinu (onlajn studije) dovodi do razlika u stepenu aktivnosti studenata pri izradi predispitnih obaveza, kao i u ukupno postignutom uspehu na završnom ispitu

Polazna hipoteza je ispitana kroz četiri različite kategorije studenata:

- tradicionalni tip studiranja naspram studiranja na daljinu

uz hipotezu:

H₂: Kategorija (tip) studiranja, tradicionalno (u učionici) i na daljinu, utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetu NT111 Engleski jezik 1

Ovu hipotezu smo proverili kroz dve grupe studenata koje pripadaju jednoj generaciji studenata u akademskoj 2019/2020. godini. Studenti su slušali predmet NT111 Engleski 1 po istom planu predmeta:

- kontrolna grupa - grupa studenata koji su studirali tradicionalno, odnosno nastavu su pratili u učionici (ukupno 247 studenata),
- eksperimentalna grupa – grupa studenata koji su studirali na daljinu (ukupno 83 studenta).

Analizirajući podatke iz deskriptivne statistike, zaključili smo da su studenti koji pripadaju kontrolnoj grupi (tradicionalni studenti) u značajno većem broju uradili sve predispitne obaveze.

Statistička analiza je pokazala da su studenti u kontrolnoj grupi imali bolji učinak u jednoj predispitnoj obavezi (testu slušanja), dok su studenti u eksperimentalnoj grupi, a to su studenti na daljinu, imali bolji učinak u zalaganju, ukupno ostvarenim poenima pri izradi predispitnih obaveza i ukupno ostvarenim poenima pri sabiranju predispitnih poena i poena na završnom ispitu.

- tradicionalni tip studiranja i tradicionalni tip studiranja koji je usled širenja pandemije Covid 19 bio naglo prebačen na studiranje na daljinu (*emergency remote learning*)

uz hipotezu:

H₃: Kategorija (tip) studiranja, tradicionalno (u učionici) i na daljinu uz nastavu uživo preko platforme *zoom*, utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetu NT112 Engleski jezik 2

Ovu hipotezu smo proverili putem analize dve grupe studenata:

- kontrolna grupa - studenti koji su pripadali generaciji akademske 2018/2019. godine koji su predmet slušali tradicionalno u učionici (ukupno 158 studenata)
- eksperimentalna grupa - studenti koji su pripadali generaciji akademske 2019/2020. godine koji su isti predmet slušali na daljinu, uz nastavu uživo preko platforme *zoom* (ukupno 263 studenta).

Pri analizi stepena aktivnosti i broja ostvarenih poena kod obe grupe studenata nismo primetili značajne razlike. Sproveden statistički test je pokazao da postoji statistički značajna razlika samo kod dve varijable: test slušanja, kada je razlika značajna u korist kontrolne grupe, i ispit, kada je utvrđena značajna razlika u korist eksperimentalne grupe, odnosno grupe studenata koji su naglo prešli na režim studiranja na daljinu. Zaključili smo da ne postoje argumenti za prihvatanje hipoteze da između posmatranih kategorija studenata postoji razlika u uspehu koji ostvaruju na predmetu engleski jezik u celini.

- studiranje na daljinu i studiranje na daljinu uz mogućnost praćenja nastave uživo preko platforme *zoom*.

Testirali smo sledeću hipotezu:

H₄: Kategorija (tip) studiranja, na daljinu i na daljinu uz mogućnost praćenja nastave uživo preko platforme *zoom*, utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetu NT111 Engleski jezik 1

Analizirali smo rad dve grupe studenata:

kontrolna grupa - studenti na daljinu koji su predmet NT111 Engleski 1 slušali u akademskoj 2019/2020. godini (ukupno 83 studenta)

eksperimentalna grupa - studenti na daljinu koji su predmet NT111 Engleski jezik 1 slušali u akademskoj 2020/2021. godini, kojima je bilo omogućeno da se priključe nastavi i da prate časove uživo zajedno sa tradicionalnim studentima, preko platforme *zoom* (ukupno 131 student).

Predispitne obaveze koje studenti rade samostalno pokazuju da je manje od polovine studenata iz obe grupe učestvovalo u radu na predispitnim obavezama.

Analiza deskriptivne statistike nam je pokazala da je sličan broj studenata u obe grupe uradio domaće zadatke, dok je veći broj studenata iz eksperimentalne grupe uradio sve preostale predispitne obaveze. Statistički test je utvrdio da nije potvrđena statistički značajna razlika ni u slučaju jedne varijable, odnosno komponente ukupne ocene, čime smo zaključili da se postavljena hipoteza da između uspeha koji postižu student na daljinu i studenti na daljinu koji su mogli da prate nastavu uživo preko

platforme *zoom* na predmetu NT111 Engleski jezik 1 postoji razlika odbacuje, odnosno, sa nivoom značajnosti od 5% nismo našli argumente za njeno prihvatanje.

- studiranje na daljinu uz nastavu uživo putem platforme *zoom* iz semestra u semestar.

Postavili smo sledeću hipotezu:

H₅: Kategorija (tip) studiranja na daljinu uz nastavu uživo preko platforme *zoom* utiče na uspeh koji studenti postižu na predmetima NT111 Engleski jezik 1 i NT112 Engleski jezik 2

Hipotezu smo testirali preko dve grupe studenata:

- kontrolna grupa – studenti koji su u jesenjem semestru 2020/2021. akademske godine slušali predmet NT111 Engleski 1 isključivo na daljinu, uz nastavu uživo preko platforme *zoom* (ukupno 249 studenata),
- eksperimentalna grupa – studenti koji su u prolećnom semestru iste akademske godine slušali predmet NT112 Engleski 2 isključivo na daljinu, uz nastavu uživo preko platforme *zoom* (ukupno 262 studenta).

Predispitne obaveze koje studenti rade samostalno pokazuju da je veliki broj studenata učestvovao u izradi predispitnih obaveza, ali da postoje razlike u stepenu aktivnosti između grupa, odnosno da su studenti iz kontrolne grupe bili aktivniji u izradi svih predispitnih obaveza.

Statistički test je pokazao da je postojala statistički značajna razlika u korist kontrolne grupe u 6 varijabli: domaći zadaci, seminarski rad, ukupne predispitne obaveze, ispit, ukupno stečeni poeni na predispitnim obavezama i ispitu i konačna ocena. To znači da su studenti posustajali u ispunjenju predispitnih obaveza kako je akademska godina odmicala.

Ovi rezultati pokazuju da su studenti posustajali sa radom i ispunjavanjem predispitnih obaveza u toku akademske godine.

Kvalitativno istraživanje smo sproveli uz studije slučaja, odnosno intervju preko aplikacije *zoom* sa četiri studentkinje.

Sa studentkinjama smo razgovarale o njihovim očekivanjima i stavovima o učenju engleskog jezika na daljinu, iskustvom sa platformom za e-učenja *LAMS*, percepcijama o stepenu težine savladavanja svih jezičkih veština, kao i o njihovim stavovima o perspektivama i izazovima učenja engleskog jezika na daljinu.

Iz kvantitativnog i kvalitativnog istraživanja, izdvajamo sledeća zaključna razmatranja:

- pri pripremi nastavnog materijala, potrebno je da se posebno obrati pažnja na input. Studentima na daljinu su potrebne detaljne instrukcije i primeri, ali preobiman materijal može da im oduzme značajno mnogo vremena
- vreme koje je potrebno studentima da obrade input je individualno. Nastava na daljinu omogućava studentima na daljinu fleksibilnost u tome koliko će vremena provesti u učenju
- pri pripremi nastavnih materijala za nastavu na daljinu, potrebno je da se posveti posebna pažnja gradiranju zadataka, odnosno da se ne preskaču nivoi. Ukoliko se student na daljinu suoči sa preteškim zadatkom na početku, to može da ga obeshrabri i da dovede do odustajanja.
- negativne emocije (trema, strah, stid) su mnogostruko manje prisutne u nastavi na daljinu
- nastava na daljinu omogućava razvoj autonomije u učenju, odnosno studenti na daljinu preuzimaju veći stepen odgovornosti za učenje
- visok stepen motivacije je ključan faktor koji doprinosi uspehu pri učenju na daljinu. Spoljna motivacija (dodela poena i ocena na ispitu) u mnogome pomažu da se postigne veći stepen

motivacije. Budući da studenti motivaciju shvataju kao disciplinu za učenje i rad, u mnogome pomaže i postavljanje krajnjih rokova za izradu određenih predispitnih obaveza.

- nastava na daljinu omogućava studentima da uče i rade u skladu sa svojim stilom učenja
- tip ličnosti utiče na stepen komunikacije između studenata na daljinu i predavača. Ekstrovertne ličnosti se manje ustručavaju da zatraže pomoć i konsultacije, dok se introvertne ličnosti duže trude da same pronađu odgovor ili da same razreše dilemu

5.2 Pravci budućih istraživanja

Ranije se govorilo da je nastava na daljinu budućnost, a sada možemo da kažemo da je zapravo realnost. Stoga, predmet istraživanja nastave stranih jezika na daljinu može da bude svaki aspekt ove nastave.

U ovom istraživanju smo predstavili model imigriranja kursa iz učionice na platformu za e-učenje, ali dalja istraživanja mogu da se bave brojnim drugim pitanjima iz domena nastave na daljinu. Ovo su neke sugestije u kom pravcu bi mogla da idu dalja istraživanja:

- priprema adaptibilnih nastavnih materijala, odnosno nastavnih materijala koji odgovaraju potrebama učenika po njihovom nivou znanja, kao i priprema instrumenata za proveru kvaliteta adaptibilnih nastavnih materijala
- priprema adaptibilnih testova po nivou znanja svakog studenta koji bi merili učinak i razvoj jezičkih sposobnosti, kao i priprema instrumenata za proveru kvaliteta adaptibilnih testova
- temeljita analiza interakcije između studenata na daljinu i učinka te interakcije na postignuća

6. LITERATURA

Autorizovana predavanja za predmet NT111 Engleski 1 na LAMS sistemu za e-učenje univerziteta Metropolitan <http://lams.metropolitan.ac.rs:8080/lams/index.do>, pristupljeno 21.3.2022.

Autorizovana predavanja za predmet NT112 Engleski 2 na LAMS sistemu za e-učenje univerziteta Metropolitan <http://lams.metropolitan.ac.rs:8080/lams/index.do#>), pristupljeno 21.3.2022.

Adjemian, C. (1976). On the Nature of Interlanguage Systems. *Language Learning* 26, 297-320.

Asher, J. (1977). *Learning Another Language Through Actions: The Complete Teachers' Guidebook*. Los Gatos. Sky Oaks Publications.

Baker, C. (1988). *Key Issues in Bilingualism and Bilingual Education: Multiple Matters*. Avon. Clevedon,

Barrette, C. M. (2008). Program administration issues in distance learning. In: Goertler, S. & P. Winke (Eds.). (2008). *Opening doors through distance language education: Principles, perspectives, and practices: (129-152)*. San Marcos: CALICO.

Beckwith, E. G. (2020). The Importance of Synchronous Sessions in Online Asynchronous Classes. In: *SistekChandler, C. M. (Ed.). Exploring Online Learning Through Synchronous and Asynchronous Instructional Methods (34–51)*. Hershey: IGI Global.

Bialystok, E. (1978). A Theoretical Model of Second Language Learning. *Language Learning* 28, 69-84.

Bickerton, D. (1975). *Dynamics of a Creole System*. Cambridge: Cambridge University Press.

Blake, R. (2000). Computer-mediated Communication: A Window on L2 Spanish Interlanguage. *Language Learning and Technology* 4,1, 120-136.

Blatešić, A., T. Stanić & D. Šakan. (2021). Motivacija za učenje italijanskog jezika tokom onlajn nastave. *Inovacije u nastavi* 34,4, preuzeto sa: <http://www.inovacijeunastavi.rs/wp-content/uploads/Inovacije4-21/05-Blatesic.pdf>

Bolonjska Deklaracija, preuzeto 20.3.2022 sa: http://bolonjska.50webs.com/Tekst_deklaracije.html

Boskić, N. & S. Hausknecht. (2021). Reshaping the Educational Landscape: During and After the Covid19 Pandemic. *Inovacije u nastavi* 34,4, preuzeto sa: <http://www.inovacijeunastavi.rs/wp-content/uploads/Inovacije4-21/03-Boskic.pdf>

Brown, H.D. (2000). *Principles of Language Learning and Teaching*. New York: Longman.

Burstall, C. (1975). Factors Affecting Foreign Language Learning: A Consideration of some Relevant Research Findings. *Language Teaching and Linguistic Abstracts* 8, 105-25.

Campbell, A.P. (2003). Weblogs for Use in ESL Classes, *The Internet TESL Journal* 9(2), preuzeto sa: <http://iteslj.org/Techniques/Campbell-Weblogs>

Carrillo, C. & M. Assuncao Flores. (2020). COVID-19 and teacher education: a literature review of online teaching and learning practices. *European Journal of Teacher Education* 43,4, 466–487.

- Casapia, R. (2020). Resistance to Change, the Challenge for Universities with Online Education. The challenges that COVID-19 has revealed in higher education in Latin America and the Future of Online Education. preuzeto sa: <https://egade.tec.mx/en/egade-ideas/research/resistance-change-challenge-universities-online-education>.
- Carroll, J. B. (1981). Twenty-five years of research on foreign language aptitude. In: K. C. Diller (Ed.): *Individual differences and universals in language learning aptitude*. (83-118). Rowley: Newbury House.
- Chambers J. & P. Trudgill, (1980). *Dialectology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chaudron, C. (1977). A Descriptive Model of Discourse in The Corrective Treatment of Learners. *Language Learning* 27, 29-46.
- Chaudron, C. (1982). Vocabulary Elaborations in Teachers' Speech to L2 Learners. *Studies in Second Language Acquisition* 4, 170-180.
- Chomsky, N. (1976). *Reflections on Language*. London: Temple Smith.
- Chomsky, N. (1986). *Knowledge of Language: Its Nature, Origin and Use*. New York: Praeger.
- Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. 2001. Cambridge: CUP.
- Cook, V. (1989). Universal Grammar Theory and the Classroom. *System* 17, 169-182.
- Corder, S.P. (1981). Error Analysis and Interlanguage. Oxford: Oxford University Press.
- Council of Europe (2006). European Language Portfolio (ELP): Key reference documents: Strasbourg: Council of Europe.
- Đorđić, D., Cvijetić, M, & Damjanović, R. (2021). Iskustva učitelja i nastavnika tokom realizacije nastave na daljinu usled pandemije virusa korona (COVID-19). *Inovacije u nastavi*. 32,2, preuzeto sa: <http://www.inovacijeunastavi.rs/en/449-2/>
- Domazet, D., N. Gavrilović, & J. Jović (2019). Efficiency of Development of E-Learning Materials Based on Learning Objects. *Proceedings of the 10th ELearning Conference.*, preuzeto sa: https://www.metropolitan.ac.rs/files/2020/03/eConference-2019-Zbornik_FINAL.pdf
- Dulay, H. & M. Burt. (1974). Errors and Strategies in Child Language Acquisition. *Tesol Quarterly* 8, 129-136.
- Eckman, F. (1991). The Structural Conformity Hypothesis And The acquisition of Consonant Clusters in the Interlanguage of ESL Learners. *Studies in Second Language Acquisition* 13, 23-41.
- Ehrlich S., P. Avery & C. Yorio. (1989). Discourse Structure and The Negotiation of Comprehensible Input. *Studies in Second Language Acquisition* 11, 397-414.
- Ellis. R. (1985). *Understanding Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis. R. (1994). *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.

- Ellis, V., Steadman, S. & Mao, Q. (2020). 'Come to a screeching halt': Can change in teacher education during the COVID-19 pandemic be seen as innovation? *European Journal of Teacher Education*, 43, 4, 559–572.
- Ely, C. (1986). An Analysis of Discomfort, Risktaking, Sociability, and Motivation in the L2 Classroom. *Language Learning* 36, 1-25.
- Gass, S. (1998). Integrating Research Areas: a framework for second language studies. *Applied Linguistics* 9, 109-217.
- Gass S. & E. Varonis. (1985). Variation in Native Speaker Speech Modification to Non Native Speakers. *Studies in Second Language Acquisition* 7, 37-57.
- Gardner, R.C. & Lambert, W.E (1972). *Attitudes and Motivation in Second Language Learning*. Rowley: MA: Newbury House.
- Gojkov-Rajić, A. & J. Šafran, J. (2018). Information communication technologies for learning languages for specific purposes. In: Začlona, Z. and Radovanović, I. (Eds.) *Chosen issues of education in the modern era*. Nowy Sacz: State University of Applied Sciences and Belgrade: Teacher Education Faculty. (str.23-37).
- Graves, K. (2000). *Designing Language Courses: A Guide for Teachers*. Boston: Heinle & Heinle.
- Greenberg, H. (1966). *Universals of Language*, 2nd edition. Cambridge: MIT Press.
- Guiora, Beit Hallahmi, Brannon, Dull & Scovel (1972). The Effects of experimentally Induced Changes in Ego States on Pronunciation Ability in a Second Language: An Exploratory Study. *Comprehensive Psychiatry* 13, 423 – 428.
- Hampel, R. & U. Stickler. (2005). New Skills for New Classrooms: Training Tutors to Teach Languages Online. *Computer Assisted Language Learning* 18, 4, 311-326.
- Harmer, J. (2001). *How to Teach English*. Essex: Longman.
- Harmer, J. (2008). *The Practice of English Language Teaching*. Essex: Pearson Longman.
- Hatch, E. & J. Wagner Gough, (1976). Explaining Sequence and Variation in Second Language Acquisition. *Language Learning, Special Issue* 4, 39-47.
- Heyde. A. (1979). The Relationship Between Self-Esteem and Oral Production of a Second Language. Neobjavljena doktorska disertacija, Univerzitet u Mičigenu.
- Holmberg, B. (2005). The evolution, principles and practices of distance education. *Studien und Berichte der Arbeitsstelle Fernstudienforschung der Carl von Ossietzky Universität Oldenburg*, 11.
- Hosenfeld, C. (1978). Students' mini-theories of second language learning. *Association Bulletin* 29, 2.
- Hollowbrow, N., F. Genesee & W. Lambert (1991). The Effectiveness of a Foreign Language Immersion Program for Children from Different Ethnic and Social Class Backgrounds: Report 2. *Language Learning* 34, 59-76.

Huang, R., Tlili, A., Chang, T.-W., Zhang, X., Nacimbeni, F. & Burgos, D. (2020). Disrupted classes, undisrupted learning during COVID-19 outbreak in China: application of open educational practices and resources. *Smart Learning Environments* 19,7, 1–15.

Jakobovits, L. (1970). *Foreign Language Learning: A psycholinguistic analysis of the issue*. Newbury House. Rowley.

Janković, N. & V. Večanski, (2020). Educating pre-service teachers for integrated English language and Art activities with young learners. *The teaching and learning process organization*. Belgrade: Teacher Education Faculty and Nowy Sacz: State University of Applied Sciences, (170-190).

Keefe, J.W. (1979). Learning Style: an overview. In: J.W. Keefe (Ed), *Student Learning Styles: Diagnosing and Prescribing Programs* (pp. 1– 17). Reston, VA: National Association of Secondary School Principals.

Krashen, S.D. (1981). *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. Oxford: Pergamon.

Krashen, S.D. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon.

Krashen, S.D. (1985). *The Input Hypothesis: Issues and Implications*. New York: Longman.

Krashen, S.D. (1989). We Acquire Vocabulary and Spelling by Reading: Additional Evidence for the Input Hypothesis. *Modern Language Journal* 73, 440-464.

Krashen, S. D. (2005). Free Voluntary reading: New Research, Applications, and Controversies. preuzeto 27.3.2003 sa: <http://www.sdkrashen.com/content/articles/pac5.pdf>

Krashen, S.D. (2010). The Goodman/Smith Hypothesis, the Input Hypothesis, the Comprehension Hypothesis, and the (Even Stronger) Case for Free Voluntary Reading. Preuzeto 27.3.2022. sa: http://www.sdkrashen.com/content/articles/many_hypothesis.pdf

Krashen, S.D. (2011). Non-Engagement in Sustained Silent Reading: How extensive is it? What can it teach us? *Colorado Reading Council Journal* 2011, 22, 5-10.

Krashen S.D. (2012). Direct Instruction of Academic Vocabulary: What About Real Reading? *Reading Research Quarterly*, 47, 3, 233.

Krashen., S.D. (2013). Reading and Vocabulary Acquisition: Supporting Evidence and Some Objections. *Iranian Journal of Language Teaching Research* 1, 1. 27-42.

Kukushka-Hulme A.M., D. Evans & J. Traxler. (2005). Landscape Study in the Wireless and Mobile Learning in the post-16 Sector, *JISG*. preuzeto sa: http://oro.open.ac.uk/43927/2/Landscape%20study%202005_all%20reports.pdf,

Labov, W. (1991). The Intersection of Sex and Social Class in the Course of Linguistic Change. *Language Variation and Language Change* 2, 205-251.

Lado, R. (1957). *Linguistics Across Cultures: Applied Linguistics for Language Teachers*. University of Michigan, Ann Arbor.

- Lamy, M.N & R. Hampel. (2007). *Online Communication in Language Learning and Teaching*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Larsen-Freeman, D. (1986). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Larsen – Freeman, D. & M. Long. (1991). *An Introduction to Second Language Acquisition Research*. London: Longman.
- Liessmann, K. P. (2008): *Teorija neobrazovanosti: Zablude društva znanja*, Zagreb: Jasenski i Turk.
- Lightbown, P. & N. Spada. (2006). *How Language are Learnt*. Oxford: Oxford University Press.
- Long, M. (1983). Native Speaker/ Non Native Speaker Conversation in the Second Language and the Negotiation of Comprehensible Input. *Applied Linguistics* 4, 126-141.
- Lovillo, M.O. & D.J.Marti (2021). Online Teaching at the Universidad Veracruzana: Emerging Strategies and Challenges. *Inovacije u nastavi* 34(4). preuzeto sa: <http://www.inovacijeunastavi.rs/wp-content/uploads/Inovacije4-21/04-Pilar-Ortiz.pdf>,
- Ludwig, J. (1983). Attitudes and Expectations: A Profile of Female and Male Students of College French, German and Spanish. *Modern Language Journal* 66, 174-83.
- Maile Cutri, R., Mena, J. & Feinauer Whiting, E. (2020). Faculty readiness for online crisis teaching: transitioning to online teaching during the COVID-19 pandemic. *European Journal of Teacher Education*, 43,4, 523–541.
- Makino, T. (1980). Acquisition Order of English Morphemes by Japanese Secondary School Students. *Journal of Hokkaido University Education* 30, 101-148.
- Mason, R. (1998). *Globalizing Education: Trends and Applications*. London: Routledge.
- Mason R. & A. Kaye (1989). *Mindweave: Communication, Computers and Distance Education*. Oxford: Pergamon Press.
- Mišić Ilić, B. (2008). Model evaluacije u nastavi engleskog jezika na daljinu. u: (J. Vučo ured.) (2007). *Tematski zbornik Evaluacija u nastavi jezika i književnosti* (str. 229-241). Filozofski fakultet Nikšić.
- Naiman, N. M. Frohlich, H.H. Stern & A. Todesco (1978). *The Good Language Learner. Research in Language Education Series 7*. Toronto: The Ontario Institute for Studies in Education.
- Nunan, D. (2004). *Task-Based Language Teaching*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Nunan, D. (2005). *Practical English Language Teaching: Grammar*. New York: McGraw Hill.
- Nunan, D. (2006). *Practical English Language Teaching: Listening*. New York: McGraw Hill.
- Nunan, D. (2008). *Practical English Language Teaching: Reading*. New York: McGraw Hill.

- O'Mailey & A. Chamot. (1990). *Learning Strategies in Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Oxford, R. (1989). Use of Language Learning Strategies: A Synthesis of Studies With Implications for Teacher Training. *System* 17, 235-247.
- Pica T. & C. Doughty, (1985). The Role of Group Work in Classroom Second Language Acquisition. *Studies in Second Language Acquisition* 7, 233-248.
- Pinkman, K. (2005). Using Blogs in the Foreign Language Classroom: Encouraging Learner Independence. *The JALT CALL Journal* 1, 1, 12-24.
- Preston, D. (1989). *Sociolinguistics and Second Language Acquisition*. Oxford: Blackwell.
- Prodanović, M. & V. Gavrilović. (2021). Razvijanje jezičkih vještina u onlajn nastavnom okruženju nastalom usred širenja virusa Covid 19. – dometi i ograničenja. *Komunikacija i kultura online* 12. preuzeto sa: <https://www.komunikacijaikultura.org/index.php/kk/article/view/2021.12.12.13>,
- Rakich, S. S, Rodriguez, S, Morgan, R. (2020). The Transition of a School Counseling Program: The Shift From Traditional to Synchronous to Asynchronous Learning. In: Sistek-Chandler C.M. (ed). (2020) *Exploring Online Learning Through Synchronous and Asynchronous Instructional Methods*. (225-246) Hershey: IGI Global.
- Ristić, M. & A. Vujović, (2020). Foreign language for specific purposes, digital framework and alternatives. *The teaching and learning process organization*. Belgrade: Teacher Education Faculty and Nowy Sacz: State University of Applied Sciences, 155-169.
- Reid, J. (1987). The Learning Style Preferences of ESL Students. *Tesol Quarterly* 21, 87-111.
- Richards, J. C. (2001). *Curriculum Development in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Richards, J. C. & R. Schmidt. (2010). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. Norfolk: Pearson Education Limited.
- Savignon, S.J. (1972). *Communicative Competence: An Experiment in Foreign Language Teaching*. Philadelphia: Center for Curriculum Development.
- Savignon, S.J.& W. Rothmeier. (2004). Computer-mediated Communication: Texts and Strategies. *The Calico Journal* 21,2, 265-290.
- Schmidt, R. (1990). The Role of Consciousness in Second Language Learning. *Applied Linguistics* 11: 129-158.
- Schumann, J. H. (1978). The Acculturation Model for Second Language Acquisition. In: G.C.Gingrass (ed.) (1978). *Second Language Acquisition and Foreign Language Teaching*. (27-50). Washington: Center for Applied Linguistics.
- Scovel, T. (1988). *A Time to Speak: A Psycholinguistics Inquiry into the Critical Period for Human Speech*. Rowley: Newbury House.

- Sinclair, J. & M. Coulthart. (1975). *Towards an Analysis of Discourse*. Oxford: Oxford University Press.
- Skehan, P. (1989). *Individual Differences in Second Language Learning*. London: Edward Arnold.
- Selinker, I. (1972). Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics* 10, 209-231.
- Sepulveda-Escobar, P. & Morrison, A. (2020). Online teaching placement during the COVID-19 pandemic in Chile: challenges and opportunities. *European Journal of Teacher Education*, 43, 4, 587–607.
- Spada, N. (1986). The Interactions Between Types of Content and Type of Instruction.: Some Effects on the L2 Proficiency of Adult Learners. *Studies in Second Language Acquisition* 8, 137-161.
- Spolsky, B. (1989). *Conditions for Second Language Learning*. Oxford: Oxford University Press.
- Stern, H. (1983). *Fundamental Concepts in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Strategija razvoja obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji do 2030. Godine preuzeto 20.3.2022.sa: https://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2021/11/1-SROVRS-2030_MASTER_0402_V1.pdf
- Strong, M. (1983). Social Styles and Second Language Acquisition of Spanish-speaking kindergarteners. *Tesol Quarterly* 17, 241-258.
- Scrivener, J. (2011). *Learning Teaching*. London: Macmillan.
- Tanasijević, M. & A. Vukotić. (2014). The challenges of teaching ESP in traditional and virtual classrooms in Serbia at the academic level, In: Paunović Z. (ed.) *English Language and Literature Studies: Embracing Edges*, (str.299-308). Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu.
- Tanasijević, M. & N. Janković. 2021. The New Virtual Reality – Teachers’ and Students’ Perceptions and Experience in English Language Learning and Teaching Online. *Inovacije u nastavi* 34(4), preuzeto sa: <http://www.inovacijeunastavi.rs/wp-content/uploads/Inovacije4-21/12-Tanasijevic.pdf>,
- Tomović, N. (2019). *Applied Linguistics and English Language Teaching*. Beograd: FOCUS – Forum za interkulturalnu komunikaciju.
- Tomović, N. & Aleksić M. (2020). Online nastava engleskog jezika u Srbiji tokom epidemije virusa COVID–19. *Komunikacija i kultura online* 11. preuzeto sa: https://www.researchgate.net/publication/347881995_Online_nastava_engleskog_jezika_u_Srbiji_tokom_epidemije_virusa_COVID-19
- Trajanović, M., D. Domazet & B. Mišić-Ilić. (2007). Distance Learning and Foreign Language Teaching. In: Boyanov K. (ed). 2007. *Research in Informatics and Information Society Technologies* vol.1, (str.441.-452)., Sofia: HAL Open Science.
- Trajanović, M. & B. Mišić Ilić (2010). Iskustva u primeni sistema nastave na daljinu u nastavi engleskog jezika na Univerzitetu Metropolitan. u: M. Trajanović (ured.) *Zbornik radova sa nacionalne konferencije Elektronsko učenje na putu ka društvu znanja*, Beograd: Univerzitet Metropolitan, 61-67.

- Ur, P. (2009). *A Course in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Van Lier, L. (1988). *The Classroom and the Language Learner*. London: Longman.
- Vigill, F. & J. Oller. (1976). Rule Fossilization: A Tentative Model. *Language Learning* 26, 281-295.
- Vukotić, A. & M. Tanasijević. 2012. Forms of communication in online English courses: making the most of new technologies in higher education, *Primenjena lingvistika*, 13, 7-16.
- Waschauer, M. (1995). *Virtual Connections: Online Activities and Projects for Networking Language Learners*. Honolulu: Second Language Teaching and Curriculum Center.
- Willing, K. (1987). *Learning Style and Adult Migrant Education*. Adelaide: National Curriculum Resource Center.
- White, C. (2003). *Language Learning in Distance Education*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Zeichner K. & K. Litton. (1996). *Reflective Teaching: An Introduction*. Mahwah: Lawrence Erlbaum.
- <https://www.bu.edu/provost/files/2017/06/Creating-Learning-Outcomes-Stanford.pdf>):

7. PRILOZI

7.1 PRILOG 1 – SILABUS PREDMETA NT111 ENGLLESKI JEZIK 1

PLAN I PROGRAM PREDMETA

NT111 ENGLLESKI JEZIK 1

Ovaj program važi od 1.10.2021. do 1.10.2022. godine

Napomena: Ovaj program važi 12 meseci, tj. do početka prolećnog semestra u školskoj 2020/21. godini, a poslednji ispit se po njemu može polagati u januarskom roku 2022. godine. Posle ovih rokova, važi novi Plan za predmet koji se objavljuje februara 2022. godine. Studenti koji ne polože ispit do januara 2022. godine, rade sve predispitne obaveze ponovo, u skladu sa novim Planom i u skladu sa njim polažu ispit u junskom roku 2022. godine ili nekom od kasnijih rokova.

PODACI O PREDMETU	
Semestar	1
Preduslovi	-
Broj ECTS	4 ECTS
Broj časova predavanja nedeljno	3
Broj časova grupnih (pokaznih) vežbi nedeljno	0
Broj časova individualnih vežbanja nedeljno	0
Broj časova samostalnog istraživačkog rada nedeljno	-
PODACI O PREDISBITNIM OBAVEZAMA I ISPITU	
Broj domaćih zadataka tokom semestra	5
Maksimalan broj poena za jedan domaći zadatak	2
Broj testova tokom semestra	1
Maksimalan broj poena za jedan test	5
Broj kolokvijuma tokom semestra	1
Maksimalan broj poena za jedan kolokvijum	20
Broj projekata tokom semestra	1
Maksimalan broj poena za jedan projekat	10
Broj seminarskih radova tokom semestra	1
Maksimalan broj poena za jedan seminarski rad	15
A) Maksimalan broj poena za zalaganje studenta tokom semestra	10
B) Maksimalan broj poena za predispitne obaveze	60
Domaći zadaci (5 x 2 = 10)	10
Testovi (1 x 5 = 5)	5
Kolokvijum (1 x 20 = 20)	20
Seminarski rad (1 x 15 = 15)	15

Projekat (1 x 10 = 10)	10
C) Maksimalan broj poena za ispit	30
UKUPAN BROJ POENA (A+B+C):	100
Vreme trajanja ispita u minutima	90 minuta
Forma ispita	Test na papiru
Računarski alati ili pribor koji se koriste na ispitu	-

Literatura (nastavni materijal)

Obavezna literatura

Autorizovana predavanja i vežbanja objavljena na e-learning sistemu za predmet NT111 Engleski 1:

<http://lams.metropolitan.ac.rs:8080/lams/>

Dopunska literatura

- Gramatika engleskog jezika (bilo koja, na B1 nivou)
- The Top Floor, David Evans, Summertime Publishing, London
- Dvojezični rečnici englesko-srpski i srpsko-engleski (bilo koji, u štampanom ili e-formatu)
- Jednojezični rečnik engleskog jezika sa izgovorom (bilo koji, u štampanom ili e-formatu)

Cilj predmeta

Engleski jezik 1 je srednji kurs opšteg engleskog jezika za studente sva tri fakulteta. Cilj predmeta je obnavljanje, vežbanje i utvđivanje poznavanja i upotrebe gramatike i vokabulara na srednjem nivou engleskog jezika, kao i podjednako razvijanje svih jezičkih veština: govor, čitanje, pisanje i slušanje, kao i integracija tih veština.

Opis predmeta

Pored vežbi gramatike i vokabulara u kontekstu, kurs razvija i sledeće veštine:

- govor, kojim se student osposobljava da usmeno komunicira u formi razgovora na svakodnevne i profesionalne teme, usmerene konverzacije, dijaloga i kraće usmene prezentacije;
- slušanje, kojim se student osposobljava da sluša, prati i razume kraće segmente govornog engleskog jezika;
- čitanje, kojim se student osposobljava da sa razumevanjem čita kraće tekstove, kao i duže novinske i beletrističke tekstove adaptirane na srednjem nivou;
- pisanje, kojim se student osposobljava da hvata beleške na engleskom jeziku, piše sažetke kraćih stručnih tekstova, kraće informativne tekstove (uputstvo, izveštaj, opis) i kraće odgovore na pitanja o zadatoj temi;
- integrisanje gorepomenutih veština, kojim se student osposobljava da u stvarnim situacijama kombinuje različite veštine.

Ishodi učenja predmeta

Nakon položenog ispita, studenti su ovladali sledećim veštinama:

- govor, kojim se student osposobljava da usmeno komunicira na engleskom jeziku, sa odgovarajućim izgovorom, u stvarnim komunikacionim situacijama, u formi razgovora na svakodnevne i profesionalne teme, davanja uputstava, grupnog rešavanja problema, dijaloga i kraće usmene prezentacije;
- slušanje, kojim se student osposobljava da sluša i razume govorni engleski jezik;

- čitanje, kojim se student osposobljava da sa razumevanjem čita kraće i duže novinske, naučne i beletrističke tekstove adaptirane na srednjem nivou;
- pisanje, kojim se student osposobljava da hvata beleške na engleskom jeziku, piše rezimee kraćih tekstova i kraće informativne tekstove (uputstvo, izveštaj, opis, pisana diskusija), kao i kraće i duže odgovore na pitanja o zadatoj temi;
- integrisanje gorepomenutih veština, kojim se student osposobljava da u stvarnim situacijama kombinuje različite veštine.
- Detaljan spisak ishoda učenja u okviru svake lekcije nalazi se u planu, po nedeljama, na kraju ovog dokumenta.

A. Način ocenjivanja:

Student se ocenjuje u toku celog semestra. Ocenjuju se njegovi domaći zadaci, rad na projektu, seminarski rad, testovi i aktivnost u nastavi. Na kraju u ispitnom roku, ocenjuje se i pismeni ispit. Ocene se daju u poenima. Maksimalni broj poena je 100 (uključujući i pismeni ispit). Na pismenom ispitu student može dobiti do 30 poena, a aktivnosti u toku semestra (predispitne obaveze) mogu mu doneti do 70 poena, po sledećoj strukturi:

1. Predispitne obaveze

1.1 Domaći zadaci – 10 poena: Posle izučavanja određene nastavne jedinice, odnosno, posle vežbi u okviru jednog predavanja (jedna nedelja) predviđeno je da studenti dobiju zadatak koji treba samostalno da reše. Predviđeno je ukupno **5 domaćih zadataka**, a svaki uspešno rešen zadatak predat u zadatom roku obezbeđuje studentu **2 poena**, pod uslovom uspešne odbrane urađenog zadatka. Za studente tradicionalne (u Beogradu) ili hibridne nastave (Centar u Nišu) rok za predaju zadataka je 7 dana nakon izdavanja, a posle tog roka smanjuje se ostvaren broj poena za 50%. Krajnji rok za predaju domaćeg zadatka i za studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.

Projektovano vreme potrebno za izradu zadataka iznosi:

1	2	3	4	5
1 h	1 h	1 h	1h	2 h

1.2 Projekat (usmena prezentacija – 10 poena: Svaki student dobija jedan projekt od predavača kojim treba da pokaže svoju spremnost da primeni stečena znanja u konkretnom primeru. Procenjeno vreme rada na projektu je 10 sati. Za studente tradicionalne nastave rok za predaju projektnog zadatka je 14. nastavna nedelja, a posle tog roka umanjuje se broj ostvarenih poena za 30%. Krajnji rok za predaju projekta i za studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.

2.3 Lektira (seminarski rad) – 15 poena: Studenti su u obavezi da pročitaju zadatu knjigu *The Top Floor*, David Evans, adaptiranu na srednjem nivou, i da na osnovu pročitnog urade nekoliko vrsta pisanih zadataka, koji su detaljno navedeni u tekstu predavanja br. 2. Za studente nastave na daljinu krajnji rok za predaju lektire je 10 dana pre ispitnog roka u kome polažu ispit. Za studente tradicionalne nastave rok za predaju lektire je 13. nastavna nedelja. Studenti tradicionalne nastave koji ne predaju ovaj zadatak u navedenom roku mogu to da urade i kasnije, do kraja školske godine, ali uvek najkasnije **10 (deset) dana** pre ispitnog roka u kome žele da polažu ispit. U tom slučaju studenti tradicionalne nastave za taj projektni zadatak **gube 30% ostvarenih poena.**

Ako student prilikom ocenjivanja lektire ne dobije najmanje 50% predviđenih poena (7,5 poena), on mora da je doradi. U suprotnom, dobija 0 poena, tj. ne može

dobiti manje od 50% predviđenih poena. **Student koji ne dobije više od 50% predviđenih poena ne može izaći na ispit.** Krajnji rok za predaju lektire i za studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.

2.4 Testovi (test slušanja) – 5 poena – U skladu sa Planom nastave (videti donju tabelu) predviđeno je da student u 15. nastavnoj nedelji radi test slušanja, čime može da obezbedi najviše 5 poena. Student mora test da uradi u nedelji datoj u Planu nastave (donja tabela), tj. u roku od 7 dana po predavanju.

2.5 Kolokvijum – 20 poena - Ovo je takozvani progress test, koji testira poznavanje i upotrebu gramatike i leksike. Daje se u 8. nedelji, obuhvata isključivo pređeno gradivo do tada, baziran je uglavnom na vežbanjima iz nastavnih materijala. Ima dvostruku funkciju - testira napredak studenta na predmetu (zato ga i zovemo *progress test*) i ukazuje na oblasti koje treba doraditi, a s druge strane služi kao model za ispitni test i upoznaje studente sa formom ispita. Studenti na tradicionalnoj nastavi ga rade u učionici, a studenti na internet nastavi ga preuzimaju sa sistema i šalju urađen profesoru u predviđenom terminu.

Student tradicionalne nastave koji uradi test u zadatom roku može ostvariti do 100% maksimalnih poena predviđenih za taj test. Student tradicionalne nastave koji ne uradi test u zadatom roku može to uraditi i kasnije, ali uvek najkasnije **10 (deset) dana** pre ispitnog roka u kome želi da polaže ispit, uz umanjenje od 30% ostvarenih poena.

2.6 Zalaganje studenta u nastavi u toku semestra - 10 poena: Od studenata se očekuje da redovno ispunjavaju svoje predispitne obaveze, da dolaze pripremljeni na nastavu, da učestvuju aktivno u diskusijama na predavanjima i vežbama. Studenti se podstiču da pokažu samoinicijativnost, interes za izučavanje programa na predmetu, da pomažu kolegama u razumevanju gradiva i da pokažu agilnost u radu na projektu koji dobiju da rade. Posebno se ceni da sve svoje predispitne obaveze završe u zadatim rokovima, a najkasnije do kraja semestra u kome se predaje ovaj predmet. Kriterijumi za ocenjivanje zalaganja studenata su aktivno učestvovanje u diskusijama (na nastavi ili na forumu), **slanjem odgovora na pitanja iz lekcija**, postavljanjem pitanja, davanjem mišljenja, nuđenjem rešenja za postavljeni problem, redovnost u pohađanju nastave, pripreme za nastavu, **redovnost ispunjenja predispitnih obaveza**, kvalitet izrade predispitnih obaveza. **Student koji odgovori na temu foruma i reši testove u svim lekcijama dobija maksimalnih 10 poena za zalaganje**, pod uslovom da je ispunio ostale uslove. **Poeni za zalaganje se unose u 15. nedelji i predstavljaju sveukupnu sliku o radu studenta na predmetu.**

Aktivnost u nastavi (određivanje poena za zalaganje) se ocenjuje:

2.6.1 Kod studenata tradicionalnog (Beograd) ili hibridnog (Niš) oblika nastave primenom sledećih kriterijuma:

- Redovnost u pohađanju nastave. **Student tradicionalne ili hibridne nastave koji nije, iz bilo kog razloga, pohađao nastavu na više od 30% časova predavanja i vežbanja, dobija automatski nula (0) poena na zalaganje,**
- Dolazi pripremljen za nastavu, čitanjem nastavnih materijala pre predavanja i vežbi,

- Redovnost i kvalitet ispunjenja predispitnih obaveza. **Student koji ne uradi sve svoje predispitne obaveze najkasnije 10 dana pred početak ispitnog roka, dobija nula (0) poena na zalaganje,**
 - Učestvovanje u diskusijama na vežbama i predavanjima, kao i učestalost konsultacija tokom izrade projekta,
 - Učestvovanje na forumu predmeta (LAMS).
- 2.6.2** Kod onlajn studenata (studije preko Interneta):
- Ranije (u odnosu na ispit) ispunjenje predispitnih obaveza,
 - Konsultacije tokom semestra u vezi rada na predispitnim obavezama i
 - Učešće na forumu predmeta, kao i drugim interaktivnim oblicima nastave na LAMS-u

Poeni za zalaganje se unose u **15. nedelji** i predstavljaju sveukupnu sliku o radu studenta na predmetu. Poeni se dobijaju tako što se nastavnik i asistent usaglase oko poena za zalaganje studenta pokazanog na vežbama u radu sa asistentom i na predavanjima u radu sa nastavnikom.

2. Ispit

Pismeni ispit – 30 poena: Pravo polaganja ispita ima student koji je stekao najmanje 35 poena realizacijom svojih predispitnih obaveza. Student prijavljuje ispit na kraju semestra, odnosno pre svakog ispitnog roka, u roku koji objavi uprava univerziteta. **Prijavljeni ispit se ne može otkazati.** Taksa za polaganje ispita se naplaćuje i studentu koji je prijavio polaganje ispita, a nije se pojavio na ispitu.

II. Pravila vezana za predmet:

Nastava: Student na tradicionalnoj mora da dođe pripremljen na svako predavanje, odn. vežbu time što je unapred pročitao pripremljeno gradivo za dato predavanje preko LAMS-a i pripremio se za diskusiju na predavanju, odn. za rešavanje zadataka na vežbama, kao i postavljanje pitanja u vezi pojedinih nejasnoća sa kojima se suočio tokom proučavanja gradiva.

Konsultacije: Svim studentima nastavnik je na raspolaganju tokom cele školske godine za konsultacije u prostorijama Univerziteta, na Skype-u u terminu prema dogovoru sa studentima, primenom pričaonice (četa) ili foruma predmeta koje nudi LAMS, ili preko mejlova.

Mentorski rad: Svaki student dobija svog mentora koji mu pomaže tokom studiranja na fakultetu. Svaki student dobija obaveštenje ko mu je mentor i ima mogućnost da kontaktira mentora po bilo kom pitanju koje se tiče njegovog uspešnog rada na fakultetu. Svaki mentor je u obavezi da kontaktira studente za koje je odgovoran kako bi utvrdio eventualne potrebe ili probleme sa kojima se student suočava i kako bi mu pomogao u rešavanju istih.

Domaći zadaci: U toku semestra se rade domaći zadaci. Urađeni zadaci se dostavljaju na email predavača u skladu sa oznakom fajla koja je data u postavci zadatka. Predavač može vratiti studentu predat domaći zadatak na doradu, ako smatra da ga nije dobro uradio, sa napomenom razloga zbog kojih mu vraća zadatak Svi zadaci moraju biti rešeni, predati i prihvaćeni od strane predavača do kraja semestra. **Predavač zakazuje odbranu predatih domaćih zadataka studentima tradicionalne i hibridne nastave.** Student na odbrani treba da dokaže samostalnost u rešavanju domaćeg zadatka, pokaže da razume način rešavanja zadatka, da ga izloži i odgovori na dodatna pitanja predavača. Odbrana domaćeg zadatka onlajn studenata se može obaviti preko Skype-a, ili preko mejla. O načinu odbrane predavač obaveštava studenta mejlom. Zadaci se ocenjuju poenima na osnovu prikazanog razumevanja problema/teme pri odbrani zadatka, urednosti, sistematičnosti i nivoa detaljnosti prikaza i obrade zadatka. Ukoliko se pri odbrani utvrdi da student nije samostalno radio domaći zadatak, student dobija 0 poena za zadatak.

Testovi: Student mora samostalno da uradi testove, nezavisno od broja ostvarenih poena. Poslednji rok: 10 dana pred ispit.

Ispit: Ispit se polaže u okviru ispitnih rokova u učionici fakulteta. Za vreme ispita nije dozvoljeno korišćenje mobilnih telefona ili drugih komunikacionih uređaja, kao ni Interneta. Student koji prepisuje na ispitu, udaljava se sa ispita, i **kažnjava se sa 10 predispitnih poena**. Protiv studenta za koga se utvrdi da je drugom kolegi pomagao u toku ispita, biće pokrenut disciplinski postupak i biće određena adekvatna mera. Ukoliko student pokaže znatno slabije rezultate na pismenom ispitu nego što je pokazao radom na predispitnim obavezama, predavač može da zatraži od studenta da **naknadno brani svoj rad na domaćim zadacima i projektu**. To se može primeniti ako je student na ispitu dobio manje od 20 poena, a na predispitnim obavezama je dobio više od 50 poena. Ukoliko nastavnik posumnja da je student uradio pismeni ispit prepisujući, može da sa njim održi i **usmeni deo ispita**, kako bi proverio njegovo znanje. Ukoliko student pokaže vidno slabije znanje nego što to pokazuje njegov pismeni deo ispita, nastavnik daje ocenu na ispitu na osnovu ocene njegovog usmenog dela ispita.

Za studente koji ne polože ispit do kraja školske 2020/21. godine, tj. do 30.9.2021, važe sledeće pravila:

- Studenti tradicionalne i hibridne nastave koji nisu ostvarili uslov za upis naredne godine studija imaju obavezu ponovnog rada na svim predispitnim obavezama, jer im se poništavaju svi poeni stečeni u prethodnoj školskoj godini. Ispit mogu da polažu u januarsko-februarskom ispitnom roku ili kasnije, ako su ostvarili uslov za izlazak na ispit, tj. uradili nove predispitne obaveze i stekli najmanje 35 poena.
- Studenti tradicionalne i hibridne nastave koji su ostvarili uslov za upis naredne godine studija, mogu preneti predmet u narednu godinu, bez obaveze ponovnog rada na predispitnim obavezama, ali ispit moraju položiti najkasnije do kraja školske 2020/21. Posle tog roka, moraju ponovo pratiti nastavu i raditi predispitne obaveze kao i redovni studenti u narednoj školskoj godini.
- Studenti onlajn nastave rade predispitne obaveze i polažu ispit po Planu i programu predmeta koji važi u školskoj godini koju su upisali, ili u kojoj su prijavili nastavu na predmetu i po tom Planu i programu (ako izaberu produženi režim studiranja) moraju da polože ispit u roku od najduže 12 meseci. Posle tog roka, poništavaju im se poeni na predispitnim obavezama, i počinju rad na predispitnim obavezama po Planu i programu koji važi u narednoj školskoj godini.

Ukupna ocena na predmetu se dobija sabiranjem poena dobijenih radom na predispitnim obavezama (maksimalno do 70) i poena sa ispita (maksimalno do 30) i to na sledeći način (definisano Zakonom o visokom obrazovanju):

- do 50 poena, ocena 5
- od 51 do 60 poena, ocena 6
- od 61 do 70 poena, ocena 7
- od 71 do 80 poena, ocena 8
- od 81 do 90 poena, ocena 9
- od 91 do 100 poena, ocena 10.

III. PRAVILA U VEZI SA OSTVARENJEM USLOVA ZA UPIS U NAREDNU GODINU STUDIJA

Za studente koji ne polože ispit do kraja školske 2021/22. godine, tj. do 30.9.2022. godine, važe sledeća pravila:

- Studenti tradicionalne koji nisu ostvarili uslov za upis naredne godine studija, imaju obavezu ponovnog slušanja nastave i ponovnog rada na svim predispitnim obavezama, jer im se poništavaju svi poeni stečeni u prethodnoj školskoj godini. Ispit mogu da polažu u januarsko-februarskom ispitnom roku ili kasnije, ako su ostvarili uslov za izlazak na ispit, tj. uradili nove predispitne obaveze i stekli najmanje 35 poena.
- Studenti tradicionalne i hibridne nastave koji su ostvarili uslov za upis naredne godine studija mogu preneti predmet u narednu godinu, bez obaveze ponovnog rada na predispitnim obavezama, ukoliko su prethodno ostvarili uslov za izlazak na ispit. Ako student nije ostvario dovoljan broj poena za izlazak na ispit, radiće predispitne obaveze kao onlajn student (odnosno moći će da svoje predispitne obaveze pošalje najkasnije 10 dana pre ispitnog roka u kojem student želi da polaže ispit, ali ispit moraju položiti najkasnije u oktobarskom roku 2022. godine. Ako i *posle tog ispitnog roka ne polože ispit, poništavaju im se poeni na svim do tada urađenim predispitnim obavezama, i moraju da rade nove predispitne obaveze i pripremaju ispit po Planu i programu koji važi od 01. oktobra 2022. godine.*
- Studenti onlajn nastave rade predispitne obaveze i polažu ispit po ovom Planu i programu sve do oktobarskog roka 2022. godine. Predispitne obaveze mogu poslati najkasnije 10 dana pre ispitnog roka u kojem student želi da prijavi ispit. Ako i *posle tog ispitnog roka ne polože ispit, poništavaju im se poeni na svim do tada urađenim predispitnim obavezama, i moraju da rade nove predispitne obaveze po Planu i programu koji važi od 01. oktobra 2022. godine.*
- Studenti koji su odslušali četvrtu godinu i stekli status apsolvanta rade predispitne obaveze i polažu ispit po ovom Planu i programu sve do oktobarskog roka 2022. godine. Predispitne obaveze mogu poslati najkasnije 10 dana pre ispitnog roka u kojem student želi da prijavi ispit. Ako i *posle tog ispitnog roka ne polože ispit, poništavaju im se poeni na svim do tada urađenim predispitnim obavezama, i moraju da rade nove predispitne obaveze po Planu i programu koji važi od 01. oktobra 2022. godine.*

PLAN NASTAVE

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
1	1 2 3	L01 - LECTURE 1 COURSE INTRODUCTION, INTRODUCING YOUSELF AND OTHERS REVISION OF TENSES DIAGNOSTIC TEST	<ol style="list-style-type: none"> COURSE INTRODUCTION: COURSE OBJECTIVES. COURSE OUTCOMES. TASKS AND ASSESSMENT. INTRODUCTIONS: INTRODUCING YOURSELVES – LET’S GET TO KNOW EACH OTHER. INTRODUCING YOURSELVES - ASKING QUESTIONS. LISTENING COMPREHENSION PRACTICE. GRAMMAR REVISION: REVISION OF PRESENT SIMPLE 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume ciljeve kursa ➤ razume ishode kursa ➤ obnovi gramatiku na nivou A2 ➤ proceni svoje nivo znanja na početku semestra

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
			<p>TENSE. REVISION OF PRESENT CONTINUOUS TENSE. REVISION OF PAST SIMPLE TENSE. REVISION OF PAST CONTINUOUS TENSE. EXPRESSIONS FOR PAST EVENTS. QUESTION FORMATION. Listening - Present Tenses. Listening - Making Questions.</p> <p>4. DIAGNOSTIC TEST: DIAGNOSTIC TEST - language level test. DIAGNOSTIC TEST - choosing the right answer. DIAGNOSTIC TEST - multiple choice. DIAGNOSTIC TEST - verb forms. DIAGNOSTIC TEST - question words. DIAGNOSTIC TEST - finding mistakes. DIAGNOSTIC TEST - question forms. KEY TO THE DIAGNOSTIC TEST - language level test. KEY TO THE DIAGNOSTIC TEST, choosing the right answer. KEY TO THE DIAGNOSTIC TEST, multiple choice. KEY TO THE DIAGNOSTIC TEST, verb forms. KEY TO THE DIAGNOSTIC TEST, question words. KEY TO THE DIAGNOSTIC TEST, finding mistakes. KEY TO THE DIAGNOSTIC TEST, question forms.</p> <p>5. ADDITIONAL DIAGNOSTIC TEST: ADDITIONAL DIAGNOSTIC TEST - multiple choice. ADDITIONAL DIAGNOSTIC TEST - choosing the right answer. KEY TO THE ADDITIONAL DIAGNOSTIC TEST, multiple choice. KEY TO THE ADDITIONAL DIAGNOSTIC TEST - answers.</p>	

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
2	1 2 3	L02 - LECTURE 2 - NAMES, ASSOCIATIONS, EXPRESSING FUTURE, HOME READING ASSIGNMENT	<ol style="list-style-type: none"> 1. NAMES: NAMES - VOCABULARY DEVELOPMENT. WHAT'S IN A NAME - LISTENING PRACTICE. LISTENING PRACTICE COMPREHENSION. ASSOCIATIONS - VOCABULARY DEVELOPMENT. Key to exercises. 2. BRANDS AND BRANDS NAMES: BRANDS AND BRAND NAMES. BRANDS - READING. TEXT COMPREHENSION. LISTENING AND VIDEO. BRAND NAMES ORIGINS. BRAND NAMES - PRESENTATION. Video - Brand Names. Key to exercises. 3. EXPRESSING FUTURE: EXPRESSING FUTURE - PRACTICE. 4. EXPRESSING FUTURE - PRACTICE: EXPRESSING FUTURE - EXERCISES. EXPRESSING FUTURE - ADDITIONAL PRACTICE. ADDITIONAL VIDEO. Key to exercises. 5. HOME READING ASSIGNMENT: THE TOP FLOOR. HOME READING ASSIGNMENT - EXPLANATION. ESSAY WRITING - INSTRUCTIONS. ESSAY WRITING - EXAMPLE. ESSAY WRITING - EXAMPLE ESSAY. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ koristi vokabular i reči u vezi sa imenima ➤ razume audio materijal u oblasti imena ➤ razume pročitani tekst u oblasti imena ➤ pravilno koristi fraze i idiome koji se odnose na asocijacije ➤ govori na temu imena i asocijacija ➤ koristi buduće vreme ➤ razume seminarski rad

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
3	1 2 3	L03 - LECTURE 3 – COMPARISON OF ADJECTIVES AND ADVERBS, ADVERBIAL CLAUSES OF TIME, PLACE AND MANNER, VOCABULARY – EDUCATION, SOCIAL CONVERSATIONS	<ol style="list-style-type: none"> 1. VOCABULARY - EDUCATION: EDUCATION- VOCABULARY DEVELOPMENT. EDUCATION - LISTENING PRACTICE. LISTENING PRACTICE - EXERCISES. TECHNOLOGY IN EDUCATION. TECHNOLOGY IN THE CLASSROOM - DISCUSSION. TEACHING METHODS FOR STUDENTS OF THE FUTURE. Key to exercises. 2. COMPARATIVES AND SUPERLATIVES: Comparatives and superlatives - adjectives. Comparatives and superlatives - adverbs. Comparatives - Practice. Comparatives using as.....as - Practice. Superlatives - Practice. Superlatives - Questions. Adverbs - exercises. Key to exercises. 3. ADVERBIAL CLAUSES: ADVERBIAL CLAUSES - PRACTICE. 4. ADVERBIAL CLAUSES - PRACTICE: ADVERBIAL CLAUSES - EXERCISES. EXERCISES TO PRACTICE ADVERBIAL CLAUSES. Key to exercises. 5. SOCIAL CONVERSATION: SOCIAL CONVERSATION - RULES. STARTING A CONVERSATION - VIDEO. STARTING A CONVERSATION - VOCABULARY. SOCIAL CONVERSATION - DISCUSSION. HOMEWORK TASK 1 - EXPLANATION. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ koristi vokabular I idiome u vezi obrazovanja ➤ ispravno koristi komparativ i superlativ prideva ➤ pravilno koristi složene rečenice za vreme, mesto i način ➤ govori u socijalnim interakcijama ➤ razume uputstva za prvi domaći zadatak ➤ Domaći zadatak 1

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
4	1 2 3	L04 - LECTURE 4 - WORK, PRESENT PERFECT TENSE, PRESENT PERFECT TENSE VS. PAST SIMPLE TENSE, JOBS AND ACHIEVEMENTS	<ol style="list-style-type: none"> 1. VOCABULARY BUILDING - WORK, JOB, CAREER: VOCABULARY BUILDING - work - examples. Vocabulary building - practice. CAREER DISCUSSION QUESTIONNAIRE. READING AND SPEAKING PRACTICE. Key to exercises. 2. RESUME WRITING: LISTENING PRACTICE. RESUME WRITING. VOCABULARY PRACTICE. WRITING. ADDITIONAL LISTENING PRACTICE. Key to exercises. 3. PRESENT PERFECT TENSE: PRESENT PERFECT SIMPLE TENSE - FORM. PRESENT PERFECT SIMPLE TENSE - USE. PRESENT PERFECT SIMPLE TENSE - TIME EXPRESSIONS. PRESENT PERFECT VS PAST SIMPLE TENSE. PRESENT PERFECT VS PAST SIMPLE EXERCISE. PRESENT TENSES EXERCISE. Key to exercises. 4. VOCABULARY BUILDING - JOBS AND ACHIEVEMENTS: READING PRACTICE - INFLUENCERS. READING COMPREHENSION. JOBS - DISCUSSION. READING AND GRAMMAR. Key to exercises. 5. SPEAKING – JOB INTERVIEWS: VOCABULARY BUILDING - JOB INTERVIEWS. JOB INTERVIEWS - VIDEO. ROLE PLAY – JOB INTERVIEW. ADDITIONAL LISTENING PRACTICE. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ koristi reči i idiome u oblasti posla i karijere ➤ razume pročitanu tekst na temu posla ➤ govori u slučaju intervju za posao ➤ piše kratku radnu biografiju ➤ pravilno koristi vremena Past Simple i Present Perfect

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
5	1 2 3	L05 - LECTURE 5 - BRAVERY, MR W., ADVERBS, STORY TELLING	<p>1. READING COMPREHENSION: PRE-TEACHING KEY VOCABULARY. READING COMPREHENSION. READING COMPREHENSION - TEXT READING. VOCABULARY BUILDING. COLLECTIVE NOUNS. KEY TO THE READING COMPREHENSION EXERCISES.</p> <p>2. LISTENING PRACTICE: PRE-LISTENING PRACTICE - ADVERBS. PRE-LISTENING ACTIVITY - BRAINSTORMING. PRE-LISTENING ACTIVITY - CLUES. PRE-LISTENING ACTIVITY - WRITING AND SPEAKING PRACTICE. LISTENING PRACTICE - MR W.. KEY TO EXERCISES.</p> <p>3. INTENSIFYING ADVERBS: Intensifying Adverbs - Explanation. Intensifying Adverbs - Common Collocations. Common collocations - explanation. Structures with SO and SUCH. So and Such - Practice. Key to exercises.</p> <p>4. READING COMPREHENSION - STORY FRAGMENT 1: STORY FRAGMENT. READING COMPREHENSION - FOLLOW-UP DISCUSSION. HOMEWORK TASK 2- EXPLANATION. ADDITIONAL ACTIVITY.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume i pravilno koristi zbirne imenice ➤ razume pročitani novinarski članak ➤ pravilno koristi priloge i fraze sa SO i SUCH ➤ razume uputstvo za domaći zadatak broj 2

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
6	1 2 3	L06 - LECTURE 6 – ZERO, FIRST AND SECOND CONDITIONAL, TOURISM, LINKING WORDS FOR CONTRAST, COMPARISON/CONTRAST PARAGRAPHS	<ol style="list-style-type: none"> 1. ZERO CONDITIONAL: CONDITIONALS. THE ZERO CONDITIONAL. 2. FIRST CONDITIONAL: THE FIRST CONDITIONAL. FIRST CONDITIONAL - FORM. FIRST CONDITIONAL - USE. UNLESS. Key to exercises. 3. SECOND CONDITIONAL: THE SECOND CONDITIONAL. SECOND CONDITIONAL - FORM. SECOND CONDITIONAL - USE. Key to exercises. 4. CONDITIONALS - PRACTICE: CONDITIONALS - EXERCISES. Key to exercises. 5. TOURISM WORDS AND PHRASES: PHRASAL VERBS ABOUT TOURISM. TOURISM - LONDON. TOURISM - LISTENING. TOURISM LISTENING AND VIDEO. PRE-READING ACTIVITY. READING PRACTICE. REDAING PRACTICE – Yosemite’s firefall. YOSEMITE’S FIREFALL - VIDEO. TEXT COMPREHENSION. Key to exercises. 6. LINKING WORDS FOR CONTRAST: Linking words for contrast: Revision. Contrast signals. 7. COMPARISON/CONTRAST PARAGHRAPHS: COMPARISON AND CONTRAST. Right brain and Left brain. Organizing Comparison/Contrast Paragraphs. Homework Task 3. ADDITIONAL ACTIVITY. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ koristi prvi I drugi kondicional ➤ koristi vokabular iz oblasti ➤ turizma ➤ koristi veznike za kontrastiranje ➤ piše pasus u kom se vrši poređenje ➤ razume uputstvo za domaći zadatak broj 3

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
7	1 2 3	L07 - LECTURE 7 - MODAL VERBS – ABILITY, ADVICE, PROBABILITY, POLITE REQUESTS TOYS OF THE FUTURE	<ol style="list-style-type: none"> 1. MODAL VERBS - ABILITY: EXPRESSING ABILITY - can, could, be able to. EXPRESSING ABILITY EXERCISES. Key to exercises. 2. MODAL VERBS - ADVICE: MODAL VERBS FOR GIVING ADVICE. MODALS FOR GIVING ADVICE - PRACTICE. Key to exercises. 3. MODAL VERBS - PROBABILITY: MODAL VERBS - PROBABILITY- EXPLANATION. MODAL VERBS - PROBABILITY - PRACTICE. MODAL VERBS FOR EXPRESSING PROBABILITY - EXERCISES. KEY TO EXERCISES. 4. POLITE REQUESTS: POLITE REQUESTS - SENTENCE STRUCTURES. POLITE REQUESTS - PRACTICE. POLITE REQUESTS - EXPRESSIONS. ADDITIONAL LISTENING PRACTICE. Key to exercises. 5. TOYS OF THE FUTURE - READING AND DISCUSSION: TOYS OF THE FUTURE - TECHNOLOGY-BASED TOYS. TOYS OF THE FUTURE - CREATIVITY. TOUCHSCREENS VS. TRADITIONAL TOYS. TOUCHSCREENS VS. TRADITIONAL TOYS - reading. VOCABULARY PRACTICE. HOW CHILDREN USED TO PLAY THROUGHOUT HISTORY. TRADITIONAL VS. MODERN TOYS - DISCUSSION. VOCABULARY - KEY TO EXERCISES. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ koristi modalne glagole za sposobnost i umeće ➤ koristi modalne glagole za savete ➤ koristi modalne glagole za verovatnovaću ➤ uputi zahteve na učtiv način ➤ razume pročitani novinski članak

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
8	1 2 3	L08 - PROGRESS TEST, VERBS WITH TWO OBJECTS, READING AND DISCUSSION - TEN BIGGEST MYTHS IN FITNESS	<ol style="list-style-type: none"> 1. PROGRESS TEST: PROGRESS TEST - MID-TERM ASSESSMENT. SAMPLE PROGRESS TEST - grammar and vocabulary. SAMPLE PROGRESS TEST - sentence transformations. SAMPLE PROGRESS TEST - polite requests, conditionals. SAMPLE PROGRESS TEST - question forms. SAMPLE PROGRESS TEST - tenses. 2. KEY TO THE SAMPLE PROGRESS TEST: KEY TO THE SAMPLE PROGRESS TEST, grammar and vocabulary. KEY TO THE SAMPLE PROGRESS TEST, sentence transformations. KEY TO THE SAMPLE PROGRESS TEST, polite requests and conditionals. KEY TO THE SAMPLE PROGRESS TEST, question forms. KEY TO THE SAMPLE PROGRESS TEST, tenses. 3. VERBS WITH TWO OBJECTS: VERBS WITH TWO OBJECTS - EXPLANATION. VERBS WITH TWO OBJECTS- EXERCISE. KEY TO EXERCISES. 4. READING - THE TEN BIGGEST MYTHS IN FITNESS: PRE-READING ACTIVITY. KEY WORDS. READING COMPREHENSION - THE TEN BIGGEST MYTHS IN FITNESS. READING COMPREHENSION. READING COMPREHENSION CHECK. READING COMPREHENSION CHECK - additional exercises. SPEAKING - BENEFITS OF PHYSICAL ACTIVITY. HOMEWORK TASK 4. KEY TO EXERCISES. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ koristi glagole sa dva predmeta ➤ razume pročitani novinski članak ➤ izrazi mišljenje ➤ razume pročitani novinski članak

9	1 2 3	<p>L09 - LECTURE 9 – WASTE, SPEND AND SAVE, TRAVEL, PAST PERFECT SIMPLE, THIRD CONDITIONAL, SUBJUNCTIVE</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. VOCABULARY PRACTICE – WASTE, SPEND, SAVE: VOCABULARY INTRODUCTION - PHRASES WITH WASTE AND SPEND. PHRASES WITH SPEND AND WASTE WITH PREPOSITIONS. WASTE, USE, SPEND, SAVE + NOUN - PRACTICE. Key to exercises. 2. TRAVEL: DISCUSSION - TRAVEL. TRAVEL - definitions. TRAVEL - practice. TRAVELLING - LISTENING PRACTICE. LISTENING PRACTICE. TRAVEL BY PLANE. TRAVEL BY PLANE - practice. VOCABULARY (VIDEO). Key to exercises. 3. READING - TRAVELLING: READING COMPREHENSION - WARMER. PRE-READING ACTIVITY. READING COMPREHENSION. READING COMPREHENSION - TEXT. TEXT COMPREHENSION. TWO-WORD PHRASES AND WORD-BUILDING. ADDITIONAL ACTIVITY - LISTENING AND SPEAKING. Key to exercises. 4. PAST PERFECT TENSE: PAST PERFECT TENSE - PRACTICE. 5. PAST PERFECT TENSE - PRACTICE: PAST PERFECT vs PAST SIMPLE TENSE - PRACTICE. PAST PERFECT AND PAST SIMPLE TENSE - PRACTICE. Key to exercises. 6. REGRETS - SUBJUNCTIVE, THIRD CONDITIONAL: REGRETS - SUBJUNCTIVE, THIRD CONDITIONAL - PRACTICE. 7. REGRETS - SUBJUNCTIVE, THIRD 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ koristi vokabular I idiome u vezi potrošnje ➤ vodi razgovor I diskusiju na temu putovanja ➤ koristi vreme Past Perfect ➤ razume pročitaní novinski članak ➤ koristi treći kondicional ➤ koristi Subjunctive
---	-------------	--	--	--

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
			CONDITIONAL - PRACTICE: REGRETS - PRACTICE. Key to exercises	

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
10	1 2 3	L10 - LECTURE 10 - PREPARING ORAL PRESENTATIONS, RELATIVE CLAUSES, BESTSELLERS	<ol style="list-style-type: none"> 1. ORAL PRESENTATIONS - PREPARATION: ORAL PRESENTATIONS. ORAL PRESENTATIONS - FACTORS. HOW TO PREPARE ORAL PRESENTATIONS. CONTENT OF ORAL PRESENTATIONS. LANGUAGE CHECK. ORAL PRESENTATIONS - CHECKLIST. ORAL PRESENTATIONS - TASK. ORAL PRESENTATIONS - ASSESSMENT. ORAL PRESENTATIONS - Online students. ORAL PRESENTATION - EXAMPLES - VIDEO. ADDITIONAL EXAMPLES. 2. RELATIVE CLAUSES: RELATIVE CLAUSES - PRACTICE. 3. RELATIVE CLAUSES - PRACTICE: Relative clauses - Practice. Relative clauses - Exercise. Relative clauses - Answers. 4. DEFINING AND NON-DEFINING RELATIVE CLAUSES: DEFINING AND NONDEFINING RELATIVE CLAUSES- PRACTICE. 5. DEFINING AND NONDEFINING RELATIVE CLAUSES- PRACTICE: Defining and non-defining relative clauses - Practice. Defining and non-defining relative clauses - KEY. 6. BESTSELLERS: BESTSELLERS - DISCUSSION AND READING. BESTSELLERS - READING COMPREHENSION. BESTSELLERS - Q&A. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume instrukcije za pripremu usmene prezentacije ➤ razume i analizira modele dobre i loše prezentacije ➤ koristi odnosne rečenice ➤ razume pročitani tekst na temu bestselera

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
11	1 2 3	L11 - LECTURE 11 – CELEBRITIES, PASSIVE, RECORDING LECTURES, INDIRECT QUESTIONS	<ol style="list-style-type: none"> 1. CELEBRITIES: CELEBRITIES - LISTENING PRACTICE. CELEBRITIES - Speaking. Are Celebrities Bad For You?. Are Celebrities Bad For You? Q&A. ADDITIONAL LISTENING PRACTICE. 2. PASSIVE VOICE: PASSIVE VOICE - PRACTICE. 3. PASSIVE VOICE - PRACTICE: PASSIVE VOICE - PRACTICE. PASSIVE VOICE - EXAMPLES. Key to exercises. 4. READING: ‘The Netflixization of academia’: PRE-READING ACTIVITY - WARMER. PRE-READING PRACTICE - KEY WORDS. READING COMPREHENSION. READING COMPREHENSION - TEXT READING. COMPREHENSION CHECK. Discussion. Key to exercises. 5. INDIRECT QUESTIONS: Indirect questions. YES/NO QUESTIONS, WH-QUESTIONS. INDIRECT QUESTIONS - PRACTICE. KEY TO EXERCISES. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume pročitani tekst na temu poznatih ličnosti ➤ koristi pasiv ➤ razume pročitani novinski članak ➤ koristi indirektna pitanja

12	1 2 3	L12 - LECTURE 12 - HAPPINESS, REPORTED STATEMENTS, REPORTED QUESTIONS, REVISION OF FUTURE TENSES	<ol style="list-style-type: none"> 1. REPORTED STATEMENTS: REPORTED STATEMENTS - EXPLANATION. 2. REPORTED STATEMENTS - PRACTICE: PRACTICE OF REPORTED STATEMENTS. REPORTED SPEECH - ADDITIONAL EXERCISES. REPORTED STATEMENTS - KEY. REPORTED STATEMENTS - KEY TO EXERCISE. 3. LISTENING PRACTICE - HAPPINESS: LISTENING AND SPEAKING PRACTICE. SPEAKING PRACTICE - HAPPINESS. 4. REPORTED QUESTIONS: DIRECT AND INDIRECT QUESTIONS. REPORTED QUESTIONS. 5. REPORTED QUESTIONS - PRACTICE: DIRECT AND INDIRECT QUESTIONS - PRACTICE. DIRECT AND INDIRECT QUESTIONS - KEY. REPORTED QUESTIONS - PRACTICE. REPORTED QUESTIONS - KEY. 6. REPORTED REQUESTS AND COMMANDS: REPORTED REQUESTS AND COMMANDS - EXPLANATION. REPORTED REQUESTS AND COMMANDS - PRACTICE. 7. EXPRESSING FUTURE: EXPRESSING THE FUTURE. REVISION OF FUTURE TENSES. MAKING PREDICTIONS. FUTURE - KEY. HOMEWORK TASK 5 - EXPLANATION. 	<p>➤ koristi indirektni govor u potvrdim i upitnim rečenicama, kao i u imperative</p>
----	-------------	--	---	---

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
13	1 2 3	L13 - LECTURE 13 – PREFIXES AND SUFFIXES, RECYCLING, LOSING WEIGHT, NEW YEAR'S CELEBRATIONS AND RESOLUTIONS	<ol style="list-style-type: none"> 1. PREFIXES AND SUFFIXES: PREFIXES AND SUFFIXES - WORD FORMATION. PREFIXES - RE-, PRE/POST-, OVER-, UNDER-;. SUFFIXES: -ER, -OR, -AR. SUFFIXES: -LY, ISH. 2. READING - REVISE, REUSE, RECYCLE: PRE-READING PRACTICE - WARMER. PRE-READING PRACTICE - KEY WORDS. READING PRACTICE. READING PRACTICE - TEXT READING. COMPREHENSION CHECK. KEY TO EXERCISES. 3. READING COMPREHENSION - LOSING WEIGHT: PRE-TEACHING VOCABULARY. READING COMPREHENSION. READING COMPREHENSION CHECK. KEY TO THE READING COMPREHENSION ACTIVITIES. 4. NEW YEAR'S CELEBRATIONS: LISTENING PRACTICE. PRE-READING PRACTICE. READING COMPREHENSION - BRIEF TEXTS. READING COMPREHENSION QUESTIONS. READING COMPREHENSION - FOLLOW-UP. NEW YEAR'S CELEBRATIONS. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume pročitani novinski tekst ➤ razume audio materijal na temu praznika ➤ vodi razgovor na temu praznika I običaja

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
14	1 2 3	L14 - oral Presentations	<p>1. ORAL PRESENTATIONS: READING COMPREHENSION - Three Ways to Make a Good Presentation Great. ORAL PRESENTATION TIPS - Connection, Focus, Message. ORAL PRESENTATION TIPS - Smile, Rules for slides, Stories. ORAL PRESENTATION TIPS - Voice, Body language.</p> <p>2. PRESENTATIONS - OVERCOMING STAGE FRIGHT: STAGE FRIGHT AND HOW TO OVERCOME IT. TAKING STEPS TO OVERCOME YOUR FEAR. 10 TIPS TO REDUCE STAGE FRIGHT.</p> <p>3. ASSESSMENT OF ORAL PRESENTATIONS: ORAL PRESENTATIONS TIME - Things to assess. ORAL PRESENTATIONS - KEY ASPECTS OF ASSESSMENT. ORAL PRESENTATIONS - Conclusions.</p> <p>LISTENING TEST PRACTICE: LISTENING TEST PREPARATION. A STUDENT DISCUSSION. KEY TO EXERCISES. TRANSCRIPT. TRANSCRIPT - READING. LISTENING AND VIDEO. ADDITIONAL LISTENING PRACTICE</p>	<p>➤ odbrani usmenu prezentaciju.</p> <p>Usmena prezentacija</p>

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
15	1 2 3	L15 - Listening Comprehension Test, Course Revision	<ol style="list-style-type: none"> 1. COURSE REVISION - GRAMMAR: COURSE REVISION - GRAMMAR, VOCABULARY, SKILLS. GRAMMAR REVISION - GENERAL. GRAMMAR UNITS - REVISION. LEARNING GRAMMAR - ADDITIONAL TIPS. 2. COURSE REVISION - VOCABULARY: VOCABULARY REVISION - GENERAL. REVISION OF LANGUAGE FUNCTIONS - QUESTION TYPES, FUNCTIONS, INSTRUCTIONS, PROBLEM-SOLVING. LANGUAGE SKILLS - SPEAKING, READING, WRITING, LISTENING. STUDENTS' FEEDBACK. LEARNING VOCABULARY - ADDITIONAL TIPS. 3. EXAM TIPS AND SAMPLE TEST: EXAM - EXPLANATION. SAMPLE TEST - Grammar, multiple choice. SAMPLE TEST - correcting errors. SAMPLE TEST - linking words. SAMPLE TEST - sentence transformations. SAMPLE TEST - the passive voice. SAMPLE TEST - vocabulary. SAMPLE TEST - true or false. 4. ADDITIONAL EXERCISES: Check your knowledge. Check your knowledge additional. ADDITIONAL ACTIVITY. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ oceni veštinu slušanja sa razumevanjem kroz formalni test na sistemu ➤ razume zahteve u vezi sa gramatikom i vokabularom na predmetu NT111 ➤ proveri nivo postignutog znanja kroz izlazni test, odnosno, primer ispitnog testa <p style="text-align: center;">Test slušanja</p>

7.2 PRILOG – SILABUS PREDMETA NT112 ENGLSKI JEZIK 2

Plan i program predmeta NT112 Engleski jezik 2

Napomena: Ovaj program važi 12 meseci, tj. do početka prolećnog semestra u školskoj 2020/21. godini, a poslednji ispit se po njemu može polagati u januarском roku 2022. godine. Posle ovih rokova, važi novi Plan za predmet koji se objavljuje februara 2022. godine. Studenti koji ne polože ispit do januara 2022. godine, rade sve predispitne obaveze ponovo, u skladu sa novim Planom i u skladu sa njim polažu ispit u junском roku 2022. godine ili nekom od kasnijih rokova.

PODACI O PREDMETU	
Semestar	II SEMESTAR
Preduslovi	Položen predmet NT111 ENGLSKI JEZIK 1
Broj ECTS	4
Broj časova predavanja nedeljno	3
Broj časova grupnih (pokaznih) vežbi nedeljno	---
Broj časova individualnih vežbanja nedeljno	---
Broj časova samostalnog istraživačkog rada	---
PODACI O PREDISPITNIM OBAVEZAMA I ISPITU	
Broj domaćih zadataka tokom semestra	4
Maksimalan broj poena za jedan domaći zadatak	2
Broj testova tokom semestra	1
Maksimalan broj poena za jedan test	5
Broj kolokvijuma tokom semestra	1
Maksimalan broj poena za jedan kolokvijum	20
Broj projekata tokom semestra	1
Maksimalan broj poena za jedan projekat	12
Broj seminarских radova tokom semestra	1
Maksimalan broj poena za jedan seminarски rad	15
A) Maksimalan broj poena za zalaganje studenta	10
B) Maksimalan broj poena za predispitne obaveze	60
Domaći zadaci (4 x 2 = 8)	8
Testovi (1 x 5 = 5)	5
Kolokvijum (1 x 20 = 20)	20
Projekat (1 x 12 = 12)	12
Seminarски rad (1 x 15 = 15)	15
C) Maksimalan broj poena za ispit	30
UKUPAN BROJ POENA (A+B+C):	100

Vreme trajanja ispita u minutima	90 minuta
Forma ispita	Test na papiru
Računarski alati ili pribor koji se koriste na ispitu	Hemijska olovka

Literatura (nastavni materijal)

Obavezna literatura

Autorizovana predavanja i vežbanja objavljena na e-learning sistemu za predmet NT112 Engleski 2:
<http://lams.metropolitan.ac.rs:8080/lams/>

Dopunska literatura

Asimov, Isaac. *I, Robot* (Retold by Tricia Reilley). Oxford: Macmillan Heinemann ELT, 2008.

Mantle, Jonathan. *Benetton* (Penguin Readers - Graded Readers). Essex: Pearson Education Limited. 2000.

Referentna literatura

Murphy, Raymond. *English Grammar in Use, Fourth Edition*. Cambridge: Cambridge University Press. 2015.

Yule, George. *Oxford Practice Grammar (Advanced)*. UK: Oxford University Press, 2009.
<https://elt.oup.com/student/practicegrammar/?cc=rs&selLanguage=en>.

Upper-intermediate exercises. SpeakSpeak. Dostupno na: <http://speakspeak.com/english-grammar-exercises/upper-intermediate>

Powell, Mark. *Presenting in English, How to give successful presentations*. UK: Heinle Cengage Learning, 2011.

Listening (Activities to practise listening skills). British Council Learn English. Dostupno na:
http://learnenglish.britishcouncil.org/listening?_ga=2.65472494.1968439404.1544380936-1490341720.1544380936

Oxford Learner's Dictionaries. Dostupno na <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

Cilj predmeta

Engleski jezik 2 je viši srednji kurs opšteg engleskog jezika za studente sa Fakulteta informacionih tehnologija, Fakulteta digitalnih umetnosti i Fakulteta za menadžment Univerziteta Metropolitan.

Cilj predmeta je obnavljanje, vežbanje i utvrđivanje poznavanja i upotrebe gramatike i vokabulara na višem srednjem nivou B1+/B2 engleskog jezika, kao i podjednako razvijanje svih jezičkih veština: govor, čitanje, pisanje i slušanje kao i integracija tih veština.

Opis predmeta

Engleski jezik 2 je viši srednji kurs opšteg engleskog jezika. Predmet obuhvata teme koje spadaju u opšti jezik i razvija podjednako sve četiri jezičke veštine: govor, pisanje, pričanje i slušanje kroz interaktivna predavanja gde studenti imaju priliku da obnove znanje iz gramatike, da savladaju složenije gramatičke jedinice, da razvijaju vokabular, da savladaju pisanje kraćih formi, čitanje dužih tekstova na akademske i opšte teme, da slušaju sa razumevanjem materijal koji se odnosi na

opšti jezik, odnosno svakodnevne situacije kao i da razvijaju govor kroz diskusije, dijaloge, prezentacije. Vladanje stranim jezikom studentu omogućava sticanje znanja iz različitih oblasti koja primenjuje u svakodnevnom životu, obrazovanju i radu.

Ishodi učenja predmeta

Nakon položenog predmeta NT112 Engleski 2 student će biti u stanju da:

u oblasti Razumevanja govora:

- adekvatno reaguje na usmene poruke u vezi sa aktivnostima u opštem kontekstu;
- razume poruku dužih izlaganja o poznatim temama u kojima se koristi opšti jezik i razgovetan izgovor;
- razume informacije o relativno poznatim i bliskim sadržajima i složenija uputstva u opštem kontekstu;
- razume opšti i stručni smisao informativnih radijskih i televizijskih emisija o bliskim temama, u kojima se koristi opšti govor;
- razume suštinu iskaza (sa)govornika koji razgovaraju o opštim temama;
- izvodi zaključke posle slušanja nepoznatog teksta u vezi sa vrstom teksta, brojem sagovornika, njihovim međusobnim odnosima i namerama, kao i u vezi sa opštim sadržajem.

u oblasti Razumevanja pročitanoog teksta:

- Koristeći osnovno lingvističko znanje, čita kraće tekstove napisane standardnim jezikom, raznovrsnog sadržaja iz svakodnevnog života i/ili bliskih oblasti ili struke, u kojima preovlađuju frekventne reči i izrazi.
- U tekstu, iz domena ličnog interesovanja i delatnosti, u kome preovlađuju složene jezičke strukture, student razume opšti smisao i dopunske informacije, koristeći različite tehnike/vrste čitanja.
- razume duže tekstove različitog sadržaja (npr. adaptirana ili originalna prozna književna dela, aktuelni novinski članci i izveštaji); brzinu i tehniku čitanja podešava prema tekstu koji čita.
- pronalazi, izdvaja i razume u informativnom tekstu o opštoj temi osnovnu poruku i suštinske informacije;
- identifikuje i razume relevantne informacije u pisanim prototipskim dokumentima (pismima, prospektima) i drugim nefikcionalnim tekstovima (novinskim vestima, člancima u časopisima, reportažama i oglasima);
- prepoznaje osnovnu argumentaciju u stručnim tekstovima (npr. novinskim kolumnama ili pismima čitalaca, blogovima, forumima kao i drugim vrstama komentara);
- određuje značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta.

u oblasti Usmenog izražavanja:

- učestvuje u dijalozima, razmenjuje informacije i mišljenje sa sagovornikom o opštim temama i interesovanjima;
- koristi engleski jezik kao jezik komunikacije u opštem kontekstu, prilagođavajući svoj govor komunikativnoj situaciji, u vremenskom trajanju od pet do sedam minuta;
- izlaže unapred pripremljenu prezentaciju u trajanju od pet do sedam minuta na određenu temu (iz domena struke i ličnog interesovanja);
- ukazuje na značaj određenih iskaza i delova iskaza prigodnom gestikulacijom i mimikom ili naglašavanjem i intonacijom.

u oblasti Pismenog izražavanja:

- na razložan i argumentovan način o bliskim temama iz svog okruženja i područja interesovanja;
- piše beleške, poruke i poslovna pisma da bi tražio ili preneo relevantne informacije;
- rezimira pročitani/preslušani tekst o opštim temama i iznosi sopstveno mišljenje o njemu;

- popunjava formulare, upitnike i različite obrasce;
- piše formalna pisma (prijave za prakse, stipendije ili omladinske poslove uz prateću biografiju);
- piše elektronske poruke, SMS poruke, učestvuje u diskusijama na blogu.
- piše rezimee kraćih stručnih tekstova, kraća privatna i poslovna pisma, kraće stručne informativne tekstove (uputstvo, izveštaj, opis) i kraće odgovore na pitanja o zadatoj temi.

Detaljan spisak ishoda učenje nakon svake lekcije se nalazi u planu po nedeljama na kraju ovog dokumenta.

Studenti će utvrditi znanje iz sledećih gramatičkih jedinica:

- imenice: brojive/nebrojive, množina imenica (pravilna i nepravilna)
- sadašnja vremena, prošla vremena, vremena u perfektu, buduća vremena
- prvi i drugi kondicional
- modalni glagoli
- odnosne rečenice
- pasiv
- slaganje vremena
- indirektni govor i
- upotrebe članova.

Način ocenjivanja

Student se ocenjuje u toku celog semestra. Ocenjuju se njegovi domaći zadaci, rad na projektu, testovi (test slušanja i kolokvijum), seminarski rad (lektira) i aktivnost u nastavi. Na kraju u ispitnom roku, ocenjuje se i pismeni ispit. Ocene se daju u poenima. Maksimalni broj poena je 100 (uključujući i pismeni ispit). Na pismenom ispitu student može dobiti do 30 poena, a aktivnosti u toku semestra (predispitne obaveze) mogu mu doneti do 70 poena, po sledećoj strukturi:

Domaći zadaci (8 poena)

Posle izučavanja određene nastavne jedinice, odnosno, posle vežbi u okviru nekih od predavanja predviđeno je da studenti dobiju zadatak koji treba samostalno da reše. Predviđeno je ukupno **4 zadataka**, a svaki uspešno rešen zadatak predat u zadatom roku obezbeđuje studentu **2 poena**, pod uslovom uspešne odbrane urađenog zadatka. Za studente tradicionalne (u Beogradu) ili hibridne nastave (Centar u Nišu) rok za predaju zadataka je **7 dana nakon izdavanja**, a **posle tog roka umanjuje ostvaren broj poena za 50%**. Krajnji rok za predaju domaćeg zadatka i za studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.

Uputstvo za dostavu domaćih zadataka: Po urađenom domaćem zadatku, student ga dostavlja na email profesoru. Naziv fajla u kome student dostavlja domaći zadatak glasi NT112_Ime_Prezime_BrojIndeksa_DZXX. U „subject“ emaila napišite „NT112_DZXX“. XX se odnosi na broj domaćeg zadatka.

Projektovano vreme potrebno za izradu zadataka iznosi:

1	2	3	4
45 min	45 min	45 min	45 min

Projekat – usmena prezentacija (12 poena)

Usmene prezentacije treba pripremiti prema precizno datom uputstvu u predavanju u lekciji 14. Zadatak je pripremiti usmenu prezentaciju koja obuhvata opšti vokabular i gramatičke partije koje su obrađene na nastavi. Studenti na tradicionalnoj nastavi izlažu svoje prezentacije uživo isključivo u predviđenom roku u 14. nedelji, a studenti na internet nastavi prezentuju preko Skype-a do kraja semestra ili najkasnije 10 dana pre ispitnog roka u kome polažu ispit, u terminu dogovorenom sa nastavnikom. Usmena prezentacija traje 8-10 minuta. Svaki student dobija jedan projekt od predavača kojim treba da pokaže svoju spremnost da primeni stečena znanja u konkretnom primeru. Procenjeno vreme rada na projektu je 10 sati. Za studente tradicionalne nastave rok za predaju projektnog zadatka je 14. nastavna nedelja, a **posle tog roka umanjuje se broj ostvarenih poena za 30%**. Krajnji rok za predaju projekta i za studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.

Seminarski rad – lektira (15 poena)

Studenti su u obavezi da pročitaju zadatu knjigu adaptiranu na višem srednjem nivou i da na osnovu pročitanih urade nekoliko vrsta pisanih zadataka, koji su detaljno navedeni **u tekstu predavanja br. 1**. Studenti FIT-a obrađuju lektiru *I, Robot* – Isaac Asimov, a studenti FDU i FAM lektiru *Benetton* – Jonathan Mantle. (detalje o ovoj bibliografskoj jedinici potražiti u delu Obavezna literature), i da na osnovu pročitanih urade nekoliko vrsta pisanih zadataka, koji su detaljno navedeni u tekstu predavanja u okviru prve nedelje (L01 Introduction). U okviru seminarskog rada studenti treba da urade tri dela: jezičku analizu, analizu teksta i pisanje eseja. U okviru jezičke analize očekuje se da studenti umeju da prepoznaju i identifikuju gramatičke jedinice koje su obrađene na predmetu od 1. do 13. nedelje. U okviru analize teksta studenti treba da objasne pojam iz knjige u formi pasusa (150-200 reči) primenjujući principe pisanja strukturisanog pasusa. U trećem delu pišu esej na jednu od ponuđenih tema primenjujući tehnike i principe koji su obrađivani na predmetu Engleski 2, a koji se tiču pisanja argumentovanog i diskurzivnog eseja (250-300 reči). Za studente tradicionalne nastave rok za predaju lektire je 15. nastavna nedelja. Studenti tradicionalne nastave koji ne predaju ovaj zadatak u navedenom roku mogu to da urade i kasnije, do kraja školske godine, ali uvek najkasnije **10 (deset) dana** pre ispitnog roka u kome žele da polažu ispit. U tom slučaju studenti tradicionalne nastave za taj projektni zadatak **gube 30% ostvarenih poena**.

Ako student prilikom ocenjivanja lektire ne dobije najmanje 50% predviđenih poena (7,5 poena), on mora da je doradi. U suprotnom, dobija 0 poena, tj. ne može dobiti manje od 50% predviđenih poena. **Student koji ne dobije više od 50% predviđenih poena ne može izaći na ispit.** Krajnji rok za predaju projekta i za studente tradicionalne nastave i za studente onlajn nastave je 10 (deset) dana pre ispitnog roka u kome student polaže ispit.

Test slušanja (5 poena)

U skladu sa Planom nastave (videti donju tabelu) predviđeno je da student u 15. nastavnoj nedelji radi test slušanja, čime može da obezbedi najviše 5 poena.

Kolokvijum (20 poena)

Ovo je takozvani *Progress test*, koji testira poznavanje i upotrebu gramatike i leksike. Daje se u 8. nedelji, obuhvata isključivo pređeno gradivo do tada, baziran je uglavnom na vežbanjima iz predavanja. Ima dvostruku funkciju: testira napredak studenta na predmetu (zato ga i zovemo *Progress test*) i ukazuje na oblasti koje treba doraditi, a s druge strane služi kao model za ispitni test i upoznaje studente sa formom ispita. Studenti na tradicionalnoj nastavi ga rade u učionici, a studenti na internet nastavi ga rade na sistemu u predviđenom terminu u okviru osme nedelje.

Student tradicionalne nastave koji uradi test u zadatom roku može ostvariti do 100% maksimalnih poena predviđeno za taj test. Student tradicionalne nastave koji ne uradi test u zadatom roku može to uraditi i kasnije, ali uvek najkasnije **10 (deset) dana** pre ispitnog roka u kome želi da polaže ispit, uz umanjenje od 30% ostvarenih poena.

Zalaganje studenta u nastavi u toku semestra (10 poena)

Aktivnost u nastavi (određivanje poena za zalaganje) se ocenjuje na sledeći način kao što je u daljem tekstu opisano.

Kod studenata tradicionalnog oblika nastave (Beograd i Niš) primenom sledećih kriterijuma:

- Dolazi pripremljen za nastavu, čitanjem nastavnih materijala pre predavanja i vežbi.
- Redovnost u pohađanju nastave. Student tradicionalne koji nije, iz bilo kog razloga, pohađao nastavu na više od 30% časova predavanja i vežbanja, tj. koji ima više od 5 izostanaka (bez obzira na razlog izostanka), dobija automatski 0 poena na zalaganje. Ovo ograničenje ne važi samo u specijalnim slučajevima kada je student zbog duže bolesti sa ili bez bolničkog tretmana, ali uz potvrdu nadležnog lekara, bio prinuđen da odsustvuje iz nastave više od 5 nedelja.
- Redovnost i kvalitet ispunjenja predispitnih obaveza. Student koji ne uradi sve svoje predispitne obaveze najkasnije 15 dana po završetku nastave na predmetu, dobija nula (0) poena na zalaganje.
- Student koji uradi sa uspehom sve testove u okviru lekcija i uspešno reši problem koji je tema foruma u svim lekcijama dobija maksimalnih 10 poena za zalaganje, pod uslovom da je ispunio uslove pod 2. i 3. Student mora da reši testove u lekcijama i problem u forumu lekcije u roku od 7 dana od dana održavanja predavanja.
- Učestvovanja u diskusijama na vežbama i predavanjima, kao i učestalost konsultacija tokom izrade projekta.

Kod onlajn studenata (studije preko interneta):

- Ranije (u odnosu na ispit) ispunjenje predispitnih obaveza
- Konsultacije tokom semestra u vezi sa radom na predispitnim obavezama
- Učešće na forumu predmeta (LAMS).

Testovi za samotestiranje u okviru lekcija

Svaka lekcija ima dva testa za samotestiranje studenta. Student je položio test ako je tačno odgovorio na 5 od 6 postavljenih pitanja (koji se slučajno programski generišu iz baze pitanja). Ukoliko u prvom pokušaju student to ne ostvari, može preko mape uma koja je priložena uz test, da pretražuje nastavni materijal da bi našao tačne odgovore, i da nastavi rešavanje otvorenog testa. To može da ponavlja bez ograničenja, sve dok ne dobije bar 5 od 6 tačnih odgovora, tj. sve dok test bude uspešno urađen. Ove godine, neuspešan test ne ograničava da student nastavi čitanje preostalog nastavnog materijala lekcije, ali time gubi mogućnost da dobije 10 poena na zalaganje, koji se dodeljuju studentu koji uspešno uradi testove u svim lekcijama, i koji je učestvovao na forumima svih lekcija, ali i koji nema više od 5 izostanka sa predavanja i vežbi tokom semestra (ako je student klasične nastave). Da bi to ostvario, student mora da uspešno položi ove testove u lekcijama u roku od 7 dana od dana održavanja predavanja po rasporedu nastave. Ostvarivanjem 10 poena na zalaganje (videti dole), student dobija jednu ocenu veću posle završnog ispita. Cilj je da se stimuliše stalni rad studenta na učenju tokom semestra (a ne kampanjsko učenje pred ispit) i njegova bolja priprema za nastavu u okviru sledeće lekcije.

Forum

Cilj foruma je da podstiče proaktivni rad studenata i njihovu saradnju tokom nastave na predmetu. Svaki forum omogućava da student postavi problem, vezan za lekciju, i da potraži pomoć svojih kolega (ta tema na forumu se zove *Your say*). Bilo da se problem odnosi na deo predavanja, bilo na deo vežbi. Za postavljanje problema na forum, studentu se priznaje aktivnost na forumu. Isto se priznaje aktivnost na forumu i studentu koji prvi reaguje na ovaj poziv studenta za pomoć, pod uslovom da je njegov savet uspešno rešio problem koji je student postavio. Ovo znači, da forum može imati i onoliko postavljenih problema, koliko ima studenata. Student koji ima evidentiranu aktivnost na opisan način na forumu svake lekcije, i ako ima uspešno urađene testove u okviru svih lekcija, dobija 10 poena na zalaganje, pod uslovom da nema više od 5 izostanka sa predavanja i vežbi tokom semestra (ako je student klasičnih studija).

Pismeni ispit (30 poena)

Radi se u okviru ispitnih rokova u učionici fakulteta. Za vreme ispita nije dozvoljeno korišćenje mobilnih telefona ili drugih komunikacionih uređaja, kao ni interneta. Student je položio pismeni ispit ako je dobio najmanje 15 poena.

- Pismeni ispit je u obliku testa i sadrži nekoliko delova koji nose 30 bodova sveukupno kada se ispit oceni.
- Bez obzira na broj poena koje je dobio na testovima, seminarском radu i aktivnostima tokom semestra, da bi položio ispit student treba da ima minimalno 15 poena na pismenom ispitu.
- Korišćenje literature, interneta, mobilnih telefona ili bilo kojih drugih komunikacionih uređaja za vreme ispita nije dozvoljeno. Za vreme ispita nije dozvoljena komunikacija između studenata. Svako prepisivanje će biti kažnjavano udaljavanjem sa ispita.
- Za polaganje ispita nije potreban nikakav pribor osim hemijske olovke.
- Ispit traje 90 minuta.
- **Student koji prepisuje na ispitu, udaljava se sa ispita i kažnjava se sa 10 negativnih poena.**

Pravila u vezi sa ostvarenjem uslova za upis u narednu godinu studija

Za studente koji ne polože ispit do kraja školske 2020/21. godine, tj. do 30. 9. 2021. godine, a nisu položili ispit važe sledeća pravila:

- Studenti tradicionalne i hibridne nastave koji nisu ostvarili uslov za upis naredne godine studija, imaju obavezu ponovnog slušanja nastave i ponovnog rada na svim predispitnim obavezama, jer im se poništavaju svi poeni stečeni u prethodnoj školskoj godini. Ispit mogu da polažu u januarsko-februarskom ispitnom roku ili kasnije, ako su ostvarili uslov za izlazak na ispit, tj. uradili nove predispitne obaveze i stekli najmanje 35 poena.
- Studenti tradicionalne i hibridne nastave koji su ostvarili uslov za upis naredne godine studija mogu preneti predmet u narednu godinu, bez obaveze ponovnog rada na predispitnim obavezama, ukoliko su prethodno ostvarili uslov za izlazak na ispit. Ako student nije ostvario dovoljan broj poena za izlazak na ispit, radiće predispitne obaveze kao onlajn student (odnosno moći će da svoje predispitne obaveze pošalje najkasnije 10 dana pre ispitnog roka u kojem student želi da polaže ispit, ali ispit moraju položiti najkasnije u aprilskom roku 2022. godine. Ako i *posle tog ispitnog roka ne polože ispit, poništavaju im se poeni na svim do tada urađenim predispitnim obavezama, i moraju da rade nove predispitne obaveze i pripremaju ispit po Planu i programu koji važi od 15. februara 2022. godine.*

- Studenti onlajn nastave, rade predispitne obaveze i polažu ispit po ovom Planu i programu sve do aprilskog roka 2022. godine. Predispitne obaveze mogu poslati najkasnije 10 dana pre ispitnog roka u kojem student želi da prijavi ispit. Ako i *posle tog ispitnog roka ne polože ispit, poništavaju im se poeni na svim do tada urađenim predispitnim obavezama, i moraju da rade nove predispitne obaveze po Planu i programu koji važi od 15. februara 2022. godine.*
- Studenti koji su odslušali četvrtu godinu i stekli status apsolventa rade predispitne obaveze i polažu ispit po ovom Planu i programu sve do oktobarskog roka 2021. godine. Predispitne obaveze mogu poslati najkasnije 10 dana pre ispitnog roka u kojem student želi da prijavi ispit. Ako i *posle tog ispitnog roka ne polože ispit, poništavaju im se poeni na svim do tada urađenim predispitnim obavezama, i moraju da rade nove predispitne obaveze po Planu i programu koji važi od 15. februara 2022. godine.*

Da bi student stekao pravo da izađe na ispit, MORA da ispuni sledeće uslove:

1. Mora da na predispitnim obavezama i zalaganju dobije najmanje 50% mogućih poena, tj. 35 od 70 maksimalno mogućih,
2. Mora da prezentuje, odnosno uradi usmenu prezentaciju i da dobije minimum 50% od predviđenih poena za projekat.

Student je položio ako je na ispitu dobio najmanje 50% mogućih poena, tj. minimalno 15 poena i ako je na predispitnim obavezama takođe dobio najmanje 50% poena, tj. 35 poena. Ukupna ocena na predmetu se dobija sabiranjem poena dobijenih radom na predispitnim obavezama (maksimalno do 70) i poena sa ispita (maksimalno do 30) i to na sledeći način (definisano Zakonom o visokom obrazovanju):

- do 50 poena, ocena 5
- od 51 do 60 poena, ocena 6
- od 61 do 70 poena, ocena 7
- od 71 do 80 poena, ocena 8
- od 81 do 90 poena, ocena 9
- od 91 do 100 poena, ocena 10.

Svim studentima na tradicionalnoj i internet nastavi, nastavnik je na raspolaganju tokom cele školske godine za konsultacije u prostorijama Univerziteta i putem Skajpa u terminu prema dogovoru.

Mere za sprečavanje prepisivanja

Ukoliko student prepíše zadatak ili projekat od drugog studenta ili ukoliko prepíše nečiji rad sa interneta ili iz literature, student dobija **10 (deset) kaznenih poena** iz datog predmeta. Ukoliko smatra da nema osnova za navedenu meru, student ima pravo da uloži žalbu dekanu fakulteta odnosno prorektorcu za nastavu.

Ukoliko se utvrdi da student prepisuje na ispitu, on se odmah udaljuje sa ispita i student dobija 10 kaznenih poena. Protiv studenta za koga se utvrdi da je drugom kolegi dao svoj urađeni zadatak ili projekat, biće pokrenut disciplinski postupak i biće određena adekvatna mera.

Ukoliko student pokaže znatno slabije rezultate na pismenom ispitu nego što je pokazao radom na predispitnim obavezama, predavač može da zatraži od studenta da naknadno brani svoj rad na domaćim zadacima i projektu. To se može primeniti ako je student na pismenom ispitu dobio manje od 20 poena, a na predispitnim obavezama je dobio više od 60 poena. Zavisno od uspešnosti odbrane predatih zadataka i projekta, predavač može da umanjí studentu ranije odobrene poene za predispitne obaveze. Odbrana predispitnih obaveza se obavlja usmeno. U

izuzetnim slučajevima, kada predavač utvrdi da student ne može da odbrani urađene zadatke i projekat, tj. pokaže da ne vlada potrebnim znanjem i time pokazuje da nije samostalno uradio zadatke i projekat, predavač može da poništi pojedine domaće zadatke ili projekat u celosti, što znači da student mora ponovo da ih radi.

Mentorski rad

Svaki student dobija svog mentora koji mu pomaže tokom studiranja na fakultetu. Svaki student dobija obaveštenje ko mu je mentor i ima mogućnost da kontaktira mentora po bilo kom pitanju koje se tiče njegovog uspešnog rada na fakultetu. Svaki mentor je u obavezi da kontaktira studente za koje je odgovoran kako bi utvrdio eventualne potrebe ili probleme sa kojima se student suočava i kako bi mu pomogao u rešavanju istih.

Plan nastave

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
1	1 2 3	L01 Introductions	<ol style="list-style-type: none"> 1. Basic Course Information: Course Objectives. 2. Essay Writing: How to Write an Essay. How to Check Your Essay? 3. Home Reading Assignment: FIT: Home Reading Assignment: Fit - Introduction. Written Assignment for FIT Students. 4. Home Reading Assignment: FAM, FDU: Home Reading Assignment: FAM, FDU - Introduction. Home Reading Assignment: FAM, FDU - Language Study. Home Reading Assignment: FAM, FDU - Text Comprehension. Home Reading Assignment: FAM, FDU - Text Discussion. Home Reading Assignment: FAM, FDU - Essay Writing. 5. Learning Vocabulary Tips: Active and Passive Vocabulary. Learning Vocabulary Strategies. Learning Vocabulary: Strategies with Examples. Learning Vocabulary Strategies: Special Characteristics. Learning Vocabulary Strategies: Visual Learning. Learning Vocabulary: Conclusion. 6. Diagnostic Test: Diagnostic Test. Practice. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume ciljeve kursa ➤ primeni pravila pisanja pasusa dosledno primenjujući ih u delu organizacije pasusa ➤ razume zadatak koji se odnosi na čitanje lektire (<i>Home Reading Assignment</i>) i šta se očekuje od njega da uradi ➤ primeni neke od strategija učenja i memorijskih tehnika u učenju jezika ➤ proceni svoj trenutni nivo znanja jezika pomoću dijagnostičkog testa

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
2	1 2 3	<p style="text-align: center;">L02 - Revision of Tenses; Lifestyles and Past Events</p>	<p>6. Reading Comprehension: Pre-Reading. Reading Comprehension.</p> <p>7. Vocabulary Building: Vocabulary Practice. Vocabulary.</p> <p>8. Revision of Tenses: Most Frequent Verb Tenses in English. Tenses - Use. Tenses - Practice. Tenses.</p> <p>9. Narrative Tenses: Most Frequent Narrative Tenses - Use. Narrative Tenses - Use. Future in The Past. Time Adverbials in Narration. Narrative Tenses - Practice . Narrative Tenses.</p> <p>10. Writing A Short Narrative: Writing A Narrative Story.</p> <p>11. Speaking: One's Life: Get Talking. Writing A Short Narrative or A Short Essay. Useful Language.</p> <p>12. Homework Task 1: Homework Task 1 - Explanation.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ odredi značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta u nepoznatom tekstu ➤ razume suštinu autentičnog tonskog zapisa (audio i video zapis) o poznatim temama, predstavljenih jasno i standardnim jezikom ➤ utvrdi svoje znanje najčešće upotrebljivanih glagolskih vremena u kontekstu ➤ utvrdi svoje znanje narativnih vremena (slaganje vremena i upotreba vremena u prepričavanju) ➤ napiše kraći narativni tekst od 250 – 300 reči ➤ se usmeno izražava monološki u trajanju od jednog minuta na temu iz ličnog iskustva ➤ opiše ili prepričava stvarne ili izmišljene događaje, osećanja, iskustva ➤ razume zahteve u vezi sa prvim domaćim zadatkom Domaći zadatak 1

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
3	1 2 3	L03 - Articles - Focus - Habits	<p>6. Articles: Definite Article. Indefinite Article. Omission of Articles. Articles - Practice.</p> <p>7. Definite Article: Definite Article - Usages. Definite Article - Use.</p> <p>8. Indefinite Article: Indefinite Article. Indefinite Article - Usages.</p> <p>9. Omission of Articles: No Article. No Article - Cases.</p> <p>10. Articles - Practice: Articles - Practice.</p> <p>11. Focus and Multitasking: The Art of Doing One Thing at A Time.</p> <p>12. The Art of Doing One Thing at A Time: The Art of Doing One Thing at A Time - Chris Bailey. The Art of Doing One Thing at A Time.</p> <p>13. Habits: Five Habits That Lead to More Happiness.</p> <p>14. Five Habits That Lead to More Happiness: Five Habits That Lead to More Happiness - Chris Bailey. Five Habits That Lead to More Happiness.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ samostalno i sa sigurnošću odredi kada se upotrebljava određeni, neodređeni i nulti član u aktivnoj upotrebi jezika ➤ razume suštinu autentičnog tonskog zapisa (audio i video zapis) o poznatim temama, predstavljenih jasno i standardnim jezikom ➤ razume opšti smisao i relevantne informacije u tekstovima o bliskim temama iz obrazovnog i javnog konteksta i odgovori na pitanja razumevanja u vezi sa tekstom ➤ određuje značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta u nepoznatom tekstu

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
4	1 2 3	L04 - Relations, Behaviour, Humour; Modal Verbs; Question Tags	<p>6. Vocabulary: Verbs About Speaking: Vocabulary Presentation: Ways of Talking. Vocabulary Practice. Vocabulary.</p> <p>7. Grammar Revision: Question Tags: Grammar Presentation: Question Tags. Question Tags: Form. Grammar Practice: Question Tags.</p> <p>8. Vocabulary Building: Relationships: Vocabulary Presentation: Relationships. Vocabulary Practice I: Relationships. Vocabulary: Relationships.</p> <p>9. Obligation Verbs: Presentation: Obligation Verbs (Form). Presentation of Obligation Verbs: Meaning. Obligation Verbs – Practice.</p> <p>10. Modals for expressing certainty and possibility. Practice.</p> <p>11. Reading Comprehension - Slow Cities: Pre-Reading: Introducing Vocabulary. Listening Practice. Reading Comprehension - Slow Cities. Vocabulary Reinforcement.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume i koristi raznovrstan repertoar reči, izraza i idioma, koji mu omogućavaju da se izražava jasno, tečno, precizno i detaljno u vezi sa vrstom razgovora i sa odnosima među ljudima ➤ razume suštinu autentičnog tonskog zapisa (video zapis), predstavljenih jasno i standardnim jezikom ➤ razume opšti smisao i relevantne informacije u tekstovima o bliskim temama iz obrazovnog i javnog konteksta (Veze i odnosi među ljudima) ➤ razume sadržaj članka o konkretnim ili apstraktnim temama u kome autor iznosi naročite stavove i gledišta (pokret „Spori“ gradovi) i ume da odgovori na pitanja razumevanja u vezi sa člankom ➤ određuje značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta u nepoznatom tekstu ➤ aktivno koristi <i>Question Tags</i> u usmenom govoru ➤ aktivno primenjuje u govornom i pisanom jeziku modalne glagole koji izražavaju obavezu, kao i modalne glagole koji izražavaju sigurnost i mogućnost.

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
5	1 2 3	<p style="text-align: center;">L05 - Jobs and CVs; Business Communication; Present Perfect Simple and Continuous</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Getting A Job: Lead-In: Getting A Job. Vocabulary Introduction: Work and Job Interviews. Vocabulary Introduction - Star Method. Reading Comprehension: Star Method. Reading Comprehension: Job Interview Advice. Reading Comprehension Check. 2. Listening Comprehension - Job Interviews: Listening Practice - Job Interviews. Listening Comprehension Check. 3. Writing: CV – Form and Style 4. Homework Task 2: Homework Task 2 - Explanation. 5. Business Communication – Cultural Differences 6. Business Communications – Writing business e-mails 7. Grammar Revision: Present Perfect Tenses: Revision: Present Perfect Simple and Continuous. Perfect Tenses – Practice. 8. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume i koristi raznovrstan repertoar reči, izraza i idioma, koji mu omogućavaju da se izražava jasno, tačno, precizno i detaljno u vezi sa poslom i traženjem posla, poslovnom komunikacijom, kao i prijavljivanjem za posao ➤ piše poslovne mejlove ➤ biti u stanju da razume suštinu autentičnog tonskog zapisa (video zapis) na temu traženja posla, predstavljenih jasno i standardnim jezikom ➤ umeti da napiše radnu biografiju u cilju traženja posla ➤ razumeti zahteve u vezi sa drugim domaćim zadatkom ➤ umeti da napravi razliku između uobičajenih upotreba glagolskih vremena <i>Present Perfect Simple</i> i <i>Present Perfect Continuous</i> <p style="text-align: center;">Domaći zadatak 2</p>

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
6	1 2 3	L06 - Countable and Uncountable Nouns - Irregular Plurals - Body Language	<p>8. Countable and Uncountable Nouns: Revision of Countable Nouns. Revision of Uncountable Nouns. Uncountable Nouns - Categories. Uncountable Nouns and Plural. Countable and Uncountable Nouns - Practice.</p> <p>9. Revision of Countable Nouns: Countable Nouns.</p> <p>10. Revision of Uncountable Nouns: Revision of Uncountable Nouns - Introduction.</p> <p>11. Uncountable Nouns - Categories: Categories of Uncountable Nouns.</p> <p>12. Uncountable Nouns and Plural: Uncountable Nouns and Plural - Introduction.</p> <p>13. Countable and Uncountable Nouns - Practice: Countable/Uncountable Nouns - Practice.</p> <p>14. Plurals and Irregular Plurals: Plurals and Irregular Plurals Introduction. Plurals and Irregular Plurals. Irregular Plurals. List of Irregular Plurals. Practice.</p> <p>15. Body Language: Body Language - Discussion. Ten Powerful Body Language Tips - by Carol Kinsey Goman. Ten Powerful Body Language Tips. Body Language of Leaders.</p> <p>16. Homework: Homework 3.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razlikuje brojive od nebrojivih imenica ➤ navede gramatički pravilne oblike imenica u množini ➤ razume duži novinski članak i umeti da odgovori na pitanja razumevanja u vezi sa člankom ➤ određuje značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta u nepoznatom tekstu ➤ usmeno razmenjuje stavove i mišljenja uz iznošenje detaljnih objašnjenja, argumenata i komentara ➤ razume zahteve u vezi sa trećim domaćim zadatkom <p style="text-align: center;">Domaći zadatak 3</p>

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
7	1 2 3	L07 - Verbs Followed by Infinitive Or –Ing Form; Describing Personality; Past Modals	<ol style="list-style-type: none"> 1. Grammar: Gerund and Infinitive: Lead In: Verbs Followed by Infinitive or Gerund. Verbs Followed by Gerund. Verbs Followed by Infinitives. Verbs Followed by Both Gerund and Infinitive. Gerund - Practice. Gerund and Infinitive - Practice. 2. Participles: Participles - Definition. Participle Phrase. Participles - Practice. 3. Past Modals – Could have, Should have, Would have. Practice. 4. Vocabulary: Describing Personality: Vocabulary Presentation: Describing Personality. Vocabulary Describing Personality: Practice. Vocabulary Describing Personality. 5. Ellipsis: Ellipsis in Questions. Ellipsis in Questions - Transformation. Ellipsis - Street Signs. 6. Reading Comprehension - Education: Reading Comprehension – Education, Reading Comprehension: Vocabulary Check 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razlikuje oblike gerunda i infinitiva ➤ klasifikuje glagole u odgovarajuću grupu primenjujući ih u rečenicama uz gerund ili infinitiv ➤ transformiše proširene i složene rečenice u rečenice sa participima ➤ razume i upotrebljava modalne glagole u prošlom vremenu ➤ razume i koristi raznovrstan repertoar reči, izraza i idioma, koji mu omogućavaju da se izražava jasno, tačno, precizno i detaljno u vezi sa vokabularom koji opisuje ličnost ➤ prepoznaje oblike elizije i adekvatno reaguje na njih ➤ razume opšti smisao i relevantne informacije u tekstovima o bliskim temama iz obrazovnog i javnog konteksta (obrazovanje) ➤ određuje značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta u nepoznatom tekstu

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
8	1 2 3	L08 - Progress Test; Adverbial Clauses of Reason and Purpose; Finances	<ol style="list-style-type: none"> 1. Progress Test: Progress Test Instructions. Progress Test for Practice - Part I. Progress Test for Practice - Part II. Progress Test for Practice - Part III. 2. Oral Presentations - Explanation: Oral Presentations - Revision. Content of oral Presentations. Structure of oral Presentations. Assessment Rubrics for Oral Presentations. Assessment Rubrics for Oral Presentations - Cont. 3. Adverbial Clauses of Reason and Purpose 4. Vocabulary About Finances: Vocabulary Regarding Money. Vocabulary Regarding Financial State. Vocabulary Regarding Finance: Practice. 5. Speaking Practice: Wallet Mystery: Puzzle. Wallet Mystery Video. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume zahteve u vezi sa usmenom prezentacijom koja se brani u 14. Nedelji ➤ razume i upotrebljava priloške rečenice koje iskazuju svrhu i razlog ➤ razume i koristi raznovrstan repertoar reči, izraza i idioma, koji mu omogućavaju da se izražava jasno, tačno, precizno i detaljno u vezi sa vokabularom koji označava osnovne finansijske pojmove ➤ objašnjava svoje stanovište iznoseći prednosti i nedostatke različitih tačaka gledišta i odgovara na pitanja drugih <p>Kolokvijum (Progress Test)</p>

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
9	1 2 3	<p style="text-align: center;">L09 - Passive Voice, Passive with Reporting Verbs, Colour Psychology</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Passive Voice: Passive Voice Revision. Passive Voice - Form. Passive Voice - Form and Practice. Passive Voice - Practice. 2. Passive with Reporting Verbs: Passive with Reporting Verbs - Introduction. Passive with Reporting Verbs - Form. Passive with Reporting Verbs - Time Frame. Passive with Reporting Verbs - Practice. 3. Colour Psychology and Productivity: Colour Psychology and Productivity - Listening. 4. Colour Psychology and Productivity - Listening: Does Colour of Food Affect Taste? 5. Homework: Homework Instructions. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ primenjuje pasivnu konstrukciju uz glagole izveštavanja (reporting verbs) ➤ razumeti opšti smisao i relevantne informacije u tekstovima o bliskim temama iz obrazovnog i javnog konteksta ➤ određuje značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta u nepoznatom tekstu ➤ razume suštinu autentičnog tonskog zapisa (video zapis) o poznatim temama, predstavljenih jasno i standardnim jezikom o bojama ➤ napiše deskriptivni pasus poštujući pravila organizacije pasusa i koristeći prostorne/vremenske odrednice i pravilan raspored prideva za opis <p style="text-align: right;">Domaći zadatak 4</p>

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
10	1 2 3	L10 - Language Functions, Causative Have, Conditionals	<ol style="list-style-type: none"> 1. Language Functions: Apologies: Language Functions: Introducing Problems, Making Suggestions, Requests. Language Functions: Apologizing. Formal, Informal and Neutral Language. Apologies - Practice. 2. Grammar: Causative Have: Causative Have - Introduction. Causative Have: Use. Causative Use: Practice. 3. Reading Comprehension - People Walking: Reading Comprehension - People Walking, Part I. Reading Comprehension - People Walking, Part II. Reading Comprehension: Vocabulary Check I. Reading Comprehension: Vocabulary Check III. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ koristi jezičke funkcije kako bi identifikovao problem, dao predlog, izrazio zahtev, uputio izvinjenje ➤ poznaje i adekvatno koristi formalni i neformalni jezički registar ➤ prepoznaje oblik <i>causative have</i> i ume da ga koristi ➤ razumeti opšti smisao i relevantne informacije u tekstovima o bliskim temama iz obrazovnog i javnog konteksta ➤ određuje značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta u nepoznatom tekstu ➤ aktivno učestvuje u neformalnim razgovorima/diskusijama o opštim i temama, s jednim ili više sagovornika

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
11	1 2 3	L11 - Food, Linking Words for Contrast, Reported Speech	<ol style="list-style-type: none"> 1. Food, Meal, Dish, Diet, Nutrition: Food - Discussion. Food - Vocabulary. 2. Organic food, Vegetarian diet: Organic food - Vocabulary. organic food - Reading. organic Food - Discussion. Vegetarian Diet - Vocabulary. Vegetarian Diet - Reading. 3. Serbian and British Cuisine: Serbian Cuisine. Serbian Dishes. Typical British Dishes. 4. Reported Speech: Reported Speech - Definition. Statements in Reported Speech. Statements in Reported Speech - Place and Time Expressions. Questions in Reported Speech. Requests in Reported Speech. Reported Speech - Exercises. 5. Quotations: Direct quotations. Rules for Using and Punctuating Quotations. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume i koristi raznovrstan repertoar reči, izraza i idioma, koji mu omogućavaju da se izražava jasno, tačno, precizno i detaljno u vezi sa ishranom i navikama u ishrani ➤ biti u stanju da razume suštinu autentičnog tonskog zapisa (audio i video zapis) o poznatim temama, predstavljenih jasno i standardnim jezikom ➤ izlaže sadržaje i iznosi svoje mišljenje u vezi sa kulturom, tradicijom i običajima svog i drugih naroda ➤ odabere odgovarajući veznik za izražavanje kontrasta ➤ napiše pasus od 250 do 300 reči u kome izražava poređenje ili kontrastiranje ➤ izveštava o događaju, razgovoru ili nekom sadržaju koji je iznelo treće lice primenjujući pravila o slaganju vremena u indirektnom govoru

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
12	1 2 3	L12 - Animals, Endangered Species, Conditional Sentences, Wishful Thinking	<ol style="list-style-type: none"> 1. Animals, Endangered Species: The role and importance of animals. Endangered Species - Discussion. Endangered Species - Vocabulary. Endangered Species - Reading. Endangered Species - Text Comprehension. Endangered Species - Listening Comprehension. 2. Conditional Sentences: Conditional Sentences - Definition. Zero Conditional. First Conditional. Second Conditional. Third Conditional. Mixed Conditionals. Conditionals - Exercises. 3. Wishful thinking: Wish and If only - Present. Wish and If only - Past. Wish, If only and Would. Wish and If only - Exercises. 4. Conditional Sentences - Practice and Discussion: If you could be.... 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume i koristi raznovrstan repertoar reči, izraza i idioma, koji mu omogućavaju da se izražava jasno, tačno, precizno i detaljno u vezi sa životinjama, ugroženim vrstama i očuvanjem ➤ razume suštinu autentičnog tonkog zapisa (video zapis) o poznatim temama, predstavljenih jasno i standardnim jezikom (ugrožene vrste životinja) ➤ razume opšti smisao i relevantne informacije u tekstovima o bliskim temama iz obrazovnog i javnog konteksta ➤ određuje značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta u nepoznatom tekstu ➤ kombinuje rečenice kako bi izražavao uslovnu radnju ➤ izražava hipotetičke situacije kroz subjunktiv

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
13	1 2 3	L13 - Healthy Lifestyle, Extreme Sports, As and Like, Word Formation	<p>5. Healthy Lifestyle: Healthy Lifestyle - Discussion. Staying Healthy - Reading. Staying Healthy - Word Formation. Healthy Lifestyle - Listening Comprehension.</p> <p>6. Word Formation: Negative Prefixes. Negative prefixes - Exercises.</p> <p>7. As and Like: As and Like in Sentences. As and Like - Exercises.</p> <p>8. Extreme Sports: Extreme sports - Discussion. Over the edge - Reading. Over the edge - Text Comprehension</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ razume i koristi raznovrstan repertoar reči, izraza i idioma, koji mu omogućavaju da se izražava jasno, tačno, precizno i detaljno u vezi sa zdravim životom i ekstremnim sportovima ➤ analizira prefikse i njihovu upotrebu kako bi zaključio značenje reči ➤ razume suštinu autentičnog tonskog zapisa (video zapis) o poznatim temama, predstavljenih jasno i standardnim jezikom ➤ razume opšti smisao i relevantne informacije u tekstovima o bliskim temama iz obrazovnog i javnog konteksta i ume da odgovori na pitanja u vezi sa pročitanim tekstom ➤ određuje značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta u nepoznatom tekstu ➤ spontano upotrebljava <i>as</i> i <i>like</i> za poređenje

Nedelja	Čas	Nastavna jedinica	Tematske jedinice (objekti i podobjekti učenja su obeleženi masnim slovima)	Nakon predavanja student će biti u stanju da
14	1 2 3	L14 - oral Presentations	<ol style="list-style-type: none"> Presenting in English: Oral presentations. Level of formality. Major steps in oral presentations. A design presentation (Preparation task). A design presentation (Task 1). A design presentation (Task 2). A design presentation (Transcript). Your task. Assessment. Video: How to give a great oral presentation. Introductions: Let's get started. Introduction. Stating your purpose. Effective openings. Introduction: Practice. Development. Body of your presentation. Signposting. Exploiting visuals. Referring to a chart, graph or table. Describing fractions and proportions. Conclusion: Ending your presentation. Practice: Guidelines for giving Presentations. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ sa sigurnošću, tečno i fluentno izlaže već pripremljenu prezentaciju o temama iz svoje struke. <p>Usmena prezentacija</p>
15	1 2 3	L15 - Listening Comprehension Test, Course Revision	<ol style="list-style-type: none"> Listening Comprehension Test: Listening Comprehension Test - Explanation. Grammar Revision: Practice. Vocabulary Revision: Practice. Revision of Language Skills: Practice. Final Test: Practice. Exam Practice: Exam Practice - Linkers. Exam Practice - Sentence Transformation. Exam Practice - Passive. Exam Practice - Questions. Exam Practice - Grammar in Use. Exam Practice - Vocabulary in Use. Exam Practice - Vocabulary. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ oceni veštinu slušanja sa razumevanjem kroz formalni test na sistemu ➤ razume zahteve u vezi sa gramatikom i vokabularom na predmetu NT112 ➤ proveri nivo postignutog znanja kroz izlazni test, odnosno, primer ispitnog testa <p>Test slušanja</p>

7.3 PRILOG 3 – TRANSKRIPT INTERVJUA - STUDIJA SLUČAJA 1 – ZOJA

N: nastavnik

Z – Zoja

N. Hvala Vam što ste odvojili vreme za ovaj razgovor. Vi možete da budete potpuno opušteni i iskreni. Ja sam pripremila neka pitanja koja ću Vam postaviti jer bih želela da znam kakvo je Vaše iskustvo sa nastavnom engleskog jezika na daljinu.

Z: U redu.

N: Inače, jeste li dobro? Kako se snalazite u inostranstvu, posebno u okolnostima pandemije?

Z: Dobro, ali situacija je sve gora, iz dana u dan se sve menja. Sva sreća pa smo mi svi u timu vakcinisani, to je bilo ostavljeno da se reši na ličnu odgovornost, radi naše bezbednosti... Zašto se izlagati nečemu, a ovo nam je svima veoma bitno. Da li ćemo nastaviti do kraja ili će se prekinuti na pola još uvek ne znam. Iz dana u dan čekamo informacije... Na žalost... Ja se nadam da će biti u redu.

N: Žao mi je što je toliko sve neizvesnosti. Hajde da krenemo, da i ne zadržavam Vas... Koliko ste učinili engleski pre fakulteta?

Z: U osnovnoj školi, od... čini mi se od drugog razreda. To su bile baš osnove, koliko mogu da se setim. Onda od petog razreda je krenulo onako da se uče i vremena, i sve ono što nam je potrebno. Posle u srednjoj školi... ja sam inače završila srednju ekonomsku školu pa smo imali i poslovni engleski...

N: Oh, koliko dugo ste imali poslovni engleski?

Z: Pa samo godinu dana. Ali engleski smo imali u toku celog školovanja...

N: A da li ste možda imali nekkave dodatne časove engleskog?

Z: Jesam imala pomoć, odnosno privatne časove kako bih savladala sve ono što mi je bilo potrebno u srednjoj.

N: Pomoć u savlađivanju školskog gradiva?

Z: Pred pismeni... i tako...

N: Niste pohađali neki kurs? Imate li neki međunarodni sertifikat?

Z: Ne, ne...

N: Kakvo je Vaše iskustvo bilo sa nastavom na daljinu? Da li je lakše ili teže učiti engleski onlajn?

Z: Pa generalno mislim da je svakako teže učiti onlajn nego jedan na jedan, ili kada profesor objašnjava grupi učenika ili u ovom slučaju studenata. Po prvi sam se susrela svakako sa onlajn učenjem, naravno zbog pandemije, ali i zato što sam sportista pa moram na taj način da učim. Svakako dok sam se navikla, barem što se tiče Engleskog 1, na početku mi je bio problem kako da ja sad sve to savladam na najbolji mogući način jer želim da unapređujem svoje znanje engleskog jezika i... Što se mene tiče – da, bilo je

teže onlajn učiti ali svakako mislim da je i privilegija učiti onlajn jer nama kao zaposlenima... ajmo tako reći... stvarno je izuzetno važno da možemo da učimo kada god to nama odgovara.

N: U redu... rekli ste posebno na Engleskom 1. Je li se posle toga nešto promenilo?

Z: Pa donekle jeste. Jer opet imamo neku osnovu koju smo nadogradili...

N: Da li se to odnosi na gradivo ili na to što ste onlajn?

Z: Pa ja bih rekla i jedno i drugo. Jer svakako i iskustvo što se tiče onlajn učenja mi je bilo zaista veliko kada pogledam sebe u odnosu na prvi semestar. Kada sam položila Engleski 1 u prvom roku, u januaru, očekivala sam da će Engleski 2 biti daleko, daleko... onako teži... što i jeste, ali ne onoliko koliko sam ja očekivala... Ali svakako mislim da tu ide i moje neko znanje koje se povećalo, ali opet i iskustvo sa onlajn učenjem.

N: Da... A šta je posebno drugačije po Vama kada ste onlajn i kada ste u učionici?

Z: Pa to neko... razumevanje... Znači... Ja volim kada neko meni objasni svojim rečima, kada mi prenese neko svoje znanje, kada eto prosto možda mogu da čujem i iskustva drugih, a ne da imam prosto samo napisano...

N: Mislite na iskustva drugih studenata?

Z: Da, da... I stvarno ja sam se konsultovala i sa drugim studentima, i sa onima koji nisu onlajn... Gledala sam i snimljena predavanja kada je to bilo moguće, mislim kada sam ja bila u mogućnosti... i svakako mi je to pomagalo. Stvarno... Jer razlika je... po meni... velika, odnosno možda je to i navika, odnosno stvar navike.

N: Kakvo je Vaše iskustvo sa LAMS-om?

Z: Što se mene tiče, LAMS je stvarno odličan... program... Nisam se susretala predhodno sa ovakvim... programima... I na samom početku sam bila oduševljena njegovim radom... jer onako, i po sekcijama je sve odvojeno... i interaktivne lekcije, i tekstualne, i svi ti zadaci koji mogu da se prođu... i forumi... Meni se forumi baš sviđaju, jer opet mogu studenti da komuniciraju, da razgovaraju... Stvarno sam dva, tri studenta upoznala preko foruma i svakako smo komunicirali i dalje.

N: Da... Da li je bilo teško snaći se? Na početku, kada ste prvi put otvorili...

Z: Pa mogu da kažem da nije bilo teško zato što je sve lepo napisano... Stvarno... Što se kaže – naslov je takav kakav je tekst ispod... Što se mene tiče, nikakvih problema stvarno.

N: Recite mi... da li su lekcije lakše ili teže onlajn?

Z: ... Rekla bih da je teže... Sad, opet u zavisnosti od lekcija... Ako je to lekcija vokabulara, rekla bih da je to lakše, jer... i ako ne znamo neku reč, lako ćemo se snaći da proverimo šta znači... Ali što se tiče na primer gramatike, a koja nam nije poznata, tipa kondicionali, ako to nismo savladali ranije... mislim da je taj deo teži. Jer... barem sam ja takva osoba... volim da mi neko to objasni svojim rečima... ukoliko je to naravno moguće.

N: A kada se radi čitanje? Kada su tekstovi u pitanju?

Z: To mi je bilo skroz ok... Super sam se snalazila što se tiče toga... Bilo mi je skroz prijatno da čitam, lepe su teme prvenstveno, teme koje nas interesuju, odnosno koje bi trebalo da nas interesuju, i neke stvari koje treba da znamo... zanimljivosti... lepo iskustvo prosto.

N: Dobro, ali nije Vam bilo teže da radimo, u odnosu na učionicu kada mi to radimo.

Z: Ne, ne... rekla bih da ne.

N: A kada se rade vežbe slušanja?

Z: Pa isto tako rekla bih... Da nije ništa teže nego... na klasičnim vežbama...

N: A oko pisanja? Imate svakako instrukcije kako pisati zvanična i nezvanična pisma, ili izveštaj... Mi svakako ne pišemo na času, to svakako radite sami. Ali na času i u predavanjima se nalaze uputstva.

Z: To je svakako pisana forma... To se samo nastavlja na ono što je napisano...

N: Znači, tu ne vidite neku razliku?

Z: Ne, rekla bih da je stvarno... i super napisano, razumljivo i onda može da se prati u potpunosti.

N: Kad smo kod govora... Da li Vam to nedostaje?

Z: Da... Da... Mislim, ja se trudim da na glas, kada imam mogućnost, odnosno prostora, kada su takve vežbe u pitanju. Trudim se da simuliram kao da sam na tim vežbama... da svoj vokabular i proširim, svakako... ali i da što bolje odradim lekciju.

N: A kada ste pripremali prezentaciju?

Z: Vrlo lepo iskustvo, mogu reći... Nisam imala nikakvih problema, jer sam imala dobru komunikaciju sa profesorkom i stvarno mi je i na početku, kada sam prvi put radila prezentaciju, ona mi je dala i dodatne smernice... Odmah mi je prihvatila rad, što znači i da sam verovatno skroz u redu odradila...

N: Vi ste već rekli za gramatiku da Vam je teža onlajn...

Z: Jeste... da... opet ponavljam... zavisi od toga i koliko je naše znanje... Ja ne mogu da kažem da je moje znanje perfektno... i radim na tome da bude... svakako, bolja sam... Možda je to i moj propust, ali i iskustva drugih onlajn studenata koje ja poznajem... takođe su imali problema oko gramatike... vokabulara da, ali gramatike ne. Mi smo pokušavali i da vežbamo zajedno.

N: Znači taj rad u grupi je lakši?

Z: Jeste, da, da... Ono što mi ne možemo da uradimo na časovima, jer nismo u mogućnosti, smo pokušavali da simuliramo.

N: Da li je lakše ili teže pripremati se za kolokvijum tako?

Z: Za kolokvijum... nije uopšte bilo teže... Lakše nije bilo, ali nije bilo ni teže. Mislim da je priprema za sam kolokvijum bila odlična. I što se tiče vokabulara, i što se tiče gramatike.

N: Isto pitanje sada i za završni ispit?

Z: Što se tiče ispita, tu su donekle i moje privatne obaveze koje su me malo sputavale da učim... Rekla bih da je za mene priprema ispita bila teža... Svakako, i obim gradiva je teži... Da sam imala možda...

ranija iskustva, smatram da bi mi to dosta pomoglo. Ali kada nisam mogla da preslušam predavanja, i kada sam morala sama da pređem lekcije... Ja sam se stvarno trudila da učim redovno, čak i ranije nego što je potrebno baš iz razloga što imamo tu mogućnost... Jer je to stvarno privilegija. Ako na primer ove nedelje imam više vremena, ja ću uraditi dve lekcije umesto jedne i poslaću dva domaća zadatka.

I: Pitanje motivacije za učenje engleskog jezika na daljinu... Kako nađete motivaciju? Šta Vas motiviše?

Z: Konkretno ja kada sam krenula, stvarno nisam imala pojma kako će sve to da izgleda... Nisam znala ni studente koji su već imali iskustvo, nikoga nisam znala... Jeste mi bilo na početku teško da ja uđem u samu materiju, odnosno da budem konstantno u tome. Sebi pružam motivaciju dovoljno, koliko je potrebno meni za rad... Ali vremenom, kako sam ja našla motivaciju... Kad imamo i neki cilj sa strane, odnosno kada se bavimo poslom koji volimo... mislim da je to takođe velika stvar koja motiviše i u učenju. Konkretno ja sam samu sebe motivisala time što uopšte nisam razmišljala o rokovima, u smislu da ja sad mogu da pošaljem za pet dana, umesto za tri dana, dajem čist primer... Uvek sam želela da i unapred odradim stvari, ne da ostavljam za kasnije... I... Ne volim da ostavljam stvari za poslednji sekund, minut... Nego sam ja svoju motivaciju pronalazila u tome... Da radim konstantno i da se pridržavam rokova tradicionalnih studenata. Nisam želela da budem u zaostatku, da mi se nagomilava gradivo i da ja posle ne mogu da ispratim gradivo zbog obaveza koje su nekad i nepredvidljive.

N: Kako ste se organizovali? Koliko ste često učili?

Z: Pa recimo... Ja sam osoba koja dosta noću uči. Preko dana i popodne moje su obaveze takve da sam i van kuće non stop, tako da ja uveče, kada završim sa svim obavezama sam radila i lekcije, i domaće, i ostale predispitne obaveze. Rekla bih da je moj sistem učenja bio takav da kad god imam vremena, ja učim. Nevažno je da li sam u toku jedne nedelje prešla dve lekcije, ili samo jednu lekciju, važno je da sam ja svoj neki cilj što se tiče te nedelje, odradila. Stvarno mi se nikada nije desilo da u toku nedelje ne odradim nijednu lekciju engleskog.

N: Da li Vam je odgovoreno na Vaša očekivanja koja ste imali na samom početku? Od predmeta i od načina učenja, na daljinu...

Z: Ja bih rekla... Nisam znala šta da očekujem, ali sa druge strane sam se prijatno iznenadila kada sam išla iz lekcije u lekciju. Nisam osoba koja hoće unapred sve da zna... Idem redom, nije slučajno što su tako po redu te lekcije napisane, tako da sam iz lekcije u lekciju, odnosno iz nedelje u nedelju, stvarno imala vrlo pozitivna iskustva... To su lekcije iz života koje treba da svi znaju.

N: Šta biste o rekli o izazovima? Šta biste rekli da je najveći izazov za učenje engleskog na daljinu?

Z: Pa... Treba savladati gradivo... i uklopiti termin za vikend, da budemo slobodni u smislu posla i ostalih obaveza...

N: A ima li po Vama nekakvih perspektiva?

Z: Pa rekla bih da je stvarno učenje onlajn pozitivno iskustvo za mene... Slažem se da ima dosta benefita. Rekla bih da ima više benefita nego što ima mana. Naravno, pričam o engleskom. Opet... sve to zavisi u od trenutnih obaveza koje mi imamo, nekada stavim učenje na prvo mesto...

N: Imate li još neki komentar? Hoćete li posle Engleskog 3 da nastavite samostalno da učite? Da li ste možda razvili neku tehniku kako to raditi?

Z: Sigurna sam da hoću, jer... ne valja ne raditi ništa. Smatram da znanje engleskog treba non stop da se nadograđuje. Da, sigurno... sigurno bih nastavila. Uz rutinu, ima dosta materijala onlajn... Mislim da imam dobru osnovu.

N: Hvala Vam puno, zanimljivo je ovako razgovarati o svemu ovome. Niko nije isti, i svi učimo na neki svoj način.

Z: Naravno, drago mi je ako sam pomogla.

7.4 PRILOG 4 – TRANSKRIPT INTERVJUA – STUDIJA SLUČAJA 2 – JANA

N – nastavnik

J – Jana

N: Dobar dan. Pre svega, nadam se da ste dobro.

J: Dobro sam, malo usporenije nego inače...

N: Možemo onda da krenemo. Koliko ste učili engleski pre fakulteta?

J: I u osnovnoj i u srednjoj sam učila.

N: Da li ste možda imali privatne časove ili ste išli na kurs?

J: Nisam... Bilo je nešto u vrtiću, kao neka Maštalica... da decu malo pripreme za školu, i onda se tu malo radilo, ali ništa značajno...

N: Kako ste pristupili učenju engleskog jezika onlajn?

J: Pa u suštini... normalno... Meni je to malo neobično, navikla sam na klasičan princip rada, ali nisam mislila da će biti teško. Imala sam onlajn predavanja i na prethodnom fakultetu, tako da mi nije bilo teško.

N: Da li je po Vama teže ili lakše da se uči engleski na daljinu?

J: Pa meni je isto. Ja sam neko ko voli engleski i volim da ga radim, sad da li je onlajn ili uživo... Generalno smatram da su predavanja možda bolja uživo, jer je lakša komunikacija, ali ne mogu da kažem da je onlajn teže raditi. Ipak imamo sve uslove, tako da meni nije bilo teže.

N: Šta je posebno drugačije kada se uči engleski jezik onlajn po Vama?

J: Pa eto, upravo... razlika između tradicionalnog i onlajn učenja je što je bolja komunikacija prilikom tradicionalnog rada.

N: Bolja komunikacija sa kim? Na šta mislite?

J: Sa profesorom. Pa lakše je... Meni je na primer, za vreme predavanja, ako imam neko pitanje, ako nešto želim da dodam, da odgovorim na nešto, meni je lakše da podignem ruku i onda profesor to vidi. Prilikom onlajn rada to ne može.

N: Kakvo je bilo Vaše iskustvo sa LAMS sistemom za e-učenje?

J: Vrlo je praktično. Lako sam se snašla sa svim, imala sam sve što mi je potrebno...

N: Da li su lekcije iz engleskog lakše ili teže onlajn, po Vama?

J: Pa opet kažem, meni to onlajn nije nikakav problem. Isti nivo kao i u učionici.

N: Kada čitate tekstove i radite vežbe za razumevanje pročitanoog teksta, da li Vam je teže ili lakše nego u učionici, odnosno sa tradicionalnim časovima?

J: Da, drugačije je... Čitanje može biti malo teže... Ako čitam... može da se desi da mi izgovor bude malo drugačiji, odnosno da ne bude pravilan. Lakše je ipak da se to radi uživo.

N: A kada se rade vežbe slušanja?

J: To je već druga stvar i to je teže da se radi onlajn, usled mogućih tehničkih problema. Ako nema problema, onda je isto da li se radi u učionici ili onlajn.

N: A da li je lakše ili teže pratiti uputstva za pisanje?

J: Pa i za to bih rekla da mi je isto kao i kad radimo tradicionalno.

N: Sad dolazimo do veštine pričanja...

J: Lakše je vežbati uživo. Nisam sad ni ja toliko sigurna, ali mi nekako osećaj ide više ka tome da mi je lakše da uspostavam komunikaciju, lakše mi je kada smo uživo da mi profesor u četiri oka kaže šta nije u redu i da mi ispravi greške.

N: Da li Vam tu nedostaju ostali studenti?

J: Pa nedostaju. Kada smo uživo i drugi studenti mogu lakše da se uključe u ono što radimo, da iznesu svoje mišljenje, da daju svoj odgovor... nedostaje mi i da se konsultujem s nekim od kolega.

N: Što se tiče prezentacije, da li Vam je to bilo lakše ili teže?

J: To jeste bilo OK... doduše, ne mogu da kažem da sam bila zadovoljna odbranom prezentacije, to više volim da radim uživo, ali priprema je bila u redu.

N: Zašto mislite da je bolje prezentovati uživo?

J: Pa nekako... Ja sam osoba koja voli ta predavanja, i neki vid javnog nastupa... i prilikom odbrane svojih radova, volim da imam kontakt kako sa profesorom, tako i sa studentima, odnosno sa svima koji su prisutni u prostoriji i koji me prate i koji me slušaju. Nekako tačno mogu da vidim ko šta sluša, ko šta prati, lakše mi je da naglasim nešto... Generalno, ceo javni nastup mi je lakše da sprovedem. Onlajn mi je nekako malo neprijatno.

N: A što se gramatike tiče onlajn?

J: Pa nije teže savladati, nije... Ja sam učila po LAMS lekcijama, pratila sam tamo zadatke koje smo imali, radila sam, pa sam kasnije na internetu tražila još zadataka, da provežbam još koji primer. Nije mi bilo teže raditi nego uživo. Imali smo i feedback (povratnu informaciju). Imali smo dole odgovore, pa kad uradim, onda pregledam. Da je bilo nešto da mi nije jasno, onda bih definitivno poslala mejl i tražila bih konsultacije da mi se objasni.

N: Kakvo je Vaše iskustvo sa učenjem vokabulara, odnosno novih reči?

J: Pa to mi je već bilo malo teže. Vokabular je lakše i bolje da se radi u prisustvu profesora, kako bi profesor... Pošto je vokabular... Lakše je da profesor pojasni sve, da objasni kroz još primera... sinonime za datu reč i ostalo... Zbog izgovora mi je isto bilo malo nezgodno.

N: A kolokvijum kako ste pripremali? Je li to lakše ili teže onlajn?

J: Imala sam sav materijal, vežbala sam iz lekcija koje su bile okačene, uradila sam i primer testa... To mi je glavna smernica.

N: Kako ste spremali završni ispit? Da li su te pripreme bile lakše ili teže onlajn?

J: Isto pomoću LAMS lekcija i pomoću primera testa. Možda bi bilo malo lakše da sam se pripremala tradicionalno, uz časove, ali ne mogu da kažem da mi je predstavljalo problem.

N: Šta možete da mi kažete, šta je Vas motivisalo i kako ste održavali motivaciju?

J: Pa meni je motivacija ljubav prema jeziku. Volim strane jezike, i engleski, i nemački, i svaki bih volela da znam na svetu, ali što se engleskog tiče motivisala me ljubav i to što sam generalno okružena tim jezikom. Ali mogu slobodno da kažem da je mnogo teže raditi onlajn, jer ujedno opadne i koncentracija, i onda se spusti i motivacija... Podelila sam... zavisi kako kad, ako bi mi opala koncentracija manje bih prešla, ali sam se trudila da prelazim što više lekcija, granica mi je bila minimum tri lekcije dnevno, da prođem sve, da provežbam, da se preslišam... Pred ispit sam samo obnavljala.

N: Da li su Vaša očekivanja bila ispunjena?

J: Iskreno, dobila sam i više od onoga što sam očekivala. Zato što, volim da kažem, ima dosta primera, dosta zadataka za vežbanje, svako pojašnjenje je vrlo dobro dato... jasno je i očigledno... Stvarno sam zadovoljna i uopšte mi nije bilo teško da spremam ispit. Pritom, moram da naglasim da sam uvek mogla, da mi je nešto trebalo, da se obratim profesoru i sve bi mi bilo razjašnjeno.

N: Koji su po Vama izazovi u učenju engleskog onlajn?

J: Možda je izazov to što nema uživo komunikacije. Ali opet, lako se to može rešiti... Jeste drugačije kada učenik ili student sam sedne i uči, i kada radi sa nekim uživo, ali opet...

N: Vidite li neke perspektive, odnosno nešto što je bolje kada učite engleski onlajn?

J: Ja iskreno ne vidim. Ja sam više za tradicionalni pristup. Nisam neko ko je previše sklon tehnologijama. Volim komunikacija sa ljudima mnogo... zbog toga imam čak i malu averziju prema tehnologijama... Koristim ih naravno, ali nisam nešto preveliki ljubitelj.

N: Da li biste nastavili ovako da učite engleski? Da li imate dovoljno metoda i tehnika rada da nastavite da učite engleski samostalno? Možete da date i još neki komentar.

J: Naravno, treba da se radi. Mnogo toga može da se pokupi oдавde. S druge strane, i tehnologije su dobre, eto imali smo lektiru da radimo pa možemo pomoću računara da čitamo knjige. Knjige su ustvari najbolji izvor i materijal za učenje engleskog. Knjige nam pružaju i gramatiku, i vokabular... i apsolutno sve što je potrebno za učenje jezika. Definitivno bih se time bavila kasnije.

N: Imate li dodatni komentar?

J: Što se tiče lekcija, nemam... jedino što bih pitala je da li na fakultetu postoji neka sekcija što se tiče jezika...

N: Moglo bi.

J: To je nešto oko čega sam razmišljala. Uvek ima šta još treba da se nauči, nikad tu nije gotovo... Te sekcije bi bile dobre da nastavimo da učimo jer definitivno će nam trebati i što se tiče posla, i što se tiče života.

N: Hvala Vam što ste odvojili vreme.

J: Nema na čemu.

7.5 PRILOG 5 – TRANSKRIPT INTERVJUA – STUDIJA SLUČAJA 3 – KRISTINA

N – nastavnik

K – Kristina

N: Hvala Vam puno što ste se odazvali.

K: Nema problema.

N: Kakvi su Vam utisci oko učenja onlajn?

K: Ja mislim da je koncept generalno dobar. Sviđa mi se... Bilo je drugačije ove godine jer su internet studenti mogli da se uključuju na predavanja. Svidelo mi se i što su deljena predavanja preko google drive. To je bilo baš korisno. Mogu da pogledam lekcije, čak i više puta... Mogu da ubrzam neki deo...

N: Kakve su lekcije po Vama, teže ili lakše onlajn? Koliko su Vam nedostajali časovi?

K: Ja sam tip koji se bolje snalazi u učionici, bolje pratim nastavu... Kada sam na računaru, učim ali jeste vrlo lako da se prosto isključim. Kada ste u učionici, povezujete taj kontekst sa učenjem. Kao kada idete na posao, znate... kuća Vam je za odmor, posao je drugi kontekst... To je jedna negativna strana onlajn učenja. Sa druge strane, ima i neke benefite. Meni i znači to što mogu ponekad da se isključim. Možda ja ne znam nešto što ostali znaju... Mogu da pogledam šta referencira profesor ili već... i posle mogu ponovo da se uključim. Svojim tempom, nesmetano, mogu da saznam to što mi treba. Isto mi znači i kada me boli glava ili nešto... mogu da napravim pauzu pa da nastavim. Malo je fleksibilnije.

N: Koliko ste učili engleski pre fakulteta?

K: Za engleski sam imala privatne časove u četvrtom razredu, tako nešto... i to je bilo veoma kratko. U osnovnoj školi sam učila od prvog razreda, pa do kraja srednje škole s tim što mislim da engleski nisam naučila u školi. Prvi korak ka tom učenju koji je bio veći je bio kada sam gledala youtube videa, sama na svoju ruku, bez titlova, slušate i pokušavate da shvatite šta se dešava. Drugi značajan korak je bio kada sam otišla na IB, to je međunarodna matura. Prvih par meseci je bilo teško, bilo je mnogo novih reči i termina pa sam sela... svaka treća reč u google i tako... U najveću ruku sam učila samostalno.

N: Kako je učiti engleski onlajn?

K: Smatram da je engleski izuzetno bitan predmet... ja sam imala dosta veliku prednost u odnosu na druge studente jer sam imala odlično predznanje. Nisam morala da potrošim mnogo sati u učenju gramatike i vremena, a imala sam već dosta dobro savladane i veštine pisanja. Tako da, u mom slučaju, manje više bi se svelo na isto... Stvar sa časovima jezika u grupama je u tome što se nekako tempo rada diktira po lošijim učenicima u grupi. Tako da ako je neko malo slabiji ili ima slabiju osnovu, onda cela grupa se usporava, po mom mišljenju. Tako da mislim da je meni čak i mnogo značilo što sam učila engleski onlajn, imala sam svoje zadatke koje sam mogla svojom brzinom da radim, prelazila sam lekcija, hvatala beleške oko fraza ili izraza koje nisam znala, ali one stvari koje sam već znala... Mogla sam da pređem lekcije i da kažem, dobro, ovo već znam. Da sam manje znala, onda bih preferirala da sam u grupi i da imam časove. Možete da pričate sa ljudima, može da Vam nekako ulazi u uvo taj jezik. Iz mog iskustva, kada se uči strani jezik, postoji ta neka barijera, odnosno nervoza koju čovek mora da

prebrodi... da bi mogao uopšte da se opusti... Ja mislim da kada ste u grupi, fizički u grupi sa ljudima, lakše je da prebrodite tu barijeru jer ste zajedno. Sa druge strane, kada ste onlajn nekako ste izolovani... i nekako opušteno i nedovoljno angažovani.

N: Kakvo je Vaše iskustvo sa LAMS platformom?

K: Po mom mišljenu, LAMS je za neke predmete super, za engleski je ok zato što je takav predmet, ima zadataka, i može da se radi. Za neke druge predmete nije potpuno u redu, ali to je tako sa svakom standardizacijom, za nešto funkcioniše dobro, za nešto ne toliko.

N: Da li su lekcije lakše ili teže onlajn?

K: ... ja bih rekla da je definitivno lakše kada ste sa ljudima u grupi... i sa profesorom... jer u svakom trenutku možete da pitate nešto ili Vam profesor malo da neku pomoć ili nagoveštaj ako vidi da se ne snalazite. Kada ste onlajn, nekako ste prepušteni sebi. Ako je u pitanju softver koji Vam zadaje zadatke na stranom jeziku, onda samo pokazuje šta je tačno, a šta ne, po mom mišljenju, to je totalno neefektivno... Ovako, zamišljam da ako imam samo da uradim neke zadatke, imam instrukcije i shvatim da je prelako, ili shvatim da meni ništa nije jasno... Nekako je sve lakše da se nauči u učionici zato što je nastavnik tu i ako vidi po nama da nam ništa nije jasno, onda nam pomogne da se mi makar malo snađemo.

N: Da li je lakše ili teže raditi vežbe razumevanja pročitanoog teksta?

K: Razmišljam malo... Ja sam čitala i bilo mi je sve jasno... nisam imala neke problema, verovatno zbog predznanja. Za neke stvari mi je bilo brže da radim sama, a to su i tekstovi.

N: Da li je lakše ili teže raditi vežbe slušanja onlajn?

K: Ovo je skroz subjektivno... Meni je lakše kada radimo takve vežbe u učionici i ako ne mogu da razumem šta se dešava, mislim da bi me profesor vodio kroz vežbu. Mislim da to olakšava proces... Vi kad ste sami... Profesor, pošto je profesor i zna mnogo više od učenika, može i da prepozna gde će biti problem ili začkoljica... Vi kad ste sami nekad ne znate ni odakle da krenete, odnosno ne možete da razaznate šta je to što ne razumete, koji deo, koja reč... Možda se na primer pojavi neka reč koja mi nije jasna, zato što znam da znači nešto drugo potpuno nepovezano sa ovim kontekstom... i tada profesor može da kaže: a-ha, to te muči, ali to jesu sinonimi i mogu da znače i ovo i nešto drugo... i naglasi tu reč na drugačiji način... ili da sam profesor pročita to svojim glasom pa može da nastane promena jer ste navikli da slušate tu intonaciju...

N: A veština pisanja?

K: Pisanje je možda najlakše onlajn... Svakako znače instrukcije i pravila... Ima i dosta literature i modele kako pisati... Onlajn sam mogla svojim tempom da radim.

N: Šta je sa veštinom govora?

K: Ja nisam imala s kim da govorim, to jeste izazov... s tim što i nije bio toliko izazov jer engleski koristim na dnevnom nivou, na poslu, sa dečkom... Ono što nisam imala na fakultetu, sam imala u praksi. Oni koji nemaju tu prednost... to bi bio veliki problem i... tu je pomagalo što ove godine internet studenti mogu da se uključe i prate nastavu preko zoom...

N: A prezentacija? Je li priprema prezentacija lakša ili teža onlajn?

K: U principu... ja prezentacijama pristupam kao kad pišem eseje, za bilo koji predmet imam istu metodologiju. Napravim prvo plan... onda popunjavam to kao da je esej... istražim temu, tražim izvore... Što se tiče same pripreme, ja volim slobodu i fleksibilnost koju nama pruža studiranje onlajn... takva sam osoba... koji god da je projekat, esej, prezentacija... kada napravim osnovu, ja se mnogo puta vraćam toj osnovi i na kraju često bude da projekat ne liči uopšte na ono od čega smo krenuli. Tako da meni znači to imam manje feedback-a (povratne informacije). Meni bude presija kad pomislim da profesor možda vidi neku početnu verziju i da pomisli – šta je ovo, ni na šta ne liči... Tek kada sam spremna, blizu kraja, pošaljem profesoru da pitam da li je dobro i da li mogu da finalizujem. Nekad mi zablokira mozak, pa onda ako sam onlajn, mogu u svom ritmu da se fokusiram.

N: Što se tiče gramatike, da li je to lakše onlajn?

K: Mislim da je meni bilo lakše jer sam mogla da radim po svom tempu, ono što znam samo obnovim i idem dalje. U grupi svi moraju da dođu na red da pročitaju nešto... i izgubila bih ja mnogo vremena na tome...

N: Kod vokabulara, ima li razlike?

K: Što se tiče vokabulara... razlika... i nije nešto velika... čak je možda malo bolje onlajn... ili nekako individualno... Na času se stvari vrlo brzo odvijaju i profesor često pređe preko neke teme, ja uvek mogu da podignem ruku i da pitam ali... ja ne mogu da prekidam čas milion puta, a možda mi ništa ne bude jasno. Volim to što sam onlajn, pošto pročitam lekciju, vidim koje reči mi nisu jasne, pogledam na internetu ako treba, vidim značenje, vidim kontekst u kom se koriste, i onda idem dalje... Generalno, kako učim nove reči se nešto i ne razlikuje. Ja i kad sam u učionici, ja bih nove reči na času zapisala i onda tek kad dođem kući, onda pogledam pa ih učim. Inače, ja vokabular učim u slobodno vreme kada čitam.

N: Da li je lakše ili teže pripremati se za kolokvijum onlajn?

K: Da imam manje predznanja, verovatno bi mi mnogo značilo da budem u učionici. Ovako sam mogla samo da pređem pripremu za kolokvijum, a i za ispit na kraju...

N: Da, i to je važno...

K: Prođem kroz pripremu, prođem kroz lekcije, vidim šta mi nije jasno... Lakše mi je da to radim sama.

N: Isto važi i za završni ispit?

K: Da, da, potpuno isto. Važno je i da je ostvaren kontakt sa profesorom pred ispit, makar da smo se videli preko zoom ili skype...

N: Kako se održava motivacija za učenje engleskog jezika onlajn?

K: Definitivno... to je pitanje o kom sam dosta razmišljala i inače... čula sam i druga mišljenja... Definitivno je teže održati motivaciju. Ali ja ne vidim motivaciju kao nešto što mi imamo u sebi, ja mislim da je to više neka razrađena rutina... Ako razradimo rutinu, a rutina je u ovom slučaju: ustani, spremi se, idi na fakultet, slušaj predavanja, vrati se kući... Ako to radite svaki dan, onda ne morate mnogo mentalne snage da potrošite na to... Nema tu mnogo motivacije, to mora... Kada ste onlajn, onda ne postoji to kao obaveza. Tada počinju i izgovori... Mislim da u tom smislu, treba više motivacije, ono kada znate da nemate obavezu a ipak sednete za računar da učite... Treba i više energije, i samo-

kontrole... Posebno je važno da možemo da slušamo predavanja preko zoom... I pored toga, veoma je lako da se isključite... Želeli ste te časove, a opet nije lako... Onda treba držati tempo... I tu je odlična nastava na daljinu. Ja zapravo nisam osoba koja može svoj posao da podeli na... male ikremente... pa sad dva sata radim ovo, dva sata ono... pa za dva dana opet po dva sata... Ja sam osoba koja sedne da radi projekat, ja to moram da radim satima jer ako prekinem tok inspiracije... treba mi mnogo vremena da se fokusiram na početku... i posle ne merim vreme... tako budem efikasna, jer se uključim i predmet, shvatim šta treba da radim, napravim listu po Planu predmeta gde piše šta treba da uradim... to mnogo znači zapravo za svaki predmet iz dizajna... ili kreativni rad... teško je seckati pažnju... Zbog toga mi se sviđa nastava na daljinu, jer mogu da sednem i da radim nešto ma koliko treba vremena... Tako mogu nekad da odvojim nedelju dana i da uradim ceo predmet. Dodelim tu nedelju tom predmetu i ja znam da je tada taj predmet gotov. Onda mi ne treba ni motivacija, ni ništa...

N: U kojoj meri je učenje engleskog na daljinu odgovorilo na Vaše potrebe, odnosno na Vaša očekivanja?

K: Pa jeste, bilo je potpuno u redu, sve jezičke veštine... Teme su bile zanimljive...

N: Po Vašem mišljenju, koji su izazovi u učenju engleskog na daljinu?

K: Dajte mi sekundu da razmislim... Prva stvar koja mi je pala na pamet je... kako da dobijem profesora? U učionici, Vi znate da imate časove, šta god da bude. Ako imam pitanje, ja bih mogla da pitam profesorku... Kada ste onlajn student, onda taj kontakt je uvek malo drugačiji... i čekate odgovor... ima kašnjenja od trenutka kada Vam treba odgovor do trenutka kada dobijete odgovor. I definitivno komunikacija... Kada su časovi preko zoom, treba da se uključi kamera ipak, i da se studenti odnose prema nastavi sa poštovanjem, očekuje se da ste kulturno odeveni, da niste u pidžami, da ste za kompjuterom... i na neki način se ljudi tako više fokusiraju...

N: Da li ima nekih perspektiva u učenju engleskog na daljinu?

K: Mora da postoji odgovornost prema učenju. Kada znate da Vam zavisi ocena od toga, bićete odgovorniji. To Vam je kao čekić iznad glave, ima da Vas spljošti kad tad... A ako nema toga, nema ništa od tog učenja. Mora da postoji nekakva matrica po kojoj se merite, to su opipljive mere Vašeg znanja. Kako inače neko ko ne zna ništa na engleskom, kako može da vidi da je nešto naučila? Tako da mislim da bi bilo dobro da ima takvih matrica i onda to može da pomogne mnogo. Ili krajnji rok do kada mora da se preda neki zadatak ili projekat...

N: Kako nastaviti sa učenjem engleskog dalje?

K: Ja bih rekla... na Vama je da nadogradite znanje. Ja sam mnogo naučila kroz čitanje... na dnevnoj bazi... To je to. Mislim da to mora tako.

N: Hvala Vam puno na odvojenom vremenu.

K: Nema na čemu, bilo je lepo i zanimljivo.

7.6 PRILOG 6 – TRANSKRIPT INTERVJUA – STUDIJA SLUČAJA 4 – JOVANA

N- nastavnik

J – Jovana

N: Nadam se da ste dobro. Hvala Vam što ste pristali na ovaj razgovor.

J: Naravno, uvek. Dobro sam, hvala.

N: Da krenemo... Kako ste doživeli učenje engleskog jezika onlajn?

J: Ja sam zapravo... završila tri godine Ekologije na državnom univerzitetu u Kragujevcu, pa sam dobila posao u Beogradu. Pitala sam i rekli su mi da nema mogućnosti da budem oslobođena predavanja... to je bilo nepojmivo... Onda sam ja pauzirala... Kad sam ovo našla, prvo sam bila oduševljena što to uopšte postoji... Na početku sam se plašila da li ću ja to uspeti sve da razumem i koliko će sve biti pojašnjeno... Tako da sam ja praktično imala predrasude da ću ja morati samu sebe da učim kroz ceo fakultet... Jeste delimično istina jer treba vremena da se sve isčita, ali iskreno... lepo je objašnjeno, napisano, jasno je šta se traži... Ja mnogo volim kad mi se kaže – imaš ovo, ja sednem i učim i izađem na ispit... Možda sam se plašila i kako će ljudi da shvate to studiranje na daljinu...to ljudima deluje neozbiljno.... A ja iskreno mnogo vremena provodim u učenju... Iskreno, mislim da to zavisi od osobe i šta ko želi da dobije od fakulteta. Ja smatram da je to veoma ozbiljno... I odlično su koncipirani i zadaci i predisipitne...

N: Koliko ste učili engleski pre fakulteta?

J: Krenula sam da učim engleski u obdaništu, to su bili privatni časovi... Uporedo sam išla na privatne časove i učila u osnovnoj školi... Ono što je mnogo uticalo da naučim engleski jeste to što se u mojoj porodici slušala isključivo... dobro, uglavnom... strana muzika, i gledali se strani filmovi, i kao mala sam gledala crtane filmove na engleskom... Odrasla sam na tome... Mislim da je to baš mnogo uticala na moje znanje. Kad sam došla do fakulteta, imala sam dobro znanje. U smislu, uvek sam imala problem sa gramatikom, jer ja sam prvo propričala, pa onda učila gramatiku... I sada na fakultetu sam morala opet da sednem i da učim gramatiku. I bilo mi je interesno, i poučno...

N: Kakvo je Vaše iskustvo u učenju engleskog jezika onlajn?

J: Pa... u suštini... Očekivala sam iskreno gramatiku i očekivala sam... baš sam mislila da će biti teško... Ne znam zašto, ali tako sam mislila. Nisam očekivala da će biti zanimljivih tekstova i vokabulara, dosta reči sam pokupila i naučila... Ja to mnogo volim inače... Smatram da su domaći zadaci baš primenjivi, odnosno nešto što će nam baš trebati... To je moje iskustvo... Ja za ceo fakultet sam ustvari bila zbunjena, nisam prosto znala kako je to zamišljeno... Mislila sam da ću dobiti knjige i da će mi reći: izvolite, vidimo se u januaru na ispitu... Mogu da kažem da mi definitivno sada definitivno odgovara ovakav koncept. Mnogo je lepo što nastavnici imaju u vidu i internet studente kada pišu lekcije... Engleski je bio tek super. Posle par lekcija sam se uhodala kakve su lekcije, znala sam posle i šta da očekujem i uhodala sam se dosta brzo. Mnogo su mi značili primeri, to je bilo veoma važno.

N: Da li je po Vama teže ili lakše da se uči engleski onlajn?

J: ... Definitivno mislim da je teže... Kada bi učila francuski ovako, mislim da ne bi bilo šansi... Ja iskreno, mislim da bi to bilo nemoguće... Mnogo bi se namučila... Teže je kad imate niži nivo znanja. Ali, ovako, kad imate viši nivo znanje, mislim da bi bio poprilično sličan učinak jer je materijal bio dobar, mogla sam da tražim konsultacije ako mi trebaju i iskreno nije ni bilo potrebno da slušam i pratim i moram... nekako sam uspela sama sve.

N: Šta Vam je bilo posebno drugačije?

J: Da sam prelazila uživo... Rekla bih... neka instant pitanja koja mi tada padnu na pamet ili nešto što u sekundi ne razumem, na predavanju bih odmah pitanja. Ovako je besmisleno zakazivati konsultacije za sitnice. Možda kad bi se skupilo više takvih pitanja, zapisujem ih, zakažem konsultacije... Trebalo mi je malo vremena da se priviknem da ne mogu odmah da dobijem odgovor... To jeste drugačije...

N: Da li Vam je LAMS bio težak?

J: Nije bio problem... razumela sam i nije težak za razumevanje... dosta vremena oduzima, to jeste tako... Nekad nemam baš vremena i žao mi je što je tako... Morala sam da umanjim aktivnosti, ali i dalje smatram da je to super što su lekcije interaktivne i što ima testova... To je dobro i za tradicionalne studente... Razumem zašto se traži za internet studente da odrade sve to za poene za aktivnosti, ali... kad se približi onaj rok da se predaju predispitne, a ja nemam vremena... onda nekako to mi je prvo otpadalo u tim trenucima.

N: Da li su lekcije lakše ili teže onlajn?

J: ... Mislim da bi bilo isto... Iskreno, možda je meni lakše jer manje mi vremena oduzima... Mislim da brže pređem predavanja sama... Brže pročitam celu lekciju... Jer Vi morate da pratite sredino znanja... U mom slučaju, ja sam mogla da pređem dve lekcije, dok Vi pređete jednu... To je kod mene bilo tako... Sve je bilo isto, bukvalno su iste lekcije... Što je zapravo odlično...

N: Da li Vam je lakše ili teže bilo da razumete tekstove?

J: ... Meni jeste bilo lakše ovako, a mislim i da za studente koji imaju niži nivo bi bilo ovako lakše... jer prate svoj tempo... Desi se svima da pročitamo i ponovo i ponovo... a na času to ne može... I ceo tekst ako treba i pet puta... Oni mogu kod kuće to da urade, to nije isključeno... Ali meni odgovara da ja to sve završim kad sam sela... I razumela sam dobro tekstove. Iz neke druge perspektive, možda je lakše nekome odmah da pita ako nešto nije jasno... Razumem i tu stranu... I to je super, grešila sam ja... Ali Vi ste uvek davali rešenja i to je to... Onda i nije bilo problema.

N: A slušanje? Audio materijal... da li je to lakše ili teže:

J: U suštini, ja to radim svakodnevno... Počela sam da gledam i filmove sa engleskim titlovima... ali uglavnom samo slušam... I kada mi nešto nije jasno, ja proverim... Sada je youtube kao enciklopedija i gledam često i navikla sam... Navikla sam to da radim sama...

N: Što se tiče veštine pisanja, da li je lakše ili teže pratiti instrukcije onlajn?

J: Ja bih rekla da je to najteži deo... Ja nisam baš vešta u pisanju... Meni je najteži deo naći dobru reč i lepo se izraziti... Ali to se svakako radi od kuće... Priprema je bila data i u lekcijama na LAMS-u... i modela je bilo... To je meni dosta olakšavalo, jer sam to gledala pre pisanja... Nisam bila baš sigurna

kako mi to ide... čitala i onlajn materijale... Ali najvažnije je što sam znala šta se tačno očekuje od mene, i koliko reči i sve... Nije mi bilo teško što sam to učila onlajn...

N: Što se tiče veštine govora, da li je to lakše ili teže? Kako ste se s tim nosili?

J: Svakog dana govorim engleski... Ili sa sestrom ili sa nekim... A kod Q & A u interaktivnim lekcijama kada smo imali diskusije, ja sam tu pisala ali iskreno... sa zadržkom... Nisam mogla... Znala sam da ćete Vi to da čitate, da će još neko da čita i ne smem da pravim neke gramatičke greške u letu... Čak i na forumu... Ja ne znam nikog tamo... Verujem da ja na neki način ostavljam neki utisak... To je možda pogrešno... I možda dolazi iz potrebe za uklapanje... Ali ja se tako predstavljam njima i ne želim da to bude sa greškama... U govoru mi se to desi i nastavim dalje... Jeste istina da ne mogu da ispričam ni sa kim na engleskom tamo, ali ja... možda je to smešno ali ja pričam sama sa sobom na engleskom... Ja sam se trudila da... teram sebe da pričam i uđem u duboku konverzaciju sama sa sobom i to mi je vežba. Verujem da je to ljudima čudno, ali meni je to super...

N: Kakvo je iskustvo pripreme prezentacije onlajn?

J: ... Sama prezentacija... Razmišljam... Iskreno, kao i za svaku prezentaciju. Pripremim tekst i vežbam prezentovanje... Svako prezentovanje što sam imala pre nego što sam ispričavala sve to sama ili mami barem tri puta... Od A do Š... Treći put bude baš onako treba. U trenutku kada ja to Vama pričam ja sam to već provežbala...

N: Kako ste se snalazili sa gramatikom onlajn?

J: Pa... ja sam ok bila... Uvek ima pojašnjenja šta, kako i tačno... Primeri... Pa opet pojašnjenje, pa opet primer... i definitivno vežbanja... grešila sam dosta... svako sam vežbanje uradila, nema rečenice koju nisam uradila... I zato sam i dobro prošla na ispitu jer je blo slično. Smatram da sam se ok snašla... Vežbanja i primeri... To je bilo najvažnije. Nisam ni imala nekih pitanja... Možda to sad zvuči kako ne treba, jer smatram da treba da se ide na predavanja... Ali je meni ovako bilo zapravo lakše...

N: A vokabular? Da li je lakše ili teže?

J: Bilo je dosta reči koje sam znala, ali sam nove reči podvlačila i bilo je pojašnjenje za te rečenice i pred ispit sam ih isčitavala. Baš sam obraćala pažnju na te nove reči. I nije mi bilo teško.

N: Kako ste se pripremali za kolokvijum? Da li je to lakše ili teže?

J: Ja volim da svako predavanje pređem, podvlačim sve što je važno. I onda posle toga, kad pređem sve i ako sam odradila sve domaće do tada, i onda je to – to. I odradila sam i tu pripremu. U suštini, nije bilo teško. I tako i za ispit. Nije mi smetalo što sam tako spremala sama. I tako sam i ispit spremala. Sve moguće vežbe sam uradila.. na kraju sam uradila probni test. Tek sam tada radila jer sam bila sigurna da znam. Sama atmosfera na ispitu mi je bila čudna jer ja nisam znala nikoga i mene niko nije znao... Oni su možda mislili da sam tamo neki internet student... I oni se znaju i pričaju... To mi je bilo malo neprijatno... Vas sam već znala... Interesantno iskustvo je bilo...

N: Kakva je motivacija kada se uči engleski jezik onlajn? Šta Vas je držalo da ne posustane?

J: Malo da razmislim... Ja zapravo mislim da je to pitanje discipline. Iskreno, mislim da je to – to u životu uopšte. Ja smatram da motivaciju imate pa nemate, kako kad, nekog dana imate, nekog dana ne... ali jednostavno sam se disciplinovala... ne sad kao ovo kad pređeš, kupićeš sebi nešto... Nego disciplina.

Ovo je nešto što želim, što mi znači, engleski mene vodi do tog cilja, na primer ispit iz engleskog je jedan korak do cilja i moram da se disciplinujem i ustajem ujutru u pola sedam i učim, pa idem na posao, pa učim posle posla, pa idem u teretanu, i tako svaki dan... Bukvalno sam sebe ubacila u rutinu, nisam pre tako funkcionala, bila sam kampanjac, uspevala sam da položim i tako, ali ovako mi više prija, to sam shvatila. Prelazila sam po jedno dve lekcije iz engleskog svaki dan kada sam krenula da učim... Neki put sam više motivisana, neki put nisam... ali uz disciplinu, to ide lakše.

N: Da li možete da izdvojite neke izazove u učenju engleskog jezika onlajn?

J: Konkretno... definitivno opširna objašnjenja tekstualno, uvođenje u materiju je najvažnije... Ako toga nema, onda može da bude mnogo teško i zbunjujuće. Izazov je to za internet studente kada nemaju to vođenje... Mi ne možemo da znamo, kako da znamo... Ne predpostavljati da ćemo mi znati nešto, jer to može da bude veliki izazov. I ako nema redovne komunikacije meglom, i to bi bilo teško.

N: A perspektive? Kako vidite perspektive u učenju engleskog jezika onlajn?

J: ... Smatram da, kad sam ušla u način učenja, pratim svoj ritam, a ne kako sistem smatra da treba da bude... Ta fleksibilnost je velika perspektiva. Imam i dalje rok do kada moram sve da uradim, ali ipak... Ja mogu da organizujem svoje vreme za učenje, to je velika stvar.

N: Imate li neki svoj komentar ili da mi kažete kako sada dalje? Da li mislite da sada možete da nastavite da učite engleski samostalno? Imate li neke tehnike kako učiti dalje da bi se održao nivo znanja?

J: ... Iskreno, smatram da treba da učimo kroz život... ne postoji više siguran posao do kraja života. Što se tiče engleskog... To kada osoba shvati da mora tako, onda kroz učenje za ispit prepoznaje to kao otskočnu dasku za dalje... Ja ću konkretno nastaviti da čitam članke, i stručne i obične, na primer na LinkedIn nađem takve tekstove na engleskom... Treba tako da se radi, osnova je tu...

N: Hvala Vam što ste odvojili vreme.

J: Naravno, bilo mi je zadovoljstvo.

Biografija kandidata

Milena J. Tanasijević je rođena 1978. godine u Skoplju, Makedonija. Osnovne akademske studije završila je 2000. godine na Filološkom fakultetu Blaže Koneski na Univerzitetu Sveti Kiril i Metodij u Skoplju, uz prosečnu ocenu 8.24, i stekla zvanje diplomirani profesor engleskog jezika i književnosti.

Bavi se nastavom engleskog jezika više od 20 godina. Od 2008. godine radi na Univerzitetu Metropolitan u zvanju nastavnika engleskog jezika).

Aktivan je član brojnih domaćih i stranih profesionalnih udruženja. Redovno pohađa seminare i obuke iz oblasti nastave engleskog jezika, izlaže na akademskim i profesionalnim konferencijama u zemlji, regionu i svetu i objavljuje stručne, pregledne i akademske radove.

2007. godine stekla je međunarodnu kvalifikaciju *FTBE Further Certificate of Teaching Business English*.

U 2014. godini dobila je stipendiju *E-Teacher Scholarship* koju dodelju Stejt department i Univerzitet u Oregonu, gde je pohađala i uspešno završila kurs *Building Teaching Skills Through The Interactive Web*.

Takođe, u 2014. godini radila je kao predavač na projektu Britanskog Saveta i ELTA udruženja *Learning Technologies for The Classroom*. Za potrebe projekta vodila je obuke nastavnika osnovnih i srednjih škola u Srbiji za rad sa obrazovnim tehnologijama.

U 2021. godini dobila je stipendiju *OPEN Program* koju dodelju Stejt department i Univerzitet u Mejnu gde je pohađala i uspešno završila kurs *English as a Medium of Instruction – EMI*. Trenutno je aktivan član alumni zajednice OPEN programa i vodi događaje uživo preko aplikacije *zoom*.

Прилог 1.

Изјава о ауторству

Име и презиме аутора МИЛЕНА ТАНАСИЋЕВИЋ
Број досијеа 13106Д

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

ПЕДАГОШКИ АСПЕКТИ НАСТАВЕ
ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА НА ДАЛЈИЊУ НА
ВИСОКОШКОЛСКОМ НИВОУ

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да дисертација ни у целини ни у деловима није била предложена за стицање дипломе студијских програма других високошколских установа;
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио/ла интелектуалну својину других лица.

Потпис аутора

У Београду, 22.3.2021

Милена Танасијевић

Прилог 2.

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Име и презиме аутора Милена Танасијевић

Број досијеа 131064

Студијски програм Језик, књижевност, култура

Наслов рада ПЕДАГОШКИ АСПЕКТИ НАСТАВЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА НА ДАЉИНСКОМ НА ВИСОКОШКОЛСКОМ НИВОУ

Ментор доц. др. Ана Ђорђевић

Изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла ради похрањивања у **Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду**.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци за добијање академског назива доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

Потпис аутора

У Београду, 22. 3. 2022

Милена Танасијевић

Прилог 3.

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

ПЕДАГОШКИ АСПЕКТИ НАСТАВЕ ЕНГЛЕСКОГ
ЈЕЗИКА НА ДАЉИНАУ НА ВИСОКО ШКОЛСКОМ
која је моје ауторско дело. ФНБог

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигиталном репозиторијуму Универзитета у Београду, и доступну у отвореном приступу, могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла:

1. Ауторство (CC BY)
2. Ауторство – некомерцијално (CC BY-NC)
3. Ауторство – некомерцијално – без прерада (CC BY-NC-ND)
4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима (CC BY-NC-SA)
5. Ауторство – без прерада (CC BY-ND)
6. Ауторство – делити под истим условима (CC BY-SA)

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци.
Кратак опис лиценци је саставни део ове изјаве).

Потпис аутора

У Београду, 22.3.2022.

Милана Секулић

